CODICIS
REGVLARVM
APPENDIX
IN QVA SANCTORVM PATRVM

Exhortationes

AD MONACHOS, ET VIRGINES
De Obſeruantia Vitæ Religioſæ

COLLECTÆ OLIM A S. BENEDICTO

ANIANENSI ABBATE.

LVCAS HOLSTENIVS VATIC. BASIL. CANONICVS
Et Bibliothecæ Præfectus ex duobus Manuſcriptis
Floriacenſibus Sereniſſimæ Reginæ
CHRISTINÆ edidit.

ROMÆ, Excudit Vitalis Maſcardus, MDCLXI.

SVPERIORVM PERMISSV.

SERENISSIMAE,

ET SAPIENTISSIMAE

CHRISTINAE

ALEXANDRAE

Suecorum,Gothorum,& Vvandalorum

REGINAE

HASCE SANCTORVM PATRVM
Exhortationes ex Codicibus eius Manuſcriptis in publicam lucem prolatas.

Offert,Dicat,Conſecrat.

MAIESTATIS EIVS DEVOTISSIMVS

LVCAS HOLSTENIVS.

SERENISSIMAE

ET SAPIENTISSIMAE

CHRISTINAE

ALEXANDRAE

Suecorum, Gothorum, & Vvandalorum

REGINAE

HASCE SANCTORVM PATRVM
Exhortationes ex Codicibus eius Manuſcriptis in publicam lucem productas.

Offert, Dicat, Conſecrat.

MAIESTATIS EIVS DEVOTISSIMVS

LVCAS HOLSTENIVS.

OPVSCVLA PARAENETICA

SANCTORVM PATRVM

Hoc Libro comprehenſa.

S. ATHANASII Alexandrini liber de obſeruationibus Monachorum.

Eiuſdem exhortatio ad Sponſam CHRISTI.

S. BASILII Magni admonitio ad filium ſpiritualem.

EVAGRII Monachi ſententiæ ad Monachos.

Eiuſdem ſententiæ ad Virgines.

FAVSTI Lirinenſes Sermones IV. ad Monachos.

S EVCHERII exhortatio ad Monachos.

Eiuſdem ſententia ad Monachos.

Eiuſdem admonitio ad Virgines.

S. CÆSARII epiſtolæ II. ad Cæſariam Abbatiſſam.

Eiuſdem epiſtola hortatoria ad Virginem Deo dedicatam.

NOVATI Catholici ſententia de humilitate,& obedientia.

S. PAVLINI ad Monachos de pœnitentia.

EVTROPII Abbatis epiſtola de diſtrictione Monachorum.

INCERTI ſermones II. de decem Virginibus.

INCIPIT LIBER

SANCTI ATHANASII EPISCOPI ALEXANDRIAE

De obſeruationibus monachorum.

ETSI gloriari in Chriſto licet, quod huiuſmodi principijs ſitis initiati, vt ſit inchoatio veſtra perfectio, & ad veram viuendi frugem gradus interpoſitos prąuolantes, apice ipſius culminis occupato, diſciplinæ ſummam teneatis; vt in votis habere debeat imitari quiſq; vos potius quam poſſe credat inſtitui: mihi tamen huius licentiam prærogatiuæ paternus adſcripſit affectus, & amplectenda mihi veſtræ expoſtulationis exactio; qui dum me auditis non ſolum libenter; ſed etiam auide, impudentem me veſtro amore feciſtis. Prçcedentes duco, & vltra menſuram meæ poſſibilitatis extenſus quos ſequi cupio ducere compellor. Pergam igitur per tramitem vitæ veſtræ, & quaſi qui primis litterarum imbuatur elementis depictis, adumbratas præfigurationibus notas ſtilo imita-

tore calcabo, accedentibus ad ſperanda beati inſtituti prę-mia quæ ſequenda ſunt.

Primum abſtinentiæ cura, ieiunij patientia, orandi aſſiduitas, legendi, vel ſi quis adhuc literarum expers ſit, audiendi ſit deſiderium cum cupiditate diſcendi. Hæc enim ſunt prima quaſi lactentium in Dei agnitione crepundia: quibus homo ammonitus ortus ſui, diuini tramitis ingredi viam velle incipiat, dum poſſe conſueſcat. Et quidem iſta tradens, non de vulgi promiſcua fide loquor, quem omnipotentis Dei miſericordia inſinuata confeſſio, & innocentiæ ſingularis inſtillata doctrina venia ſola efficit eſſe contentum. Quanquam dominus noſter, ſicut legimus, omnes velit ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: tamen quia præeminentis gratiæ cuncti capaces eſſe
Rom. 9, 6. non poſſunt, (*Non enim omnes qui ex Iſrael ſunt Iſraelitæ ſunt*: Nam & Iſmael à conſortio fraternę hereditatis excluditur, & compugnantes Iacob atque Eſau vnius vteri clauſtra ruperunt) vel contenti puteo aquæ viuæ, nos in holocauſtum noſtri hoſtiam voluntariæ oblationis aptemus, deſiderantes eſcas & parantes ac primatibus præuertamus, illis ad menſuram veniæ hanc ſententiam largientes:
1. Tim. 4, 4. *Omnis creatura Dei bona, & nihil abijciendum quod cum gratiarum actione percipitur.* Nos ad præmium gloriæ illo labore ni-
Rom. 14, 21. tentes: *Bonum eſt non manducare carnem, neque bibere vinum.* Et
1 Cor. 25. rurſum: *Omnis qui in agone contendit ab omnibus ſe abſtinet: & ille quidem vt corruptibilem coronam accipiat, nos autem incorruptam.* Abſtinentia enim continentiæ nutrix eſt, qua innupta ſiue nupta facilius paſſibilitatis frenos patitur, ſi non deliciarum calcaribus incitetur. Quam ſic eos, qui ad ſummam nituntur, vel cupio vel mando colere, ne putent in aliis
1. Cor. 7, 38. crimen eſſe nupſiſſe, ſcientes ſcriptum eſſe: *Bonum eſt nubere: melius eſt non nubere.* Qui hoc enim inlicitum credunt, ipſi præmium ſui laboris imminuunt. Inlicitis enim cauere, iugum neceſſitatis eſt: permiſſa vincere munus arbi-

trij.

trij. Malis abſtinere, diſciplinæ merces eſt: bona ſupergredi, libertas meriti eſt, non finis imperij. Illud legis indultum eſt terminis; hoc gratiæ reſeruatum eſt incrementis.

Ieiuniorum quoque non ſit volentibus certa menſura; ſed in quantum poſſibilitas valet, niſu laborantis extenſa: quæ præter dominicã diem ſemper ſint ſolemnia, ſi votiua ſunt. His ſeſe Moyſes beatiſſimus præparans affatibus Dei dignus ingeſſit. His prædictas per Ionam Niniuitę minas in placidam rurſus flexere ſententiam. His Bethulię populus Aſſyria obſidione concluſus, & vſq; ad deditionem ſui experta plurima virtute conterritus, ab Holofernis tumentibus minis conſtantis manu feminæ meruit vindicari. His Mardocheus Aman crudelem ſuperbia præparato ſibimet ligno, acceptæ pœnæ conuerſione ſuſpendit. His Ieſus ſaluator noſter in carne hominis quam adſumpſerat eruditus, ſuadelas diaboli tentantis obtudit: quas etſi aliter potuiſſet expellere, docendos tamen ſibi populos voluit hac imitatione formare.

Orationibus verò ita frequenter inſtandum eſt, vt vix eas aliquod tempus interpolet. Scriptum eſt enim: *Orationi inſtate, vigilantes in ea.* Et iterum: *Quærite & inuenietis; pulſate & aperietur vobis.* Per has amicus dormiens excitatur; & quamuis omnem familiam ſopor altus obſederit, depromi tamen ſibi panes ac porrigi importunus expoſtulator extorquet. Coloſ. 4, 2. Mat. 7, 7.

Has, ſi fieri poteſt, ſola legendi intercapedo diſrumpat. Cuius rei cura in canonicis ponenda eſt monimentis: non quod apocrypha debeamus præſertim ignorata damnare: ſed quod ad ſcientiam Dei digeſtam canonis ſeriem putemus poſſe ſufficere. Illa enim ſi conſentiunt, ſuperuacua ſunt: ſi diſſentiunt, vitanda ſunt. Sine legendi autem ſtudio nemo ad Deum valebit eſſe intentus. Primum, quod huiuſmodi opera ab aliis actibus caducæ occupationis ab-

ducunt: & diuerſorum exemplorum inſinuata cognitio vel bonorum appetentiam, vel malorum facit eſſe cautelam. Neque enim alias Petrus apoſtolus ammoneret:
1. Petr. 3, 16. *Preparati ſemper eſtote ad rationem reddendam ad omnes poſcentes*
Col. 1, 9. *vos de verbo fidei veſtræ & ſpei veſtræ.* Et Apoſtolus: *Non ceſſamus pro vobis orantes, vt impleamini agnitione eius in omni ſa-*
Col. 3, 16. *pientia & intellectu ſpiritali.* Et rurſus: *Verbum Chriſti habitet in vobis abundanter in omni ſapientia.* Nam & in veteri teſtamento ſimilem hominibus curam ſacræ præceptionis inculca-
Pſal. 1, 1. uit eloquium. Sic enim Dauid ait: *Beatus vir qui non abiit in conſilio impiorum, & in via peccatorum non ſtetit, & in cathedra peſtilentiæ non ſedit: Sed in lege domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die ac nocte.* Et ad Ieſum Naue dominus lo-
Ioſ. 1, 8. quitur: *Non recedet liber iſte de manibus tuis, & meditaberis in eo die ac nocte.* His quoque ſe negotijs malarum cogitationum lubrica frequenter interſerunt: & quamuis ipſa ſedulitas animum ad Deum præſtet intentum, efficit tamen in ſeſe mordax ſæculi cura ſollicitum. Quod ſi hæc frequenter & importunè patitur religioſo labori deditus, numquam profecto illis carebit otioſus.

Nunc quoniam ſtudiorum membra digeſſimus, morum augmenta cumulemus. Illud autem non extra commonitionem puto, vt ſit victus facilis, viliſque veſtitus: cum & hæc tegendi corporis gratia reperta ſint, non ornandi; & illa ſuſtinendæ animæ potiùs quàm obruendæ. His igitur quæ ſupra oſtendimus actibus mancipatus omne odium deponat inimici. Nec hoc tantum ſine contentus, ſimultates amore commutet; iram patientiæ temperet freno; auaritiam abſtinentiæ vincat imperio; ac præcipuè linguam cuſtodia taciturnitatis obſepiat; ne in litigium contentioſa ferueſcat; ne in maledictum procax incurrat; ne in obtrectationem maledicta ſerpat; ne in iurationem facilis prolabatur; ne in mendacium ficta diſſimulet; ne in circumuentione aſtuta calleat: ne in elatione

tione ſuperba iactetur ; ſedulo ſeruans tempus tacendi & tempus loquendi, omne otioſum verbum obnoxium ſciat eſſe rationi. Nam ideo & Dauid beatiſſimus ori ſuo cuſtodiam depoſcit: & condiendum ſale ſermonem beati Pauli pagina ſacra conſtituit: & nullum indomabile membrum eſſe quam linguam teſtifica Iacobi præcepta ſignarunt.

Sit igitur qui eiuſmodi viam ſcandit, tacitus, mitis, benignus; & quia caritatis inſolubilis nexus habetur, abiiciendus in ſtudio parili ſemper alium iudicans potiorem. Hoc enim fræno aſtringit inuidiam, quam vicinæ ſibi elationis ſæpiùs incitatam iudicio, dum gratias referendi ſibi honoris appetit, notam miſeri liuoris incurrit. Nec præmium à Deo vnuſquiſque percipit, ſi ab hominibus id requirit. *Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam*: qui cum de huiuſmodi ſtudio diſcipulos erudiret, ipſum pronunciat maximum, qui minimus velit eſſe cunctorum. Iac. 4. 6. Eſto, ab aliquibus frater tuus propenſius honoretur, nec illos minus amicos habeas, nec hunc æmulum prælatæ venerationis attendas. Quinimo iudica circa te augmentum illius honoris accreſcere, ſciens ſcriptum: *Si enim glorificatur vnum membrum, congaudent omnia membra: vos autem eſtis corpus Chriſti & membra.* 1. Cor. 12. Nam quicunque aliquem veſtrùm diligit, omnem dignitatem Deo, in quem vos coitis, adſcribit. In hoc mite ſilentium placet; in hoc affabilitas blanda diligitur: hunc rudis & innata ſimplicitas, hunc ſcientia erudita commendat: huius in ieiunij iugitate patientia, huius in abſtinentiæ virtute contemptus, huius in lectionis aſſiduitate ſedulitas pro diuinorum munerum diuerſitate laudatur. *Hæc autem*, ſicut ſcriptum eſt, *operatur vnus atque idem ſpiritus diuidens ſingulis prout vult. Sicut enim corpus vnum membra habet multa, omnia autem membra de corpore vno cum ſint multa, corpus vnum ſunt: ita & Chriſtus. Omnes enim nos in vnum corpus baptizati ſumus.* 1. Cor. 12. 12. Singuli vobis

bis poteſtis omnium bonorum ſummam præſumere, ſi nullus ſe incipiat in eo quod alteri præcellit efferre. Sed cùm vos inuicem nexu aſtrictæ caritatis arctabitis, tunc eos qui foris ſunt, & in ſæculari adhuc actu mundialibus vinculis colligantur, nolite attentioris vitæ auſteritate damnare, ſcientes ſcriptũ: *Nolo iudicetis, ne iudicemini*. Et iterũ: *Tu quis es qui iudicas alienum ſeruum? Domino ſuo ſtat aut cadit. Potens eſt enim ſtatuere illũ Deus*. Magis benignis adhortationibus, & illiciente blandimento via veritatis oſtenſa nubem erroris aperite; vt non trahi incipiat vnuſquiſque, ſed ſequi pedetentim. Semper duriora flectenda ſunt, ne viribus inclinata curuatio, priuſquam in circulum veniat fatiſcens fragmen offendat. Hic enim ſæpiùs ſcandala vulgi gignuntur, dum ad religionis iugum cenſorium arrogatur imperium. Vita noſtra iubeat, lingua perſuadeat: quia plus auctoritatis geſtat exemplum, & ingerit appetentiam ſui morum lenis formatio. In omni igitur actu veſtro quaſi ſpeculo relucente fulgete, vbique circumſepti, vbique ſolliciti; ne quid liuor inueniat, ne quid rumor falſus infligat.

Matt. 7, 1.

Rom. 14, v. 4.

Feminas probatas & religionis ſtudio deditas cum menſura venerationis honorate; vt nec auſteritas inhumana, nec ſedulitas ſit remiſſa. Acceſſus ad vos inuicem veſter non ingeſtus ſit, ſed innatus: quem cauſa fecerit, non quem ſuperuacuitas relaxarit. Plures audite cum pluribus: aut ſi quando alterius ſexus frequentia deerit, vel annorum cuiuſdam probata grauitas, vel celebritas loci, vel ratio temporis id honeſtet: quia præcipuè vobis ætas, hora, ſolitudo vitanda ſunt. Non quod mihi fas ſit de his qui vere ſemel deuota Deo pectora dicauerunt ſecus æſtimare aliquid; ſed vt ex abundanti ſic vitetis omne quod fingi poteſt, tanquam poſſit & credi. Caueamus ne in nullo famæ noſtræ vulnere ſerpat nata ab occaſione ſuſpicio. Ipſa famæ ſemina priuſquam linguis nutriantur

inte-

intereant. Non tantum vobis fides facti, ſed poſſibilitas
etiam releganda mendacij. Beata enim vita eſt & præclara,
de qua nil licet falſitati. Nec enim ego hoc iudiciũ meum
auſterus cenſor arripui; ſed cæleſte imperium monitor
blandus adſumpſi. Nam ſic ait apoſtolus: *Zelans vos* 2. Cor. 11, 2.
zelo, deſpondi vos vni viro virginem caſtam exhibere Chriſto. Sciens
ſcriptum eſſe: *Non ponatis offenſionem vel ſcandalum fratri.* Et Rom 14, 13.
iterum: *ſine offenſione eſtote Iudęis & gentibus, & eccleſiæ Dei.* 1. Cor 10, 32.
Et iterum: *Non blaſphemetur bonum noſtrum.* Et iterum: *Vt* Rom. 14, 16.
quid libertas noſtra iudicetur ab infideli conſcientia? Et iterum: *Om-* 1. Cor. 10, 29.
nia autem veſtra honeſta fiant. Et iterum: *Commendantes noſmet-* 1. Cor. 14, 40. 2. Cor. 4, 2.
ipſos in omnem conſcientiam hominum coram Deo. Et iterum:
Prouideamus bona non ſolum coram Deo, ſed etiam coram homini- Rom 12, 17.
bus. Et iterum: *Vt is qui ex aduerſo eſt confundatur, nihil ha-* Tit. 2, 8.
bens de nobis dicere mali.

Neque me præterit ſæcularis liuoris inuidia in obtre-
ctationẽ ſemper religionis ardere, & mordacem malignis
rumoribus dentem impreſſum dicacitatis infigere. Vtatur
ſua mundus natura, dum nihil in noſtra inueniat diſci-
plina. Falſitas ex more iactetur, dum ne veriſimile qui-
dem poſſit eſſe quod dicitur. Nemo ideò debet contem-
nere vulnus infamiæ, quia ſemper conſueuerit rumor ſi-
mulare: ſed ideò intentiùs præcauere, quod ſoleat etiam
ficta componere. Nemo ab obtrectationis metu redditur
obtrectandi ſolemnitate ſecurus; neque eſt negligentiæ
cauſa ſollicitudinis continuata materia. Sit igitur pudoris
ac verecundiæ veſtræ tuta & circumſpecta cuſtodia. Ne-
ceſſarius è domo & rarus egreſſus, quem aut religionis ra-
tio extulerit, aut ad ſubſtantiam victus cauſa exercendi
operis ordinarit: à muneribus cunctis niſi quæ ad quoti-
dianum cibum annuumque veſtitum ſuppetant, abſtinen-
tes; ſcientes ſcriptum eſſe: *Habentes autem alimenta & qui-* 1. Tim. 6, 8.
bus tegamur his contenti ſimus. Et iterum: *Vt honeſte ambuletis ad* 1. Theſ. 4, 12.
eos qui foris ſunt, & nullius aliquid deſideretis. Nequidem pręben-
dæ

dæ eleemoſynæ gratia vltra ſupradictos victus ab vllo
2. Cor. 8, 12. quippiam præſumatis; ſcientes ſcriptum: *Si enim voluntas prompta eſt, ſecundum id quod habet acceptum eſt, non ſecundum id quod non habet*. Sic illa euangelici ſermonis diuina ſententia anum pauperem inter larga locupletum munera gemina tantum æra mittentem magnifica accepta largitione ditauit. Quia non poteſt parum eſſe quod totum eſt; neque quiſquam amplius dedit, quàm qui ſibi nihil reſeruauit. Hæc ſi cui præter vos nimium videbuntur adſtricta, qui Dei clauſtra pulſare tentauerit, prout ratio ſua tulerit, relaxabit: ne quis forte aut connexus ſit coniuge, aut liberis impeditus. Habet præter hæc arcta ſubſtantia plura quæ ſequantur. Neque ſe repulſum credat, ſed aditu alterius vocationis admiſſum, ſicut ſcriptum
1. Cor. 7, 20. eſt: *Vnuſquiſque in qua vocatione vocatus eſt, in ea permaneat.* Non tamen propenſiorem curam patrimonio quam religioni in caducis magis occupatus intendat, agnoſcens ſcri-
1. Cor. 7, 30. ptum eſſe: *Et poſſidentes tanquam non poſſidentes*. Si quem tamen poſteritatis cōpede felicior natura ſi intelligatur abſoluerit, cauſam herendi in mundo, niſi ignarus eſt, Dei munerum, non habebit. Cur enim viuendi voluntate non ſoluat, quod moriendi lege rumpendum eſt; faciens de ſorte mercedem, vt de neceſſitate virtutem augeat? Quinimo qui in ſua re familiari de paruis magna, de vilibus pretioſa, æterna facit de caducis; ſolus eſt cum perueneri t, vt ſempiternus patrimonij ſui poſſit eſſe poſſeſſor. Si auarus non eſt, debet terminanda contemnere: ſi aua-
Mat. 6. 19. rus eſt, debet deſiderare perpetua, ſciens ſcriptum eſſe: *Nolite theſaurizare vobis theſauros in terra, vbi tinea & rubigo exterminant, & vbi fures effodiunt & furantur. Theſaurizate, autem vobis theſauros in cælo, vbi neque tinea, neque erugo exterminant, & vbi fures non effodiunt nec furantur*.

Hoc ei qui non caret filijs hortamentum eſt; qui caret, imperium. Iſta vos cuncta congrua temporibus, apta per-

ſonis,

ſonis, referta exemplis, condita blanditijs, hortamento mites ingerite: facilius poteſt perſuadere qui facit. Neque enim aliquo horum omnium fructu inuidi eſtis cuiuſquã æſtimatione fraudandi. Erat vobis certè corpus firmum, ætas integra, rudes animi, quamuis anguſta pro humani generis varietate ſubſtantia: patebat vel negotiandi vſus, vel ſtudium militandi: diuerſæ artes, & innumera in actibus mundi augendæ facultatis officia. Poſtremo non deerat vel pauper vxor, quæ viuendi pararet voluptatem, & inſita humanis ſenſibus pignorum blandimenta. Quæ vos omnia quidem corpore & caſtis ſenſibus reſpuentes diuinæ ſententiæ formam religioſis actibus cuſtoditis, dicente ſcriptura: *Quicunque plus me fecerit domum, aut vxorem, aut filios, non eſt me dignus.* Veſtra igitur intuentes exempla, nec illi de meritorum ſumma anguſta ſui æſtimatione deſperent, qui ſubſtantia parili ad ſtudium vitæ huius aduenerit. In hoc ergo, filij cariſſimi, viuendi tramite conſtituti, *Vacate & videte quoniam ſuauis eſt dominus.* Dies noctéſque lectionibus atque orationibus ducite: & mei ſemper, quem in opere & ſcientia abortiuum omnium ſacerdotum præceptorem tanti vobis habuiſtis eligere, mementote. *Vigilate, ſtate in fide, confortamini, omnia veſtra in caritate fiant, & Deus pacis erit vobiſcum.*

Mat. 10, 37.

Pſal. 33, 9.

1. Cor. 16, 13.

EIVSDEM S. ATHANASII EXHORTATIO

AD SPONSAM CHRISTI.

QVANTAM in cæleſtibus beatitudinem virginitas ſancta poſſideat, præter ſcripturarum teſtimonia, eccleſiæ etiam conſuetudine edocemur: quia diſcimus peculiare illi ſubſiſtere meritum, cuius ſpecialis eſt conſecratio. Nam cum vniuerſa turba credentium paria gratiæ dona percipiat, & eiſdem omnes ſacramentorum

benedictionibus glorientur: iſtæ proprium aliquid præ cæteris habent, cum de illo ſancto & immaculato eccleſiæ grege, quaſi ſanctiores purioreſque hoſtiæ pro voluntatis ſuæ meritis a ſancto ſpiritu eliguntur, & per ſummum ſacerdotem Dei offeruntur altario. Digna reuera domino hoſtia tam pretioſi animalis oblatio, & nulla magis ei quam imaginis ſuæ hoſtia placitura. De eiuſ-
Rom 12. 1. modi enim apoſtolum præcipue dixiſſe reor: *Obſecro autem vos, fratres, per miſericordiam Dei, vt exhibeatis corpora veſtra hoſtiam viuentem, ſanctam, Deo placentem.* Poſſidet ergo virginitas & quod alij habent, & quod alij non habent; dum & communem & peculiarem obtinet gratiam; & proprio, vt ita dixerim, conſecrationis priuilegio gaudet. Nam & Chriſti ſponſas virgines dicere eccleſiaſtica nobis permittit auctoritas: dum in ſponſarum modum quas conſecrat domino velat: oſtendens eas vel maximè habituras ſpiritale connubium, quæ ſubterfugerint carnale conſortium. Et digne Deo per matrimonij comparationem ſpiritaliter copulantur, quæ eius dilectionis cauſa humana connubia ſpreuerunt. In his quam maximè impletur illud apoſtoli: *Qui autem adhæret domino vnus*
1. Cor. 6, 17. *ſpiritus eſt.*

Grande eſt & immortale, & pene vltra naturam corpoream, ſopire luxuriam, & concupiſcentiæ flammam adoleſcentiæ facibus accenſam animi virtute reſtringere, & ſpiritali conatu vim genuinæ oblectationis excludere, viuere contra humani generis morem, deſpicere ſolatia coniugum, dulcedinem contemnere liberorum, & quæcumque præſentis vitæ eſſe commoda poſſunt, pro nihilo ſpe futuræ beatitudinis computare. Magna hæc, vt dixi, & admirabilis virtus eſt, & non immerito pro
Iſa. 56, 4. magnitudine laboris ſui ingenti præmio deſtinata. *Dabo,* inquit dominus, *ſpadonibus meis in domo mea, & in muro meo locum nominatum meliorem à filijs & filiabus Iſrael, nomen æternum*

num dabo eis, quod non deficiet. De quibus ſpadonibus dominus in euangelio repetit dicens: *Sunt enim ſpadones, qui ſeipſos caſtrauerunt propter regnum cælorum*. Magnus quidem eſt pudicitiæ labor, ſed maius præmium: temporalis cuſtodia, ſed remuneratio æterna. De his enim & beatus Ioannes apoſtolus loquitur, quod *Sequuntur agnum quocunque ierit*. Quod ita intelligendum puta, nullum eis locum in cæleſti aula claudendum, & cuncta eis diuinarum manſionum habitacula referanda. *Matt. 19, 12.* *Apoc. 14. 4.*

Sed vt illuſtrius virginitatis meritum clareat, & quàm Deo digna ſit manifeſtiùs poſſit intelligi; illud cogitetur, quod dominus & ſaluator noſter Deus, cum propter humani generis ſalutem hominem dignaretur aſſumere, non alium quam virginalem elegerit vterum. Et vt huiuſmodi plurimum ſibi placere monſtraret, & pudicitiæ bonum vtriq; ſexui intimaret, virginem habuit matrem virgo manſurus; in ſe viris, & in matre feminis præbuit virginitatis exemplũ: quo demonſtraretur in vtroq; ſexu beatam integritatem diuinitatis haberi, & plenitudinem meruiſſe; dum totum in matre fuit, quicquid habebatur in filio. Sed quid ego ſatago excellens ac ſublime pudicitię meritũ reuelare, & glorioſæ virginitatis bonum oſtendere; cum de hac re pleroſque peroraſſe non neſciam, & eius beatitudinem manifeſtiſſimis rationibus comprobaſſe, & nulli ſapienti venire in dubium poſſe, eam rem maioris eſſe meriti quæ ſit amplioris laboris? Quiſquis enim pudicitiam aut nullius præmij, aut parui exiſtimat, certum eſt illum aut ignorare, aut non voluntarium ferre laborem. Vnde illi ſemper caſtitati derogant, qui eam aut non habent, aut habere coguntur inuiti.

Nunc itaque quoniam, paucis licet, tam laborem quam meritum integritatis oſtendimus; ne res, quæ grandi virtute conſtat, & ingenti præmio deſtinatur, carere fructu ſuo poſſit, diligentius excubandum eſt. Quanto enim

quæcumque ſpecies pretioſior fuerit, tanto maiori ſollicitudine cuſtoditur. Et quoniam multæ ſunt quæ bono proprio carent, niſi aliarum rerum iuuentur auxilio; vt eſt mellis ſpecies, quæ niſi cerarum cuſtodia & fauorum cellulis conſeruetur, & (vt verius dixierim) nutriatur; naturalem gratiam perdit, & ſubſiſtere per ſe ipſam non poteſt. Sicut & vini ſpecies, quod niſi boni odoris vas ſit, & reparatis crebrius picibus foueatur, genuinæ vim ſuauitatis amittit. Attentiùs ergo prouidendum eſt, ne forte & virginitati alia ſint neceſſaria, ſine quibus nequaquam fructum adferre ſufficiat: & tantus nihil proderit labor, dum vane prodeſſe creditur quod abſque rebus neceſſarijs poſſidetur. Niſi enim fallor, ob cœleſtis regni præmium pudicitiæ ſeruatur integritas, quod ſine æternæ vitæ merito neminem conſequi poſſe ſatis certum eſt. Æternam vero vitam non niſi per omnem diuinorum præceptorum cuſtodiam promereri poſſe ſcriptura teſta-
Mat. 19, 17. tur dicens: *Si vis ad vitam venire, ſerua mandata.* Vitam ergo non habet, niſi qui cuncta legis mandata ſeruauerit: & qui vitam non habuerit, cæleſtis regni non poteſt eſſe poſſeſſor, in quo non mortui, ſed viui quique regnabunt. Nihil ergo virginitas ſola proficiet, quæ cæleſtis regni gloriam ſperat; niſi & illud habuerit, cui perpetua vita promittitur, per quam cœleſtis regni præmium poſſidetur. Ante ergo omnia pudicitiam integritatemque ſeruantibus, & eius remunerationem a Dei æquitate ſperantibus mandatorum ſunt cuſtodienda præcepta; ne glorioſæ caſtitatis & continentiæ labor in irritum deducatur.

Supra mandatum vel præceptum eſſe virginitatem ſapiens & legens nullus ignorat, apoſtolo dicente: *De*
1 Cor. 7, 25. *virginibus autem præceptum domini non habeo, conſilium autem do.* Cum ergo obtinendæ virginitatis conſilium dat, non præceptum ſtatuit; ſupra mandatum vel præceptum eam eſſe profeſſus eſt. Quicunque ergo virginitatem

ſer-

ſeruant, magis quam præceptum eſt faciunt. Tunc enim proderit amplius feciſſe quam iuſſum eſt, ſi quod iuſſum eſt facias. Cupiens diuinum implere conſilium, ante omnia ſerua mandatum: volens virginitatis præmium conſequi, vitæ amplectere merita, vt tua remunerari caſtitas poſſit: nam vt vitam præſtat renumeratio mandatorum; ita e contrario eorum generat præuaricatio mortem. Et qui per præuaricationem in mortem fuerit deputatus, virginitatis coronam ſperare non poterit; neque pudicitiæ præmium expectare conſtitutus in pœna.

Tres enim ſpecies ſunt, per quas cæleſtis regni poſſeſſio introitur. Prima eſt pudicitia; ſecunda mundi contemptus; tertia vero iuſtitia: quæ vt connexæ plurimum ſe poſſidentibus præſtant; ita diuiſæ prodeſſe difficile poſſunt: dum vnaquæque earum non propter ſe tantum, ſed propter aliam efflagitatur. In primis ergo quæritur pudicitia, vt facilius ſubſequatur mundi contemptus: quia ab illis mundus contemni leuius poteſt, qui matrimonij nexibus non tenentur. Mundi vero contemptus expoſcitur, vt iuſtitia conſeruetur; quam implere difficile poſſunt, qui ſæcularium bonorum & mundanarum voluptatum negotijs implicantur. Quiſquis ergo poſſidet primam ſpeciem pudicitiæ, & ſecundam, quæ eſt mundi contemptus non obtinet, pene ſine cauſa poſſidet primam, quando ſecundam non habet, propter quam prima quæſita eſt. Et ſi primam & ſecundam habeat, cui tertia, quæ eſt iuſtitia, deſit, fruſtra laborat: quoniam ſuperiores duæ propter iuſtitiam præcipuè requiruntur. Quid enim prodeſt propter mundi contemptum pudicitiam habere, & propter quod eam habeas non habere? Vel cur res mundi contemnas, ſi iuſtitiam, propter quam pudicitiam & mundi contemptum habere te conuenit, non cuſtodias? Quia vt prima ſpecies propter ſecundam

eſt

eſt; ita prima & ſecunda propter tertiam: quæ ſi non fuerit, nec prima nec ſecunda proficiet.

Dicis forſitan, doce ergo me quid ſit iuſtitia; vt eam ſi cognouerim facilius implere ſufficiam. Dicam breuiter vt valeo, & verborum vtar ſimplicitate communium: quia cauſa de qua agimus talis eſt, quæ diſertioribus facundiæ ſermonibus nequaquam debeat obſcurari, ſed ſimplicioribus eloquentiæ narrationibus pandi: res enim in commune neceſſaria communi debet ſermone monſtrari. Iuſtitia ergo non eſt aliud quã non peccare. Non peccare autem eſt legis præcepta ſeruare. Præceptorum autem obſeruatio duplici genere cuſtoditur: vt nihil eorum quæ prohibētur facias, & cuncta quæ iubentur implere con-
Pſal. 33. 15. tendas. Hoc eſt quod dicit: *Recede à malo, & fac bonum.* Nolo enim putes in hoc conſtare iuſtitiam, vt malum non facias; cum & bonum non facere malum ſit, & in vtroque legis præuaricatio committatur. Quoniam qui dixit: *Recede à malo:* & ipſe dixit: *Fac bonum.* Si à malo receſſeris, & non feceris bonum, tranſgreſſor es legis; quæ non tantum in malorum actuum abominatione, ſed & in bonorum operum perfectione completur. Neque enim hoc ſolùm tibi præcipitur, vt veſtitum ſuis non ſpolies indumentis; ſed & vt ſpoliatum operias tuis: neque vt habenti panem non auferas ſuum; ſed vt non habenti tuum libenter impertias: neque ſolùm vt pauperem ſuo non pellas hoſpitio; ſed vt pulſum & non habentem recipias tuo. Præceptum enim nobis eſt, *Flere*
Rom. 12. 15. *cum flentibus.* Quomodo cum illis flemus, ſi in nullo eorum neceſſitatibus participamus, nec aliquid eis in his propter quas lacrimantur cauſis præbemus auxilium? Neque enim fletuum noſtrorum Deus infructuoſum quærit humorem: ſed quia lacrimæ doloris indicium ſunt, vult te ita alterius anguſtias ſentire vt tuas; & quomodo tibi in tali tribulatione ſi eſſes ſubueniri cuperes, ita alteri

ſub-

ſubuenias propter illud: *Quæcumque vultis vt faciant vobis homines bona, ita & vos facite illis ſimiliter*. Nam cum flente flere, & nihil, cum poſſis, flenti conferre, ſubſannationis non pietatis indicium eſt. Denique ſaluator noſter cum Maria & Martha Lazari ſororibus fleuit, & immenſæ miſericordiæ affectum lacrimarum conteſtatione monſtrauit, & veræ pietatis indicia mox opera ſubſecuta ſunt, cum ſuſcitatus Lazarus, cuius cauſa fundebantur, ſororibus redditur. Hoc fuit piè cum flentibus flere, occaſionem fletus auferre. Sed quaſi potens, inquies, fecit. Verum nec tibi impoſſibile aliquid imperatur. Impleuit omnia qui quod potuit fecit. Mat. 7. 12. Ioan. 11.

Sed, vt dicere cœperamus, non ſufficit Chriſtiano à malis ſe abſtinere, niſi etiam bonorum operum officia perfecerit. Quod illo vel maxime teſtimonio comprobatur; quod comminatur dominus æterni ignis reos fore, qui quamuis mali nihil geſſerint, non fecerint omne quod bonum eſt, dicens: *Tunc dicet rex his qui ad ſiniſtram ſunt: Diſcedite à me, maledicti, in ignem æternum, quem præparauit pater meus diabolo & angelis eius: eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare, &c.* Non dixit: Diſcedite à me maledicti, quia homicidium, quia adulterium, aut quia furta feciſtis: non enim quia malum feciſſent; ſed quia bonum non fecerant, condemnantur & æternæ gehennæ ſupplicijs addicuntur: nec quia quæ prohibita ſunt admiſiſſent; ſed quia quæ præcepta erant implere noluere. Vnde aduertendum eſt, quam ſpem habere poſſint qui adhuc aliquid eorum faciunt quæ prohibentur; cum etiam rei ſunt qui non fecerunt quæ iubentur. Nolo enim tibi in hoc blandiaris, ſi aliqua non feceris, quia aliqua feceris; cum ſcriptum eſt: *Qui vniuerſam legem ſeruauerit, offendat autem in vno, factus eſt omnium reus*. Adam enim ſemel peccauit, & mortuus eſt: & tu te viuere exiſtimas illud ſæpè committens, quod alium dum ſemel perpetraſſet Mat. 25. 41. Iac. 2. 10.

traſſet occidit? An grande illum commiſiſſe crimen putas, vnde merito pœna damnatus ſit acriori? Videamus ergo quid fecerit contra mandatum. De fructu arboris edit. Quid ergo? Propter arboris fructum Deus hominem morte mulctauit? Non propter arboris fructum, ſed propter mandati contemptum. Ergo non agitur de qualitate peccati, ſed de tranſgreſſione mandati. Et qui dixit Adæ, vt de arboris fructu non ederet; ipſe tibi præcepit; vt non maledicas; non mentiaris; non detrahas; non detrahentem auſcultes; vt omnino non iures; vt non concupiſcas; non inuideas; non ſis tepidus; non ſis auarus; vt nulli malum pro malo reddas; vt inimicos tuos diligas; vt maledicentibus benedicas; vt pro calumniatoribus & pro perſecutoribus tuis ores; vt percutienti maxillam alteram præbeas; vt in iudicio ſæculari non litiges; vt ſi quis tua auferre voluerit, gratanter amittas; vt nec iracundiæ, nec zeli, nec liuoris malum intra pectus admittas; vt crimen auaritiæ fugias; vt omnis ſuperbiæ ac iactantiæ malum caueas, & humilis ac mitis Chriſti viuas exemplo: malorum conſortia in tantum vitans, vt cum fornicatoribus, aut auaris, aut maledicentibus, aut inuidis, aut detractoribus, aut ebrioſis, aut rapacibus nec cibum capias. Quem ſi in aliquo contempſeris, ſi pepercit Adæ, parcet & tibi. Immo illi magis parcendum fuerat, qui adhuc rudis & nouellus erat, & nullius ante peccantis & propter peccatum ſuum morientis retrahebatur exemplo: tibi verò poſt tanta documenta, poſt legem, poſt prophetas, poſt euangelia, poſt apoſtolos, ſi delinquere volueris; quomodo indulgere poſſit ignoro.

An tibi de virginitatis prærogatiua blandiris? Memento Adam & Euam virgines deliquiſſe, nec integritatem corporis profuiſſe peccantibus. Virgo quæ peccat, Euæ non Mariæ comparanda eſt. Non negamus in præſenti

tem-

tempore pœnitentiæ remedium; ſed hortamur magis præmium ſperare debere, quam veniam. Turpe eſt enim illis delicti indulgentiam poſtulare, quæ palmam virginitatis expectant; & illicitum aliquid incurrere, quæ ſe etiam à licitis caſtrauere. Licitum quippe eſt matrimonij inire conſortium. Et vt laudandæ ſunt, quæ propter Chriſti amorem & cæleſtis regni gloriam copulam contempſerint nuptiarum; ita damnandæ non ſunt, quæ propter innocentiæ voluntatem, nondum Deo deuotæ remedio apoſtolico abutuntur. Ergo, vt diximus, quæ connubia deſerunt, non illicita, ſed licita ſpernunt. Eiuſmodi autem ſi iurent; ſi maledicant; ſi detrahant; ſi detrahentes patiantur audire; ſi malum pro malo reddant; ſi cupiditatis in alienis, aut auaritiæ in proprijs crimen incurrant; ſi zeli aut liuoris venena poſſideant; ſi contra legalia & apoſtolica inſtituta indecens aliquid aut loquantur aut cogitent; ſi in carne placendi ſtudio comptè & ornatè procedant; ſi alia quæ, vt adſolet, illicita ſunt faciant, quid proderit eis ſpreuiſſe quod licuit, & exercere quod non licet? Si vis prodeſſe tibi quod licitum contempſiſti; vide ne quid eorum quæ non licent facias. Stultum enim eſt timuiſſe quod minus eſt, & non timere quod maius eſt: aut ab his non vitari quæ prohibentur, ſi ſubterfugerint quæ conceduntur. Dicit enim apoſtolus: *Innupta cogitat quæ domini ſunt, quomodo placeat Deo, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu. Quæ autem nupta eſt, cogitat quæ ſunt huius mundi, quomodo placeat viro.* 1.Cor.7,34. Nuptam placere viro adſerit, cogitando quæ mundi ſunt: innuptam verò Deo, eo quod nulla cura illi ſit ſæculi. Dicat ergo mihi quæ virum non habet, & tamen quæ ſunt mundi cogitat, cui placere deſiderat? Nonne incipiet illi nupta præponi? quia illa cogitando quæ mundi ſunt, complacet vel marito: iſta vero non marito, quem non habet, poteſt placere, nec Deo.

Sed nec illud ſilentio præterire nos conuenit, quod
1.Cor.7 34. dixit: *Innupta cogitat quæ domini ſunt, quomodo placeat Deo, vt ſit ſancta corpore & ſpiritu*. Quæ ſunt ergo domini di-
Phil. 4, 8. cat apoſtolus. *Quæcunque ſunt ſancta, quæcunque iuſta, quæcunque amabilia, quæcunque bona fama. Si qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ*. Iſta ſunt domini, quæ ſanctæ & veræ, & apoſtolicæ virgines die noctuque ſine vllo temporis interuallo meditantur & cogitant. Domini eſt regnum cælorum; domini eſt reſurrectio mortuorum; domini immortalitas; incorruptio domini eſt; ſplendor ſolis, qui ſanctis promittitur, domini eſt, ſicut in euangelio ſcri-
Mat. 13. ptum eſt: *Tunc iuſti fulgebunt ſicut ſol in regno patris eorum*. Domini ſunt plures ſanctorum in cæleſtibus manſiones; domini eſt fructus triceſimus & ſexageſimus atque centeſimus. Hæc cogitant, & quibus poſſint operibus promereri, quæ domini ſunt cogitant. Domini eſt etiam lex noui & veteris teſtamenti, in quibus oris eius eloquia ſancta refulgent; quæ ſi quæ virgines ſine intermiſſione meditantur, quæ domini ſunt cogitant; & com-
Eccl. 26, 24. pletur in eis illud propheticum: *Fundamenta æterna ſuper petram ſolidam: & mandata domini in corde mulieris ſanctæ*.
1. Cor 7, 34. Sequitur: *quomodo placeat Deo*: Deo, inquam, non hominibus, *vt ſit ſancta corpore & ſpiritu*. Non dixit, vt ſit ſancta membro aut corpore tantum; ſed, *vt ſit ſancta corpore, & ſpiritu*. Membrum enim vna corporis pars eſt: corpus vero omnium compago membrorum eſt. Cum ergo dicit; *vt ſit ſancta corpore*, ex omnibus membris eam ſanctificari debere teſtatur. Quia non proderit cæterorum ſanctificatio membrorum, ſi inueniatur vel in vno corruptio. Et iam non erit ſancta corpore, quod ex omnibus conſtat membris, quæ vel vnius fuerit coinquinatione polluta.

Sed vt quod dico manifeſtius & lucidius fiat; eſto, ſit quæcunq; omnium membrorum ſanctificatione purgata, &

ta, & lingua tantummodo peccet, qua aut blaſphemet, aut falſum teſtimonium dicat; numquid liberabunt omnia membra vnum? an propter vnum iudicabuntur & cætera? Ergo ſi nec aliorum membrorum ſanctificatio proderit, cum in vno ſit vitium; quanto magis ſi diuerſorum flagitio peccatorum omnia corrumpantur, vnius nihil proderit integritas? Vnde quæſo te, virgo, neque in ſola tibi pudicitia blandiaris; ne in vnius membri integritate confidas: ſed ſecundum apoſtolum ſoli Deo conſerua corporis ſanctitatem. Munda ab omni inquinamento caput: quia crimen eſt illud poſt chriſmatis ſanctificationem, aut croci, aut alterius cuiuſlibet pigmenti fuco vel puluere ſordidari; aut auro vel gemmis cuiuſcumque terrenæ ſpeciei comi, quod iam cæleſtis ornatus ſplendore refulget. Grandis quippe diuinæ gratiæ contumelia eſt, mundani & ſæcularis ornamenti prælatio. Munda frontem, vt humana non diuina opera erubeſcat, & illam confuſionem recipiat, quæ non peccatum, ſed Dei gloriam parit, ſcriptura dicente: *Eſt confuſio adducens peccatum: & eſt confuſio adducens gloriam*. Munda collum, vt non aurea reticula capillus portet, & ſuſpenſa monilia; ſed illa potius ornamenta circumferat, de quibus ſcriptura dicit: *Miſericordia & fides non deficiant à te: ſuſpende autem illa in corde vel vt in collo tuo*. Munda oculos, dum eos ab omni concupiſcentia retrahis, & ab intuitu pauperum nunquam auertis, & ab omnibus fucis liberos ea qua à Deo facti ſunt ſinceritate cuſtodias. Munda linguam à mendacio: quia *os quod mentitur occidit animam*. Munda eam à detractione, à iuramento, ab adulatione, à periurio. Nolo præpoſterum ordinem putes, quod prius à iuramento, quam à periurio linguam dixi debere mundari: quia tunc periurium facilius effugies, ſi in toto non iures. Impleatur in te illa ſententia: *Cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum*. Et memor eſto di-

Eccli. 4, 25.

Prou. 3, 3.

Sap. 1, 11.

Pſal. 33, 14

Rom. 12, 14. centis apoſtoli : *Benedicite, & nolite maledicere* : ſed illud
1. Petr. 3, 9. crebrius recordare : *Videte ne quis malum pro bono alicui reddat, neque maledictum pro maledicto ; ſed econtrario benedicentes : quia in hoc vocati eſtis, vt benedictionem hereditate poſſideatis.* Et
Iac. 3, 2. illud : *Si quis autem in lingua non offendit, hic perfectus eſt.* Nefas eſt enim vt labia illa, quibus dominum confiteris, rogas benedicis, & laudas, alicuius polluantur ſorde peccati. Neſcio qua conſcientia & lingua quis Deum rogat, qua aut mentitur, aut maledicit, aut detrahit. Labia ſancta exaudit Deus ; & ipſis annuit cito precibus, quas lingua immaculata pronunciat. Munda aures, vt non niſi ſermonibus ſanctis & veris auditum præbeant; vt numquam obſcœna, aut turpia, aut ſæcularia verba ſuſcipiant, aut aliquem de altero audiant derogantem, propter illud
Eccli. 28, 29. quòd ſcriptum eſt : *Sepi aures tuas ſpinis, & noli audire linguam nequam ;* vt cum eo habere partem poſſis, de quo dicitur, quoniam auditu & viſu iuſtus erat ; hoc eſt, nec auribus, nec oculis delinquebat. Manus ne porrectæ ad accipiendum ſint, ad dandum autem collectæ, nec ad feriendum paratæ, ſed ad omnia miſericordiæ & pietatis opera ſatis promptæ. Munda pedes, ne latam & ſpatioſam pergant viam, quæ ducit ad ſplendida ſæculi & pretioſa conuiuia ; ſed arduum magis & anguſtum gradian-
Iſai. 57, 14. tur iter, quod tendit ad cælum : quia ſcriptum eſt : *Iter rectum facite pedibus veſtris*, Agnoſce tibi à Deo artifice non ad vitia, ſed ad virtutem membra formata : & cum vniuerſos artus mundaueris ab omni ſorde peccati, & toto fueris ſanctificata corpore, tunc tibi caſtitatem intelligas profuturam, & cum omni fiducia palmam virginitatis expecta.

Quid ſit ſanctam eſſe *corpore*, breuiter quidem, ſed plene expoſuiſſe me arbitror: nunc quod ſequitur, *& ſpiritu*, noſſe debemus: hoc eſt, vt quod opere nefas eſt fieri nec fas ſit cogitatione concipere. Illa enim eſt ſancta tam

cor-

corpore quam ſpiritu, quæ nec mente nec corde delinquit; ſciens etiam cordis eſſe inſpectorem Deum: & idcirco ſatagit vt omnimodo etiam animum cum corpore mundum habeat à peccato, ſciens ſcriptum eſſe: *Omni cuſtodia ſerua cor tuum*. Et iterum: *diligit dominus ſancta corda; accepti ſunt autem ei omnes immaculati*. Et alibi: *Beati mundo corde: quoniam ipſi Deum videbunt*: quod de illis dici arbitror, quos conſcientia in nulla redarguit culpa peccati. De quibus & Ioannem in epiſtola dixiſſe reor: *Si cor noſtrum nos non reprehendit, fiduciam habemus ad Deum, & quæcunque petierimus accipiemus ab eo*. Nolo exiſtimes te crimen fugiſſe peccati, ſi voluntatem non ſequatur effectus: cum ſcriptum ſit: *Quicunque viderit mulierem ad concupiſcendam eam, iam mœchatus eſt in corde ſuo*. Nec dicas, cogitaui quidem ſed non perfeci: quia etiã concupiſcere nefas eſt. Vnde beatus Petrus præcepit dicens: *Animas veſtras caſtificantes*, qui ſi nullam animæ conſtuprationem noſſet, nec caſtificari eam deſideraſſet. Sed & locum illum quo continetur: *Hi ſunt qui ſe cum mulieribus non coinquinauerunt, virgines enim permanſerunt: hi ſequuntur agnum, quocunque ierit*, Attentius conſiderare debemus & animaduertere, ſi ſolius integritatis pudicitiæ merito ipſi diuino comitatui copulentur, & per omnia cælorum tabulata diſcurrant: an & alia ſint, quibus adiuncta virginitas tantæ beatitudinis gloriam conſequatur. Sed vnde hoc ſcire poterimus? De ſequentibus, niſi fallor, in quibus ſcriptum eſt: *Hi empti ſunt ex hominibus primitiæ Deo & agno, & in ore ipſorum non eſt inuentum mendacium: ſine macula enim ſunt*. Vides ergo quod non in vno tantum membro dominicis referantur inhærere veſtigijs; ſed illi qui præter virginitatem ab omni contagione peccati immaculatam geſſerint vitam. Idcirco virgo vel maxime nuptias ſpernit, vt dum ſecurior eſt, facilius, quod etiam à nubentibus quæritur, ab omni ſe delicto cuſtodiat, & vniuerſa legis mandata perficiat. Nam ſi non

Prou. 4, 23.
Mat. 5, 8.
1. Ioan. 3, 20.
Mat. 5, 27.
1. Petr. 1, 22.
Apoc. 14, 4.
ibid.

nubat, & ea nihilominus faciat, à quibus & nuptæ eſſe iubentur immunes; non nupſiſſe quid proderit? Quamquam enim nulli Chriſtianorum peccare liceat, & omnes quicunque ſpiritalis lauacri ſanctificatione purgantur, immaculata decurrere conueniat vita; vt eccleſiæ quę ſine macula, ſine ruga, ſine aliquo eiuſmodi eſſe deſcribitur, poſſint viſceribus intimari: multo magis tamen hoc virginem implere neceſſe eſt, quam nec mariti, nec filiorum, nec alterius neceſſitatis cauſa prohibet, quominus diuinam ſcripturam perficiat; nec aliqua, ſi peccet, poterit excuſatione defendi.

O virgo, ſerua propoſitum tibi magno præmio deſtinatum. Præclara eſt apud Deum virginitatis & pudicitiæ virtus, ſi non alijs peccatorum & malorum lapſibus infirmetur. Agnoſce ſtatum tuum, agnoſce locum, agnoſce propoſitum. Chriſti ſponſa diceris; vide ne quid indignum eo, cui deſponſata videris, admittas: cito ſcribet repudium, ſi in te vel vnum viderit adulterium. Quæcumq; enim humanorum ſponſaliorum pignoribus ſubarratur, ſtatim à domeſticis, à familiaribus, ab amicis ſponſi ſollicitè & diligenter requirit & à ſeruulis, quales iuuenis habeat mores, quid potiſſimum diligat, quid accipiat, quo vſu viuat, qua ſe conſuetudine regat, quibus vtatur dapibus, quibus præcipue rebus delectetur & gaudeat. Quæ cum didicerit, ita ſe in omnibus temperat, vt ſponſi moribus ſuum obſequium, ſua iucunditas, ſua diligentia, ſua vita concordet. Et tu quæ Chriſtum ſponſum habes, à domeſticis & familiaribus eius, ſponſi tui mores interroga, & ſtrenuè ac ſolerter inquire, in quibus præcipue delectetur, qualem compoſitionem in te veſtium diligat, cuiuſmodi concupiſcat ornatum. Dicat tibi eius familiariſſimus Petrus, qui ne nuptis quidem corporalem permittit ornatum, ſicut in epiſtola ſua ſcripſit. *Mulieres ſimiliter ſubiectæ viris ſuis, vt ſi qui non credunt* 1. Pet. 3, 1.

ver-

verbo, per mulierum conuerſationem ſine verbo lucrifiant: conſiderantes in timore Dei caſtam conuerſationem veſtram, quarum ſit non extrinſecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti veſtimentorumque cultus; ſed qui abſconſus cordis eſt homo, in incorruptibilitate quieti & modeſti ſpiritus, quod eſt in conſpectu Dei locuples. Dicat & alius apoſtolus beatus Paulus, qui ad Timotheum ſcribens epiſcopum, eadem de fidelium feminarum diſciplina teſtatur: *Mulieres ſimiliter in habitu ornato cum verecundia & ſobrietate, ornantes ſe, non intortis crinibus, aut auro, aut margaritis, aut veſte pretioſa; ſed quod decet mulieres promittentes caſtitatem per bonam conuerſationem.* 1. Tim. 2. 9.

Sed forſitan dicis: Cur hæc ijdem apoſtoli virginibus non iuſſerunt? Quia non neceſſarium iudicabant: ne talis virginibus commonitio potiùs iniuria quam emendatio videretur? Sed nec eas vmquam tantæ temeritatis fore credidiſſent, vt ne nuptis quidem conceſſa carnalia ornamenta & terrena præſumerent. Reuera ornare ſe & componere virgo debet: nam quomodo ſponſo ſuo placere poterit, niſi compoſita & ornata proceſſerit? Ornetur plane, ſed interioribus ornamentis, & ſpiritaliter non carnaliter componatur: quia Deus non corporis ſed animæ decorem in illa conſiderat. Ergo & tu, quæcunque animam tuam à Deo diligi & inhabitari concupiſcis, omni eam diligentia compone, & ſpiritalibus indumentis exorna. Nihil in ea dedecorum, nihil fœdum appareat. Reſplendeat au o iuſtitiæ, gemmis refulgeat ſanctitatis, ac pretioſiſſimo pudicitiæ margarito coruſcet. Pro byſſo & ſerico, miſericordiæ & pietatis tunica veſtiatur; ſecundum quod ſcriptum eſt. *Induite ergo vos, ſicut electi Dei, ſancti & dilecti, viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, &c.* Coloſ. 3. 12. Et non decorem ceruſſæ aut alterius pigmenti quęrat, ſed innocentię ac ſimplicitatis candorem habeat. Roſeum verecundię colorem, & purpureum ruboris pudoriſque poſſideat. Cęleſti abluatur nitro doctrinę, & la-

men-

mentis ſpiritalibus emundetur. Nulla in ea malitiæ, nulla diaboli macula relinquatur; & ne quando male redoleat odore peccati, vnguento ſuauiſſimæ ſapientiæ & ſcientiæ perfundatur.

Huiuſmodi Deus quærit ornatum, & animam taliter compoſitam concupiſcit. Memento te Dei filiam dici ſecundum quod ait: *Audi filia & vide*. Sed & tu ipſa quotieſcumque Deum patrem nominas, Dei te filiam eſſe teſtaris. Ergo ſi Dei filia es, vide ne quid eorum facias, quæ Deo patri incongrua ſint: ſed age omnia quaſi filia Dei. Cognoſce quomodo huius ſæculi nobilium filiæ ſe gerant, quibus adſueſcant moribus, quibuſue ſe diſciplinis inſtituant. Tanta quibuſdam verecundia eſt, tanta grauitas, tanta modeſtia; vt cæterorum hominum ritum intuitu humanæ ingenuitatis excedant: & ne quam honeſtis parentibus ſuis per lapſum ſuum infamię inurant notam, alteram ſibi quodammodo inter homines conſuetudinis ſtudeant facere naturam. Et tu ergo originem tuam reſpice, genus intuere, gloriam nobilitatis aduerte: agnoſce te non hominis, ſed Dei filiam, & diuinæ natiuitatis nobilitate decoratam. Ita te exhibe, vt in te cæleſtis natiuitas pareat, & ingenuitas diuina clareſcat. Sit in te noua grauitas, honeſtas admirabilis, ſtupenda verecundia, mira patientia, virginalis inceſſus, & veræ pudicitiæ habitus, & ſermo ſemper modeſtus, & ſuo in tempore proferendus: vt quiſquis te viderit, admiretur & dicat: Quæ hæc nouæ inter homines grauitatis patientia eſt? Quæ pudoris verecundia? Quæ honeſtatis modeſtia? Quæ maturitas ſapientiæ? Non eſt iſta humana inſtitutio, nec diſciplina mortalis: cæleſte mihi aliquid in terreno corpore redolet. Puto quod habitet in quibuſdam hominibus Deus. Et cum te Chriſti famulam eſſe cognouerit, maiore ſtupore tenebitur, & cogitabit qualis ille ſit dominus, cuius talis ancilla eſt.

Pſal. 44. 11.

Si

Si vis ergo eſſe cũ Chriſto, & partem habere cum Chriſto, Chriſti tibi exemplo viuendum eſt, qui ab omni malitia & nequitia ita fuit extraneus, vt nec inimicis quidem vicë redderet, quin potius & pro ipſis oraret. Nolo enim eas animas Chriſtianas exiſtimes, quæ aut fratres aut ſorores non dico oderũt, ſed quę proximos toto corde & conſcientia coram Dei teſtimonio non diligunt; cum Chriſtianis Chriſti ſimilitudine inimicos etiam amare neceſſe ſit. Si ſanctorum cupis habere conſortium, à malitię & nequitiæ cogitatu pectus emunda. Nemo te circumueniat, nemo te fallaci ſermone ſeducat. Non niſi ſanctos & iuſtos & ſimplices & innocentes & puros cæleſtis aula ſuſcipiet. Nullum apud Deum habet malitia locum. Ab omni nequitia & dolo mundum eſſe neceſſe eſt, qui cupit regnare cum Chriſto. Nihil tam contrarium, nihil tam execrabile Deo, quam aliquem odiſſe, aliquem velle lædere, nihil tam probabile, quam omnes amare. Quod propheta ſciens teſtatur dicens: *Qui diligitis dominum odite malum.* *Pſal. 96.10.*

Vide ne in aliquo humanam gloriam diligas; ne & tua inter illos portio computetur, quibus dictum eſt: *Quomodo vos poteſtis credere, gloriam ab inuicem quærentes?* Et de quibus per prophetam dicitur: *Auge eis mala, auge mala gloriosis terræ.* Et alibi: *Confundimini à gloriatione veſtra, ab opprobrio in conſpectu Dei.* Nolo enim illas reſpicias, quæ ſæculi non Chriſti ſunt virgines; quæ propoſiti ſui & profeſſionis immemores gaudent in delitijs, in opibus delectantur, & corporeæ nobilitatis origine delectantur. Quę ſi profecto Dei filias ſe eſſe crederent, nunquam poſt diuinos natales nobilitatem admirarentur humanam; nec gloriarentur in patre quolibet honorato: ſi patrem Deum ſe habere ſentirent, nobilitatem carnis non amarent. Quid tibi in generis nobilitate blandiris, & complaces? Duos homines fecit ab exordio Deus, ex quibus totius generis humani ſilua deſcendit: munda- *Ioan. 5.44.* *Iſa. 45.*

nam nobilitatem non naturæ æquitas præſtitit, ſed cupiditatis ambitio. Certe omnes per diuini lauacri generationem æquales efficimur, & nulla inter eos poteſt eſſe diſcretio, quos natiuitas ſecunda generauit; per quam tam diues quam pauper, tam liber quam ſeruus, tam nobilis quam ignobilis Dei efficitur filius; & terrena nobilitas ſplendore cæleſtis gloriæ adumbratur, & nuſquam omnino iam comparet: dum qui retro in ſæcularibus honoribus impares fuerant, cæleſtis & diuinæ nobilitatis gloria æqualiter veſtiuntur. Nullus iam ignobilitati locus, nec degener quiſquam eſt, quem diuinæ natiuitatis ſublimitas ornat; niſi apud illos, qui non putant humanis cæleſtia præponenda: aut ſi putant, quam vanum eſt, vt ſe illis in minoribus præferant, quos ſibi in maioribus pares ſciunt, & quaſi infra ſe poſitos in terra exiſtiment, quos ſibi æquales in cæleſtibus credunt? Tu autem quæcunque Chriſti, non ſæculi virgo es, omnem præſentis vitæ gloriam fuge: vt eam quæ in futuro promittitur conſequaris.

Contentionum verba, & animoſitatis cauſas euita; diſcordiarum quoque & litium occaſiones ſubterfuge. Nam ſi iuxta apoſtoli doctrinam *Seruum domini litigare non oportet*; quanto magis Dei ancillam? cuius quo verecundior eſt ſexus, animus debet eſſe modeſtior. Linguam a maliloquio cohibe, & ori tuo frenum legis impone; vt tunc, ſi forte, loquaris quanto tacere peccatum ſit, caue ne quid quod in reprehenſionem veniat dicas. Lapis emiſſus eſt ſermo prolatus: Quapropter diu antequam proferatur cogitandus eſt. Beata quippe labia ſunt, quæ nunquam quod reuocare iterum velint emittunt. Pudicæ mentis ſermo etiam debet eſſe pudicus, qui ædificet ſemper magis, quam aliquando deſtruat audientes, ſecundum quod præcepit apoſtolus dicens: *Omnis ſermo malus ex ore veſtro non procedat; ſed ſi quis bonus ad ædificationem fidei,*

2. Tim. 2, 24. (margin, beside "Nam ſi iuxta apoſtoli…")

Eph. 4, 29. (margin, beside "ex ore veſtro…")

vt det gratiam audientibus. Pretioſa Deo lingua eſt, quæ non ſine diuinis rebus nouit verba conſtruere; & ſanctum os, vnde cæleſtia ſemper eloquia proferuntur. Abſentium obtrectatores quaſi malignos ſcripturæ auctoritate deterre: quia hoc inter virtutes perfecti hominis propheta commemorat, ſi ante conſpectum iuſti malignus ad nihilum deducatur, qui contra proximum non probanda protulerit. Non licet tibi alterius vituperationem patienter audire; quia nec ab alijs optas recipi tuam. Iniuſtum quippe eſt quicquid contra Chriſti euangelium venit, ſi alteri quod tibi ab alio fieri moleſtum eſt, patiaris inferri. Semper linguam tuam de bonis loqui adſueſce, & auditum tuum ad bonorum magis laudem, quam ad malorum vituperationem accommoda. *Pſal. 14. 5.* *Matt. 7. 12.*

Vide vt omnia quæcunque benefacis, propter Deum facias; ſciens eius rei tantùm te à domino recepturam eſſe mercedem, quam eius timoris & dilectionis cauſa perfeceris. Sancta magis eſſe quam videri ſtude: quia nihil prodeſt æſtimari quod non ſit: & duplicis peccati reatus eſt, non habere quod creditur, & quod non habeas ſimulare.

In ieiunijs magis quam in epulis delectare, illius viduæ memor, quæ non diſcedebat de templo, ieiunijs & obſecrationibus Deo ſeruiens die ad nocte. Et ſi vidua quidem in Iudæa talis erat; qualem nunc virginem conuenit eſſe Chriſti? Diuinæ magis lectionis conuiuium dilige, & ſpiritalibus te ſaturari dapibus concupiſce; & illos potius quære cibos, quibus anima magis quam corpus reficiatur. Carnis & vini ſpecies quaſi caloris fomenta & libidinis incitamenta fuge; & tunc, ſi forte, vino exiguo vtere cum ſtomachi dolor & nimia corporis compellat infirmitas. Iracundiam vince; animoſitatem cohibe; & quicquid illud eſt, quod poſt factum pœnitentiam ingerit, velut proximi criminis abominationem declina. Satis tran-

quillam & quietam conuenit eſſe mentem, & ab omni perturbatione furoris alienam, quæ Dei habitaculum eſſe deſiderat: qui per prophetam teſtatur & dicit: *Super quem requieſcam alium, niſi ſuper humilem & quietum, & trementem verba mea?* Omnium operum & cogitationum tuarum ſpeculatorem Deum crede, & caue ne quidquam quod diuinis oculis indignum ſit aut opereris, aut cogites.

Cùm oratione celebrare deſideras, talem te exhibe quaſi quę ſis cum domino locutura. Cum pſalmum dicis, cuius verba dicis agnoſce; & in compunctione magis animi quam in tinnulæ vocis dulcedine delectare. Lacrimas enim pſallentis Deus magis quam vocis gratiam comprobat: ſicut propheta dicit: *Seruite domino in timore, & exultate ei in timore*. Vbi timor & tremor eſt, ibi non vocis elatio eſt, ſed animæ flebilis & lacrimoſa deiectio. Omnibus actibus tuis diligentiam adhibe: quia ſcriptum eſt: *Maledictus homo qui facit opus domini negligenter*. Creſcat in te cum annis gratia, creſcat cũ ætate iuſtitia: & fides eo perfectior videatur, quo ſenior es: quia Dominus noſter Ieſus, qui nobis viuendi reliquit exemplum, proficiebat non *ætate* tantùm corporea, ſed & *ſapientia & gratia* ſpiritali *coram Deo & hominibus*. Omne tempus in quo te non meliorem ſenſeris, hoc te æſtima perdidiſſe. Cœptum virginitatis propoſitum ad finem vſque conſerua: quia non inchoaſſe tantum, ſed perfeciſſe virtutis eſt: ſicut in euangelio dominus ait: *Qui perſeuerauerit vſque in finem hic ſaluus erit*. Caue ne cui vel concupiſcendi occaſionem tribuas: quia ſponſus tuus Deus zelans eſt: criminoſior eſt enim Chriſti adultera, quam mariti. Vnde pulchrè Romana Eccleſia apoſtolico ſine dubio, cuius ſedem obtinet, ſpiritu animata, tam ſeueram nuper de huiuſmodi ſententiam ſtatuit, vt vix vel pœnitentia dignam iudicaret, quæ ſantificatum Deo corpus libidinoſa coinquinatione violaſſet.

Eſto ergo omnibus viuendi forma; eſto exemplum: præ-

Iſai. 66, 2.
Pſal. 2, 11.
Ier. 48, 10.
Luc. 2, 52.
Matt. 24, 13.

præcede & in actu quos in caſtitatis ſanctificatione præcurris. Virginem te in omnibus exhibe; nihil corruptionis obijciatur capiti tuo, cuius corpus integrum eſt; vt & tua ſit inuiolabilis conuerſatio. Et quoniam ſicut in exordio epiſtolæ præfati ſumus, te Dei ſacrificium factum; quod vtique ſanctitatem ſuam etiam alijs impertit; vt quiſquis ex eo digne ſumpſerit, ſanctificationis & ipſe ſit particeps: ita ergo & per te, quaſi per diuinam hoſtiam ſanctificentur & cæteræ; cum quibus te ita in omnibus exhibeas; vt quiſquis vitam tuam aut auditu contigerit aut viſu, ſanctificationis vim ſentiat; & in tantum ſibi intelligat gratiam ex tua conuerſatione transfundi, vt dum te imitari concupiſcit, Dei ſacrificio & ipſe ſit dignus.

EXPLICIT.

S. BA-

S. BASILII CAESAREAE CAPPADOCIAE EPISCOPI

Admonitio ad filium ſpiritualem.

PROOEMIVM.

AVDI fili admonitionem patris tui, & inclina aurem tuam ad verba mea, & accommoda mihi libenter auditum tuum, & corde credulo cuncta quæ dicuntur auſculta. Cupio enim te inſtruere quæ ſit ſpiritualis militia, & quibus modis regi tuo militare debeas. Intenſiſſime ergo audiat ſenſus tuus, & animam tuam nullus prægrauet ſomnus; ſed ad vigilandum excita eam, & ad ſtudium intelligendi ſermonem meum. Verba enim iſta ſunt ex me, ſed prolata ex diuinis fontibus. Neque enim noua doctrina inſtruam te, ſed ea quam didici a patribus meis. Hanc enim ſi immiſeris in cor tuum, in pace dirigentur itinera tua, nec adproximabit ad te vllum malum, ſed procul abſcedet à te omnis aduerſitas animæ.

CAP. I. *De militia ſpirituali.*

SI ergo cupis, fili, militare Deo, illi ſoli militabis. Sicut enim qui militant regi terreno omnibus iuſſis eius obediunt; ſic & qui militant regi cæleſti, debent cæleſtia cuſtodire præcepta. Miles terrenus quocumque loco mittitur, paratus ac promptus eſt, neque ſe vxoris vel liberorum gratia excuſare audebit. Multo magis miles Chriſti ſine aliquo impedimento regis ſui debet imperio obedire. Miles terrenus contra hoſtem viſibilem pergit ad bellum; tecum vero hoſtis inuiſibilis quotidie præliando non deſinit. Illi contra carnem & ſanguinem eſt dimicatio; tibi vero aduerſus ſpiritalia vitia in cæleſtibus eluctatio. Ille contra carnalem hoſtem carnalibus armis vtitur; tu vero contra ſpiritalem hoſtem ſpiritalibus armis indiges. Ille in prælio galeam ferream geſtat; ſed tua galea Chriſtus ſit, qui eſt caput tuum. Ille lorica ne vulneretur indutus eſt: ſed pro lorica ſis fide Chriſti circumdatus. Ille contra aduerſarium ſuum mittit lanceam & ſagittas: tu contra aduerſarium diuina eloquia iaculare, & percutiens eum verbis propheticis dicito: *Dominus mihi adiutor eſt, & ego deridebo inimicos meos.* Pſal. 117. Ille donec pugna geritur, arma a ſemetipſo non proijcit, ne ab aduerſario vulneretur: ita & tu numquam debes eſſe ſecurus; quia tuus hoſtis hoſte illius eſt aſtutior. Illius quidem hoſtis ad tempus dimicat; tuus vero hoſtis, quamdiu in ſtadio vitæ huius conſiſtis, tecum pugnare non ceſſat. Illius arma laborioſa & grauia ſunt ad portandum; tua vero arma volentibus portare ſuauia ac leuia ſunt. Ille cum ſuperauerit aduerſarium, ad domum coniugis ac liberorum reuertetur: tu vero hoſte proſtrato in illud cæleſte regnum cum omnibus ſanctis intrabis. Ille pro labore terreno terrenum accipit donarium: tu vero pro ſpiritali labore cæleſte recipies præmium. Cæleſte enim

donum

donum expectet monachus, qui terrenos actus a ſemetipſo proijcit, ne implicet ſe negotijs ſæcularibus militans Deo. Difficile namque eſt ſeruire duobus dominis; nec poteſt quiſquam ſeruiens mammonæ ſpiritalia arma portare, ſed iugum Chriſti ſuaue ac leue a ſemetipſo repellit ac proijcit: & quicquid graue & onéroſum eſt animæ ſuæ, hoc ei videtur ſuaue ac leue. Iſtiuſmodi vir a proprijs armis vulneratur; & cum diligit periculum, incidit in mortem. Tu autem conſidera cui regi te ad militandum probaſti: & quanto ſuperius eſt rege terreno imperium cæleſte, tanto præcellentior eſt gradus excellentiæ tuæ terreno milite. Turrim excelſam conſtruere cogitas; præpara ergo tibi ſumptus ad ſtructuram, vt cœptum ædificium ad perfectum deducas: ne quando prætereuntibus venias in riſum, & gratulentur de te inimici tui. Hæc turris non ex lapidibus conſtruitur, ſed ex virtutibus animæ: nec auri, nec argenti indiget ſumptibus; ſed conuerſatione fideli: nam terrenæ opes plurimum ad ædificandum impediunt.

CAP. II. *De virtute animæ.*

VNus profectus ſit tibi, fili, ſi domino vni ſeruire deſideras, ne alicui in vita tua placere coneris, niſi illi ſoli: nec occupes in diuerſis rebus animum tuum; ſed abſcinde a te carnalem amorem, ne a te Dei timorem excludat. Omne vitium expelle ab anima tua; vt virtutes animæ conquirere poſſis. Audi igitur quæ ſit virtus animæ, & quam maximum ei conferat lucrum. Virtus animæ eſt diligere dominum, & odiſſe illa quæ non dilligit Deus. Virtus animæ eſt patientiam ſectari, & ab impatientia declinare. Virtus animæ eſt caſtitatem tam corporis quam animæ cuſtodire. Virtus animæ eſt vanam gloriam contemnere, & omnia caduca calcare. Virtus

tus animæ eſt humilitati ſtudere, & tumorem ſuperbiæ abominari. Virtus eſt animæ veritatem amplecti, & omne mendacium fugere. Virtus eſt animæ iram cohibere, & furorem reprimere. Virtus eſt animæ pacem diligere, & inuidiam execrari. Virtus animæ eſt ab omni ſtultitia declinare, & ſapientiam diuinam amplecti. Virtus animæ eſt omnem voluptatem carnis ſubijcere menti. Virtus animæ eſt auaritiam ſpernere, & voluntariam aſſumere paupertatem. Has igitur virtutes facilè poteris obtinere, ſi ſæcularium rerum curas neglexeris, & caducis ac terrenis rebus cæleſtia præpoſueris: & ſi voluntas tua in laudibus Dei fuerit occupata, & iudicia eius die ac nocte impenſiùs meditatus eris: eris autem *Tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum*, & omnes fructus ſpiritales orientur ex te, & ex ſeruo amicus vocaberis Dei. *Pſal. 1, 3.*

CAP. III. *De dilectione Dei.*

EX tota igitur virtute tua dilige dominum; vt in omnibus actibus tuis placeas illi. Si enim qui coniugium contraxerit, feſtinat placere vxori ſuæ; multò magis monachus omnibus modis debet placere Chriſto. *Qui diligit dominum, eius præcepta cuſtodit.* Deus enim non ſe vult verbis tantummodo diligi; ſed ex corde puro & operibus iuſtis. *Qui enim dicit: diligo Deum, & mandata eius non cuſtodit, mendax eſt.* Huiuſmodi enim vir fallit ſemetipſum, & a ſemetipſo ſeducitur. Deus enim non verborum ſed cordis inſpector, & diligit eos, qui in ſimplicitate cordis ſeruiunt ei. Si terrenos parentes cum tali affectu diligimus, qui in tam paruo tempore pro nobis ſuſtinuerunt laborem: nonne magis nobis cæleſtis amandus eſt? Nam & circa nos, quod fuit eorum obſequium, Chriſti eſt beneficium; qui omnium diſpenſator optimus eſt. Nam

1. Ioan. 2.

1. Ioan. 2.

antequàm naſceremur in hoc ſæculo, parentes nobis ſua prouidentia anteà præparauit, quorum obſequio nutriremur. Sed & matris vbera tunc lacte replentur, quando infans fuerit natus. Ergo magis omnibus diligamus Deum, qui & nos & propinquos noſtros proprijs manibus finxit; & cuncta bona quæ erga nos geruntur quotidie eius beneficijs adſcribamus. Nam & parentes noſtros quaſi propria viſcera diligamus, ſi accedere nos ad ſeruitium Chriſti non prohibent: ſi autem prohibent, nec ſepultura illis a nobis debetur. Chriſtus diligendus eſt ſuper parentes: quia non tribuunt nobis parentes ea quæ Chriſtus tribuit. Et quis beneficia eius congruenter enarret? Vel quantum nobis tribuit, & quotidie præbendo non deſinit? Videns enim Deus innumeris peccatis nos obnoxios, non deſpexit, ſed liberauit: nec cum alienati ab eo in diuerſis erroribus vagaremur, in præcipitium mortis nos duxit, ſed ad vitam perpetuam reuocauit. Et cùm ingrati beneficiorum eius fugeremus ab eo, vt pater clementiſſimus exquiſiuit nos: & cum in ſede ſublimi ſederet, noſtri gratia deſcendit ad terras, & in tanta humilitate venit, vt ſeruilem formam aſſumeret: & qui in pugillo ſuo continet orbem terrarum, pannis in præſepio inuolutus eſt: & qui cælum palma metitur, non habuit vbi caput reclinaret. Cum eſſet diues, pauper eſt factus, vt nos ditaremur in illo: & qui in nubibus venturus eſt ad iudicandos viuos & mortuos, iudicium hominis pertulit: & cum ſitientibus ſit fons æternalis, cùm ſitiſſet poſtulauit aquam a Samaritana muliere: & qui in carne propria noſtram eſuriem ſaturauit, eſuriuit cum tentaretur in eremo: et cui miniſtratur cum patre ab angelis, hominibus miniſtrare dignatur: & manus eius per quas virtutes plurimas operatus eſt, pro nobis confixæ ſunt clauis: & ori eius per quod ſalutarem doctrinam annuntiauit hominibus, pro cibo fel dederunt: & qui

nul-

nullum læſit vel nocuit, cæſus & opprobria pertulit; & cuius nutu omnes mortui reſuſcitati ſunt, voluntate ſua mortem crucis ſuſtinuit. Et ideò hæc omnia paſſus, vt nobis vitam æternam donaret. Et cùm nobis immenſa beneficia præſtet, nihil exigit a nobis, niſi vt templa noſtra impolluta ei ſeruemus, vt ſemper in nobis habitet, & nos permaneamus in illo. Non poſtulat a nobis aurum, aut argentum, vel quidquid huiuſmodi; nam & ſi fuerint nobis iſta, diſpertiri egentibus præcipit: nos ipſos quærit, nos deſiderat, in nobis requieſcere cupit.

CAP. IV. *De dilectione proximi.*

ACcedamus ergo ad eum, & copulemur in affectu eius, & vt nos ipſos amemus & proximos. *Qui diligit*, inquit, *proximum, filius Dei vocatur*. Qui autem e contrario odit, filius diaboli nuncupatur. Qui diligit fratrem ſuum, in tranquillitate eſt cor eius: fratrem verò odiens tempeſtate maxima circumdatus eſt. Vir benignus etiamſi patitur iniuriam, pro nihilo ducit: iniquus etiam proximi actus contumeliam arbitratur. Qui caritate plenus eſt, ſereniſſimo vultu procedit: vir autem odio plenus ambulat iracundus. Tu autem fili benignitati ſtude in vita tua, & proximum tuum habeto tanquam vnum ex membris tuis. Omnem hominem iudica fratrem tuum. Memento quod vnus artifex ac verus eſt, qui condidit nos. Non moueas cuiquam ſcandalum in vita; & non quod tibi vtile eſt, ſed illi, facito. Quod tibi accidere non vis, nec ei cupias euenire. Si eum videris in bonis actibus conuerſantem, congratulare ei, & illius gaudium tuum ducito: & ſi aliquid patiatur aduerſum, compatere ei, & illius triſtitiam tuam deputa: Omnem malitiam expelle ab anima tua, & odiorum flammæ non comburent cor tuum. Contra impotentem aut ſubiectum tibi noli iracun-

cūndia commoueri; ſed tamquam tuum membrum proprium eum habeto in omnibus. Ne diligas fratrem tuum ſimulato corde, nec eum labijs oſculans ex alia parte inſidias facias ei. Doloſus enim vir pacifica verba profert ex ore, & in abdito mentis ſupplantare proximum ſuum meditatur. In his ergo operibus ad iracundiam prouocatur Deus. Puritas enim quæ placet in conſpectu domini, reſpuit omne quicquid ſimulato corde efficitur.

CAP. V. *De ſtudio pacis.*

TV autem omnem ſimulationem longè fac a te, & ne cupias ſupplantare proximum tuum, neque mordere aut laniare membrum tuum. Quòd & ſi quandoque vt homo iratus fueris, vltra ſolis terminum non producas iracundiam tuam; ſed & reconciliare ad pacem, & deprime omnem furorem ab anima tua. Qui enim amplectitur pacem in mentis ſuæ hoſpitio, manſionem præparat Chriſto; quia Chriſtus pax eſt, & in pace requieſcere cupit: vir autem inuidus omnibus modis execratur. Vir pacificus in tranquillitate eſt ſemper cor eius: inuidus autem ſimilis naui cùm iactatur a fluctibus maris. Homo pacificus ſecuram poſſidet mentem: inuidus autem in perturbatione eſt ſemper: qui autem ſectatur pacem tutus eſt ſemper vndique ac munitus. Nam inuidus vt lupus rapax inſanit inaniter. Pacificus eſt vt vinea honeſta abundans fructu copioſo: Inuidi autem opus indigentia ac miſeria detinetur: & quantum pacificus gaudens in domino delectatur; tantum inuidus tabeſcens ad nihilum redigitur. Ex abundantia lætitiæ pacificus homo dignoſcitur: ex vultu marcido & furore pleno inuidus demonſtratur. Pacificus homo conſortium angelorum merebitur: inuidus homo particeps dæmoniorum efficitur: & ſicut pax ſecreta mentis illuminat; ita inuidia oc-

occulta cordis obcœcat. Pax enim effugat & proturbat omnem diſcordiam: inuidia autem iracundiam cumulat. A ſplendore autem pacis effugatur omnis caligo: & vbi obſederit inuidia, ibi obſcuritas & exteriores tenebræ. Sectare ergo, fili, deſiderabile nomen pacis; vt fructus pacis poſſis acquirere; & execrare inuidiam; ne malorum fructibus replearis. Rationabile namque animal creauit te Deus, vt poſſis diſcernere inter bonum & malum, vt quæ ſint optima eligas, & inutilia reſpuas, omnia examines, quæ ſint bona teneas, ab omni ſpecie mala abſtineas.

CAP. VI. *De patientia.*

FIlli, patientiam arripe, quia maxima virtus animæ, vt velociter ad ſublimitatem perfectionis poſſis aſcendere. Retributionem patientiæ tuæ ne quæras ab homine, vt in futuro poſſis accipere ab æterno domino æternam retributionem. Patientia grandis eſt medela animæ: impatientia autem eſt pernicies cordis. Per patientiam enim expectatur futurorum bonorum ſpes; & quod non videtur, quaſi quod videtur amplectitur.

CAP. VII. *De continentia & caſtitate.*

CAſtum te in omnibus ſerua, fili, vt videas dominum in gloria conſiſtentem. Ab omni pollutione mundum ſit cor tuum, & ne des inimico aditum eundi ad te. Ab aſpectu nefando auerte oculos tuos, & ne delecteris pulchrarum vultibus feminarum; ne per talem oblectationem vltima exſoluas ſupplicia. Memento cui dedicaſti membra tua, & ne commiſceas illa meretricibus. Reflecte amorem ab amore mulieris, neque ab amore domini te amor excludat. Noli minima contemnere, ne

pau-

paulatim diffluas in malo. Non te ſimules ſimpliciter accedere ad virginum domus, nec velis cum eis vti longis & otioſiſſimis fabulis; ne per plurimas ſermocinationes vtrorumque mens polluatur. Noli, fili, grauiter ferre ſermones meos, nec ſtultum arbitreris eloquium meum: ſed crede mihi & gratanter accipe verba mea. Si ad feminarum domus importunè acceſſerit clericus, vel monachus, & virgo patiatur huiuſmodi introire ad ſe; ſtatim immutant priſtinam dignitatem, & quod domino polliciti ſunt ſua voluntate amittunt. Nec enim poterunt huiuſmodi manſionem in ſe domino præparare; ſed deſolabuntur vt lignum aridum, Numquid virginitatem dominus extorquet inuitè? Hoc enim munus voluntariè Chriſto offertur in propria voluntate. Nec enim licitum eſt profanari aliquid quod domino promiſſum. Non peccabis, homo, ſi non voueris votum: ſi enim vouiſti, iam ne facias moram reddere illud, quod dominus quaſi ſuum requirit illud a te; nec pollutione vult miſceri membra tua, quæ ſibi iam dedicata ſunt. Vide ergo ne te ſeducat corporis pulchritudo, & decorem animæ tuæ amittas. Ne improbo oculo tuo intuearis ſpeciem mulieris, ne intret mors per feneſtras tuas. Ne aperias aures tuas ad perficienda verba eorum, nec concupiſcas nequitiam in anima tua. Mulieris carnem non velis tangere, ne per tactum eius inflammetur cor tuum, & ſpiritu tuo labaris in perditionem. Sicut enim fœnum proximans igni comburitur; ita qui tangit mulieris carnem non euadit ſine damno animæ ſuæ: & licet corpore caſtus euaſerit, mente tamen & corde corruptus abſcedit.

CAP. VIII. *De ſaeculi amore fugiendo.*

DIc mihi quæſo, fili, quis ſit profectus animæ, amare carnis pulchritudinem? Nonne ſicut fœnum cum

cùm a feruore æſtatis percuſſum fuerit, areſcit, & paulatim priſtinum decorem amittit? Similis eſt etiam ſpecies humanæ naturæ: ſuccedente ſibi ſenectute omnis decor priſtinus deperit; & quos in amorem ſui antea concitabat, poſt modum odio eorum afficietur. Nam cùm interuenerit mors, tunc penitus omnis pulchritudo delebitur; & tunc cognoſces, quia vanitas, quod ante inaniter diligebas. Cùm videris totum corpus in tumorem & fœtorem eſſe conuerſum; nonne intuens maximo horrore concuteris? Nonne claudis nares tuas non ſuſtinens fœtorem duriſſimum? Vbi eſt poſt modum omnis illa oblectatio? Require ſi eſt aliquod priſtini decoris veſtigium. Vbi eſt ſuauitas luxuriæ, & conuiuiorum opulentia? Vbi ſunt blandimentorum verba, quæ corda ſimplicia molliebant? Vbi ſunt ſermones dulces, qui amaritudinem amantibus infundebant? Vbi eſt immoderatus riſus & otioſus? Vbi eſt effrenata & inutilis omnis lætitia? Velut fluxus aquæ tranſiens nuſquam comparuerunt. Hic eſt finis carnis pulchritudinis quam amabas: hic oblectationis terminus corporis. Reflecte igitur animum tuum ab his obſcœnis amoribus, & omnem amorem conuerte ad ſplendidiſſimam pulchritudinem Chriſti; vt radij fulgoris eius illuſtrent cor tuum, & omnis obſcuritas caliginis expelletur a te. Hæc pulchritudo diligenda eſt, fili, quæ lætitiam ſpiritalem amantibus conſueuit infundere. Hic decor omnibus modis amplectendus eſt, vnde nobis ſerenitas tranquillitatis adquiritur. Deuitemus pernicioſas pulchritudines; ne omnium malorum genera in nos irrogentur. Multi enim admirantes mulierum ſpecies a veritatis via naufragauerunt. Plerique ornamentis earum oblectati, perniciem animarum ſuarum perpeſſi ſunt, & a perfectionis faſtigio in profundum inferni demerſi ſunt. Caueto ergo, fili, ſpecies per quas plurimos cernis perijſſe. Quæſo ne

bi-

bibas poculum vnde multos perſpicis interijſſe: ne percipias cibum quem edi in aliorum perniciem videris. Ne incedas iterum, quò naufragium perpeſſi ſunt plurimi. Deuita laqueos, per quos captos cæteros ſenſeris. Poſtula tibi a domino cor prudens & peruigilem ſenſum, vt non ignores fraudes & aſtutias inimici, & in retia eius non incidat pes tuus. Sapiens non corporis decorem deſiderat, ſed animæ: inſipiens homo ſpeciem in carnalibus ornamentis amplectitur. Sapiens vir comptam mulierem reſpuit: ſtultus verò concupiſcens eam miſerabiliter ſupplantabitur. Vir prudens ab imprudente femina auertit oculos ſuos: luxurioſus autem vir intuens eam ſoluetur vt cera a facie ignis. Tu autem caue omnibus modis ſpecies pernicioſas ac falſas pulchritudines; quia deturpatur anima, ſi earum decorem attendas. Chriſtus non in corporis decore, ſed in animæ delectatur. Illa ergo dilige, fili, in quibus delectatur Chriſtus.

CAP. IX. *De auaritia fugienda.*

Et ne pecuniarum cupiditati te ſubijcias, ab omni auaritia declina cor tuum; vt non condemneris ſicut adulter & idolorum cultor. Noli amare mammona; ne offendas eum, cui membra tua & mentem pariter dedicaſti. Ne petas ea quæ te auocant & ſeparant a domino. Noli diligere opes terrenas, ne amittas cæleſtes. Multi cupientes aliena, & ſuis priuati ſunt, Alienatæ ſunt a nobis ſæculi huius facultates; noſtra autem poſſeſſio regnum cælorum eſt. Noli appetere aliena: ne a tuis fias extraneus. Quotidianum victum ſufficere tibi contentus eſto: quicquid ſuperfluum eſt proijce abs te tanquam propoſiti tui impedimentum. Ne cupias fieri locuples; ne in tentationes incidas, & in laqueos diaboli. Caueto auaritiam; quia radix omnium malorum

ab

ab apoſtolo nominata eſt. Pecuniarum cupidus iam animam ſuam venalem habet: ſi enim inuenerit tempus, pro nihilo perpetrabit homicidium; & ſicut qui effundit aquam ſuper terram, ita eſt ei effundere ſanguinem proximi ſui. Plerique per auaritiæ ardorem in mortis periculum inciderunt. Propter auaritiam Achan cum ſuis omnibus lapidatus eſt. Propter auaritiam Saul alienus a domino effectus eſt, & ad extremũ de culmine regali expulſus eſt, & ab inimicis ſuis peremptus. Et Achab propter auaritiam inuaſit vineam Naboth; & huius rei gratia in prælio vulneratus defunctus eſt. Dominus noſter & ſaluator a corde phariſæorum volebat pecuniarum amorem excludere: ſed quia illi erant cupidiſſimi, ſalutaria eius monita deridebant. Nam & illum diuitem cum dominus vocans ad regna cælorum facultates ſuas vendere præcepiſſet, auiditas intrare non permiſit. Et Iudæ pectus auaritiæ ardore exarſit, vt dominum largitorem ſibi cunctorum bonorum in manus traderet impiorum. Auarus enim vir inferno ſimilis eſt. Infernus igitur quantoſcumq; deuorauerit, nũquam dicit ſatis eſt; ſic etſi omnes theſauri terræ confluxerint in auarum, non ſatiabitur. Alienum te facito, fili, ab hoc vitio, & voluntariam paupertatem libenter aſſume. Noli eſſe deſidioſus & piger; ſed labora manibus tuis, vt habeas vnde tribuas indigenti. Secundum poſſibilitatem tuam mediocriter porrige: tantum enim expetitur a te, quantum tibi fuerit creditũ. Nemo enim exigit a te, quod ipſe minimè poſſides. Eleemoſyna cum iniquitate acquiſita, abominatio eſt coràm Chriſto; ſed acceptum eſt illi, quod fuerit fideliter acquiſitum. Fili, non habet hanc artem miſericordiæ bonum. Sunt enim nonnulli, qui diripientes aliena, præſtare ſe eleemoſynam ſimulant; & cum alios premant, alijs miſereri ſe fingunt: ſed Deus non delectatur in operibus eorum, & ſimulationem cordis eorum execratur ac

Ioſ. 7.
1. Reg. 15.
3. Reg. 21.
Mat. 19.
Mat. 26.

reſpuit. Tu autem, fili, licet exiguũ de tuis laboribus porrigas; hoc gratum eſt & acceptum coram Domino. Non te velis iactare cum porrigis eleemoſynam indigenti; & illo cui fœneras, ne te arbitreris eſſe meliorem: ſed in omnibus operibus tuis humilia te coram domino: quia non erit gratum Deo, quicquid efficitur cum ſuperbia: quod autem fit humiliter, acceptum eſt ei.

CAP. X. *De ſtudio humilitatis.*

Fili, præ omnibus humilitati ſtude, quod eſt omni virtute ſublimius; vt ad perfectionis faſtigium poſſis conſcendere: cum iuſtæ inſtitutiones non aliter niſi per humilitatem impleantur, & multorum temporum labores per ſuperbiam in nihilum deputentur. Vir humilis Deo eſt ſimilis, & in templo pectoris ſui geſtat eum. Superbus autem cum ſit Deo odibilis, diabolo ſimilis eſt. Humilis vero licet in habitu videatur viliſſimus, glorioſus eſt in virtutibus. Superbus autem homo, etſi decorus videatur aſpectu & clarus; ſed tamen inutilem eum manifeſtant opera ipſius, & per os, inceſſus & motus dignoſcitur eius ſuperbia, & ex verbis eius publicabitur leuitas ipſius. Cupit ſemper laudari ab hominibus, & virtutibus, quibus alienus eſt, ſe prædicare geſtit. Non ſe patitur cuiquam eſſe ſubiectum, ſed ſemper primatum cupit, & ad maiorem gradũ ſe conatur immergere; & quod ex meritis obtinere non poteſt, ambiendo feſtinat inuadere; ambulans ſemper tumẽs vt vter vacuus & inanis. Et ſicut nauis abſq; gubernatore cum iactatur a fluctibus, ita & is leuis circumfertur inſtabilis inter omnes actus ſuos. Humilis e contrario reſpuit omnem honorem terrenum, & vltimum ſe eſſe iudicat omnibus hominibus. Nam etſi mediocris appareat in vultu, eminens apud dominum intuetur. Cum conſummauerit omnia mãdata domini, nihil ſe feciſſe teſtatur, & omnes virtutes animæ ſuæ celare feſtinat:

ſed diuulgat dominus omnia opera ipſius, & profert in medium, & mirificat geſta ipſius, & exaltabit & clarum faciet eum, & in tempore precum ſuarum quod poſtulat impetrabit.

CAP. XI. *De oratione.*

ET tu, fili, cum acceſſeris ad precandum dominum, proſterne te humiliter in conſpectu eius. Ne poſtules quicquam, quaſi ex gratia meritorum tuorum: etſi eſt tibi etiam conſcientia boni operis aliqua, cela illam; vt te ſilente multipliciter reſtituatur a Deo: & peccata tua citò produc in medium; vt deleat dominus illa, cum confeſſus fueris ea. Nec te velis iuſtificare cum ad orandum acceſſeris; ne ſicut phariſæus ab illo exeas condemnatus. Memento publicani, vel qualiter pro ſe orauerit, & æmulare eum, vt veniam peccatorum tuorum inuenias. *Luc. 18.* Non clamore vocis orabis eum, qui occultorum eſt cognitor; ſed clamor cordis tui pulſet aures eius. Ne longitudinem verborum protrahas ante eum; quia non in multiloquio, ſed ex mente puriſſima placabitur dominus. In tempore orationis omnem malitiam cordis proijce abs te, & remitte ſi quid habes aduerſus proximum tuum. Eſt denique quoddam genus ſerpentis, quod cùm vadit ad bibendum aquam, antequàm accedat ad fontem euomit venenum: imitare ergo huius ſerpentis aſtutiam, & omne venenum amariſſimum proijce ab anima tua. Remitte conſeruo tuo centum denarios; vt tibi dimittatur debitum decem millium talentorum: *Mat. 18.* & qualem cupis erga te eſſe dominum, talis eſto ipſe erga conſeruum tuum. Quodcumque opus inchoaueris, primò inuoca dominum: & ne deſinas gratias agere cum perfeceris illud.

CAP. XII. *De Vigilijs.*

QVære dominum & inuenies eum, nec dimittas cùm tenueris; vt copuletur mens tua in amore eius. Hoc ſtude in vita tua, vt orationem puram offeras Deo. Cogitationes non conturbent cor tuum, nec in diuerſis locis vel rebus rapiatur mens tua. Memento enim te, fili, ſub domini conſpectibus ſtare, qui occulta cordis proſpicit, & abdita mentium nouit. Vigilanter ergo adſiſte in conſpectu domini in tempore orationis vel pſalmorum. Non te opprimat ſomnus animæ, & ne diſſonans ſit ſenſus & lingua; ſed conſonantia ſint, & vtrorumq; proferant verba. Sicut impoſſibile eſt ſeruire duobus dominis, ita nec duplex oratio poterit aſcendere ad dominum. Ne tibi vllum tempus, fili, otioſum vel vacuum tranſeat: tam in diebus quam in noctibus vigilare te conuenit, vt imminentem tentationem faciliùs effugere poſſis. Si enim cogitationes ſordidæ conturbauerint cor tuum, & ſi te coarctauerint quod eſt illicitum perpetrare; per orationes ac vigilias depellantur ab anima tua. Oratio munimentum graue eſt animæ. Per orationes puriſſimas omnia nobis quæ ſunt vtilia tribuuntur a domino; & cuncta quæ noxia ſunt, procul dubio effugantur. In tempore pſalmodiæ ſapienter pſalle, fili, & ſpiritales cantus vigilanter cane coram domino; vt virtutem pſalmorum faciliùs poſſis aduertere. Omnis namque duritia cordis eorum dulcedine mollietur: tunc dulces habebis fauces, gaudenſque cantabis: *Quam dulcia faucibus meis eloquia tua domine, ſuper mel & fauum ori meo!* Sed non poteris ſentire hanc dulcedinem, niſi cum ſumma vigilantia ac ſapientia cantaueris. Fauces enim, inquit, eſcam guſtabunt: ſenſus autem verba diſcernit. Sicut enim ex carnalibus eſcis alitur caro; ita & diuinis eloquijs interior homo paſcitur ac nutritur. Sed in his omnibus vigilijs ſanctis in-

Pſal. 118.

di-

diges, fili. Hæ ſunt namque vigiliæ inutiles, per quas læditur & deperit anima, cùm vigilauerit quis circa cogitationes turpiſſimas, vel ad gerendum contrarium aliquid, vel ad perpetrandum facinus. Sed tu talibus inſiſte vigilijs, vt poſſis effici ſanctus. In omnibus actibus & motibus tuis conuenit te vigilare, ne quando oppreſſus ſomno placere hominibus geſtias. Præterquàm domino ſoli ne ſtudeas placere alteri. In omne opus quod cogitas facere cogita dominum primùm: & ſi ſecundum dominum eſt quod cogitas diligenter examina: & ſi eſt rectum coram Deo, perfice illud: ſi verò aduerſum fuerit repertum, amputa illud ab anima tua. Quotidie actus tuos diſcute curioſiùs; & ſi te peccatis obnoxium ſenſeris, ad pœnitentiam citò confuge. Nolo vt protrahas peccatum tuum de die in diem: ſed ſi quid cogitaueris malè, in Deo pœnitentiam age, & velociter de corde tuo ſeca illud. Ne velis dicere: Non eſt grande hoc facinus quod cogitaui tantummodo: quia in conſpectu domini manifeſta & aperta ſunt omnia. Ne vt ſpinas ac tribulos in te creſcere ſinas cogitationes malas, neque tamquam minima negligas ea: *qui enim ſpernit minima paulatim defluet*. Noli ſpernere morſum ſerpentis; ne venenum eius conſpergatur in cor tuum. Abſcinde virgulta ſpinarum de agro cordis tui, ne defigant in te altas radices. Scito quòd cor tuum ager eſt domini, excole eum cæleſtibus diſciplinis, & non ſinas in agro domini zizania ſeminari. Si igitur taliter vigilaueris, facilè poteris aſcendere ad perfectionem.

CAP. XIII. *De ieiunio*.

AD vigilandum autem multùm ieiunium proderit. Sicut enim miles plurimo onere prægrauatus præpeditur; ita monachus ad vigilias cum eſcarum largitate torpeſcit. Non enim poſſumus vigilare cùm fuerit dapi-

bus venter noſter onuſtus; ſed oppreſſi ſomno vigiliarum fructus amittimus, & maximum detrimentum animæ noſtræ acquirimus. Vigilijs ergo copula ieiunium; vt cunctis animæ virtutibus florere poſſis, & caro tua ſubiecta ſit animæ tuæ, & ancilla tua famuletur dominæ ſuæ. Ne præbeas vires corpori tuo; ne bellum aduerſus ſpiritum exerceat: ſed ſemper ſubiecta ſit caro ſpiritui, & obtemperet iuſſis ſpiritus. Noli incraſſare ancillam, ne contemptui habeat dominam ſuam, ſed vt in omnibus eius obſequijs mancipetur. Sicut enim equis ſunt frena impoſita, ita ieiuniorum frena imponamus corpori noſtro. Nam quemadmodum auriga, ſi equorum frena laxauerit, rapidiſſimo curſu cum eo in præcipitia deferuntur; ita & anima, ſi corpori ſuo non impoſuerit frenum, vterque ad inferni præcipitia deuoluitur. Eſto peritiſſimus auriga corpori tuo; vt per tramitem rectum poſſis pergere. Eſcæ enim plurimæ non ſolùm animam, ſed & corpus noſtrum plurimùm lædunt. Sæpè enim per ciborum auiditatem ſtomachi franguntur vires; nec non abundantiam ſanguinis & cholerarum ægritudines plurimas per eſcarũ largitatem perpetimur. Sicut enim iſta ſunt animæ & corpori contraria; ita medelæ ſunt vtriuſque temperata ieiunia. Quantum verò poſſumus mundi delicias & ciborum opulentiam fugiamus; ne quando cruciati in flamma guttam aquæ quæramus, nec refrigerium conſequamur.

CAP. XIV. *De crapula fugienda.*

FVgiamus ebrietatem; ne in retia luxuriæ incurramus. Vinum enim nobis dominus ad lætitiam cordis, non ad ebrietatem creauit; non quantum gula exigit, ſed quãtum naturæ imbecillitas poſtulat. Et apoſtolus Timotheo modico præcipit vti vino; & hoc propter dolorem ſto- *1.Tim. 5.*

ma-

machi, & propter eius frequentiſſimas infirmitates. Ne igitur nos quod ad medelam corporis noſtri tributum eſt, ad perniciem deputemus. Plurimi namque maximam per vinum debilitatem contraxerunt, nec potuerunt conſequi priſtinam firmitatem, qui primùm gulæ non temperauerunt ardorem. Plerique per vinum homicidium perpetrauerunt, nec ipſam mortem recuſauerunt. Alij per vinum a dæmonibus capti ſunt: nec eſt aliud ebrietas, quàm manifeſtiſſimus dæmon. Ebrioſus putat ſe boni aliquid agere cum per præcipitia deuolutus fuerit. Per violentiam armatur os ad maledicta & conuitia proximorum, & immutatur mens, & lingua balbutit. Quæſo quid minus habetur quam dæmoniũ ebrietas? Huiuſmodi enim vir cum ſe putat bibere, bibitur. Sicut enim piſcis, cùm auidis faucibus properat vt glutiat eſcam, & repente hamum inter fauces reperit hoſtem: vel ſicut aues cum per eſcam capiuntur in retibus; ita ebrioſus intra ſe vinum ſuſcipit inimicum, quod intra eum morans impellit ad omne opus fœdiſſimum; & homo rationabilis vt irrationabile animal capitur. Tu autem in omnibus exhibe te ſobrium, vt te ſobrietas in omnibus caſtum exhibeat.

CAP. XV. *De vitanda ſuperbia.*

Sed caueto hoc, fili, ne per ciborum abſtinentiam mergaris in ſuperbiam, & ne infleris aduerſus eos, qui ieiunij tui menſuram non valent obtinere: ne quando videaris eſcis carnalibus abſtinere, & vitijs pectus tuum replere. Grandis namque eſt confuſio animæ, quæ cum ſibi ſubiecerit carnem, ipſa ſit ſubiecta vitijs. Quid prodeſt ventrem ab eſcis reſecare, & animam paſſionibus obruere? vel carnis amorem vincere, & in corde liuoris ſtimulos machinari? Verus enim continens tam a corporis quam animæ ſe paſſionibus abſtinet; quia in vtriuſque

ſub-

ſubſtantijs homo conſtare videtur. Nulla eſt enim perfectio in vna parte eſſe ſublimem, in alia eſſe proſtratum; in vna parte fulgere, & in alia vitiorum caligine occupari. Qui enim caſtus cupit eſſe corpore, caſtus debet perſeuerare & ſpiritu: quia nihil proderit caſtum eſſe corpore, & mente corruptum. Ciuitas ſi fuerit in vna parte munita, ex alia verò deſtructa, aditum ad ſe hoſti præbebit. Et nauis ſi fuerit forti compage ſolidata, & vnam in ſe habuerit tabulam perforatam; repleta aquarum fluctibus mergetur in profundum. Verus enim continens, cuncta quæ vana ſunt ſpernit, nec vllam gloriam ſectatur humanam; furorem iracundiæ reprimit, execrationem deſpicit, potius ſuſtinet detrimentum, quàm diſſoluat vinculum caritatis; non detrahit citò proximo, nec libenter audit detrahentem; cupit ſemper declinare a vitijs, & ad virtutes animæ ſemetipſum inſtigat.

CAP. XVI. *De lingua compeſcenda.*

TAlem te exhibe, fili, cùm volueris exercere ieiunium: & cùm te abſtinueris, abſtine & linguam tuam ab illicitis verbis. Omnem blaſphemiam longè fac a te; nec ſuperflui ſermones procedant de ore tuo: quia & pro otioſis verbis in die iudicij reddituri ſumus Deo rationem. Nec ad maledicendū quempiam aſſueſcas linguam tuam, quæ ad benedicendum & ad laudandum dominum creata eſt. De quibus ignoras rebus in conuentu noli proferre ſermonem; ſed opportuna verba procedant a te, cum opportunum tempus inueneris; vt te audientibus cunctis gratiam præbeant. Ab omni vaniloquio tempera linguam tuam; ne quando qui audiunt horreſcentes obturent aures ſuas, & ſit tibi confuſio coram omnibus. De quibus moleſtiam non pateris, noli contendere acriter, nec

nec inſueſcas conſuetudini peſſimæ: quia mos qui longo vſu fuerit confirmatus non paruo labore vitatur.

CAP. XVII. *De vano gaudio fugiendo.*

Noli diſſolutis labiis riſum proferre: amentia namque eſt cum ſtrepitu ridere; ſed ſubridendo tantummodo mentis lætitiam indica. Nec in modum paruuli iocari velis aſſiduè: quia non conuenit ei qui ad perfectionem nititur, iocari vt paruulus. Eſto in malitia paruulus, & vir perfectus in ſenſu. In quibuſdam te exhibe ſenem, & in quibuſdam te exhibe paruulum. Paruuli namque eſt ludere; perfecti verò viri lugere: ſed præſens luctus lętitiam generat ſempiternam; iocus autem remiſſiorem efficit animam, & negligentem erga Dei præcepta, nec delicta ſua poteſt ad memoriam reuocare; ſed obliuiſcens ea non ſe inſtigat ad pœnitentiam, & ita paulatim ab omnibus bonis priuabitur. Nullum enim habebit acceſſum cordis compunctio, vbi fuerit immoderatus riſus ac iocus. Vbi verò fuerint lacrimæ, ibi ſpiritalis ignis accenditur, qui ſecreta mentis illuminat, & vitia cuncta exurit. Tunc auiditate cæleſti anima flagrans, Chriſti amori copulatur: & in terris degens de cæleſtibus & ſupernis iugiter meditatur, calcat ſæculi voluptates, & ad præmia ſe futura extendit, nec vlla ſæculi cura ab amore eam ſegregat Chriſti; ſed vt figura quædam inter homines verſari videtur, & tota eius conuerſatio de cæleſtibus intelligitur. Mors illi præſens tamquam vita ipſa eſt dulcis: cupit diſſolui, & eſſe cum Chriſto, quem in carne viuens intra ſuum portauerat templum. Vide ergo quantum lucrum adferant fletus & lacrimæ, & quantam perniciem præbeat riſus ac iocus. Qui enim ridere hic delectatur, poſtmodùm flebit amarè: qui autem hic lugere voluerit, gaudebit in poſterum. Nam & ſaluator noſter beatos appel- *Philip. 1.23.* *Mat.5.*

lat lugentes; & qui nunc lætantur, flere eos dicit in nouiſſimo. Non te ergo delectet puerilis iocus vel riſus, ſed lectionũ ſpiritualiũ cantus. Non te ſoluant in riſum verba inania, ſed proferant ex te gaudij riſum perfectorum virorum virtutes; vt ad eorum ſpectaculum vitam tuam moreſque componas. Perfectus enim ille dicitur, non qui in ætate, ſed qui in ſenſu perfectus eſt: non enim tibi obeſt puerilis ætas, ſi fueris mente perfectus: nec ſenilis tibi proderit ætas, ſi fueris puer ſenſibus. Nam & Dauid cùm puer eſſet, & perfectum cor haberet in domino, in regem electus eſt: & Saul cùm ſenili ætate eſſet perfectus, quia in ſe malitiam perfectam habuit, de culmine regali expulſus eſt. Vetuſtiſſimi iam erant presbyteri qui Suſannam violare conati ſunt; quos Daniel adhuc paruulus detecto eorum ſcelere condemnauit: & dominus noſter ingreſſus Hieroſolymam a paruulis collaudatur. Nam & arbor licet ſit multorum annorum, ſi fuerit infructuoſa abſcinditur: ſi autem nouella fuerit fertilis, colitur vt magis proferat fructus.

CAP. XVIII. *De malorum contubernio vitando.*

Perfectorum vero virorum conſortio fruere, & contubernio abſtinentium delectetur anima tua, & a colloquijs eorum ne auertas aurem tuam: verba enim vitæ ſunt verba eorum, & incolumitas animæ ijs qui ea libenter attendunt. Sicut enim ſol oriens effugat caliginem, ita ſanctorum doctrina a ſenſibus tuis expellit tenebras. Talium virorum, quæſo, ne deuites conſortia; vt eorum monitionibus mens tua erigatur ad cælum, & fluxam ſæculi gloriam pro nihilo poſſis deſpicere, & virtutes animæ hauriant ſenſus tui. Deuita viros, quos erga mandata Dei vides negligentes; qui mortui ſunt virtutibus, & videntur viuere paſſionibus: quia lætantur in

pro-

proprijs voluntatibus, & gaudio carent diuino. Cum huiuſmodi viris nec ſit tibi vlla commixtio, nec velis cum eis ſermocinari aſſiduè, niſi poteris ſolummodo ab erroris itinere reuocare eos: cæterum ſi non vales, deuita vt publicum hoſtem: ſæpe enim per vnam ouem morbidam grex totus polluitur; & modica pars fellis magnã dulcedinem in amaritudinem vertit, *& fermentum modicum totam maſſam corrumpit*. A tali enim fermento dominus tibi attendere præcipit. Fermentum hoc nequiſſimorum hominum doctrina intelligitur: nam etſi in habitu quis videatur eſſe clarus & nobilis, & dulcia verba tibi proferat eleganter; ſimulatio cordis eius ex ſubſequentibus actibus intelligitur: non enim ex verbis, ſed ex fructibus homo comprobatur. Denique quam plurimi callidè vitia ſua celare feſtinant, & apud quoſdam videntur eſſe mirabiles; ſed floribus amiſſis fructus qualis eſt oſtenditur: cùm vero diu intra ſinum ſeruauerunt ſerpentem; attacti morſu eius intumeſcunt, & palam fiunt omnibus: quia *nihil occultum eſt, quod non reuelabitur*.

1 Cor. 5. Mat. 16. 6.

Mat. 10.

CAP. XIX. *De ira cohibenda, & differenda pœnitentia.*

Si quis tibi intulerit mala, ne velis iraſci ei, aut retribuere illi, etiam ſi poſſis: ſed dole potiùs pro eo, quia dominus iraſcetur ei. Qui enim patienter pertulerit mala, in futurum coronabitur: qui verò intulerit mala, in die mala vt reus damnabitur. Ne pro carnalibus damnis frangatur animus tuus; nec vigorem patientiæ tuæ res emolliant caducæ: ſed time potiùs damnum, ſi a propoſito tuo retardaueris. Et quando te peccatis obnoxium ſenſeris, ad pœnitentiam citò conuerti ne confundaris; qui enim hic pœnituerit, in nouiſſimo non pœnitebit: clementer enim dominus ad pœnitentiã confugientes ſuſcipit. Et ne miſericordia domini fretus peccatis peccata

adijcias; neq; velis dicere: donec viget ætas mea, carnis concupiſcentiam exercebo, & poſtremò in ſenectute malorum meorum pœnitentiam geram; pius namque eſt dominus & multùm miſericors, nec vltra facinorum meorum memorabitur. Noli taliter, fili, cogitare: quia ſumma ſtultitia eſt hæc mente apud dominum concipere: cùm & impium ſit talem licentiam à Deo expectare quempiam. Noli inquam ſic cogitare, cùm neſcias qua die moriturus ſis. Quis enim nouit hominum diem exitus ſui? non enim omnes in ſenectute priuabuntur hac luce; ſed in diuerſis ætatibus de hoc mundo migrabunt; & in quibus actibus vocabitur homo, in ijſdem neceſſe eſt reddere rationem. Nemo enim in inferno con-
Pſal. 6. fitebitur domino; ſed nec tu cuncteris ad pœnitentiam conuerti.

CAP. XX. *De morte cogitanda.*

Semper ante oculos verſetur vltimus dies. Cùm enim diluculò ſurrexeris, ad veſperum te ambigas peruenire: & cùm in lectulum ad quieſcendum membra tua poſueris, noli confidere de lucis aduentu; vt faciliùs te poſſis refrenare ab omnibus vitijs. Semper cor tuum promiſſa cæleſtia meditetur; vt ipſa te ad virtutis viam prouocent. Eſto nunc talis in operibus bonis, qualem te vis futurum poſtmodùm. Omnia terrena quæ poſſides in cęleſtes manſiones transfer; vt cùm illuc fueris profectus, fruaris bonis cæleſtibus. Bonorum operum ſumptus tibi in itinere præpara; vt incunctanter libenterque cùm vocatus fueris, pergas ad dominum. Tunc cum à carnis vinculo anima tua abſoluta fuerit, mox in occurſum tuum angelorum chorus occurret: omne ſanctorum agmen in tuis miſcebitur complexibus, & te ad adorandum verum iudicem perducent. Tunc tibi fiet pax per girum & ſum-

ma-

ma ſecuritas; nec timebis vltra iacula ignita diaboli. Non tibi terrorem incutiet barbarorum immanitas, nec formidabis hoſtes crudeliſſimos, qui cupiunt animas iugulare, non corpora; non ferrum, non ignem, non faciem truculentam tortorum, non famem, non ſitim, nec vllam ægritudinem carnis: nec metues inuidiam hominum, nec inſidias malignorum, nec verba venenata mulierum luparum: nec vltro aduerſabitur caro contra ſpiritum tuum: non timebis periculum maris, nec vllos caſus aduerſos: ſed hæc omnia ſedabuntur. Cum anima tua abiecerit ſarcinam carnis, tunc ſpiritus ſanctus tribuet tibi in cæleſtibus manſionem, cui paulò ante intra corporis tui hoſpitium feceras manſionem; & lætus gaudenſque expectabis diem iudicij futuri, in quo ſingulorum animæ recipient merita pro ſuis operibus. Sed fruſtra tunc peccatores & impij pœnitebunt, fornicatores & adulteri vlulabunt, nec vllam requiem poterunt inuenire. Rapaces & auari flebunt amariter, nec malorum ſuorum veniam conſequentur. In luctu maximo detinebuntur omnes qui carnis ſuæ voluntates ſecuti ſunt. In mœrore & fletu maximo in ſempiternum erunt qui vitijs & paſſionibus ſeruierunt. Et cum hi omnes pro ſuis criminibus gehennæ ignibus mancipentur; iuſtis ſempiterna præmia tribuentur a domino, *Quæ oculos non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quæ præparauit Deus diligentibus ſe.* 1. Cor. 2. 9.

EXPLICIT.

EVA-

EVAGRII MONACHI SENTENTIAE

Ad eos qui in cœnobijs & xenodochijs habitant fratres.

HEREDES Dei audite ſermones Dei, coheredes autem Chriſti percipite eloquia Chriſti, vt detis ea cordibus filiorum veſtrorum; verba autem ſapientum doceatis eos. Pater bonus erudit filios ſuos: pater autem nequam diſperdet eos. Fides initium caritatis: finis autem dilectionis ſcientia Dei. Timor domini cuſtodiet animam: continentia autem bona confortat illam. Sufferentia viri generat ſpem: ſpes autem bona glorificabit eum. Qui ſeruituti ſubijcit carnes ſuas impaſſibilis erit: qui autem nutrit eas, dolebit ſuper illas. Spiritus fornicationis in corporibus intemperantium: ſpiritus autem pudicitiæ in animis abſtinentium: Seceſsio cum caritate purificat cor: ſeparatio autem cum odio conturbat illud. Melior milleſimus in caritate, quàm ſolus cum odio in abditis & ſpeluncis. Qui alligat memoriam malitiæ in animam ſuam, ſimilis eſt ei, qui abſcondit ignem in paleis. Ne dederis eſcas multas corpori tuo, & non videbis in ſomnis phantaſias malas: ſicut enim extinguit flammam aqua; ſic phantaſmata turpia extinguit eſuries. Vir iracundus terrebitur; manſuetus autem intrepidus erit. Ventus validus fugat nubes: memoria autem malitiæ ſenſum a ſcientia. Qui orat pro inimicis, hic immemor eſt malitiæ: qui autem parcit linguæ, non contriſtabit proximum ſuum. Si

exar-

exacerbauerit te frater tuus, induc eum in domum tuam, & ad ipſum ne pigeat te introire, ſed manduca cum eo panem tuum: hoc enim faciens, eripies animam tuam, & non erit tibi offendiculum in tempore orationis. Sicut caritas gaudet paupertate, ſic odium delectatur diuitijs. Non potietur diues ſcientia, & camelus non introibit in foramen acus: ſed nihil horum impoſſibile eſt apud Dominum. Qui diligit pecuniam, non videbit ſcientiam; & qui congregat illam, contenebrabitur. In tabernaculis humilium commorabitur dominus: in domibus autem ſuperborum multiplicabitur maledictum. Inhonorat Deum qui tranſgreditur legem eius: qui autem cuſtodit eam, glorificat factorem ſuum. Si æmularis Chriſtum, beatus efficieris: morte autem eius morietur anima tua, & non contrahes a carne tua malitiam: ſed erit proceſſus tuus ſicut ortus ſtellæ; & reſurrectio tua, tamquam ſol fulgebit. Væ iniquo in die mortis, & iniuſtus peribit in tempore malo. Quemadmodum enim euolauit coruus e nido ſuo, ſic immunda anima e corpore ſuo. Animas iuſtorum deducent angeli: animas autem malorum ſuſcipient dæmones. Quocumque ingreſſa fuerit malitia, ibi & ignorantia: corda autem iuſtorum implebuntur ſcientia. Immiſericors monachus, inops erit: enutriens autem pauperes hereditabit theſauros. Melior eſt paupertas cum ſcientia, quam diuitiæ cum ignorantia. Ornamentum capitis corona; ornamentum autem cordis ſcientia Dei. Poſſide ſcientiam, & non argentum; & ſapientiam ſuper diuitias multas. Iuſti hereditabunt dominum: ſancti autem nutrientur ab eo. Qui miſeretur pauperibus exterminat iram: & qui nutrit eos, implebitur bonis. In corde manſueto requieſcit ſapientia: ſedes autem impaſſibilitatis anima bene operans. Fabricatores malorum percipient mercedem malam: fabricatoribus autem

bo-

bonorum dabitur merces bona. Qui ponit laqueum comprehenditur in eo: & qui occultat illum, diſperiet ab eo. Melior eſt ſęcularis manſuetus, quàm monachus furioſus & iracundus. Scientiam diſperdit iracundia; longanimis autem congregat eam. Sicut ventus auſter vehemens eſt in pelagus, ſic furor in corde viri. Qui orat frequenter effugiet tentationes: negligentis autem cor conturbabunt cogitationes. Non te delectet vinũ & te non illiciat caro Ne enutrias carnes corporis tui,& cogitationes turpes deficient a te. Ne dicas: hodie feſtus dies, & bibamus vinum; & craſtino pentecoſte, & manducabo carnem: eo quod non eſt feſtiuitas apud monachos in terra ad replendum ventrem ſuum. Paſcha Chriſti tranſitus a malitia eſt: pentecoſte autem eius, reſurrectio animæ. Pentecoſte domini, ſuſcitatio caritatis: qui autem odit fratrem ſuum, cadit in ruina magna. Feſtiuitas Dei obliuio malorum: retinentem autem malitiam apprehendit luctus. Feſtiuitas Dei ſcientia vera: qui autem intendit falſæ ſcientiæ, morietur turpiter. Melius eſt ieiunium cum mundo corde, quàm epulatio in immunditia animæ. Qui diſperdit cogitationes malas de corde ſuo, ſimilis eſt ei qui allidit paruulos ad petram. Monachus ſomniculoſus incidit in mala: qui autem vigilat, ſicut paſſer volabit. Ne dederis te in vigilijs narrationibus ſuperuacuis, & non abijcias ſermones ſpiritales: quoniam dominus inſpicit cor tuum, & non te ſtatuit innocentem ab omni malo. Somnus multus incraſſat cor: vigiliæ autem bonæ acuũt mentem. Somnus multus ſuperducit tentationes; qui autem vigilat effugit eas. Sicut ignis liquefacit ceram, ſic vigiliæ bonæ cogitationes malas. Melior eſt vir dormiens, quàm monachus vigilans in ſermonibus vanis. Somnium angelorum lętificat cor; ſomnium autem dæmonum conturbat illud. Pœnitentia & humilitas erexerunt

xerunt animam: eleemoſyna autem & manſuetudo confirmauerunt eam. Memento ſemper patris tui, nec obliuiſcaris iudicium æternum, & non erit delictum in anima tua. Si ſpritus accidiæ aſcenderit ſuper te, ne relinquas domum tuam, & non declines in tempore triſtitiæ: ſicut enim quis confricat argentum, ſic ſplendidum fiet cor tuum, ſi perſeueraueris. Spiritus tædij abigit lacrimas: ſpiritus autem triſtitiæ contribulat orationem. Cupiens diuitias ſollicitus eris multùm; & amplectens illas lugebis amariſſimè. Non remoretur ſcorpius in ſinu tuo; ſic nec cogitatio mala in corde tuo. Occidere genimina ſerpentum ne parcas, & non parturies cogitationes eorum. Sicut enim aurum & argentum probat ignis, ſic cor monachi tentatio. Aufer a te ſuperbiam, & vanam gloriam, & iactantiam longe facito a te. Qui enim expetita priuatur gloria contriſtabitur: qui verò adeptus eſt, fiet ſuperbus. Ne dederis ſuperbiam cordi tuo, & ne dixeris in conſpectu domini, potens ſum; vt non dominus derelinquat animam tuam, & maligni dæmones humilient illam. Tunc enim de aëre conturbabunt te inimici, noctes autem terribiles ſuſcipient te. Conuerſationem monachi cuſtodit ſcientia: qui autem ab ea diſcedit, incidit in latrones. De petra ſpiritali manat fluuius; anima autem bene agens bibit ex eo. Vas electionis anima munda: immunda autem replebitur amaritudine. Abſque lacte non enutrietur infans: & ſine impaſſibilitate non exaltabitur cor. Caritatem antecedit impaſſibilitas: ſcientiam autem præcedit dilectio. Scientiæ adijcietur ſapientia: impaſſibilitatem verò generat prudentia. Timor domini generat ſapientiam: fides autem Chriſti donat timorem Dei. Sagitta candens incendit animam; vir autem operator boni extinguit eā. Clamorem & blaſphemiam auerſatur ſcientia: ſermones autem doloſos fugit ſapientia. Suaue eſt mel, &

dulcis fauus: ſcientia autem Dei dulcior ambobus. Audi monache ſermones patris tui, & ne irritas facias eruditiones eius, Cum miſerit te obaudi ei, & quantũ ad mentem comitere cum eo: hoc enim modo effugies cogitationes malas, & maligni dæmones non præualebunt aduerſum te. Si crediderit tibi pecuniam, non diſpergas illam: & ſi ſuperoperatus fueris, non detineas apud te. Malus diſpenſator contribulabit animas fratrum; & memor malitiæ non miſerebitur eorum. Qui diſperdit ſubſtantiam monaſterij, fraudat Deum: & qui negligit eam, non erit impunitus. Iniquus diſpenſator, diſtribuit malè, iuſtus autem vt dignum eſt diſpenſabit. Qui malè loquitur de fratre ſuo exterminabitur: negligens autem egentem non videbit lumen. Melior eſt ſecularis in infirmitate ſeruiens fratri, quam anachoretes qui non miſeretur proximo ſuo. Inſipiens monachus negligit inſtrumenta artis ſuæ; ſapiens autem curam habebit illorum. Ne dixeris, hodie maneo, & cras exibo: quia non in ſapientia cogitaſti de hoc ipſo. Circuitor monachus meditabitur ſermones falſos: proprium autem ludificabitur patrem. Qui exornat veſtimenta ſua, & implet ventrem ſuum, hic paſcit cogitationes turpes, & cum ſanctis concilium non habebit. Si introiueris in vicum, non proximaueris mulieribus; & non moratus fueris ſermocinari cum eis: quemadmodum enim ſi quis glutiat hamum, ſic abſtrahetur anima tua. Longânimus monachus impaſſibilitate gaudebit: qui autem exacerbat fratres ſuos, odibilis erit. Manſuetum monachum diligit dominus; turbulentum autem repellit a ſe. Piger monachus murmurabit: & ſomniculoſus dolorem capitis fingit. Si contriſtatus fuerit frater tuus, conſolare illum; & ſi dolet, condole illi: hoc enim faciens lætificabis cor eius, & theſaurum magnum tibi cumulabis in cælis. Monachus, qui diſſimulat cuſto-

ſtodire ſermones patris, maledicet canis patris ſui, & derogabit vitæ filiorum eius: dominus autem annullabit eum. Qui occaſionem quærit, ſeparabit ſe a fratribus: patrem autem ſuum incuſabit. Ne dederis auditum tuum ſermonibus qui ſunt contra patrem tuum, & non ſuſcites animam inhonorantis illum; vt non dominus iraſcatur in operibus tuis, & deleat nomen tuum de libro viuorum. Qui obedit patri monaſterij, diligit ſemetipſum: qui autem contradicit ei, incidet in mala. Beatus monachus, qui cuſtodit præcepta domini: & ſanctus, qui ſeruat ſermones patrum ſuorum. Piger monachus multa detrimenta patietur: ſi autem perſtiterit in audacia, & habitum ſuum adijciet perdere. Qui cuſtodit linguam ſuam dirigit vias ſuas: & qui ſeruat cor ſuum implebitur ſcientia. Monachus bilinguis turbat fratres; fidelis autem agit quietè. Qui confidit in ſua continentia, hic cadet: qui autem humiliat ſe ipſum, exaltabitur. Ne dederis te ſaturitati ventris, & non implearis ſomno nocturno: hoc enim modo efficieris mundus, & ſpiritus domini ſuperueniet in te. Pſallentis viri conquieſcet indignatio: & qui longanimis eſt, interritus erit. Ex manſuetudine generatur ſcientia; ex ferocia autem inſcitia. Sicut aqua dat incrementum plantationi, ſic humiliatio iracundiæ exaltat cor. Qui inueſtigat conuiuia, extinguetur lumen eius; anima autem eius videbit tenebras. Pondera in ſtatera panem tuum, & bibe ad menſuram aquam tuam; & ſpiritus fornicationis fugiet abs te. Da ſenibus vinum, & ægrotantibus offer eſcas; eò quòd contriuerunt carnes iuuentutis ſuæ. Non ſupplantes fratrem tuum, & in ruina eius ne congratuleris: dominus enim cognoſcit cor tuum, & tradet te in die mortis. Monachus prudens impaſſibilis erit: imprudens autem exhauriet mala. Oculum nequam excæcabit dominus; ſimplicem autem eripiet a

tenebris. Sicut lucifer in cælo, & ſicut palma in paradiſo; ſic in anima manſueta ſenſus purus. Vir ſapiens ſcrutabitur ſermones Dei; inſipiens autem irridebit eos. Qui odit ſcientiam Dei, & reijcit conſiderationem, ſimilis eſt ei, qui lancea pungit cor ſuum. Melior eſt ſcientia Trinitatis ſuper ſcientiam incorporalium, & conſideratio eius ſuper rationes omnium ſæculorum. Cani ſenum manſuetudo: vita autem illorum ſcientia vera.
Iuuenis manſuetus multa ſuffert: puſillanimem autem ſenem quis ſuſtinebit? Vidi iracundum ſenem elatum vltra tempus ſuũ: ſpem tamen non habuit iunior, quã ille. Qui ſcandalizat ſeculares non erit impunitus: & qui exacerbat eos inhonorabit nomen ſuum. Conturbantem eccleſiam domini exterminabit ignis: reſiſtentem autem ſacerdoti deglutiet terra. Qui amat pacem, manducabit fauum eius: & qui colligit eam, implebitur melle. Honora dominum, & cognoſces incorporalia; & ſerui illi, & oſtendet tibi rationes ſæculorum.
Citra ſcientiam non exaltabitur cor, & arbor non florebit ſine humore. Carnes Chriſti actuum virtutes: qui autem manducat eas, efficitur impaſſibilis. Sanguis Chriſti conſideratio factorum: & qui bibit illum, illuminabitur ab eo. Pectus domini ſcientia Dei: qui autem recubuerit ſuper illud, prædicator erit diuinorum. Plenus ſcientia, & actor bonorum obuiauerunt ſibi: medius autem inter vtrumque ſtetit dominus. Qui adquiſiuit dilectionem, adquiſiuit theſaurum; accepit autem a domino gratiam magnam. Conſilia dæmonum cognoſcit ſapientia: aſtutiam autem illorum inueſtigauit prudentia. Non ſpernas decreta ſancta, quæ poſuerunt patres tui: fidem autem baptiſmi tui non derelinquas, & non repellas ſignaculum ſpiritale: vt adſit dominus animæ tuæ, & protegat te in die malo. Sermones hæreticorum nuntij mortis: qui autem ſuſcipit illos, perdet

det animam ſuam. Nunc ergo, fili, audi me, & non accedas ad oſtia virorum iniquorum, neque ambules ſuper laqueos eorum, vt non capiaris. Separa animam tuam a ſcientia falſa: etenim ego ſæpè locutus ſum ad eos; tenebroſos autem ſermones eorum inueſtigaui, & venenum aſpidum inueni in eis. Non eſt prudentia, & non eſt ſapientia in vijs eorum. Omnes qui ſuſcipiunt eos peribunt, & qui diligunt eos implebuntur malis. Vidi ego patres dogmatum illorum, & in deſertis commiſi cum illis. Inimici enim domini obuiauerunt mihi, & dæmones in verbis concertauerunt aduerſum me, & non vidi lumen verum in ſermonibus eorum. Vir mendax excidet a Deo: ſeducens autem proximum, incidet in mala. Melior eſt paradiſus Dei ſuper hortum oluſculorum, & fluuius domini ſuper fluuium magnum contenebrantem terram. Fidelior aqua cæleſtis, ſuper aquam Ægyptiorum ſapientium, haurientium de terra. Sicut enim qui rotas aſcendunt, deorſum deſcendunt; ſic qui exaltant verba ſua humiliantur. Sapientia domini exaltat cor; intellectus autem eius purificat illud. Rationes prouidentiæ obſcuræ; & vix intelligibiles conſiderationes iudicij: vir autem bene agens cognoſcit eas. Qui purificat ſe, conſpiciet naturas intelligibiles: rationes autem incorporalium cognoſcet monachus mitis. Qui creaturam dicit Trinitatem, blaſphemat Deum: & qui ſpernit Chriſtum eius, non cognoſcit eum. Conſiderationes creaturarum dilatant cor: verba autem prudentiæ & iudicij exaltant illud. Scientia incorporalium eleuat ſenſum, & ſanctæ Trinitati applicabit eum. Mementote eius, qui dedit vobis in domino prouerbia luculenta, & non obliuiſcamini animam eius humilem in tempore orationis.

EIVS-

EIVSDEM EVAGRII MONACHI

SENTENTIÆ AD VIRGINES

DILIGE dominum & amabit te; & ſerui illi & illuminabit cor tuum. Honora matren tuam ſicut matrem Chriſti; & ne exaſperes canitiem eius quæ peperit te. Dilige ſororores tuas ſicut filias matris tuæ; & non derelinquas viam pacis. Exoriens ſol videat codicem in manibus tuis; & poſt ſecundam horam opus tuum. Ora ſine intermiſſione; & memento Chriſti qui genuit te. Conuentus virorum deuita; vt non fiat idolum in anima tua, & erit tibi offendiculum in tempore orationis. Chriſtum habes dilectum: proijce abs te viros omnes, & non viues exprobabilem vitam. Animoſitatem & iram longè facito a te; & memoria malitiæ non demoretur apud te. Ne dicas hodie comedo, & craſtino non comedam; quoniam non in ſapientia facis hoc. Erit enim noxa corpori tuo, & dolor ſtomacho tuo. Edere carnem non bonum; & bibere vinum non optimum: offerre autem oportet te iſta infirmantibus. Virgo turbulenta non ſaluabitur; & quæ in delitijs agit, non videbit ſponſum ſuum. Ne dicas, contriſtauit me famula, retribuam ei; propterea quod non eſt ſeruitus in filiabus Dei. Non des auditum tuum verbis vanis, & narrationes vetularum fuge circumeuntium. Ferias ebrioſarum ne videas, & in nuptias alieni non abieris: immunda enim apud dominum omnis virgo faciens hęc. Aperi os tuum verbo Dei; & cohibe a multiloquio linguam tuam. Coram Deo humilia te ipſam; & exaltabit te dextera eius. Ne auertaris a paupere in tempo-

re

re tribulationis; & non deficiet oleum lampadæ tuæ. Omnia fac propter dominum; & noli quærere ab hominibus gloriam: quoniam gloria hominis ſicut flos fœni: gloria autem domini manet in æternum. Virginem manſuetam diligit dominus; virgo autem iracunda odibilis eſt. Obaudiens virgo miſericordiam ſubſequetur: contradicens autem, valde inſipiens. Murmuroſam virginem diſperdit dominus; gratam autem liberat a morte. Turpis riſus,& exprobrabilis impudicitia: omnis autem inſipiens talibus implicabitur. Quæ exornat veſtes ſuas etiam pudicitia excidet. Non commoreris ſæcularibus, vt non auertant tuum cor, & irrita faciant conſilia iuſta. Lacrimis in nocte roga dominum,& nemo ſentiat orantem te, & inuenies gratiam. Concupiſcentia deambulationum,& deſiderium alienarum domuum auertit ſtatum animæ,& corrumpit promptam voluntatem eius. Fidelis virgo non formidabit; quæ autem infidelis eſt, fugiet etiam vmbram ſuam. Inuidia conſumit animam, & liuor deuorat eam. Quæ contemnit ſororem infirmam, & a Chriſto longè erit. Ne dicas meum hoc, & tuum illud: in Chriſto enim Ieſu omnia communia. Non inquiras vitam alterius, & ruinæ ſororis tuæ non congaudeas. Subminiſtra autem indigentibus virginibus; & in nobilitate tua ne extollaris. Non proferas verbum de ore tuo in eccleſia domini; & ne extollas oculos tuos: etenim dominus cognoſcit tuum cor, & omnes cogitationes tuas inſpicit. Omnem malam concupiſcentiam repelle à te; & non contriſtabunt te inimici tui. Pſalle de corde tuo, & non moueas tantum linguam tuam. Fatua virgo diliget argentum; prudens autem apponet & panem ſuum. Sicut impetus ignis difficile compeſcitur; ſic anima virginis vulnerata vix ſanabilis. Ne dederis animam tuam cogitationibus malis, vt non polluant tuum cor, & mundam orationem longè ſa-

faciant a te. Grauis triſtitia, & intolerabilis acedia; lacrimæ ad dominum validiores vtrorumque. Fames & ſitis marceſcere facit concupiſcentias malas: vigilia autem bona purificat ſenſum. Iram & animoſitatem auertit dilectio: memoriã autem malitiæ confundunt munera. Qui detrahit ſorori ſuæ occultè, deforis ſtabit a thalomo ſponſi, & clamabit ad ianuas eius, & non erit qui exaudiat eam. Virginis immiſericordis extinguetur lampada, & non videbit aduenientem ſponſum ſuum. Vitrum cadens à ſaxo comminuetur; & virgo adiuncta viro non erit innocens. Melior mulier manſueta virgine animoſa & iracunda. Quæ atrahit in riſu ſermones viri, ſimilis eſt circummittenti laqueum collo ſuo. Sicut margarita in fundibulo aureo; ſic virginitas cooperata reuerentia. Cantica dæmonum & tibiæ reſoluunt animam, & diſperdunt fortitudinem eius: quam cuſtodi per omnia, vt non exprobrabilis fias. Non delecteris in riſu, & vituperantibus non læteris: quoniam dominus derelinquet eas. Non exprobrabis ſororem tuã edentem, & in abſtinentia tua non exalteris: non enim ſcis quid cogitauit dominus, aut quis ſtabit in conſpectu eius. Quę miſeretur liuentibus oculis ſuis, & tabeſcentibus carnibus ſuis, non lætabitur ſuper impaſſibilitate animæ. Grauis abſtinentia, & vix dirigibilis caſtitas: ſed nihil dulcius cæleſti ſponſo. Animæ virginum illuminabuntur: animæ autem immundarum videbunt tenebras. Vidi viros corrumpentes virgines in doctrinis ſuis, & vanam facientem virginitatem earum. Tu autem audi, filia, doctrinas eccleſiæ Dei; & nemo alienus perſuadeat tibi. Deus fundauit cælum & terram, & prouidit omnibus, & lætatur in eis; & non eſt angelus non capax malitiæ, & non eſt dæmon natura malus: vtrumq; enim liberi arbitrij fecit Deus. Sicut homo ex corpore corruptibili & anima ſubſiſtit rationabili; ſic enim & do-

dominus noſter natus eſt ſine peccato, manducans manducauit, & crucifixus, crucifixus eſt: non erat viſio ficta in oculis hominum. Erit mortuorum reſurrectio, & mundus tranſibit iſte: & nos ſpiritalia accipiemus corpora. Iuſti hereditabunt lumen; impij autem inhabitabunt tenebras. Virginis oculi Deum videbunt: aures autem virginis audient verba eius. Virginis os oſculabitur ſponſum ſuum: odoratus autem virginum in odore vnguentorum eius curret. Manus virginis palpabunt dominum; & caſtitas carnis acceptabilis illi erit. Virgo anima coronabitur, & cum ſponſo ſuo viuet ſemper. Veſtimentum ſpiritale dabitur ei, & cum angelis in cælis feriabitur. Inextinguibilem accendit lampadem, & oleum non deficiet in vaſis eius. Accipiet diuitias æternas, & hereditabit regnum Dei. Mei ſermones, filia, dicti ſunt ad te; verba autem hæc ſeruet cor tuum.

Memento Chriſti cuſtodientis te; nec obliuiſcaris adorandam & vnius ſubſtantiæ trinitatem.

EXPLICIT.

FAVSTI ABBATIS LIRINENSIS

Sermones ad monachos.

SERMO PRIMVS.

AD hunc locum cariſſimi, non ad quietem, non ad ſecuritatem, ſed ad pugnam, ad certamen conuenimus. Ad agonem huc proceſſimus: ad exercenda cum vitijs bella conſcendimus. Vitia enim noſtra hoſtes noſtri ſunt, de quibus ſcriptura pronunciat dicens: *Caue ne vmquam habeas cum eis fœdus*. Neceſſaria nobis eſt, fratres, peruigil cura, indefeſſa cuſtodia: quia conflictus iſte ſine fine, hoſtis iſte ſine pace eſt. Hoſte iſto vinci potes, recipi in amicitiam non potes. Et ideo prælium iſtud, quod ſuſcepimus, ſatis durum ſatiſque periculoſum eſt; quia intra hominem geritur, & niſi cum ipſo homine non finitur. Ideo ergo nos ad tranquilla hæc ſecreta & ſpiritalia caſtra contulimus; vt quotidie contra paſſiones noſtras infatigabili congreſſione certemus; vt quotidie ſe-

Exod. 23, 32.

ſenioribus noſtris quaſi famulas voluntates noſtras ſubijciamus; vt cordis nequitias circumcidamus; vt linguæ gladium recondamus; vt non ſolum inuicem non inferamus iniurias, ſed nec ab alijs ſentiamus illatas. Peculiariter enim iſta ad profeſſionem noſtram pertinent, nihil in hac vita conſolationis requirere, nihil honoris: præſentium rerum ſolatia refugere: ad promiſſa æternæ remunerationis præmia animum præparare; ſubiectione & abiectione gaudere, & paupertatem ſtudio quærere, & non ſolum facultates, ſed & ipſas voluntates de cordibus eradicare. Nihil enim proprij habere, res neceſſitatis exigit: nihil autem concupiſcere, res eſt virtutis. Illud etiam ſcire debemus, quod qui inter vos vitam habere conſtituimus; aut cum grandi fructu, aut cum grandi periculo, vel diligentes, vel etiam negligentes ſumus. Vnde felix eſt illa anima, quæ diu bene in congregatione verſatur: multorum gaudium eſt, & plurimi ex ea vel ædificantur, vel illuminantur. Bona enim dum multis communicantur, adduntur. Ad quod etiam ſapientiſſimi illius ſententia reſpicit, quæ dicit. *Fili mi, ſi ſapiens fueris, tibimetipſi eris.* Itaque ſi quis in congregatione poſitus humilitatem ſe ſequentibus aut patientiam præbuerit, quantum ex ſe bonum proximis commodat, tantum in ſe lucra aliorum conuertit. Si verò e contrario per inobedientiam vel ſuperbiam, quæ res, quod peius eſt, facilius inueniri ſolet, ad mali exemplum, ſiue iniquitatis alios attraxerit; quantos deſtruxerit, de tantis periculum damnationis incurrit: quantis detrimentum fuit, de tantis damna contraxit, & peccatum quod ſemel ab illo receſſit, ad eum multipliciter redundabit. Quam ob rem ſicut ille valde admirandus atque laudandus eſt, cuius curſus bonus multorum profectus eſt: ita ille merito lugendus eſt, cuius vita multorum ruina eſt. Ideoque fratres, quæ ad ædificationem pertinent, ea in medio poſiti age- Prou. 9, 12.

agere ſtudeamus; ne vita noſtra aliorum virtutibus noceat; ne aliorum feruorem tepor noſter debilitet; ne aliorum patientiam noſtra iracundia violet; ne aliorum humilitatem ſuperbia noſtra deprauet; ne aliorum pulchritudinem fœditas noſtra contaminet; ne aliorum ardentes extinguamus lampades, ſi noſtras illuminare non poſſumus. Et quidem illæ fatuæ virgines quamlibet ſtultæ eſſent, non tam alienas extinguere, quam ſuas illuminare cupiebant: & ideo ad inſtar iſtarum, ſi deeſt ignis fidei, ſi flamma feruoris, ſi oleum caritatis, ſi lumen dilectionis; veniat ad eos, quos magis abundare perſpexerit, & gratiam in ſe a proximis non auferendo, ſed imitando transfundat; & bona poſſeſſionis alienæ non ſolum ſine damno, ſed etiam cum lucro poſſeſſoris inuadat. Numqnam enim ſentit luminis damnum plurimus ignis accenſus, nec minuit ſolis lucem conſiderantium multitudo; quanti ad eum perſpexerint, tantis munera ſua commodat; & ipſe tamen ſemper integer perſeuerat. Benedicta a Deo illa anima eſt, cuius humilitas alterius confundit ſuperbiam; cuius patientia proximi extinguit iracundiam; cuius obedientia pigritiam alterius tacite increpat; cuius feruor inertiam alieni teporis exſuſcitat; quæ proximi ſui per iram turbatum odium cordis gratia conſolationis atque ædificationis illuminat. Melius eſt huic quam illi qui fratrem paululum ab aliquo contriſtatum non tantum ſolatio ſuo porrecta manu non ſubleuat; ſed & titubantem ſicut parietem inclinatum maliloquiorum impulſu adiuuat ad ruinam, & ſalubriter per diſciplinæ rationem correptum per ſiniſtra conſilia ſic incitat vt allidat, ſic armat vt perimat. Certi ſimus, cariſſimi, quod niſi caueamus, niſi noſtras quotidie reſecemus & circũcidamus paſſiones, deteriores nos multum effici quam fueramus, dum in hoc ſæculo viueremus; ita vt fiant extrema noſtra peiora prioribus. Et quidem, cariſſimi, quam-

quamdiu quæ ad mundum pertinent, illis actibus & negotijs eramus militantes, in quibus nunc erubeſcimus; tunc nobis aduerſarius non obſtabat, imo etiam conſentiebat: quia circa miſerabilem ac perditam vitam noſtram non inueniebat in quo exerceret inuidiam ſuam: delectabant illum noſtra opera: ſufficiebant illi per ſe noſtra crimina & peccata. Quis enim ſuſcipiat bellum contra militem ſuum? Quis velit impugnare ſubiectum ſuum? ſed ſupra omnem infelicitatem erat vitæ illius, cui nocere dedignabatur, inimicus. At vero nunc poſtquam voluntatibus illius renunciauimus, vidit cultores ſuos ad auctoris priſtini rediiſſe famulatum; vidit in nobis quodammodo idola ſua in Dei templum mutari. Frendens itaque leo rugiens, omnes nocendi aditus peruigil inſidiator explorat. De quo leone apoſtolus atteſtatur: *Vigilate, quia aduerſarius veſter diabolus vt leo rugiens circuit quærens quem deuoret*. Beati quos hic leo inquirendos iudicat & ſequendos; vtique virtutum veſtigijs & odore meritorum. Non enim ab illo inquiruntur niſi boni; quia vltro ſe ingerunt mali: poſt illos violenter currit. Beati igitur quos hic leo inuidia cogitur quærere, & malitia non permittitur inuenire. Terribiliter quidem ſonat in auribus noſtris dum audiuimus, *tamquam leo rugiens*. Sed quia dictum eſt: *Eſca eius electa ſunt*: quod quærit, electionis eſt; quod rugit deſperationis eſt: ſicut in alio loco legimus: *Dentibus ſuis fremet & tabeſcet*. Ita hæc loquitur ſermo diuinus, vt terrori coniuncta ſit conſolatio. Cruenti quidem eſt quod frendet; ſed victi quod tabeſcit. Et inter hæc quanta ſint illa, quæ a Deo præparata ſint homini, etiam liuor prodit inimici. Hæc itaque, cariſſimi, cogitantes, in hoc agone deſudantes, glorioſi ac præclari patris noſtri nos & diſcipulos meminerimus eſſe & filios. Rapiamus vnuſquiſque quod poſſumus de bonis inteſtati parentis. Hic de hereditate aſſumat fidei holoſericam geſto-

1. Pet. 5, 8.

1. Petr. 5. 8.
Habac. 1, 16.

Pſal. 111, 10.

geſtorum varietate pretioſam: hic manſuetudinem ac ſimplicitatis occupet talentum. Ille decus pectoris beneuolentiæ ac ſapientiæ monile ſibi vendicet: hic margaritum compunctionis & theſaurum caſtitatis inuadat. Licet enim ille locupletiſſimus Dei amicus quicquid habuerit ſecum tulerit, in nobis tamen ſi volumus totum reliquit. Ita ergo agamus bona illius ſectantes, vt qui in æternam gloriam ſuſcitandus ſub fine ſæculorum reddetur; nunc eccleſiæ per rediuiua in filijs merita iam reſurgat.

SERMO SECVNDVS.

INſtruit nos atque hortatur ſermo diuinus qualiter nos accingere debeamus ad inquirenda promiſſa ſua, & obtinenda illa ſua bona, quæ nec viſu capi, nec auditu percipi, nec cogitatu comprehendi poſſunt. *Petite*, inquit, *& dabitur vobis: quærite & inuenietis: pulſate & aperietur vobis:* Mat. 7. 7. id eſt, vt petamus orando, quæramus laborando, pulſemus deſiderando, pulſemus proficiendo, pulſemus perſeuerando, & in ſpem cæleſtium tanto incitemur ſtudio, tanto inardeſcamus affectu; vt cum præmiorum dignitate deſideriorum magnitudo concordet. Non vult enim Deus noſter bona ſua nimia inueniendi facilitate vileſcere. Pretioſa & concupiſcibilis merces cupidum amatorem atque auidum negotiatorem requirit. Ergo ille tantorum munerum repromiſſor non vult in opere ſuo tepidum, deſpicit faſtidioſum, recuſat coactum, & ingratum reſpuit & indeuotum. Lentum enim & parum gratum quærere gratiam diuini muneris, maxima eſt iniuria remuneratoris. Ergo totis licet animæ & corporis laboribus deſudemus, totis licet obedientiæ viribus exerceamur; nihil tamen condignum quid merito pro cæleſti-

bus

bus bonis penſare & offerre valebimus. Non valent vitæ temporalis obſequia æternæ vitæ gaudis coæquari. Laſſeſcant licet membra vigilijs, palleſcant ora ieiunijs: non erunt tamen condignæ paſſiones ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Pulſemus ergo in quantum poſſumus; quia non poſſumus in quantum debemus. Futura beatitudo acquiri poteſt, æſtimari non poteſt. niſi enim cum auiditate, niſi cum bona voluntate & cum lætitia Dei præcepta geramus, Deo nos perire nouerimus. Putamus, cariſſimi, quod digne quærat illa anima, & ita pulſet vt ei aperiatur, quæ ad leue præceptum ſenioris reſpondere præſumit & dicere: numquid ego ſeruus veſter ſum? iam feci vicem meam, & ille faciat ſuam? Quomodo hoc dicit, cui præceptum eſt: *Nolite quærere quæ veſtra ſunt*. Et iterum: *Non quæ ſua ſunt ſinguli conſiderantes*. a quo non hoc expetitur vt mercedem ſuam impleat, ſed vt alienas inuadat, præoccupet, rapiat. Putamus, inquam, quod ita petat vt accipiat, inquirat vt inueniat, ita pulſet vt ei aperiatur, qui pro aliqua negligentia correptus, & diſciplinæ ordine caſtigatus, non ſe ad emendationem, non ad ſatisfactionem confert, ſed magis ad illam proteruiam, vt dicat: deſero atque diſcedo: hoc ego ferre non patiar: ingenuus homo ſum. Iam primum qui ante præpoſitum & abbatem ingenuum ſe eſſe iactat, puto quod adhuc redemptum eſſe ſe neſciat. Qui Chriſtianæ militiæ mancipatus dicere ſe præſumit ingenuum, pene eſt vt ſe neget Chriſti ſanguine comparatum. Quid eſt hoc aliud, quam ſi ipſi domino clamare & dicere auſus eſt: liber ego homo ſum; nihil tibi debeo? De talibus dicebat apoſtolus: *Cùm enim ſerui eſſetis inobedientiæ, liberi fuiſtis iuſtitiæ*. Non bene ingenuus approbatur, quem miſera & infelix vitiorum ſeruitus deprimit. Clamat autem in contumelia diſciplinæ, in peccato animæ ſuæ: malo diſcedere quam emendare, quam ſatisfacere, quam implere

1 Cor. 10, 24. Philip. 2, 4. Rom. 6, 20.

re.

re quod præcipit Deus. Et quid eſt hoc aliud tam magna & tam periculoſa proteruia, niſi quod Chriſtum a ſe repellere & ceruicem diſcutere cupit, & diabolo ſe mancipare? Iſti tales neſciunt quid vouerunt: obliti ſunt propter quod in monaſterium venerunt. Iſti tales non bene petunt, ſed male vitijs appetuntur. Non fide pulſant; ſed infidelitate pulſantur. O infelix! quid prodeſt ſi diſcedis, & Chriſti iugum a te repellis, qui vndiq; aſtrictus es vinculis paſſionum, quem hinc atque inde circumuallant vitia? Quid, inquam, prodeſt quod diſcedis, qui quocunque vadis tecum temetipſum portas? Merito diſcederes, ſi diabolum fugere poſſes. Dignè aliquis diſcederet, ſi in locum ire poſſet, vbi illum diabolus non inueniret. Nemo ſe fallat, fratres, nemo ſe circumueniat: quia nemo fugit aduerſarium de loco ad locum, ſed de vitio ad virtutem, de paſſione ad emendationem. Si eum fugias, ſequitur. Emenda te, & fugiet a te, ſicut
Iac. 4. 7. ait apoſtolus: *Reſiſtite diabolo, & fugiet a vobis.* Non autem obedire, & velle diſcedere, hoc eſt dupliciter facere diaboli voluntatem: hoc eſt voluntariè ſibi etiam in præſenti damnatione mortem inferre peccati. Illis vero qui grauius apud nos delinquunt, nullam triſtiorem, nullam acerbioré poſſumus inuenire ſententiam, quã vt a corpore congregationis abſciſsi, ſine pace diſcedãt. An non amentiæ genus eſt, vt hoc quiſquis pro remedio expetat, quod etiam a præpoſito niſi pro ſummo crimine non poſſit inferri? Intelligamus ergo iſtas indignitates & contradictiones maxime cauſa ſuperbiæ atque proteruiæ inimico cooperante & diſponente prouenire. Ille etenim qui non poteſt aliquem abſolute de loco ſalutis excutere, immittit primum occaſiones & cauſas, immittit inobedientiæ paſſionem, quam ſemper ſociam infidelitas comitatur: cumque captiuam illaqueauerit mentem, ſtatim intoleranda atque impoſſibilia facit etiam illa quæ parua ſunt. Et

ſane

ſanè dubium non eſt, quod vires inobedientibus diuinitus ſubtrahuntur. Et ſicut ille qui non habet neceſſariam fidei deuotionem, etiam quod habebat aufertur ab eo; ita & inobedientia obdurat animum quem ſemel ceperit; vt ad ſuſcipienda præcepta nec auctoritate nec ratione flectatur: ſed quod peſſimum eſt, ſibi ſoli credat, & pro omni ratione intentiones ſuas ſequatur & illicitas voluntates; & hoc ſolum rectum putet, quod obdurato corde conceperit. Similis eſt ei effectus, de quo diuinus ſermo pronunciat: *Itinera inſipientium recta in conſpectu eorum.* Prou 12,15.
Et iterum: *Sunt viæ, quæ videntur recta eſſe hominibus: nouiſſima autem earum veniunt in profundum inferni.* Poſtremo Prou 14,12.
eueniet eiuſmodi animabus, quod domui quæ ſupra arenam ædificata eſt: hæc enim parabola maxime inobedientes reſpicit. Sic enim legimus: *Omnis qui audit verba* Mat. 7. 26.
mea hæc, & non facit ea, ſimilabitur viro ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſuper arenam, &c. id eſt, cum influxerint ſtillicidia paſſionum; cum aduenerint flumina & torrentes atque impetus tribulationum ex multitudine negligentiarum; cum flauerint venti, illi vtique qui per iſtum aërem volitant, parati ad Chriſti aream ventilandam, ſicubi inueniant paleas, quas ad ludibrium ſuum rapiant atque diſpergant: tunc irruent in domum illam, quæ ſine obedientiæ fundamento ædificata eſt, & fiet ruina illius magna. Sed forſitan dicit aliquis: Numquid ſtatim de hoc loco diſcedere ruina dicenda eſt? Dico, cariſſimi, non grandis ſpes eſt, ſi nauis in fluctibus conſtituta eſt, licet ipſa non pereat, tamen iacturam maximam de onere ac de mercibus ſuis faciat, & ipſa ad portum vacua perueniat. Sic non grande gaudium eſt, ſi aliquis ad ſæculi fluctus reuertens, nomen atque habitum promiſſionis ſuæ cuſtodire videatur; anima vero eius negligentijs tabeſcat ac diffluat. Et quid grauius quam vt ſubito tanquam auis repentinus eradiceris de loco ad quem

te dominus tuus vocauerat, in quo te primum illuminauerat, in quem te primum poſt multa mala ſæculi quaſi in portum de tempeſtate adduxerat: obliuiſci ſubito fraternæ ſocietatis & conſolationis, obliuiſci loci illius in quo primum dulciſſimum habitum mutaſti, & nomen ſæculare exuiſti. Aues ipſæ diligunt nidos ſuos; amant feræ loca in quibus nutritæ ſunt; amant cubilia & paſcua ſua: & quālibet naturali libertate paſſiuis per diuerſa rapiantur excurſibus; ſæpius tamen ad cara ſibi loca quodam deſiderio reuertuntur: & tu intellectu præditus, ratione munitus, ita interdum ſenſu alienus efficeris; vt præferas Dei beneficijs voluntates vel intentiones tuas, & diaboli inſinuationes ſequaris, quæ quamlibet ad duros labores, quamlibet ad ſalutis naufragia, atque ad animæ detrimenta te rapiant; totum hoc præ nimia cordis indignitate non ſentis. Tempore etenim diſceſſionis multa promittit inimicus; perſuadet tibi illuc quo tendis maiorem profectum, multam gratiam atque omnium rerum abundantiam reperturum, ac te tanquam angelum ſuſcipiendum: & poſt hæc quando anxietate repletus & pace nudatus, profectus tui ſtadium, ac ſacrum ouile reliqueris; tunc animaduertis, & quaſi ſedata temporis tui tempeſtate, tunc vides quid male de te egeris; tunc recognoſcis quod periculum incurreris: cum de loco ad quem cum gaudio veneras, ſine pace cum ſcandalo diſceſſiſti. Tunc ſera pœnitentia ſuper ruinas tuas pœnites ac defles: ſicut quædam aues, quæ pro dolore, ſuper eos quos occiderint, flere dicuntur. Et hæc omnia animæ detrimenta ex inobedientiæ malo eueniunt. Obedientes autem & humiles animæ multas tribulationes atque omnes labores proſternunt atque in compendium mittunt. Sciendum eſt enim quod quanto humiliores & obedientiores fuerimus, tantò ſuper nos leuius ac dulcius iugum domini ſentiemus: & quantum obedientiores fuerimus

præ-

præpoſitis & patribus noſtris, in tantum obediet Deus orationibus noſtris. Videamus quam acceptabilia ſint domino vel opera vel ieiunia eorum, qui ſuis potius quam ſeniorum voluntatibus obſequuntur. Clamant illi: *Quare ieiunauimus & neſciſti, humiliauimus animas noſtras, & non aſpexiſti?* Et ille reſpondet: *Ideo, quia in diebus ieiuniorum veſtrorum inueniuntur voluntates veſtræ.* Videmus ergo per inobedientiam animarum opera non reſpici, ieiunia non audiri, vota non ſuſcipi: Vnde nos, fratres, amplius illius mandata ſectemur, qui ad hoc ad nos e cœlo deſcendit, vt non ſolum nos redimeret mortis pretio; ſed etiam vt vitæ ædificaret exemplo; vt cum illo dicamus: *Non veni facere voluntatem meam, ſed voluntatem illius qui me miſit patris.* Ire autem poſt voluntates proprias tam pernicioſum eſt, vt hoc Deus iam poſtmodum iratus pro damnatione peccati inobedientibus irroget dicens: *Et dimiſi illos ſecundum deſideria cordis eorum.* Quamobrem qui vult tuta eſſe opera ſua vel recta in conſpectu domini, nihil obdientiæ præferat, nihil penitus anteponat, ſiue ille iunior, ſiue ſenior ſit. Quanto ſenior eſt: tanto plus debet ſtudere ædificationi & perfectioni: nullum ſibi finem faciat proficiendi, nullumque terminum conſtituat acquirendi; cum ſibi dici audiat: *Para in exitu opera tua.* Et iterum: *Non verearis vſque ad mortem iuſtificari.* Et iterum: *Sapientia in exitu canitur.* Quanto ergo plus proficimus, tanto plus humiliemur; quia quanto plus humiliati fuerimus, tanto amplius proficiemus. Nullus illic ſenior tam doctus appareat, vt putet quod eum non deceat obedientia, quæ Deum decuit. Humilitas enim atque obedientia in iunioribus ad huc neceſſitas eſt, in ſenioribus autem dignitas eſt. Ille bene proficit, qui bene conſummat, qui quotidie ſic agit quaſi ſemper incipiat. Quamobrem augmenta meritorum, incitamenta eſſe profectuum ſcriptura pronunciat. De his vero qui

Iſai. 58, 3.
ibid.
Ioan. 6, 38.
Pſal. 80, 13.
Prou. 24, 27.
Eccl. 18, 22.

dum primas negligentias prætermittunt, in alias atque
Eccl. 3, 29. alias ſemper incurrunt,ita ait: *Peccator adijcit ad peccandum.*
Apoc. 22, 11. De profectu vero dicit: *Et ſanctus ſanctificabitur adhuc*. Videamus quid eſt, *peccator adijcit ad peccandum*. Verbi gratia, ſi cuiuſlibet vitij aut obtrectationis paſſio impugnare me cœperit, ſi non ſtatim me pœnitudo vitij huius mordet, cras tanta mihi huius vitij facilitas veniet, & quædam, vt ſic dixerim, ſuauitas, vt reuocare me ab illo & continere non poſſim. Ita enim euenit, vt qui primo tempore emendare noluit, incipiat in ſequenti nec velle. nec poſſe. Verbi gratia: ſuperbiæ adquieſcere cœpi, regulam violaui, ſeniorem læſi, iuniorem deſtruxi: ſi non ſtatim me pœnituit grauiter fuiſſe præuentum; iam de die in diem libentiſſime me rapiet ipſa violentia conſuetudinis & impetus paſſionis, vt iam nec delinquere me intelligam,nec peccare me ſentiam. Obſcurat enim me atque obruit intellectum delicti aſſiduitas delinquendi. Etenim ita cor negligentis obduratur, vt hoc ipſo ſi non ſe humiliet, ſi non ſatisfaciat præpoſito ſuo, nocere ſe non credat, inſuper inſultet & dicat: Quam conſtanter illi reſtiti: quam bene non adquieui: quanta auctoritate reſpondi: putabat quod me ſemper illi humiliare deberem: quod qui facit, diabolo ſe tradidiſſe captiuum conſtat, qui de hominum vitijs & paſſionibus & perditione lætatur. Et eiuſmodi animæ eueniet illa ſententia,
Eccl. 3, 29. quod *peccator adijcit ad peccandum*: quam nos refugientes,
Apoc. 22, 11. illam potiùs teneamus, quæ dicit: *Et ſanctus adhuc ſanctificetur*: & quotidie augeamus merita, nec de nobis aliquid præſumamus, quia Dei eſt omne quod poſſumus. Simus itaque in opere Dei indeficientes propter æternam retributionem, & quotidie ad meliora tendamus. Ipſa enim adprehendendi auiditas, ipſa conſuetudo perficiendi ſemper nos ad maiora prouocet: & vbi viderit Deus deuotionem animi noſtri, ardentiorem inſinuabit affe-

ctum : & quanto nos addiderimus ad ſtudium, tanto adponet adiutorium : quanto nos adpoſuerimus ad intelligentiam, tanto ille addet ad gloriam. *Qui habet dabitur illi & abundabit*. Et alio loco dicit: *Poſui adiutorium ſuper potentem*. Gratia ergo de gratia naſcitur, & profectus de profectibus. Seruiunt lucra lucris, & merita meritis locum faciunt : vt quanto quis plus adquirere cœperit, tanto plus conetur inquirere: & quanto auidius de ſapientiæ bonis hauſerit, tanto plus haurire deſideret, ſicut ipſa de ſe loquitur ſapientia : *Qui edet me adhuc eſuriet*. Vrgeamus fratres curſum noſtrum, vt creſcat in nouiſſimo vita noſtra. Quæramus vſque in finem, vnde ſine fine gaudere mereamur. Sed ſi iſtos non poſſumus iam exercere corporis labores, conferamus nos ad ſpiritalium bonorum deſiderium, ad compunctionis & caritatis augmentum. Si quotidie in cordibus noſtris diſponamus aſcenſus, nulla infirmitate, nulla ætate laſſari poſſunt mentes: vt ſpiritalibus quibuſdam gradibus aſcendere mereamur ad promiſſa Dei noſtri Ieſu Chriſti, cui eſt honor, virtus, & gloria, potentia & claritas, & magnificentia, & imperium, & nunc & ſemper, & in cuncta ſæcula ſæculorum Amen.

Mat. 13, 12.
Pſal. 88, 2.
Eccl. 24, 29.

SERMO TERTIVS.

Qvod ſupplente, & quodammodo cum caritate iubente Deo & veſtra fraternitate, qualemcunque ſermonem profero, facio hoc non ex aliqua præſumptione; ſed ex vera & integra caritate. Et licet iam perfecti Deo propitio ſitis, vt admonitione noſtra minime egeatis, tamen imperante caritate, quæ neſcit timere, etiam quod optime implere nouimus, ſuggerere & admonere cum vera humilitate & perfecta caritate præſumimus,

non

non tamen ſine verecundia; cum nos necdum idoneos nouerimus eſſe diſcipulos, & ad opus ſanctum videamur excitare magiſtros: cum ſimus tepidi, cogimur admonere feruentes: cum ſimus peccatores, arguimus iuſtos: cum ſimus imperiti, inſtruimus doctos: cum ſimus in pelago huius mundi nimijs fluctibus agitati, ad eos, qui ad portum iam feliciter peruenerunt, prædicationis verba proferimus. Sed tamen, fratres dilectiſſimi, quia ſolent naues ſuperatis & deuictis fluctibus pelagi etiam in portu tutiſſimo laborare, & niſi grandis cautela fuerit, pene ſubmergi: cum ſumma humilitate & ingenti reuerentia admonemus; vt quia vos Chriſtus capitalibus criminibus tamquam de periculoſis liberauit fluctibus; in portu quietis & beatitudinis conſtituti, paruas negligentias, & quaſi minuta peccata, quæ ſic in anima confluunt, quomodo per minutiſſimas nauis rimulas in ſentina guttæ concurrunt; cum omni vigilantia Chriſto adiuuante exhaurire iugiter feſtinetis. Nam quomodo nauis poſteaquam pelagi fluctus euaſerit, ſi in portu ſentinata non fuerit, de minutiſſimis guttis impletur & mergitur; ſic & monachus deuictis & ſuperatis mundi huius omnibus quaſi periculoſis fluctibus, cum ad portum monaſterij venerit, ſi ſubrepentia, & minuta & quotidiana peccata de animæ ſuæ ſentina exhaurire neglexerit; in ipſo portu naufragij diſcrimen incurrit. Sed dicit aliquis: Quomodo poteſt anima ſentinari? Vtique orando, ieiunando, vigilando, veram caritatem, & veram humilitatem, & veram obedientiam exhibendo. Attendite fratres quæſo. Quomodo nauis ſentinatur a ſitula; ſic anima ab operibus malis liberatur dominica oratione, ſi dicat, & verum dicat: *Dimitte nobis debita noſtra, ſicut &*
Mat. 6, 12. *nos dimittimus debitoribus noſtris.* Qui enim omnibus in ſe peccantibus clementer indulſerit, nullius peccati veſtigium in illius anima remanebit. Attendite fratres, & conſide-

ſiderate quod dixi: qui in ſe peccanti indulſerit. Non dixi, quod qui in Deum peccauerit, ipſi debeas indulgere: ſed qui in te peccauerit, ipſi debeas veniam dare. Quod peius eſt, aliquotiens qui in nobis peccauerit, aut tarde aut difficile veniam damus; qui in Deo peccauerit celeriter indulgemus. Sed ſi volumus iuſte agere; illi qui in Deũ peccauerit ſine ſeueriſſima diſtrictione non debemus penitus indulgere: ne dum illi per indiſcretam pietatem remittitur, exemplum perditionis alijs præbeatur. In ſuo ergo ſe vnuſquiſque oſtendat eſſe clementem: quia dominus ait: *Si dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater veſter cæleſtis peccata veſtra*. Ibid. v. 14. Quando vero in Deum aliquis peccatum præſumit admittere, diſtrictionem debet monaſterialem ſuſtinere. Et hoc bono & pio animo debet fieri; vt ſpiritali caſtigatione ita corrigatur in hoc ſæculo, vt non pereat in futuro: quia omne peccatum quod in hoc mundo non corrigitur, in futuro ſæculo punietur. ſic enim de filio diuina ſcriptura commemorat: *Tu*, inquit, *virga eum cædis; & animam illius de inferno liberabis*. Prou. 23. 14. Et ideo, ſicut ſupra ſuggeſſi, non ſolum capitalia omnia caueamus; ſed etiam paruas negligentias quotidie quaſi venena diaboli reſpuamus; Sunt enim nonnulli, qui poſt religionis profeſſionem, quia videntur exiſſe de ſæculo, nimia ſecuritate ſoluuntur, & impletur in illis illa ſententia Domini, qua dicitur: *Vtinam calidus eſſes aut frigidus! Nunc autem quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo*. Apoc. 3. 15. Quid eſt quod dixit: *Vtinam calidus eſſes aut frigidus?* Apoc. 3. Hoc vult dicere: melius tibi fuerat, vt in ſæculo remanſiſſes frigidus, aut in monaſterio fuiſſes feruidus: nunc autem quia & de ſæculo receſſiſti, & tamen ſpiritalem feruorem per negligentiam tuam apprehendere noluiſti, tepidus effectus es; ex ore domini vix iterum recipiendus euomeris. Ideoque, fratres cariſſimi, cum Dei adiutorio ſententiam diuinæ ſcripturæ diligenter atten-

Prou. 4, 23. tendite, qua dicitur: *Omni cuſtodia ſerua cor tuum*. Sicut enim gaudendum eſt de monacho, qui ad monaſterium manſuetudinem, obedientiam, patientiam voluerit mitis & humilis exhibere: ita e contrario lugendum eſt de illo, qui corpore tantum de ſæculo exiſſe videtur, corde tamen in mundo aut remanſiſſe infideliter, aut redijſſe infeliciter cognoſcitur; & pro humilitate profert ſuperbiam, pro patientia iracundiam, pro obedientia contemptum, pro caritatis medicamento malitiæ effundit venenum. Talibus conuenit illa beati Petri vera & multum
2. Pet. 2, 21. timenda ſententia: *Melius*, inquit, *illis fuerat non cognoſcere viam iuſtitiæ, quam poſt cognitionem retrorſum conuerti*. Et ite-
Ibid. v. 22. rum: *Canis reuerſus ad vomitum ſuum, & ſus in volutabro luti*. Sed nec de talibus deſperandum eſt, fratres: quia potens eſt Deus orantibus vobis ſcintillam compunctionis accendere, & omnem ſæculi voluptatem, velut ſpinas & tribulos nequitiæ ſalubri igne conſumere; illo vtique igne
Luc. 12. 49. de quo dominus ait: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt ardeat?* Orate ergo, fratres dilectiſſimi, non ſolum vt vobis Deus perſeuerantiam bonam dignetur tribuere; ſed & vt illi qui negligentes ſunt, tandem debeant de fouea ſuperbiæ ſe ſubleuare & de laqueis eruere. Si enim vobis orantibus, & cum caritate conſilium dantibus, quicunque ſunt tepidi & negligentes fuerint emendati; duplicatum vobis præmium dominus & de veſtra & de illorum correptione recompenſare dignabitur. Nam nec illi qui boni ſunt, ſe debent quaſi de ſuis meritis extollere; nec illi qui negligentes ſunt, de miſericordia Dei deſperare. Sed & illi cum humilitate Dei dona cuſtodiant, & illi cum grandi compunctione celerius ad pœnitentiæ vel correctionis medicamenta confugiant. Quia qui bonus eſt, ſi ſuperbire cœpit, humiliabitur: & qui ſuperbus eſt, ſi ſe humiliat, per Dei miſericordiam ſubleuabitur. Tantum eſt, vt ſe non permittat amplius duriſſimo iugo pre-

premi, nec nimis quam periculoſa diſſimulatione in peccatis perſeuerando diutius obdurari; ſed tam cito confugiat ad pietatem Dei, vt in ſe peccati veſtigium non relinquat. Optime calidis adhuc vulneribus malagma vel fibula apponitur: quia ſi velox fuerit ad cæleſtem medicum intentio reſurgendi, veſtigium peccati non poterit remanere cum lapſo: quia ſub manu omnipotentis medici Dei & cito perit morbus, & velociter ſanatur ægrotus. Iterum atque iterum rogo & admoneo, fratres, vt obedientiam & humilitatem & caritatem non ſolum ſenioribus & coæqualibus; ſed etiam iunioribus exhibere iugiter ſtudeatis: quia quælibet bona ſeruus Dei habere contenderit, omnia perniciter perdit, ſi in illo humilitas & caritas non fuerit. Nolite murmurare, fratres: ſcriptum eſt enim quod *murmurantes a ſerpentibus perierunt*. Nolite detrahere, fratres; quia ſcriptum eſt: *Qui detrahit fratri eradicabitur*. Nolite iracundiam in corde ſeruare; quia ſcriptum eſt: *Ira viri iuſtitiam Dei non operatur*. Nolite vos inuicem odio habere, propter illud quod ſcriptum eſt: *Qui odit fratrem ſuum homicida eſt*. Sed non eſt opus vt diutius ſanctam caritatem veſtram verbo doceamus; quia vos ad Chriſti gloriam operibus implere & cognoſcimus & gaudemus. Hoc ſolum ſpecialiter petimus; vt quia vos Deus in locum quietis & tranquillitatis collocare dignatus eſt, pro nobis quos ſæculi iſtius tempeſtates & innumerabiles fluctus affligunt, abundantius domino ſupplicetis: vt ſi nobis, quia non meremur, gloria non dabitur; ſaltem vobis orantibus peccatorum tribuatur venia. Amen.

1. Cor. 10, 9.

Iac. 20.

1. Ioan. 3, 15.

SERMO QVARTVS.

SI quando terræ operarius & ruris cultor agrum ſuum ſeminibus præparat, non ſibi ſufficit rudem campum forti vomere proſcidiſſe, aſſidue aratro duras edomuiſſe glebas, ac ſulcis frequentibus confeciſſe: ſed inſuper ſtudet agrum illum infecundis graminibus emundare, noxijs euacuare ruderibus ſpinarum, ac ſtirpium fomites exciſa radice conuellere, ſciens terram ſuam ſine purgatione mali germinis boni feracem eſſe non poſſe: ad ſe dictum putans illud quod ad ſpiritalem agricolam pertinet: *Nouate vobis noualia, & nolite ſeminare ſuper ſpinas*. Ita & nos qui Dei agricultura ſumus effecti, qui ſpe fructum noſtrum non terræ credimus, ſed cælo repoſitum, non nobis ſufficere putemus, terram corporis noſtri vigiliarum exercitijs edomare, vel ieiuniorum labore conficere: ſed inprimis mentem vitiorum ſtirpe mundare: conemur, ſtudeamus circumcidere morum paſſiones, eradicare ſuperbiam, plantare humilitatem, effodere iram, fundare patientiam, amputare inuidiam, inſerere beneuolentiam; & huiuſmodi virtutibus agrum cordis noſtri, quaſi quibuſdam bonæ frugis fecundare ſeminibus. Cæterum ſi caro conteritur, & anima fruttificat, ſimile eſt ac ſi arari campus non deſinat, & nunquam tamen meſſis appareat. Quamobrem ſi interius non emendamur, & exterius affligimur, quantum video inimicitias contra vtrumque ſuſcipimus: tantum laboris indicimus propter animam, & nihil ſtudij impendimus circa ipſam. In terdiximus nobis diuerſas ſæculi voluptates, varios delitiarum ſapores, in quibus erat aliquid iucunditatis atque dulcedinis: & nunc abſtinere non poſſumus a ſuperbia, ab ira, ab inuidia, venenatis paſsionibus; in quibus nihil eſt, niſi quicquid amaritudinis atque rancoris eſt. Propter timorem Dei

Iere. 4, 3.

Dei ad relinquendos dulces affectus & cara pignora fortes fuimus; iucundiſsimos pijſsimorum vultus parentum quaſi odiſſemus, ita effugimus; bellum quodammodo pietati intulimus: & nunc ad declinandas negligentias, ad expugnanda leuiſsima vitia infirmi ac deſides ſumus. In abdicanda ſæculi iucunditate tam magna præmiſimus, & nunc maledicere, obtrectare, moueri contra vilia, inſuper & in homines iraſci & ſcandilizari patimur. Hæc vincere impoſsibile, & ſupra humanā putamus eſſe naturam. Sed quod nunc in minoribus cedimus, per bona initia noſtra nos accuſamus. Docemus enim quod quidquid non agimus, non impoſsibilitatis ſit, ſed teporis. Ideoque fratres reſpiciamus ad fidem illam feruoremque quo cœpimus, & ad ornandum conuerſationis noſtræ vſum de primordijs noſtris ſumamus exemplum. Si periculoſum eſt non quotidie aliquid addidiſſe: quanto periculoſius eſt ab initijs receſsiſſe? Opus eſt ergo vt corporalem laborem ſpiritalis fructus, id eſt, morum emendatio ſubſequatur. Vitia quæ vtrumq; hominem impetunt, vniuſcuiuſque labore vincenda ſunt atque expugnanda. Parum prodeſt carnis contritio, niſi adhibeatur cordis intentio, & mentis ſollicitudo. Quod ſi ſolum laboret corpus, & ſpiritus non repugnet: quid prodeſt paſsiones impugnari a famulo, quæ pacem inueniuntur habere cum domino? Nam leuius eſt ſi interdum caro ſola impugnationibus quibuſque vexetur, verbi gratia, ſi concupiſcentia, gula aut luxuria inquietetur. Fieri enim poteſt vt ad animę non perueniat detrimenta vel periculum, ſi mens reſpuat voluptatem. Quod ſi concupiſcentia peccati arcem mentis obtineat, quid mihi prodeſt ſi nondum maculatus videatur exterior, meliore ſui parte vitiata? Si enim interior victus eſt, iam vterque captiuus eſt. Quid prodeſt ſi extra ciuitatem geramus bellum, & intus patiamur excidium? Ideoque ſi me de vigilijs reuertentem inobedien-

dientiæ paſsio, ſi ſpiritus inuidiæ, ſi conſuetudo obtre-ctationis excipiat; ſi ad tranſgreſſionem regulæ furtiua præſumptio ſollicitet: ſi zizania tritico miſcui, & quod videbar congregaſſe diſperſi, ſpem meſſis auibus feriſque donaui; ac ſic vno momento laborem totius noctis eff udi & quod peius eſt, nec effudiſſe me ſenſi. Hæc eſt enim ſpiritalium laborum ratio, vt cum ea ſummo labore cum Dei gratia conſtet acquiri, ita tam facile pereat, vt vix poſſit intelligi. Et inde eſt quod nos interdum ſanctos putamus, quia lucra de laboribus æſtimamus, & detrimenta ſubſequentia deprehendere nequeamus. O quam frequenter iudicationis, vanitatis ac iactantiæ malum dum non ſentimus, incurrimus! Quam frequenter ſpiritu fornicationis adurimur, vel inhoneſtas atque obſcœnas cogitationes in ipſo corde condimus, & perceptionem vulneris nullus ſequitur ſenſus doloris, nulla contritio cōpunctionis! Sed quid ego de his occultis loquar, quæ ſerpentino quodam lapſu ad ipſam animam penetrantes venenato neſcientes & ignaros dente percutiunt? Apertis interdum a nobiſmetipſis ſcandalorum bellis collidimur, obtrectationibus ac maleloquijs linguæ velut proprio mucrone confodimur; conuitijs etiam interdum in præpoſitos illatis violamur, & in eorum iniurijs quo-

Luc.10.16. dammodo Chriſtum dominum colaphizamus, qui dixit: *Qui vos ſpernit, me ſpernit*. Et nullus conſcientiæ ſcrupulus, nulla compunctionis medicina ſubſequitur. Sed quid in nobis pœnitentiæ gemitus quæro? Vtinam interdum poſt ſperatam veniam non pœniteatur: vtinam non pœniteret humiliari, quos non pœnitet peccare. Reſpondeat mihi illa anima quæ peccatū ſuum confuſione mortifera celans in conſpectu fratrum ſic agnoſcere erubuit, quomodo vitare debuiſſet; quid faciet cum ante tribunal diuinum, & ante cæleſtis militiæ fuerit præſentata confeſſum? cum hinc atque inde quaſi vehementiſ-

ſimis

ſimis teſtibus perurgeri cœperit, veteribus circumſepta malis, quæ per humilitatis & compunctionis remedium curari noluit dum liceret: quæ præpoſitis ſubtrahendo atque celando æterno examini, atque æterno iudici integra reſeruauit facinora? Ideoque qui culpas & negligentias, etiam quæ paruæ ſunt, curare voluerit, nouerit ſe per ſupplicium æternum in breui tranſiſſe compendio. Itaque ſi cupimus, vt nos nequaquam fallat atque decipiat ſollicitiſſima carnis vanitas, ſecreta inhoneſtæ cogitationis obſcœnitas, tacita mentis voluptas, incauti cordis impietas; prius ea quæ manifeſta ſunt, id eſt, gulæ appetitus, iræ motus, ſuperbiæ impetus, contradictiones tumidas, obtrectationes improbas ex moribus noſtris excidere feſtinemus. Quomodo enim præuidere poterimus in ſecreto hoſtem, ſi cauere non valeamus aperta congreſſione pugnantem? Ideoq;, cariſſimi, militia noſtra hoc à nobis exigit, vt non contra alios, ſed contra noſmetipſos quotidie dimicemus, & vniuerſos hoſtes noſtros in nobis ipſis iugiter perſequentes, palmam ſpiritalis triumphi a domino conſequamur. Et quidem quamdiu ad mundum pertinebamus, negotijs militantes, in quibus nunc erubeſcimus; tunc nobis aduerſarius non obſtabat, immo etiam conſentiebat: quia circa miſerabilem & perditam vitam noſtram non inueniebat in quo ſuam extenderet inuidiam. Delectabant enim eum noſtra opera, ſufficiebant ei per ſe noſtra crimina. Quis enim ſuſcipiat bellum cum milite ſuo? Quis vellet impugnare ſubiectum ſuum? Supra omnem infelicitatem erat vita illius, cui nocere non dignabatur inimicus. At verò nunc poſtquam voluntati illius renunciauimus, videt cultores ſuos ad auctoris priſtini redijſſe famulatum; videt quodammodo in nobis idola ſua in Dei templa mutari: fremens & tanquam leo rugiens omnes nocendi aditus peruigil inſidiator explorans dirigit contra nos vitiorum acies, exhibens ſecum ſeptem ſpiritus nequiores ſe, ſi fortè domum

noſtram ſpiritalibus ſtudijs vacuam inueniat ac vacantem; vt cum turbis ſuis eam valeat occupare, ac ſibi in eam præmiſſis vitijs quaſi quibuſdam metatoribus præparet manſionem. Atque ideo dilectiſsimi, mille contra nos nocendi verſat ingenia; iuniores quoſque & incipientes vel indecoris gulæ blandimentis attentat, vel aculeis nondum edomitæ carnis inquietat, ſi poſsit eorum ſenſus vel inhoneſta cogitatione polluere, & ignobilem triumphum de caſtitatis vulnere reportare. Meliores vero quoſq; ac ſeniores per elationis ac iactantiæ malum profectu ipſo ac meritis proprijs expugnare conatur: dum tempora, dum merita ingerit, per immundiſſimam, vanitatem humiliatem cordis excidat: & quod periculoſum eſt, in conſpectu Dei ſibi homines placere perſuadet. Iam vero illud commune & familiare malum eſt, quod armat contra nos linguæ noſtræ gladios: quod irarum flammat ſtimulis, atque ita diuerſis paſsionibus inebriat mentem, vt quando aut iraſcimur, aut obtrectamus, aut maledicimus, alijs nos nocere credamus. Sed non eſt ita cariſsimi. nam vniuſcuiuſque vitij malum in ſuum redundat auctorem; ſuam linguam maliloquus maculat; ſuum cor obtrectator exulcerat; ſuæ mentis lumen iracundus obcœcat; ſuam animam inuidus veneno liuoris aſpergit:
Prou. 9,12. in quo illud Salomonis impletur: *Fili ſi malus fueris, ſolus hauries malum.* Inde ergo euenit, cariſsimi, ſicut dixi, quod nos interdum deteriores eſſe ſentimus, quam in hoc ſæculo fuimus; quia adhuc in colluctationis incerto ſumus; quia hoſti quem ipſa conuerſatione prouocauimus, in medio certaminis manus damus, nec in feruore quo cœpimus perſeueramus. Sed & debellante tepore ſuccumbimus: ideoque magnis viribus defendendum eſt magnæ nomen profeſsionis. Multum eſt quod ad eremum veniendo promiſimus Deo, quamlibet multa ſint quæ ſperamus a Deo. Ideoque diſcutiamus omnem inertitam, omnem laſsitudinem mentis, & pretioſam mili-

militiam pretioſo agamus affectu:nec expectemus ad ob-
ſequia Dei noſtri mercenariorum ac ſeruorum more,cō-
pelli,neq; contenti ſimus vt alius a nobis exigat quicquid
ad ſalutem & gloriam noſtrā pertinere cognoſcimus.Ante
omnia caueamus, vt quod agere neceſſe eſt non agamus
inuiti, nec ante opus contradicamus: nec in opere
murmuremus; nec nobis de conſummato opere placea-
mus male blandiente iactantia. Ante omnia fratres, ſol-
licito corde negligentias noſtras quotidie diſcutiamus,
eaſque nobis diſcuſſa teporis nebula ante oculos conſti-
tuamus, dicentes illud: *Peccatum meum ego cognoſco, & deli-* Pſal. 50,3.
ctum meum contra me eſt ſemper. Scelus eſt quod interdum le-
uia nobis faciat eſſe peccata ipſa conſuetudo peccandi,
cùm certum ſit nos ſicut de minimis bonis augeri, ita
de minimis negligentijs debere compungi. Non eſt
enim minimum vitia in vita hominum negligere mi-
nima. Neſcio enim de quibus debeant eſſe ſecuri,
etiam de peccatis ignorantiæ iudicandi, ac rationem de
otioſis ſermonibus ac de cogitationibus reddituri. Neſcio
quæ delicta debeant negligere, de quibus ipſe dominus in
quadam definitione declarat dicens: *Amen dico vobis ſi* Mat. 5,22.
quis dixerit fratri ſuo fitue, reus erit gehennæ ignis. Quis porro
hic ſperare vllam indulgentiam poſſet, niſi quam procli-
uis eſt homo ad delinquendum, tam miſericordia Dei
noſtri diues eſſet ad remittendum. Reſpiciamus ergo fra-
tres vocationem noſtram, & ambulemus in omni humili-
tate,in omni patientia, in omni manſuetudine. Ponamus
ori noſtro cuſtodiam; timor futuri iudicij mitiget iracun-
diam: cogitatio vltimi diei frangat ſuperbiam. Cogite-
mus qui luctus erit negligenti animæ ex hoc corpore di-
ſcedenti; quæ anguſtiæ erunt? quæ caligo, quæ tenebræ
erunt,cum ei ex illo aduerſariorum numero prima occur-
rere cœperit conſcientia diuerſis circumiecta crimini-
bus? Ipſa enim remotis omnibus probationibus inge-
renda

renda erit oculis noſtris, vt nos & conuincat probatio, & confundat agnitio. Non tibi licebit vel celare aliquid vel negare, vbi non de longe aliunde, ſed deintus proceſſurus eſt & accuſator & teſtis. Quamobrem futuram illam confuſionem ex præſenti quę inter homines euenire ſolet confuſione conijciamus, ſi alicui inter nos obijcerentur delicta & occulta ſua, quemadmodum & cordi intrinſecus nota ſunt; vere dico, communes omnium vultus ferre non poſſet. Et quid faciet infelix anima quando cum opprobrijs & fæditatibus ſuis angelorum fuerit conſpectibus præſentata? At vero illa anima quæ benè curſum ſuum direxerit, quæ Chriſto in ſenioribus ſuis obtemperauerit, quæ profeſſionem ſuam per omnia conſeruauerit, non timebit vltimæ illius horæ neceſſitatem; ſed excedens de huius corporis habitaculo, ita ſibi videbitur quaſi poſt longas carceris tenebras producatur ad lucem; quaſi de caliginoſo, obſcuriſſimo, & horridiſſimo ſpecu in aulam regiam introducatur; quaſi de lacu miſeriæ & de luto fæcis abſtracta pretioſis ac ſplendidis veſtibus induatur, atque inter florum & aromatum ſuauitatem mirificis reficienda odoribus collocetur. Recordemur quam iucunda ſit quies, quàm delectabilis repauſatio poſt depoſitam alicuius grauiſſimi oneris faſcem: quam dulce ſit poſt longę captiuitatis catenas ad caram patriam recuperata libertate remeaſſe: quam pretioſum ſit poſt multa nauigationis pericula ad optatam terram, & ad portum deſiderabilem perueniſſe; atque ex his colligamus & cognoſcamus quàm iucundum erit comite bona conſcientia ad vera & ſolida gaudia atque angelorum conſortia; & ad illam vitam conſcendere, vbi nulli erunt labores, nulli dolores, nulla damna, nulla incommoda, & quod ſupra omne bonum eſt, nulla peccata; ſed æterna innocentia, inuiolata iuſtitia, inconcuſſa ſecuritas, & ſempiterna felicitas.

SAN-

SANCTI EVCHERII
EXHORTATIO
AD MONACHOS.

QVID vobis exhibeamus, fratres cariſſimi, quod & nobis dicere, & vobis audire dignum ſit? Quid vobis loqui audemus, quos etiam tacita admiratione ſuſpicimus? Quid nos ædificabimus vos verbo, cum vos nos ædificetis exemplo? Docebimus vos quid agatis, qui iam miramur quod agitis? Quid ergo dicturi ſumus? Vt deſeratis mundum, quem iam deſeruiſtis? Vt contemnatis diuitias, quas iam multi contempſiſtis? Vt fugiatis cupiditates, quas iam fugiſtis? Vt eligatis ſalubriora, quæ iam elegiſtis? Aperiam igitur in exultatione communi os meum, adimplente illo qui dixit: *Aperi os tuum, & adimplebo illud*. Loquar ergo apud vos, dilectiſſimi, non expaueſcens; ne ſit vnius verecundia, vbi lætitia multorum eſt. Diuinum opus eſt vnde gaudemus. Diu diſcas quod bene doceas. Vtinam ſecundum meritum veſtrum digne vobis prædicare os noſtrum poſſit. Quod rectè alij prædicant, vos impletis; quod alij loquuntur, vos facitis: quia angelorum vitam homines adhuc in terra poſiti exhibetis. Nam illam conuerſationem cæleſtem, quamuis pauci illic videbunt, vos facitis iam hic videre. *Vos eſtis*, ſicut Saluator ait, *lux huius mundi*: Vos lucerna illa ſuper candelabrum poſita. Si quis ab hac lucerna remotus eſt,

Pſal. 80,11.

Mat. 5.

inuoluatur neceſſe eſt mundi tenebris. Quiſquis autem ſe huic lumini appropinquauerit, ille vtique habebit oculos videndi, qui & habuit aures audiendi. Hæc ergo lucerna vt clariſſimum lumen habeat, implenda eſt ſemper oleo miſericordiæ, pietatis, manſuetudinis, humilitatis, obedientiæ, caritatis.

Humilitas verò maxime excolenda eſt, quæ nos iuſtis æquat, angelis iungit, Deo appropinquare facit. Hæc eſt, quæ non ruinam, non præcipitium, non lapſum timet: quia humilitas vnde cadat non habet. Vis ergo non cadere? non extollaris. Vis non reflare? non inferis. Nam & ex hoc bene quidam ait: Qucquid tumet, ſanum non eſt. Superbia enim, quæ eſt humilitati contraria, quid aliud quam tumor eſt? Sed ſicut corpus cum tumore, ita anima cum ſuperbia ſanitatem non habet. *Humilia ergo temetipſum, & altiora te ne quæſieris.* Attamen ſi quis vult ſuperbus eſſe, habet in ſe vbi exerceat ſuperbiam ſuam. Superbiat mundo, deſpiciat conuerſationem ſæculi, pro nihilo habeat concupiſcentias eius, aduerſum vitia inſurgat, aduerſum ipſam ſuperbiam ſit ſuperbus, & ſub pedibus ſuis habeat potentiam, diuitias, cupiditates, & cætera quæ mundo dominantur. Quæcunque hic putantur magna atque magnifica, tanquam purgamenta & ſtercora ſuperbiæ laudabili rigore contemnat: ſatisfaciet ſuperbiæ ſuæ, cum ſe animo & ſupra ipſos etiam reges viderit. Hic tamen ſi tam ſanctè ſuperbus eſſe voluerit, contemptor quidem erit mundo; ſed humilis erit Chriſto. Erit quidem ibi elatus, ſed hic ſubditus: propterea enim ſe in illis erigit, vt ſe facilius ad hæc deponat.

Eccl. 3, 22.

Hanc ergo humilitatem ſi intente cuſtodierimus, etiam vera illa obedientia ſine labore ſeruabitur. In qua obedientia, dilectiſſimi, vtique compunctio manifeſtatur. Compunctus enim corde eſt, qui ſe minimum iudicat.

Quan-

Quando audeat voluntates ſuas exequi? Quando audeat reſiſtere auctori eius qui præceperit? Vnde & apoſtolus *Obedite*, inquit, *præpoſitis veſtris*, & reliqua. Sed numquid Heb. 13, 17. is qui præcipit ſolus in laude eſt? Nec ille qui obtemperat, dilectiſſimi, ſine laude erit. Ille meretur regendo gloriam, hic obſequendo. Ad magnum ergo decus & mercedem ab vtroque tenditur, dum alius bene conſulit, & alius bene conſulti obtemperat. Hanc obedientiam maximè ſaluator noſter inculcauit nobis, qui non ſolum dum nos redemit, ſed etiam dum obedientiam docet, ſaluare nos voluit: æqualis enim patri obediuit patri. Et quomodo obediuit? Numquid in re facili obediuit? *Vſque ad mortem*. Et qualem mortem? *mortem autem crucis*. Philip. 2, 8. Nec ſolùm obtemperauit, ſed etiam voluntatem patris voluntatem ſuam fecit. Facere enim quæ iubemur etiam inuiti poſſumus: illa vera obedientia eſt, cum ea quæ vult ille qui præcipit, ea incipit velle qui paret. Scriptura ſacra ait: *Bonum eſt homini cum portauerit iugum a iuuentute ſua: ſedebit ſingulariter & tacebit*. Ponamus ergo adiuuante nos Thr. 3, 27. Chriſto ori noſtro oſtium & ſeras, & verbis noſtris ſtateram. Apoſtolus namque ait: *Qui bene miniſtrauerit, gradum bonum ſibi acquirit*. 1. Tim. 3, 13.

Et hæc quidem, dilectiſsimi, non ad inſtruendos vos loquor; ſed vt humilitatis & obedientiæ bona quæ exercetis, in verbis meis recognoſcatis: quæ bona, quæ ad æternum Dei regnum vos trahunt, cupimus vt indeſinenter poſſideatis. Neque enim qui cœperit, ſed *qui perſeuerauerit, hic ſaluus erit*. Ei autem qui vult ſaluus eſſe, hic Mar. 10, 22. certandum eſt. Si quis in pugna, quando acies ordinantur, & contra aduerſarios ſtatur, loco ſuo receſſerit, deinceps ignauus ac refuga habetur. In hoc quoque loco milites Chriſti aduerſum diabolum videntur quaſi in acie ordinati ſtare: deſerere certamen & diſcedere hinc, non ſolum ingloriosum, verum etiam periculoſum eſt. Ma-

nendum eſt in hoc eodem loco; vt tenentibus nobis quod tenemus, non alij coronas noſtras accipiant. Manendum & permanendum eſt; vt hic glorioſiſſime pugnantes, quietiſſime nauigantes tutiſſimam vitam in ſtudijs ſpiritalibus tranſigamus, & apprehendamus vitam æternam, in qua vocati ſumus.

Mat. 5, 14. Saluator noſter loquitur: *Non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita: neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio, ſed ſuper candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo ſunt*. Rectè ergo tam illuſtris lucerna ſub monaſterij modio conſtituta ad eccleſiæ tranſlata eſt candelabrum. Et ſane modius iſte euangelicus benè monaſterio coaptatur, vbi nihil agitur abſque menſura. Habent enim illic vniverſa dimenſa, omnia facta aut dicta æquiſſima ratione prolata tenent ad vicem modij modum. Bene ergo ſpiritali intellectu per hanc figuram monaſterij interpretamur, quæ ad ſimilitudinem modij nihil ſoleat in ſe habere permixtum. Nam ſicut triticum a paleis ſegregatum, ita de ſæculo ſeparatos recipere conſueuit; & poſt domini ventilabrum, qui mundat aream ſuam, eiectis foras excrementis tanquam puriora iam grana intrà ſe electos ſuos continet. Proinde ſicut modius monaſterio, ita candelabrum eccleſiæ comparatur: quia cum ſit in edito vel in conſpicuo conſtituta, ſplendorem ad ſe tranſlatum oculis efferens, lumen ſibi impoſitum cunctis oſtendit. Accenſus ignis rationabiliter profertur vt luceat: parum enim prodeſt latens bonum, parum lucet lumen abſconditum. Exalta, beatiſſime pontifex, ſicut tuba vocem tuam; cælitus ediſſere populis; reuela quem in ſecretis effodiſti theſaurum tuum; ſparge opes quas conquiſiſti; diuitias quas in eremo paraſti palam eſurientibus effunde, adiuuante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Deo patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

SEN-

SENTENTIA S. EVCHERII

AD MONACHOS.

In hunc fere modum artifex mundi Deus cum cætera animalia prona in humum fingi iuſſerit, ſolum hominem rectum ſublimemque factum habitudine ipſe corporis ad contemplationem ſui prouocauit. Hunc non intellexiſſe, læſiſſe eſt. Intelligimus autem, ſi obſeruantiam mandatis eius afferamus. Maxima vero mandata hæc ſunt: *Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & ex tota anima tua*. Intolerandum quæſo aliquid aut ingratum præcipitur? Diligi ſe a nobis iubet, cuius donum eſt, quæ in nobis, quæque intra nos noſtra ſunt. Hic immortalitatem tribuit; hic eandem decepto reparauit; hic nobis conſtituens legem; hic prophetas emiſit; hic poſtremo propter nos vnicum filium ſuum a cælo deſcendere, naſci, attrectari, mori paſſus eſt. Nonne hic diligi ſe, ſi non admoneat præceptis, cogit beneficijs? *Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Vt diligam eum ex toto corde meo, & ex tota mente mea, & ex tota anima mea. Sequens mandatum eſt: *Diliges proximum tuum ſicut teipſum*. Ad huius vero mandati obedientiam non tam præcepto, ſed natura ducimur. Quid enim tam commune cunctis, quàm diligere proximum? aut quid tam proprium humano generi, quam hæc quæ etiam ex nomine ipſo tracta eſt humanitas? Nam quid aliud magis quàm hic affectus nos a belluis diſcernit? Ita non reſeruata caritate, feritas eſt. Et tamen non in hac, vt in pleriſque rebus, beneficium tantum damus, ſed mutuas connexæ caritatis vices, fructum eius non magis præſtamus quàm capimus. Namque dum proximum amamus, vt a proximo amemur neceſſe eſt. Diligamus ergo eum ex

Deut. 6, 5. Mat. 22, 37.

Pſal. 115, 12.

Leuit. 19, 18. Mat. 22, 39.

ex toto corde noſtro, qui legem ſancit, vt mutuo noſmetipſos diligamus. Reliqua mandatorum domini his præceptis continentur. Namque iſta huiuſmodi ſunt, vt ſi quis ea tantum cuſtodiat, omnia implet. Atque hæc etiam ante aduentum Dei ſaluatoriſque noſtri ſeruata ſunt. Nobis verò recentioribus inſuper præceptis, & Chriſto, cuius
1. Cor. 6, 20. ſumus, inherendum eſt dicente apoſtolo: *Noſtri enim non ſumus, & non eſtis veſtri; empti enim eſtis pretio magno: glorificate & portate Deum in corpore veſtro*. Dedit nobis pretium, id eſt, qui & pretium eſt; vt iam non noſtræ, ſed voluntati pareamus ſuæ. Hinc itaque redemptor noſter ad
Ioan. 15, 19. electos ſuos loquitur: *Vos de hoc mundo non eſtis*. Hinc &
2. Cor. 6, 17. ille: *Exite de medio eorum & ſeparamini*. Cuius voces aſſecuti, ſecedenteſque, velut poſt tergum cum vitijs ſuis mundum reliquimus. Quod ergo receſſionis huius erit pretium, ipſe dominus noſter Ieſus Chriſtus indicat dicens: *Si quis venit ad me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, &*
Mat. 16, 24. *ſequatur me*. Portemus ergo crucem noſtram, carnis deſiderijs, id eſt, vitiis repugnantes, voluptatibuſque eius prauis nihil indulgendo. Crucifixit corpus qui non viuit corpori. Huius igitur *curam ne feceritis in deſiderijs*: quia
Rom 13. 14. non minus per illecebras ſuas infeſtum eſt nobis & aduerſum, quam ille princeps aëris huius indefeſſus hoſtis noſter, qui retrahere nos a cælorum nitenti regno contendit. Denique hæc ipſa illi ad decipiendum hominem ſæpe machina eſt. Et reuera cum ipſi nos in anima ſimus conſtituti, extrinſecus ſit corpus: ideo a Deo, vt hic ibi datum eſt, hic interim dum ille reſurrectionis dies venerit, relinquendum eſt. Dubium ne eſt magis nos cuſtodire debere quod eſt proprium, quam quod externum nobis eſt? Nobis potiùs conſulamus quam corpori, quod planè non minùs quàm diuitiæ ac reliqua, quæ quondam noſtra diximus, deſerendum? Mortificemus enim membra noſtra, vt viuamus vita, quæ hanc non tam vitam quam pretium
vitæ

vitæ eſſe probat. Non nunc quidem primò de turbidi ſæculi cœno emergimus. Cui tempori quippe apud hæc præceptorum ars videri poteſt. Inculcandum tamen nobis eſt, vana huius mundi gaudia, vana illa omnia, quæ ſemper volentes inuitosque amiſit, pie nos quod mortalitati debent Deo reddere. Anguſtij abiectique eſt animi, qui non ſpes ſuas vltra hoc ſæculum porrigit. Quapropter in futura nos extendentes facultatum & voluptatum præteritarum obliuiſcamur. Lot beati coniunx teſtis in æternum manet, reſpicientem retrorſum euadere ad ſuperiora non poſſe. Quid negotij eſt conuerti ad ea quæ ſemel ſpreueris? quanquam ſi conſideremus, & ne vel hinc vanæ ſit locus gloriæ, non ſpreuimus ea neque abiecimus; ſed fenore maiore commutauimus. Contempſeramus ſane quæ reliquimus, ſi ob hoc cælum cæli non ſperaremus. Nec tamen ea ipſa, quæ reliquimus noſtra ſunt: nam cum ipſi nos ſimus eius a quo inſtituti videmur; agnoſcendum eſt eius eſſe quæ reliquimus, & quæ deſideramus. His igitur apud animum obliteratis quæ iam repudiata ſunt, ſectemur iuſtitiam, beneuolentiam, pietatem, manſuetudinem, fidem, caritatem. Cuſtodiamus theſaurum, quem Chriſti pauperes gerunt, & in vaſis fictilibus depoſitum tueamur. Firmis eſt inſiſtendum veſtigijs: quia quod ſcandimus iter lubricum eſt: & quo difficilius carere delicto poteſt, in hoc eſſe debet maior cuſtodia. Sed ne dubietas in laboris fideique huius ſpe ſit, audiamus quæ iuſtis iniuſtiſque merces maneat. *Qui credit in me habet vitam æternam*, ait dominus. Quis ergo credentibus vel timentibus Deum finis eſt, quibus æterna vita erit finis? At e contrario præceptis domini non obtemperantibus quis denunciatur exitus? *Diſcedite a me maledicti*, ait dominus, *in ignem æternum, qui præparatus eſt diabolo & angelis ſuis*. Videtis qui vtrumque meritum terminus conſequatur. Si ex hac, quæ promittitur, vel

Gen. 19.

Ioan. 5, 24.

Mat. 25, 41.

pœ-

pœna vel gloria, vna tantum res nobis remota, alia denunciaretur infinita; ſic quoque incitamenta ab bene viuendum proponi putarem. Nunc verò an illud magis refugiendum ſit, an iſtud magis ambiendum: cum hinc magna ſint ſupp icia, hinc magna ſint præmia? Et tamen etiam ſi merita noſtra retributio digna non ſequeretur, quid fieri rectius ab homine poſſit, quàm indultam vitam caſtè ac piè viuere; ſanctitatemque eius, cuius imaginem geſtaret, æmulari? Adde quod per ineffabilem domini noſtri miſericordiam ab beatam vitam minis præmijſq; etiam ſollicitamur. O quam pulchra illa, ſpretis fideliter ſæculi huius rebus, adueniet poſt domini in vos fidelis remuneratio, cum in illa coruſcanti ſede gloriæ, ſanctorum choris mixti verumDei filium agnum ſequemur: paritérq; in hac vita Chriſto conſepulti, in illa pariter exultantes regnabimus! *Indignæ ſunt paſſiones huius temporis ad futuram*
Rom.8, 18. *gloriam quæ reuelabitur in nobis*. Atque idcirco vt huius gloriæ non expertes ſimus, vitæ huius voluptate non capiamur. Vita enim noſtra abſcondita eſt in cœlo. Nihil in
Mat. 22.14. hoc mundo ſperemus. *Spes enim quæ videtur non eſt ſpes*. Nec multitudinis refugiamus exemplo: *multi enim ſunt vocati; pauci vero electi*. Nec inchoato ſtudio laſſemur: non enim
Marc. 10, 22. qui cœpit, ſed *qui perſeuerauerit ſaluus erit*. Gulæ, libidinis, auaritiæ, iræ, vanitatis, ſuperbiæ, vna eſt debellatrix tot criminum continentia: cuius optimus erit cuſtos timor, ſi menineremus in conſpectu domini nos ſemper ſitos. Gaudium ac triſtitiam tunc magis noſtram ducamus, cum proximorum ſunt. In obtrectationibus æque deteſtanda nobis ſit linguæ & aurium prurigo. Hæc filij mei memoriæ, hæc obſeruationi mandate; nec longus in his cuſtodiæ labor erit. Quantuli enim vt ſumus vitæ huius ſunt dies in nobis? Propterea quia ſicut ſcriptum eſt *ſæculo-*
1.Cor.10, 11. *rum fines ducurrerunt*, non eſſe diuturnum poteſt, quin nos ſi non communis, propria ſaltem abſolutio, ad iudicem

no-

noſtrum ſponſoremque meritorum dominum transferat. Hæc audientes tacitis ora lacrimis rigant: tantus eorum erga beatitudinem futuram in huiuſmodi exhortationibus affectus eſt. Sic itaque beatiſſimus Paulus myſticis imbutus diſciplinis, deuouens militiam regi ſæculorum Deo, per ſtipendia innocentis vitæ præmia conſectatur æterna.

INCIPIT ADMONITIO

AD VIRGINES.

SI diligenter attenditis, venerabiles filiæ, euidenter agnoſcitis, quod nullus homo ſibi ſoli viuit, nullus ſibi moritur. Omnis enim homo quantiſcunque exemplum ſanctæ conuerſationis præbuerit, cum tantis & pro tantis ad præmia æterna perueniet. Et econtra qui exemplum malæ vitæ & peruerſæ actionis oſtenderit, quantaſcunque ſuis malis moribus ad opera iniqua prouocauerit, cum tantis & pro tantis perpetua ſupplicia ſuſtinebit. Nos vero non ſolum exemplum malè viuendi cæteris non præbeamus, ſed etiam ſancta & ſalubri admonitione ad humilitatem & caritatem vel obedientiam iugiter prouocemus. Non ſimus de illis, quæ iraſcentibus vel furentibus quibuſcunque ſororibus malis conſilijs ſolent pabulum ſuperbiæ miniſtrare, dicentes, quod non debeant tanto tempore abiecta ſe humilitate deijcere, & tam dura vel inepta imperia ſuſtinere. Non ſimus de talibus, quæ per amariſſimas linguas, non ſolum vulneratas curare nolunt, ſed etiam quæ ſanæ ſunt vulnerare contendunt: quæ murmurando, detrahendo, per inobedientiam vel iracundiam non Chriſto ſeruire, ſed diabolo militare & miniſtrare conſueuerunt: aſtutus enim & cru-

delis diabolus calliditate veteris artificij ac multiformis ingenij animas quas ſemel perſuaſione nequiſſima deſides, tepidas, ac negligentes effecerit, etiam in aliorum ſubuerſionem ſibi ſeruire compellit, de quibus ſcriptum
Apoc. 3, 15. eſt: *Vtinam calidus eſſes aut frigidus: nunc autem quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo.* Tales enim animas ad inobedientiam vel ſuperbiam præparatas diabolus omni lumine veritatis & caritatis excœcat, & quaſi venator robuſtiſſimus & callidiſſimus auceps velut illices ſibi ad capiendas ſi poteſt etiam ſanctas animas aptat ac præparat; quomodo aucupes facere ſolent, qui columbas quas primum ceperint excœcant & ſurdas faciunt; vt dum ad illas reliquæ columbæ conueniunt, præparatis retibus capiantur. Ita etiam hoſtis antiquus de tepidis clericis, & de negligentibus monachis, vel deſidioſis virginibus exercere conſueuit: & cum in eis oculos patientiæ clauſerit, ignem compunctionis & flammam veræ caritatis extinxerit, & de ſolo religionis habitu perſuaſerit gloriari, ſicut iam dixi, ad aliarum perditionem velut illices eos proponit, & præparat in exemplum; vt dum illos ſimplices quique & minus ſolliciti imitantur, diuerſis laqueis vel retibus capiantur. Iſti tales non ſolum pro ſe, ſed etiam pro alijs quos exemplo malæ conuerſationis de bono humilitatis & obedientiæ reuocauerint, rationem ſunt in die iudicij reddituri.

Antiquus enim hoſtis, qui bonis ſemper inuidere conſueuit, primùm ſeruos vel ancillas Dei, quos tepidos ac negligentes eſſe cognouerit, perſuadet otioſis fabulis occupari, murmurando vel detrahendo ad contumaciam prouocare, & ad audiendam lectionem tardiſſimos reddere: & cum in eorum cordibus velut callum, & vt ita dixerim, ſcoriam teporis induxerit, ad quælibet opera mala ſibi eos facit præparatos, & omnibus vitijs vel negligentijs infeliciter ſeruire compellit: ſecundum illud quod veri-

veritas dixit: *Qui facit peccatum, ſeruus eſt peccati: & a quo quis ſuperatur, eius ſeruus efficitur*. Sicut enim ſanctæ ac ſpiritales animæ feruore caritatis accenſæ ſpiritu ſancto aguntur, & ad omne opus bonum iugiter præparantur, ſecundum illud quod apoſtolus ait: *Quotquot ſpiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei*. Ita econtrario negligentes & tepidæ ab illo contrario ſpiritu poſſidentur, de quo ſcriptum eſt: *Cum exierit immundus ſpiritus ab homine, vadit per loca arida, quærit requiem & non inuenit: poſtea reuertens inuenit domum ſuam vacuam & ſcopis mundatam, & adducit ſecum alios ſeptem ſpiritus nequiores ſe, & erunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus*. Hæc enim ſine dubio patiuntur clerici, monachi, ſiue virgines ſuperbi, inobedientes & tepidi. Cum enim in primordijs conuerſionis ſuæ relicta ſæculi conuerſatione ad militiam ſanctæ religionis animo ferventi confugerint, per gratiam Dei vacuantur omnibus malis: poſteà vero dum per negligentiam ac deſidiam non apponunt ſtudium, vt cum Dei adiutorio repleantur ſpiritalibus bonis, vitia quæ diſceſſerant inuenientes eos cum multiplici nequitia remeantes, compellunt eos redire ad vomitum: & impletur in illis quod ſcriptum eſt: ſicut canis quando reuertitur ad vomitum ſuum odibilis fit, ita & peccator quando reuertitur ad peccatum ſuum. De iſtis talibus terribiliter clamat apoſtolus Petrus: *Si enim*, inquit, *refugientes coinquinationes mundi his rurſum impliciti ſuperantur, facta ſunt eorũ poſteriora deteriora prioribus. Melius*, inquit, *fuerat illis non cognoſcere viam iuſtitiæ, quàm poſt cognitionem retrorſum conuerti ab eo quod illis traditum eſt ſancto mandato: contigit enim illis illud veri prouerbij: & canis reuerſus ad vomitum ſuum, & ſus lota in volutabro luti*. Hoc illis euenit, qui poſt abſtinentiam ad gulam, poſt vigilias ad ſomnolentiam, poſt humilitatem ad ſuperbiam, poſt obedientiam ad contumaciam, poſt patientiam ad iracundiam,

Ioan. 8, 34. 2. Pet. 2, 19.

Rom. 8, 14.

Luc. 11, 44.

2. Pet. 2, 20.

velut canis ad vomitum, & velut ſues reuertuntur ad luxuriæ volutabrum.

Et ideo qui ſe talem eſſe cognoſcit, dum corrigendi tempus eſt, cum rugitu & gemitu ad vulnus ſuperbiæ humilitatis medicamentum contendat apponere: contra murmurationis vel iracundiæ venenum antidotum obedientiæ feſtinet accipere. Et antequam anima ſua multis peccatis obnoxia de hac luce diſcedat, remedium ſibi in diem neceſſitatis acquirat, & lampadi ſuæ per ſuperbiam extinctæ humilitatis & caritatis oleum, dum colligendi & emendi tempus eſt, præparare contendat: vt inter ſanctas virgines accenſa virginitatis lampade in vaſculo animæ ſuæ oleum caritatis exuberet. Quia penitus virginitas in corpore nihil proderit, ſi caritas vel humilitas à corde diſceſſerit. Et hæc quidem obſeruant animæ ſanctæ, & quæ illis ſimiles eſſe volunt, facere non deſiſtunt.

Aliæ vero quæ non ſpiritaliter ſed carnaliter viuunt, non humilitati ſed ſuperbiæ infelicia colla ſubmittunt: nec velut apes ſpiritalia mella colligunt, ſed quaſi veſpæ crudelia venena diffundunt: quando ſenioribus inobedientes exiſtunt, quando flammis iracundiæ ſuccenduntur, quando odium in corde condunt, quando murmurationibus ſuis & ſe & alias vento ſuperbiæ de portu obedientiæ excuſſas, & de tranquillitate patientiæ proturbatas faciunt naufragare; & quæ in primordijs conuerſationis ſuæ relictis ſæculi fluctibus ad quietem monaſterij confugere, nunc nimio furore ſuperbiæ in ipſo portu procellis iracundiæ naufragare probantur. Iſtis talibus meliores ſunt illæ, quæ ſæculo ſeruire videntur: quia multo melius eſt humilis coniugalitas, quam ſuperba virginitas, & plus laudabiles quæ in medio pelago ſe Deo auxiliante cuſtodiunt, quam illæ quæ in portu nimia negligentia vel ſecuritate merguntur.

Ec-

Felices ergo ſunt illæ animæ, quæ ita cor ſuum diuerſis virtutum aromatibus Chriſto donante replere contendunt; vt ex illorum ore non niſi caritas & humilitas, nunquam niſi caſtitas, vel manſuetudo, vel obedientia proferatur: vnde & ſibi æterna præmia, & alijs præbeant ſanctæ conuerſationis exempla. Sicut econtrario infelices ſunt, & miſeræ, & omni lacrimarum fonte lugendæ, quæ ita malis moribus corrumpuntur, vt ex illarum ore, vel indigna conuerſatione, non Chriſti medicamenta, ſed diaboli venena procedant. Quæ cum foris religioſo habitu quaſi pellibus ouium contegantur, velut lupi rapaces intrinſecus eſſe noſcuntur; & ſerpentium vel viperarum more, tamdiu fictam humilitatem habitu corporis demonſtrare videntur, quamdiu nulla caſtigatione corripiuntur: at vbi vel leuis admonitio fuerit; tunc falſa humilitate remota ſuperbiæ ſe furor exeret: & tunc in veritate cognoſcitur, quia aliud proferebatur in ore, aliud abſcondebatur in corde; falſa humilitas fingebatur in corpore, & ſuperbiæ virus tegebatur in mente.

Hæc ergo omnia timentes potius quam de vobis ſiniſtrum aliquid ſentientes, cum omni humilitate & paterna ſollicitudine caritati veſtræ ſuggeſſimus; & ideo ante oculos veſtros tepidorum negligentias proferre voluimus: vt & de bonis, quæ in vobis munere diuino collata ſunt ſpiritaliter gaudentes, Deo gratias referatis, & pro me ac mei ſimilibus, qui adhuc multis negligentijs premimur, iugiter Dei miſericordiam ſupplicetis: vt cum ante tribunal Chriſti vobis pro perſeuerantia bonorum operum corona tribuatur, nobis interceſſione veſtra vel peccatorum indulgentia concedatur, præſtante domino noſtro, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſæcula ſæculorum, amen.

EPI-

EPISTOLA S. CAESARII

EPISCOPI ARELATENSIS

Ad Cæſariam Abbatiſſam eiuſque congregationem.

COEGISTI me famula Dei ac venerabilis in Chriſto ſoror,& crebris petitionibus extorſiſti potiuſquam rogaſti,vt qualemcunque ſermonem exhortatorium tibi ſcribere deberem : non quod ad ſcientiam vel ad perfectionem tibi quicquam conferre poſſim ; ſed in quo magis prouidentiam meam facile deprehendere queas.Quod ego diu multumque reniſus facere diſtuli, verens iactantiæ ſimul impudentiæque notam incurrere; præſertim cum ſciam te diuinis voluminibus aſſidua meditatione vacare, nihilque quod ad perfectionem tuam attinet te penitus ignorare. Sed quid faciam ? Negare non audeo quod implere nequeo . Tanta eſt enim petendo & iubendo fides ſimul & auctoritas, atque extorquendo perſeuerantia: vt tibi quicquam negare irreligioſum videatur. Tamen ſi das fidem nulli te lecturam alij,nec ad legendum edituram; ſecundum quod Deus vires dederit faciam quæ hortaris. Danda mihi venia eſt,ſi opus iniunctum digne implere nequiuero; tibi potius imputandum, quæ vt hoc aggrederer imperaſti. Remoti igitur a temeritate, atque ab elatione liberi, propoſito inſudemus operi; nec de mediocritate diffidamus ingenij, quod credimus merito tuæ orationis adiuuari. Hoc tamen ſciri volo ,

ni-

nihil me tibi ſtatuiſſe ſcribere, niſi quod ad perfectæ vitæ
normam, emendationemque morum te poſſit inſtruere;
quod expoſitam beatitudinem virginitatis pedibus ſub-
ijciat mundum. Hæc in eorum pedibus illi ſcribere ſtu-
deant quibus laudari cupiunt: nobis alio longe pergen-
dum eſt itinere. Igitur hoc primum ſtudium primaque
cura ſit tibi ſcire voluntatem domini tui, & dilgenter in-
quirere quid ei placeat, quidue diſpliceat; vt rationabile
Deo ſecundum Deum reddas obſequium: quia fieri po-
teſt, vt votum obſequendi quiſque offendat, qui quomo-
do obſequi debeat antea non didicit. Inter omnia Dei
præcepta generale mandatum eſt de iuſtitia: quia nulli
tranſgredi omnino licet, quod omnibus imperatum eſt.
De virginitate itaque dicitur: *Qui poteſt capere capiat. Sed* Mat. 19, 12.
omnis qui non fecerit fructum bonum excidetur, & in ignem mitte- ibid. 3, 10.
tur: quam Saluator pleniſſime quidem, ſed breuiter in
euangelio comprehendit dicens: *Omnia quæcunque vultis* Luc. 6, 31.
vt faciant vobis homines, ita & vos facite eis. Igitur perfectio-
nis ſecuta conſilium, vide *ne reſpexeris retro; ſed in monte* Gen 17.
ſaluam fac animam tuam: Quia enim cupis ſcandere vitam,
per anguſti itineris illius callem tendendum eſt, derelicta
mundi ſpatioſa maximaque ſæculi pompa, quam corpo-
re apoſtolicam vis exhibere virginem. Quam lampadam
tuam bonorum oleo accenſam, cogitando ſemper quæ
domini ſunt, in obuiam præpares ſponſi. Qualis debet
eſſe perfectio, cuius talis fuit principium? Omne opus
leuius agitur, cum eius principium ſemper agatur. Quam-
uis quiſque perfectus diſſolui deſiderat & eſſe cum Chri-
ſto, interim in hac vita neceſſe eſt, vt numquam deſi-
nat cum vitijs habere conflictum, ſi vult de hoſte refer-
re triumphum. In primis namque contra ſuperbiæ mor-
bum fortiter dimicandum eſt; vt vitiorum capite radici-
tus euulſo, cætera vitia quæ ex eo prodeunt facilius ex-
tirpentur. Nec enim eſt ad ruinam facilior lapſus; de

qua

Eccl. 10, 15. qua ſcriptura dicit: *Initium omnis peccati ſuperbia*. Recte namque; quia ſicut origo eſt omnium criminum, ita inimica cunctarum virtutum. In peccato enim ipſa eſt prima, & in conflictu poſtrema. Hæc enim aut in exordio mentem per peccatum proſternit, aut nouiſſime de virtutibus deijcit. Vnde & omnium peccatorum eſt maxima: quia tam per virtutes quam per vitia humanam mentem exterminat. Plerumque ex culpa ſuperbiæ in abominandam carnis immunditiam itur; quia alterum pendet ex altero. Nam ſicut per ſuperbiam mentis itur in proſtitutionem libidinis; ita per humilitatem mentis ſalua fit caſtitas carnis. Deus autem nonnunquam deijcit occultam ſuperbiam mentis per manifeſtam ruinam carnis. Principaliter namque his duobus vitijs humano generi diabolus dominatur, id eſt, per ſuperbiam mentis, & luxuriam carnis. Vnde & de diabolo ad Iob loquitur
Iob. 40, 16. dominus dicens: *Sub vmbra dormit & in ſecreto calami & locis humentibus*. Per calamum enim inanis ſuperbia; per loca vero humentia carnis demonſtratur luxuria. Per hæc enim duo, vt diximus, vitia diabolus humanum poſſidet genus, vel dum mentem per ſuperbiam erigit; vel dum carnem per luxuriam conſumit. Forti enim adniſu neceſſe eſt contra luxuriam repugnandum: quia interius eſt hoſtis incluſus. Omnis virtus diaboli contra viros in lumbis; aduerſus feminas in vmbilico ventris eius;
Iob. 40. 11. de quo ſcriptum eſt: *Virtus eius in lumbis, & poteſtas in vmbilico ventris eius*. Qui enim delectationem non refrænat libidinoſæ ſuggeſtionis; cito tranſit ad conſenſum libidinis. Nam facile reſiſtit operi, qui titillanti non ſe accommodat delectationi. Quamuis ſanctorum Dei intentio inconcuſſa in amore Dei perſiſtat, de carne tamen quam exterius geſtat, multa prælia interna tolerat. Sed Deus qui hæc ab probationem permittit, gratia protegente ſuos non deſerit. Propterea ex corde ſunt fornicationes

amo-

amouendæ, vt non prorumpant in opere. Hinc per prophetam dicitur: *Accingite lumbos veſtros ſuper vbera*; *Iſai. 32, 11.* hoc eſt, libidines in corde reſecate; quando inſtigatione dæmonum mens vniuſcuiuſque iuſti impeditur, diuini iudicij metus, æterna tormenta ante oculos proponantur: quia nimirum omnium pœna grauioris ſupplicij formidine ſuperatur. Sicut enim clauus clauum expellit: ſic ardoris gehennæ recordatio ardorem excludit luxuriæ. Audi quid dominus de diabolo fatetur dicens: *Stringit* *Iob. 40, 12.* *caudam ſuam quaſi cedrum*: quia prima eius ſuggeſtio velut herba tenera facile abſcinditur; at ſi ſemel dentem delectationis fixerit, more cedri obdureſcit. Præcipuè fictam humilitatem fugiens, illam ſectare quæ vera eſt, quam Chriſtus docuit, in qua non ſit incluſa ſuperbia. Vmbram enim huius virtutis multi, veritatem autem ſequuntur pauci: verum enim humilem patientia oſtendit iniuriæ. Numquam in iracundia ſuccendatur anima tua: quia *ira viri iuſtitiam Dei non operatur*. Quod ſi paululum *Iac. 1, 20.* te inflammauerit; feſtines neceſſe eſt vt expellatur. Nullum in anima tua inuidia inueniat locum. Peſſimumque hoc malum eſt, quando de alieno bono quiſquis deterior fit: nam vnde bonus proficit, inde inuidus contabeſcit. Difficile namque ex hoc morbo quiſque recipit medicinam; quia non vult patefacere culpam. Rara enim ex hoc confeſſio: quia ſæpè aliud pro alio dicitur, & ideo ad ſalutem numquam venitur, de quo ad populum beatus Cyprianus ſcripſit. Satis ſollicitam ori tuo pone cuſtodiam: nec quiſquam facilius quam per linguam peccati contrahit maculam, teſte Iacobo apoſtolo: *Linguam nullus hominum domare poteſt*. Vnde pie admonet dicens: *Si quis putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum; huius vana eſt religio*. Iuxta ſententiam ſapientiſſimi Salomonis: *Qui dimittit aquam, caput eſt iurgiorum*: quia qui linguam non refrænat, concordiam diſ- *Iac. 3, 8.* *Ibid. 1. 26.* *Prou. 17, 14.*

O ſipat.

ſipat. Vnde & apoſtolus illum aſſerit eſſe perfectum, qui non offenderit in verbo. Sed multi dum indiſcrete ſilentium cuſtodiunt, quod prodeſſe proximis per verbum poterat ſubtrahunt: dumque eorum vitia aſpiciunt, quos per correptionem verbi corrigere potuerunt; dum clauſtra oris muniunt, proximum in prauitate derelinquunt, vt diſtrictius iudicentur; & quantis verbo prodeſſe poterant, pro tantis reatu ſilentij culpabiles exiſtant. Duobus namque modis oratio impeditur, vt impetrare non valeat poſtulata: ſi aut quiſque adhuc mala committit, aut ſi delinquenti ſibi debita non dimittit. Quod geminum malum dum quiſque a ſemetipſo abſterſerit, protinus ſecurus ſtudio orationis incumbit, & ad ea quæ impetrare precibus cupit, mentem liberè erigit. In quantum præuales, caue ne recorderis faciem viri, niſi in oratione pura: nam non in deſiderij turpitudine idolum facies in anima tua. Regis mulier ad ſeruos non deflectitur; & Chriſti ſponſa ad mortales non reſpicit: quia eum qui pro ſe paſſus eſt diligit, eumque toto amore complectitur. Vultum ſacerdotum ac leuitarum cum timore aſpice, eorumque ſcilicet qui probati ſunt: hoc ſciens quia amor caritatis habitat in illis. Voce Lectoris ſuaui nec delectetur in deſiderio anima tua; ne corrumpantur ſenſus tui, & excedant a caſtitate. Dicas forſitan, grandis labor eſt: ſed reſpice quod promiſſum eſt. Conſidera quæſo præmij tui magnitudinem, ſi conſiderari poteſt; & præſentis iniuriæ futuram mercedem ante oculos pinge. Poſt abſceſſus animæ & carnis interitum, in meliorem ſtatum reparanda es virgo; corpus terræ mandatum in cælo eſt eleuandum; poſt hæc angelorum es donanda conſortio, regnum acceptura cœlorum, & in perpetuo manſura cum Chriſto.

***

CÆSARIVS EPISCOPVS MINIMVS OMnium ſeruorum Dei famulus Cæſariæ ſanctæ ſorori abbatiſsæ, vel omni congregationi ſuæ in Chriſto æternam ſalutem.

VEREOR, venerabiles in Chriſto filiæ, ne dum vobis pro conſeruanda quiete vel pudicitia ruſtico imperitoque ſermone aliquid præſumo ſuggerere; apud illos, qui neſciunt quanta ſit virtus veræ caritatis, notam videar præſumptionis incurrere. Ego enim licet peccatorum meorum ſim conſcius, & veſtræ puritatis non ſim ignarus; præſumo tamen tepidus admonere feruentes; lentus & negligens incitare currentes; languidus ſanis conſilium dare; & in via remanens ad æternæ vos patriæ deſiderium prouocare. Et quia ſecundum ſanctum votum veſtrum frequentius vos viſitare non valeo; hanc admonitiunculam, in qua etiam antiquorum patrum capitula pauca inſerui, & ariditatem ſenſus mei, quaſi virorum fortium amœnitate condiui, cum perfecta caritate curaui ſinceritati veſtræ ad vicem præſentiæ meæ pia humilitate tranſmittere. Sed hanc præſumptionem, ſicut dixi, ipſa mihi caritas ingerit, quæ timere non nouit. Et ideo rogo vos, venerabiles filiæ, vt audaciæ meæ veniam dantes, quæcunque ſuggeſſero, patienter & benignè ſuſcipiatis, & conſulentes ruſticitati vel verecundiæ meæ, qualemcunque exhortationem meam ſecretius relegite, nulli alij tribuentes: ne cuiuſcunque eruditæ aures ruſticiſſimi ſermonis noſtri aſperitate feriantur. Nos enim Deo propitio, licet nihil ſiniſtrum de veſtra conuerſatione ſan-

ctiſſima ſentiam; tamen propter multiplices laqueos inimici, de quo dicitur: cui ſunt nomina mille, mille nocendi artes: propter illius ergo venenoſas aſtutias, & maleblandas concupiſcentias, ſanctam veſtram conſcientiam qualibuſcunque etſi tepidis ſermonibus admonemus; & licet minus idonei bellatores, arma vobis ſpiritalia contra ignitas ſagittas diaboli prouidemus. Gaudete ergo & exultate in Chriſto, venerabiles filiæ, & gratias illi iugiter vberes agite, qui vos de tenebroſa ſæculi huius conuerſatione ad portum quietis & religionis attrahere & prouocare dignatus eſt. Cogitate iugiter vnde exiſtis, & vbi peruenire meruiſtis. Reliquiſtis fideliter mundi tenebras, & lucem Chriſti feliciter videre cœpiſtis. Contempſiſtis libidinis incendium, & ad caſtitatis refrigerium perueniſtis. Reſpuiſtis gulam, & abſtinentiam elegiſtis. Repudiaſtis auaritiam atque luxuriam, & caritatem ac miſericordiam tenuiſtis. Et quamuis vobis vſque ad exitum vitæ non deerit pugna: tamen Deo donante ſecuri ſumus de veſtra victoria. Sed rogo vos, venerabiles filiæ, vt quantum eſtis ſecuræ de præteritis, tantum ſitis ſollicitæ de futuris. Omnia enim crimina vel peccata cito ad nos reuertuntur, ſi non quotidie bonis operibus expugnantur. Audite apoſtolum Petrum dicentem: *Sobrij eſtote & vigilate, quia aduerſarius veſter diabolus tamquam leo rugiens aliquem deuorare quærens circuit.* [1. Petr 5,8.] Quamdiu in hoc corpore viuimus, die noctuque Chriſto adiutore vel duce contra diabolum repugnemus. Sunt enim aliqui, quod peius eſt, negligentes & tepidi, qui de ſolo Chriſtianitatis vocabulo gloriantur, & putant quod illis ſufficiat veſtem mutaſſe, & religionis tantum habitum ſuſcepiſſe, neſcientes illud propheticum: *Fili accedens ad ſeruitutem Dei ſta in iuſtitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem.* [Eccl. 2, 1.] Nec ſententiam pſalmiſtæ conſiderantes: *Propter verba labiorum tuorum ego cuſtodiui vias duras.* [Pſal. 16, 4.] Et illud

quod

quod apoſtolus dixit : *Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum cælorum* . Veſtes enim ſæculares deponere & religioſas aſſumere huius horæ momento poſſumus : mores vero bonos iugiter retinere, vel contra maledulces voluptates ſæculi huius quamdiu viuimus Chriſto adiutore laborare debemus: quia non qui cœperit, ſed *qui perſeuerauerit ſaluus erit*. In primis ergo omnis anima quæ religionem ſeruare deſiderat, gulæ concupiſcentiam vincere, ebrietatem vitare tota fidei virtute contendat,& ita temperatum conuiuium in menſam mediocrem habere ſtudeat; vt caro illius nec medietate abſtinentiæ debilitetur, nec per deliciarum abundantiam luxuria prouocetur. Deinde abiecta ſuperbia, cui Deus reſiſtit, profundæ humilitatis iaciat fundamenta; inuidiam velut vipereum venenum deteſtetur ac fugiat; linguam refrænet; detractionem quaſi venenum reſpuat; verba otioſa nec ipſa proferat, nec ab alio prolata auribus ſuis libenter admittat; veſtimentorum habitum nec nimis abiectum, nec nimis pompoſum, aut periculosè elegantem habere conſueſcat; lectionem aut ipſa frequentius legat, aut legentis verba tota pectoris auiditate ſuſcipiat: de diuinis ſcripturarum fontibus iugiter aquam ſalutis hauriat; illam vtique de qua dominus dicit: *Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ*. De paradiſi etiam floribus, hoc eſt, ſanctarum ſcripturarum ſenſibus, anima ſancta ſe iugiter ornare contendat: ex ipſis pretioſas margaritas auribus ſuis indeſinenter appendat: ex his annulos & dextralia, dum exercet opera bona, componat: ibi vulnerum medicamenta, ibi caſtitatis aromata, ibi compunctionis holocauſta requirat. Qui verò religionem in immaculato & puro corde conſeruare deſiderat; aut nunquam in publicum, aut certe non niſi pro grandi & ineuitabili neceſſitate procedat; familiaritates virorum quantum poteſt rarius habeat: ita tamen, vt quoties ne-

ceſſi-

Act. 14. 21.

Mat. 10, 22.

Ioan. 7. 38.

ceſſitas viros videndi aut ſalutandi exegerit: ipſi videantur, quos ætas & vita ſancta commendat: ſed ipſi, vt dixi, rarius: & non diuturna, ſed breuiſſima cum illis collocutio habeatur. Iuuenes verò aut nunquam aut difficile videantur. In familiaritate vero aſſidua nec laici vnquam nec religioſi ſuſcipiantur; quam rem non ſolum feminæ de viris, ſed etiam viri de feminis obſeruare contendant, ſi integram puritatem caſtitatis cuſtodire deſiderant. Nec dicat aliquis, ſufficit mihi conſcientia mea. Dicat ſibi quiſque quod ſibi placuerit: miſera & ſatis odibilis Deo eſt excuſatio iſta, quæ magis de impudentia quam de conſcientia bona procedit. Nam quando prima familiaritas aut viri cum femina, aut feminæ cum viro eſſe cœperit, ſatis verecunda & ſancta eſſe cognoſcitur: quia ſubtrahit imprimis diabolus machinamenta ſua, donec paulatim aſſidua familiaritate creſcente, inter ambos inimicam nutriat amicitiam. Callidus enim hoſtis facit illos ſibi inuicem paruo tempore deſeruire ſine vlla titillatione libidinis, ſine vllo diſpendio caſtitatis: & ita illos falſa ſecuritate circumuenit: vt eos quaſi in blanda tranquillitate velut duas nauiculas producat in altum: & dum ſe putant eſſe ſecuros; nec ieiuniorum quaſi remorum adiutorium petunt, nec vigiliarum gubernaculum quærunt: cumque eos ſecuros fecerit, in ſe ipſis elidens ſubita illas tempeſtate demergit, & in vulnificos amplexus impingens, ſimul vno ictu mortificat. Tamdiu ſopitum ignem ſine vllis flammis occultat, donec duas faculas iungens, ſimul ambas accendat: ſic explicat diabolus quod celare antea videbatur: ſic quaſi de ſimplici caritate amorem conflat illicitum. In primis contentus eſt cedere, vt ſic valeat amplius occupare. Ecce ſecurus eſt quiſque de conſcientia ſua, quod cum aliquem viderit, ſcandalizari de ipſo non poſſit. Nunquid quomodo conſcientiam ſuam nouit, ſic voluntatem alterius videt?

Ecce

Ecce tuus oculus alium ſimpliciter videt, & forte ille te crudeliter concupiſcit. De tua caſtitate gaudes, & de illius ruina non times? Si enim tu te nimium familiarem præbueris, alterius concupiſcentiam nutris: etiam ſi ipſa non pecces, alium tamen perdes; & erit tibi cauſa etiam ſine cauſa, vt te libido maculet aliena. Nolite quęſo vos, nolite quibuſcunque aut occaſionem dare, aut familiaritatem tribuere: ne forte cuiuſcunque concupiſcentia in vos male ſuccenſa alibi incipiat quærere, quod in vobis non potuit inuenire. Sed forte dicit aliqua: ſecura ſum de conſcientia mea. Abſit vt hoc de ore religioſo procedat. Iam enim cecidit, qui de ſua virtute confidit. Libidinem ſi Chriſto adiuuante deſideras vincere, familiaritatem debes refugere. Certiſſime nouerit, quod qui indignam familiaritatem non ſpreuerit, aut ſe, aut alium cito perdet. Sed forte dicit aliquis: ideo familiaritatem non fugio, quia volo habere quod vincam, & aduerſarium meum cupio tenere captiuum. Vide ne contra te aduerſarius incipiat rebellare: vide ne te ducat captiuitas iſta in captiuitatem. Audi apoſtolum dicentem: *Fugite fornicationem*. Contra reliqua vitia oportet nos omni virtute reſiſtere: contra libidinem vero non expedit te pugnare, ſed fugere. Eſto ergo libidinis fugitiuus, ſi vis eſſe caſtitatis pugnator egregius. Sed quod dixi diligenter attendite. Quando aliquis ſtimulis libidinis incitatur, Chriſto adiuuante pugnet quantum prævalet contra ſe; quia non habet quo poſſit fugere: Si quando vero per alterius ſocietatem oportunitatem voluptatis diabolus ſubminiſtrat, ipſam familiaritatem quantum prævalet, vt ſupra dixi, anima ſancta refugiat: ac ſi aliquando aliquis in ſe ipſo tentatur, ſibi Deo adiuuante reſiſtat; quando per alius ſocietatem vel leui concupiſcentia titillatur, quaſi ſerpentem venenatum quanta poteſt celeritate refugiat. Sed vt hæc omnia ſeruare poſſimus, ab-

1. Cor. 7, 15.

abſtinentiam rationabilem teneamus: quia vera eſt *illius* ſanctiſſimi viri ſententia: prout continueris ventrem, ita & venenoſos motus eius. Humilitatem etiam noſtram quantum poſſumus conſeruemus: non enim diu carnis integritas ſeruatur, vbi animus tumore ſuperbiæ corrumpitur. Præcipue ſi & iracundiæ flamma frequentius ſurgit, caſtitatis & virginitatis flores cito conſumit. Caſta enim & Deo deuota anima non ſolùm extraneorum, ſed etiam parentum ſuorum aſſiduam familiaritatem, aut ad ſe veniendi, aut ipſa ad eos ambulandi habere non debet: ne aut quod non oportet audiat, aut quod non expedit dicat, aut quod caſtitati poteſt eſſe contrarium videat. Si enim vaſa quæ eccleſiæ offeruntur, & in ſacro altario ponuntur, ſancta ab omnibus appellantur, & nefas eſt vt de eccleſia poſtmodum ad domum laicam reuocentur, aut vſibus humanis aptentur: ſi tantam dignitatem habent vaſa, quæ nec intellectum poſſunt habere nec ſenſus; putas qualem dignitatem apud Deum habent omnia ad ipſius imaginem procreata? Sicut ergo vaſa ſancta humanis vſibus ſeruitura nec poſſunt nec debent de eccleſia reuocari; ſic religioſum quemquam non oportet, non decet, non expedit parentum ſuorum multis obligationibus implicari, aut quorumcunque extraneorum pernicioſa familiaritate conſtringi. Illud ante omnia admoneo, vt æmulationis malum quaſi venenum vipereum fugiatis: & ita inter vos caritatis dulcedinem conſeruetis; vt vobis inuicem per ſancta colloquia medicamenta ſpiritalia præparetis. Sunt enim, quod peius eſt, aliquæ, quæ quando ſe pariter iungunt, magis ſibi detrahendo, vel contra præpoſitas murmurando vulnera faciunt, quam ſpiritalia medicamenta componunt. Vos vero ſanctæ ac venerabiles filiæ, ſi aliquam videtis puſillanimem, conſolationem impendite: ſi ſuperbientem, humilitatis medicamentum apponite: ſi iracundam videritis, refrigerium

pa-

patientiæ miniſtrate. Si nobiles natæ eſtis, magis de religionis humilitate quam de ſæculi dignitate gaudete; & ſic terrenam ſubſtantiam diſpenſate, ne vnde ſpiritales pennas bene & citò tribuendo habere poteſtis, aliquid vobis reſeruando aut tardius erogando, carnales compedes habeatis. Terrena namque ſubſtantia ſi tardius erogatur, animæ pennas quaſi viſco illigare cognoſcitur: quia verum eſt illud quod ſcriptum eſt: *Impedimenta mundi fecerunt eos miſeros*. Si qua verò pauper fuit, antequam religionem ſanctam adſumeret, Deo debet gratias agere, qui illam mundi iſtius facultatibus noluit illigare. Multos enim, quod peius eſt, ita ſuæ facultates ligatos tenent, vt ad æternam patriam redire non poſſint. Vos vero iam etiam in hoc ſæculo Chriſto propitio felices eſtis, quæ facultates ſimul & voluptates ſæculi iſtius non ſolum corde, ſed etiam corpore contempſiſtis. Tenete ergo manus in aratro, & nolite reſpicere retro. Et quia in tectum iam perfectionis aſcendere meruiſtis; non vos inde deponant ſæculi iſtius voluptates. Mementote vxoris Loth, quæ *retro reſpiciens verſa eſt in ſtatuam ſalis*. Nunquam iuramentum, nunquam maledictum de virginis ore procedat. Non ſolum corpora, ſed etiam corda veſtra omni ſollicitudine cuſtodite, propter illud quod ſcriptum eſt: *Omni cuſtodia ſerua cor tuum*. Et illud quod dominus in euangelio dixit: *De corde enim exeunt cogitationes malæ*. Si enim in corde nihil male cogitatur, quicquid ſanctum eſt ex ore profertur: quia, ſicut ſcriptum eſt, *Ex abundantia cordis os loquitur*. Hoc enim lingua proferre conſueuit, quod ex officina cordis conſcientia miniſtrauerit. Et ideo ſi ex ore vultis bona proferre, ſemper in corde quæ ſancta ſunt cogitate. Sic lectioni & meditationi debetis incumbere, vt ante omnia etiam manibus poſſitis aliquid exercere, ſecundum illud quod apoſtolus ait: *Qui non operatur non manducet*; præcipue tamen vſque ad horam

Gen. 19.27. Prou. 4.23. Mat. 15.19. Mat. 12.34. 2.Theſ.3.10.

P ter-

tertiam lectioni vacare conſueſcite,& meliorem diei partem ſancto operi dedicate. Oratio veſtra ita cum ſilentio procedat ex corde, vt vix audiatur in ore: nam qui alta voce orare voluerit, & ſibi & alteri multum nocet, dum per ſuam garrulitatem alterius mentem ab oratione ſancta & ſacra ſuſpendit. In ipſis operibus quæ manibus fiunt, ſæcularia & pompoſa adiumenta, quæ non vtilitati, ſed vanitati ſeruiunt, faſtidite atque contemnite; vt etiam in ipſis terrenis poſſitis quicquid ſobrietati & honeſtati conuenit exercere. Multi enim quod in moribus diligunt, hoc etiam in operibus ſuis oſtendunt. Præparant ſibi ornamenta ſæcularia ſæculum diligentes, & voluptati ſeruientes vel luxuriæ. Vobis verò, quibus mundus crucifixus eſt, nihil ſit commune cum talibus; ſed omnia ornamenta quibus ad luxuriam caro componitur, velut inimica & contraria a veſtro propoſito reſpuantur. Sunt enim, quod peius eſt, qui pro vanitate ſæculi iſtius plus ſtudent terrenis cupiditatibus operam dare, quam lectioni diuinæ inſiſtere: dum volunt ſtragula pulchra,& picta tapetia, plumaria etiam & reliqua his ſimilia cum ingenti ſumptu & ſuperflua expenſa ad oculorum libidinem præparare, neſcientes illud quod dominus per Ioannem euangeliſtam clamat & dicit: *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt, quoniam omne quod in mundo eſt, concupiſcentia carnis, & concupiſcentia oculorum, & ſæculi ambitio eſt.* Quid prodeſt virgini integritatem corporis cuſtodire, ſi oculorum concupiſcentias noluerit euitare? Sunt etiam nonnullæ, quæ etiam de facultatibus ſuis maiorem partem parentibus, & forte diuitibus, quam pauperibus dare volunt; & non cogitant, quod dum illis ſubſtantiam ſuam ad luxuriam tribuunt, ſe æterna mendicitate conſumunt. Sed dicit aliquis: ergo deſpicere debeo parentes meos? Abſit vt nos dicamus quod parentes tuos non debeas honorare. Quomodo poteſt fieri vt parentes prædicemus

1. Ioan. 2, 15.

non

non amandos, qui inimicos dicimus diligendos? Ama-
parentes tuos quantum potes: & ſi caſti ſunt & honeſti,
honorem illis ſemper impende, & de facultatibus tuis
aliqua illis pro tui memoria munuſcula derelinque.
Totum verò quicquid eſt maius atque vtilius vſque in
finem ſæculi profuturum pauperibus tribue; vt eleemo-
ſynæ tuæ vſque ad diem iudicij per refrigeria pauperum
tranſeant ad regna cælorum. Quod minus dederis pa-
rentibus tuis, poterunt ſibi ipſi poſtmodum prouidere;
poterunt laborare: quod tibi minus pro miſericordia
præparaueris, illo ſæculo numquam poteris inuenire:
Attamen ſi ſunt aliqui parentes pauperes, vt victum aut
veſtitum ſufficienter habere non poſſint; mercedem
apud Deum habebis, ſi illis vnde poſſint ſuſtentari tribuis.
Venturi enim ſumus ante tribunal æterni iudicis: & ſi
bene egimus feliciter audiemus: *Venite benedicti, percipite* Mat. 25,34.
regnum, quia eſuriui & ſitiui. Et poſt pauca: *Quamdiu feci-* ibid. v.40.
ſtis vni ex minimis iſtis, ſine dubio pauperibus, *mihi feciſtis*.
Non dixit: venite & percipite regnum, quia parentum
veſtrorum diuitias veſtris diuitijs cumulaſtis; quia illis
vnde luxuriarentur in ſæculo dimiſiſtis. Non hoc vtiq;
dixit; ſed illud quod in euangelio commemorat, quod
& per prophetam ante prædixerat: *Diſperſit dedit paupe-* Pſal. 111,9.
ribus. Attendite quæſo: *Diſperſit*, inquit, *dedit pauperibus*.
Nam & diues ille de quo in euangelio legimus, quod *indue-* Luc. 16,19.
batur purpura & biſſo, fratres ſuos diuites dereliquit, ſed
ille poſtea guttam refrigerij in inferno ardens quæſiuit, &
inuenire non potuit. Vos vero, ſanctæ & Deo dignæ
animæ, totum ſpiritaliter agite, & cui conſecraſtis animas
veſtras, ipſi offerte, immo reddite ſubſtantiam veſtram.
Dignum eſt vt a vobis accipiat terrena, qui præparat
æterna. Ipſe a vobis accipiat terrenam ſubſtantiam, qui
vobis contulit virginitatis coronam. Vos autem illi am-
plius debitrices eſtis, quibus dedit, vt illum, qui eſt im-

maculatus agnus, quocumque ierit ſequi poſſitis. Sequitur quidem Chriſtum cætera fidelium multitudo, non quocunque ierit, ſed quo vſque potuerint. Pœnitentes enim & coniugatæ poſſunt per alias iuſtitiæ vias ſequi Chriſtum; cum in virginitatis decorem præcedit, non habent quid faciant vt virgines ſint. Vos verò, ſanctæ filiæ, ſequimini eum tenendo perſeueranter quod vouiſtis ardenter. Iterum atque iterum ſanctæ & Deo dicatæ animæ rogo, & cum omni humilitate ad conſeruandæ virginitatis præmia conſilium dare præſumo, vt familiaritatem incongruam a vobis vel a veſtris animis totis viribus repellere laboretis. Longe ſatis, longe ſit peſtis iſta & lues, quam inordinata familiaritas iaculatur. Non eſt in hac ſocietate ſecuritas, quæ colliſionem patitur velut a quibuſdam fluctibus turbulentis. In hac familiaritate non habitat amica concordia, quæ non niſi diſcordantes inimicitias creat. Nam ad conſeruandam ſanctæ religionis dignitatem, ſingularitas magis quam inordinata familiaritas teſtis ſanctiſſima eſt. Attende ò anima ſancta, & diligenter intellige quanta mala de inordinata ſocietate naſcantur. Familiaritas enim cuiuſlibet ſi frequens eſſe cœperit, non niſi corruptionem ſeminat, vitia pullulat, cupidinem concupiſcit, ignominiam parit, rabiem concitat, porrigit furiam, laſciuiam paſcit, petulantiam nutrit, caſus exaltat, ruinas ædificat, ripas erigit, præcipitia aperit, periculis nauigat, naufragijs velificat, perditioni gaudet, interitum fouet, confuſionem meretur, theſaurizat opprobrium, criminationes exaggerat, excuſationes inflammat, & cateruatim ſimul in faſcem glomerat numeroſas indagines captionum, ac per infinita dedecora multiplices mortes inueniet in perniciem perditorum. Tot & tanta ſunt mala pernicioſæ familiaritatis. Nemo proſternitur, niſi qui ſocietatem vnde periclitari poſſit, aut difficile, aut certe rarius habere contempſerit. Nam

ſi

ſi anima ſancta ſecretum ſuum cuſtodire voluerit, & aſſiduæ familiaritatis malum tota animi virtute reſugerit; ipſa ſancta ſingularitas munimen illi inuictum eſt ſanctimoniæ, expugnatio fortis infamiæ, fortitudinis firmitas & laſciuiæ petulantis infirmitas, probitatis præſidium & improbitatis excidium, animæ victoria, & corporis præda, libertas gloriarum & captiuitas criminum, pronuba ſanctitatis & repudium turpitudinis, ſinceritatis indicium & abolitio ſcandalorum, exercitium conſcientiæ & euacuatio tota luxuriæ, pax ſecura virtutum & expugnatio inquieta bellorum, puritatis culmen & libidinis carcer, honeſtatis portus & ignominiæ naufragabilis portus, virginitatis mater & hoſtis immunditiæ, lorica pudoris & ſpolia probroſitatis, murus incorruptionis, diſcretio vulgaritatis, integritatis dignitas & fornicationis abdicatio, caritatis faſtigium & dedecoris præcipitium, voluntas bonorum operum & afflictio vitiorum, refrigerium pudicitiæ & pœna petulantiæ, acquiſitio triumphorum & facinorum detrimenta, requies ſalutis & perditionis exilium, vita ſpiritus & carnis interitus, ſtatus qualitatis angelicæ & funus humanæ ſubſtantiæ. Hæc omnia mala fortiter Deo adiuuante, & illa quæ diximus bona feliciter acquirentur, ſi ab animabus ſanctis familiaritas inordinata reſpuitur. Attendite quæſo vos, animæ ſanctæ, quia inter omnia certamina, quibus ſemper comes eſt Chriſtiana militia, ſola duriora prælia caſtitatis, vbi quotidiana pugna eſt & rara victoria. Grauem caſtitas ſortita eſt inimicum, qui quotidie vincitur & timetur; quotidie, inquam, vincitur, & non deſinit prouocare. Nemo ſecurus vincit, qui ſecum pugnat. Periculoſa nauigatio eſt vbi ſæpè naufragatur, & cum periculo tranſitur in fluctibus, vbi multi merſi ſunt, libidinis. Cupiditas enim cum vincitur non finitur. Caſtitatis dura ſunt prælia, ſed maiora ſunt præmia. Flamma quæ nimium flagrat, cito ve-

venit ad cineres: incendium verò corporis cum illi acquieſcitur, accenditur potiùs quàm finitur. Caſtitatis palmam nemo ſecurus accipit; cui quantum durus exitus, tantum glorioſi ſunt fructus. Præmiale ſibi periculum indicit, qui bellum ſuſcipit cum natura. Hoſtis publicus paſcit in noctibus; latronis inſidiæ ſolis graſſantur in tenebris: libidinis vero cupiditas & in noctibus prouocat, & in die non parcit, nec regum purpuras metuit, nec pannos pauperum perhorreſcit. Vt ergo caſtitatis præmia & virginitatis coronam feliciter Deo remunerante poſſitis accipere, periculoſam familiaritatem a vobis ſemper excludite. Currite fideliter, vt poſſitis feliciter peruenire. Et mei memores eſtote, cum in vobis coronata fuerit immaculata virginitas. Hæc epiſtola ante tribunal Chriſti me excuſabilem reddet, quia cum vera caritate & perfecta humilitate quod mihi oportebat dicere, & vobis audire, ſuggeſſi. Si quis, quod Deus non patiatur, obedire neglexerit, erit illi in teſtimonium: qui verò libenter acceperit, conuertetur in gaudium non temporale ſed æternum. Vigeatis in Chriſto, ſanctæ ac venerabiles feminæ.

EIVSDEM S. CÆSARII EPISTOLA HORTATORIA

AD VIRGINEM DEO DEDICATAM.

Rom. 11, 33. O *PROFVNDVM diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei! & quis cognouit ſenſum domini?* Quis enim exiſtimare poteſt in diebus adoleſcentiæ tuæ, o venerabilis mihi integritate quidem & meritis domina, ſed ordine ac gradibus in Chriſto filia, cum in cœnobio ſanctarum virginum

num

num conſerta choro ſpiritali ſtudio & diuinarum ſcripturarum eruditionibus intenta, me tunc quaſi partem animæ tuæ diligeres, hominem iuuenem & non magnæ indolis virum, qui per abrupta voluptatum laſciuiamque vagabatur, ac peræruſnnoſis anfractibus propter lætitiam ſcilicet temporalis felicitatis, in clandeſtino iactu feſtinabat immergi; cuius præterea nomen tantum auditu nouerat, vultu penitus ignorabat; quod ad hoc nos officium diſpenſatio omnipotentis Dei prædiſtinatos haberet, ſcilicet vt nobis familiam ſuam traderet gubernandam, iſto dumtaxat ordine,vt tu in officina huius eccleſiæ miniſtrares ſecundum diuini præcepti oraculum. *Si,* inquit, *ſeparaueris pretioſum a vili, quaſi os meum eris.* Velut ſolertiſſima trapezita inter eos qui æterni regis in ſe impreſſa cuſtodiunt, vt eos quoniam denarium eius contra conſcientiam cum claue adulterina ſorde commaculant, ſagaci diſcretaque diuiſione ſecernas: quippe quæ non rudis vel neofita hæc ſacra dicata miniſteria, ſed ab ipſis penè cunabulis per annos infantiæ atque adoleſcentiæ, a iuuentute vſque ſtudijs regularibus exercuiſti vitam, in quibus viuendi didiciſti normam, & doctrinæ copiam affatim es conſecuta. Ego vero qui ſcientiæ prærogatiuam, prępediente ſegnitia aſſecutus non ſum, & ab abſtinentia quam in te intulit diuina dignatio procul diſtare me video & terrenis neceſſitatibus implicari. Vnde garrulus potius a ſapientibus quam recte aliquid loquens iure reprehendor, ſicut etiam ipſius dictionis deſignat impolita materies. Sed licet ſtolidus & terreni operis luto fœdatus,priſci tamen amoris recordans, credi non poteſt, poſtquam hoc quod nunc habes officium ſortita fuiſti, qualem de te habeam ſollicitudinem vel timorem. Vnde quantam deuotionem habui, vt illud ſecundum Deum ordinate ſuſciperes, & abſque macula baiulares; tanto acrius time, ne forſitan aut diuinus te in-

Iere. 15, 19.

intuitus, aut humana reprehendat opinio, quòd iuxta te pateat reprehenſioni: nec inueniatur in te, vt qui reprehendere volunt, digne lacerare videantur, aut qui imitari appetierint, delinquant: quod ita auguſtius poteris euitare, ſi ſupernum ſemper iudicium ante cordis oculos ponas. Audi ergo me o dulciſſima virgo Chriſti, ſoror ac filia: tu quantumcunque ſemper in ſtudijs ſpiritalibus occupari deſideras, propter ſororem tamen, neceſſaria aliquando etiam exteriora tibi erunt negotia dirimenda. Curandum ergo tibi ſummopere eſt, vt ſic temporalia quaſi pro tempore agas, ac ſemper tenacius in ſpiritalibus deuotione & amore inhæreas; vt cum ſpiritalia citius diſpenſaueris, ad orationem illico vel lectionem quaſi ad matris ſinum recurras. Optare quippe debes, vt abiecta ſollicitudine mundi, ſemper cogites de ſeruitio Chriſti, propter illud: *Nemo militans*, inquit, *Deo implicat ſe negotijs ſæcularibus*. Cogita ſine intermiſſione, quia huius eccleſiæ es inſtituta lucerna, non occultanda ſub modio, ſed ſuper candelabrum poſita, vt omnibus qui hanc domum habitant lumen bonorum operum exemplis impertias propter illud: *In omnibus*, inquit, *teipſum præbe exemplum bonorum operum*: Vitaque tua velut pennatum animal ad alta ſemper per deſiderium euolet, per verbum reſonet, luceat per exemplum. Cum vero ad annunciandum verbum Dei te ſororibus affectaueris, ſeu propter vtilitatem animarum, tenoremque regulæ cuſtodiendum neceſſitas incubuerit altercandi: prius cauta conſideratione penſa, vt quod ore promis, factis impleas: vt quod alijs prædicas, operibus præbeas: ſcilicet vt in tuis humeris atque ceruicibus prius ſentias, vtrum grauibus an leuibus oneribus colla ſororum onuſtes: verbi gratia, ſi ieiunium ſuper quotidianum, vel abſtinentiam extra conſuetudinariam, nec non, vt aſſolet, plus ſolito in ſynaxi pſalmos placuerit decantare. Prior in eccleſia inueniaris,

2. Tim. 2.

Tit 2.

niaris, poſtrema exeas: prima ſuſcipias labores, ſoluas poſterior; & in quotidiano corporis alimento atque communi cibo par ſis his, cum quibus pari vteris in menſa conſeſſu; vt quæ ad vnam ſedetis menſam, vnum vos parque reficiat alimentum: iiſdemque & tu quibus & ſorores ferculorum ſaporibus delectare, & æqualia vobis cibaria potioneſque exhibeant vel porrigant communes diſcoferæ vel pincernæ; primatumque tuum, quem prior ad menſam tenes, prima ad virtutem parſimoniæ vindices; vt abſtinentiam quam lingua prædicat, proximę fauces vel vicinus ſtomachus ſentiat; ne forſitan ſubditæ audientes tacitis cogitationibus dicant: O quam pulchre nobis abſtinentiam prædicat plenus venter, & contentas nos iubet eſſe viliſſimis cibis ac poculis accuratis cibis poculiſque delectabilibus refertum guttur & eructans! Illa enim de abſtinentia prædicatio acceptabilis eſt, quam lurida ieiunijs ora decantant. Et in his omnibus cæteriſque hoc tibi noueris conuenire, vt anguſti callis itinera, per quæ ſocias admones gradiendum, prior ipſa gradiaris; vt omnia quæ agenda ſunt, ante factis impleas; vt poſtmodum velut ductilis tuba ex percuſſione perducta rectius erumpas in voce, propter illud dominicum: *Qui*, inquit, *ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt*, & reliqua. Inter cætera, cum magna tibi cautela cuſtodiendum eſt, vt omnes in monaſterio, quarum gubernacula æqualiter tuis impoſuiſti ceruicibus, æqualiter diligas; neue vnam plus, minus aliam ames: ſed cuncta quæ ſunt, in quibus poſſibilitas extat, æquo moderamine diſponas, parique moderatione diſpenſes, ac parem eis caritatem impertias, & non quibuſlibet per priuatum amorem, ſed cunctis ſecundum merita ſingularum, quæ ſunt neceſſaria largiaris. Non quæ tibi vultu intuituque placuerit, non quam tibi Mat 18.

Q ad

ad oculum cognoueris, vel cuius blandiori fueris obſequio delinita; ſed quam amor Chriſti & religioſior demonſtrauerit vita, præponas. Si quam dominus ſubſtantiolam contextu largiri dignatus in monaſterio fuerit, cum ſumma æquitatis linea, æqua omnibus lance, prout cuique opus fuerit, diſpenſetur; ſeruata tamen ſenioribus veneratione, his dumtaxat, quæ eccleſiæ columnæ eſſe meruerunt. Non ſis veſtibus ornatior cæteris: exhibe non quæ malitia hominum, ſed in his quæ diabolus inuidere poteſt; vt pro ornatu veſtium ſis ornata conuerſatione ac moribus; & hæc omnia lectio diuina condiat. Oportet enim te, vt vereor, propter quaſdam, cultrum nonnunquam habere in gutture, cauterium in lingua geſtare, virgam tibi & baculum in manu ferre; vt per cultrum deſeces vitia, per cauterium vero ad ſanitatem ſecta reducas: per virgæ diſciplinam corrigas, per baculum vero diſciplinatas ſuſtentes. Si cui vero pro ſuis debitis pœnitentiam impoſueris, obſeruandum, vt cum eam ſub faſce a te impoſito inclinari incuruarique conſpexeris, imiteris formicæ ſolertiam, ſecundum præceptum ſapientiſſimi Salomonis, & humerum tuum oneri eius ſpiritali ſupponas; vt medio eius itinere obuiam oneratas ſubleues vel ſuſtentes; & ſic ſingulas de ſingulis quibuſque negligentijs aut culpis ſpecialibus admoneas & inſtruas, vt de earum ſalute a Chriſto domino tibi æterna gloria repræſentetur. Si quando vero cum ſæcularibus ad conloquendum fueris euocata, & ire neceſſe fuerit; prius arma frontem trophæo crucis, vexillo Chriſti pectus ingemina; vt cum ſua virguncula Chriſtus comitari dignetur: ſemper tamen virginali pudore cooperta, memor beatæ Mariæ, quæ cum angelo pauciſſimis conlocuta verbis, cum Elizabeth poſtmodum in carmen & laudes Dei decantando proſiliuit. Cumque poſt hæc ad

eas

eos veneris cum tantæ honeſtatis conſtantia, nec ipſa vel locutionem præponas; vt qui te viderint, Chriſto domino gratias agant, qui talem familiæ ſuæ prouidere dignatus eſt matrem. Ipſa vero proceſſio tua exterior rationabilis non minus debet eſſe quam rara. Confabulatio vero tua cum eis ſemper ſit mixta grauitate & dulcedine; illa ſcilicet, quæ de ſancto ac puro amore procedit coercenda ſemper ſit & verecundiæ intermiſcenda, ſicut Chriſti virginem decet. Item vt ne vſquequaque tacens, aut ſuperbiæ aut ſtultitiæ notam incurras; ſed tantum loquaris, quantum opportunitas flagitat rei ac temporis: vt abſcedens quiſquis ille fuerit deſideret te quam ſe, vel loquelam tuam audire, quam ornat morum grauitas, affectus dulcedinis & paucitas locutionis. Si quid vero ab eis petitum fuerit, quod præſtare deliberes, cum vultu hilari præſta. Si quid verò præſtari non conuenit, petitionem eorum honeſtate ſaltem ſermonis mollifica. Nomen tuum plures nouerint: beneficia tua in quantum præuales plures ſentiant: vultum rari cognoſcant. Si quando autem tibi pro neceſſitate monaſterij ſeorſim cum prouiſore fuerit colloquendum; cum duabus vel certe cum tribus electis ſororibus facito; aut ſi negotium ſecretius ſuperuenerit alijs ſaltem videntibus loco patulo conloquaris: quia opinio bonæ famæ, ſicut etiam perfectæ vitæ cuſtodia tibi neceſſaria eſt: & tunc primum deſpicienda humana detractio, cum Chriſtus in cauſa eſt. Si quando verò tale aliquid acciderit faciendum; vt ambiguitate conſtricta, quacunque parte diuertas, quaſi ſyllogiſmo innexa, in incertum incedas ſi feceris, tunc demum ad minus te conuerte periculum, quod faciliùs ad bbnum gubernando retorqueas: & non ſolùm de dubijs, ſed & omnis tua actio ſit propter Deum, ſermo de Deo, cogita-

tio in Deum; & exceptis vitijs, quibus non compaſſio; ſed rectitudo debetur, omnibus te cupio eſſe compaſſibilem, omnibus gratam, omnibus piam, omnibus affectuoſam, cunctis bonis animatam: quemadmodum
1. Cor. 7. Paulus Chriſti virginem decorauit, vt ſis *ſancta corpore & ſpiritu*: ipſo ſponſo & domino tuo mentem tuam regente, & cunctas vias tuas diſponente, qui in trinitate perfecta viuit & regnat Deus in ſæcula ſeculorum. Amen.

EXPLICIT EPISTOLA S. CÆSARII.

NOVATI SED CATHOLICI SENTENTIA

De humilitate & obedientia,& de calcanda ſuperbia.

SÆCVLARIBVS aliter in eccleſia loquimur, aliter vobis loqui debemus. Illis loquimur aliquando res quæ ſonum habent, & virtutem non habent: delectantur enim tanquam infirmi ſonis verborum, non virtute Dei. Vos autem in nomine Chriſti, non in hoc delectamini; ſed vultis audire ſalutis verbum, in quo vocati eſtis, & has veſtes lugubres in mundo induiſtis expectantes meliores apud Deum. Noſtis iam & ſapitis. Iam multum tempus hic habetis aduerſus quem vobis eſt colluctatio, aduerſarius veſter non eſt foris, ſed intus eſt in viſceribus: & in ipſis membris noſtris habemus obluctatorem. Si enim *caro concupiſcit aduerſus ſpiritum,& ſpiritus aduerſus carnem, vt non ea quæ volumus faciamus*: videtis quia intus eſt aduerſarius iſte. Aduerſarius autem iſte non vincitur niſi humilitate & caritate: quia & ipſe dominus noſter Ieſus Chriſtus diabolum non viciſſet, niſi humiliatus fuiſſet; humiliatus autem non neceſſitate, ſed caritate. Si enim non amaſſet, humilis factus non fuiſſet. Amore noſtri factus eſt humilis. Si ergo *qui fecit cælum & terram, mare & omnia quæ in eis ſunt*, dominus angelorum omniũ, qui creauit omnia, propter nos humilis factus eſt,

Gal. 5, 17.

Pſal. 145, 6.

quare

quare nos propter noſmetipſos recuſamus humilitatem? Via ergo ſalutis non eſt nobis perui a, niſi humiliatis. Cum ceperis humilitatem, quære eam propter Deum & propter ipſam congregationem ſuſtinere. Et in ipſa congregatione quamuis æquales ſitis, vnuſquiſque alterum ſuperiorem ſibi exiſtimare debet, tametſi non ſit ſuperior. Non illud facit, niſi qui humilitatem habuerit. Non eſt neceſſarium ſeruis Dei aliud præmium, niſi humilitas: quia humilitas ſi fuerit in homine, facit illum obedientem. Obediens vero qui fuerit, vel qui obedientiam ſectatur non hominibus obedit ſed Deo. Sic enim dominus ait:

Luc. 10. 16. *Qui vos audit me audit: qui me audit, audit eum qui me miſit.* Abbas pater eſt, ſequentes fratres patriarchæ ſunt. Et quicunque eſt alius inter vos, qui forte bonam habet vitam, meliorem continentiam, meliores vigilias, meliorem cuſtodiam corporis, & ipſe propter imitationem pater eſt. Hæc ergo agite inter vos, vt primùm humilitatem cuſtodiatis, non vt hominibus humiles videamini, ſed Deo. Illa eſt vera humilitas, quæ Deo, non hominibus, demonſtratur. Nam humilitas quæ hominibus monſtratur, fictio eſt, non humilitas, quod à ſeruis Dei omnino alienum eſſe debet. Non quidem arbitror quia ſint tales in vobis; ſed ne ſurrepat talis morbus, admoneo. Homines enim ſumus, & hominibus loquimur. Idcirco primùm humilitatem fratribus veſtris monſtrare debetis propter imitationem; vt fundata ſit ipſa humilitas intus in corde ſecundum Deum. Cùm fuerit enim humilitas fundata in corde tuo propter Deum, tunc dat illi Deus, id eſt fratri tuo, vt intelligat & imitetur humilitatem tuam. Nam ſi non fuerit humilitas fundata in corde tuo: oſtendit Deus fratri tuo, quia ficta eſt humilitas tua. Prima ergo via ſalutis hæc eſt: humilitatem tenere ſimplicem propter Deum, non propter hominem: non placere inde hominibus, ſed placere inde Deo. Humilitatem ſequa-

quatur obedientia, & obtemperetis vobis ipſis, ſicut ſibi
obtemperant membra. Numquid cum conſilio obtem-
perant membra, & non naturali caritate? ſi pes offen-
derit, manus occurrit; ne totum corpus lædatur, vt ca-
dat. Sicut ait apoſtolus: *Si patitur vnum membrum, com-* 1.Cor.12,26.
patiuntur omnia membra. Vnde ergo, niſi ex caritate? Si er-
go dilexeritis vos inuicem, nulla erit conturbatio. Scan-
dala nemo patiatur: non propter cibum, non propter po-
tum, non propter veſtimentum, non propter vigilias, non
propter opera, non propter coquinam, non propter
miniſterium. Iam cùm vos inuicem dilexeritis, ſi quis
aliquid faciat, quod non debet; caritas illa non permit-
tit vt offendaris. Habete ergo, fratres, humilitatem & obe-
dientiam, quam ſequitur pax, vt ſitis filij pacis: *Quia* Coloſ.3,14.
caritas, ſicut ait apoſtolus, *vinculum eſt perfectionis.* Cùm
quis habuerit humilitatem, Chriſtum imitatur, qui humi-
lis factus eſt propter nos. Cùm quis habuerit obedien-
tiam, Chriſtum imitatur, qui *obediens factus eſt vſque ad* Philip.2,8.
mortem. Cùm quis habuerit caritatem, Chriſtum imitatur:
quia *Deus caritas eſt.* Sed prius elaborate, vt intus vitia 1.Ioan.5,16.
veſtra vincatis. Fiat pax primò animæ & cordis cum
præcepto Dei; vt aduerſus conſuetudinem corporis atq;
fragilitatem duo ſint victores, præceptum Dei, & conſen-
ſus tuus. Caſus enim talis eſt, medicus, ægrotus & ægri-
tudo. Si iſte ægrotus ſe cum ægritudine dederit, vinci-
tur medicus, efficiuntur duo aduerſus vnum, atque ſu-
peratur medicus. Si ergo ægrotus cum medico ſe dede-
rit, vincitur infirmitas. Medicus Chriſtus eſt; ægroti nos
ſumus; ægritudinis morbus, conſuetudo peccati eſt.
Iam qui ex parte renunciauit ſæculo, quamuis viuat in
ſæculo, attendat vbi debeat inhærere; vtrum morbo an
medico. Si medico non inhæſerit, laborat medicus. Ideò
nobis euangelium in ſæculo clamat & dicit: *Eſto con-* Mat.5,25.
ſentiens aduerſario tuo cito, dum es cum illo in via. Non nos
do-

docet, vt ſimus conſentientes aduerſario diabolo ; ſed docet, vt conſentientes ſimus aduerſario, præcepto diuino, quod aduerſatur malis noſtris,& aduerſatur conſuetudini noſtræ, aduerſatur iniquitatibus noſtris. Si conſentimus, facti ſumus concordes cum præcepto Dei, & accipimus quaſi iugum Dei ; propter quod ait dominus: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum, quia lene eſt, & ſarcina mea leuis eſt.* Ecce quid tam leue? Denique conſidera quemadmodum qui aliquid habent in hoc mundo timent ne rapiatur. Quomodo timent ne quod acquiſierunt perdant? Quibus modis torquentur, quaſi ſub grauiſſimo pondere ſollicitudinem habendo? Vos autem non aliud laboratis, niſi vt hoc faciatis quod abbas præcipit. Iam ſub iugo es: non cogitas vbi viuas; quia nec debes cogitare. Eſt qui te regat: eſt qui tibi curam ferat. Omnino ad vos cogitatio cibi & veſtimenti nec pertinere debet. Quod dederit abbas, ſic puta quaſi Deus dederit: ipſa eſt enim vera humilitas. Sed forte vnus plus habet, & alter minus; & hoc tanquam a Deo factum habete. Sed vnus ſedet ad alteram menſam; ſi ſic iubet abbas, ſi ſic probauerit, ſic habete quaſi Deus iuſſerit. Nolo inde interroges, vt dicas: cras ego ibi ſeſſurus ſum. Nolo vt facias conſuetudinem, vt tibi des illam neceſſitatem. Si forte non eſt quod detur, aut non videtur vt detur; ſic habe, aut quia non eſt quod detur, aut viſum eſt non expedire vt detur. Iſta fratres ſi ſeruaueritis, prorſus vitam æternam habebitis. Nolite permittere vos verbis malis agi. Si forte aliquis infirmus cadit, vt loquatur peruerſa; ſtatim cohibete illum: ſtatim dicite, noli facere, noli frater, peccas. Debetis enim, propter quod in vnum eſtis, & abbatem vnum habetis, & uos uobis abbates eſſe. Numquid unus, quia duos oculos & duas aures habet, abbas poteſt omnes audire, aut omnes uidere? aut non habet neceſſita-

Mat. 11, 28.

ſitatem alicubi exire & aliquid prouidere? Vos vobis abbates eſtote; & quomodo metuiſtis abbatem præſentem, metuite & abſentem; quia præſens eſt Deus. Omnino hoc timete, hoc metuite, quia Deus ſemper præſens eſt. Et ſi vnus curam fert tantis: quantò magis vos omnes ferre debetis; ne inueniat vnde iraſcatur, vnde doleat, vnde offendatur, vnde ingemiſcat, vnde putet quia peribit labor eius tanti temporis? Hæc enim tunc nobis poterunt prodeſſe, ſi habuerimus humilitatem, obedientiam & caritatem. Via alia ad Deum non eſt, niſi humilitas, obedientia & caritas. Ipſe eſt via, veritas, & vita. Nam cruciari, ieiunare biduo, triduo, quatriduo, ſeptimanas facere frequenter, inde ſuperbiunt fratres, putantes quia quod ipſi faciunt, alius facere non poteſt: infinitum putant eſſe quod alius non poteſt facere: aut ambulat nudo pede, & arbitratur quoniam ipſe ſolus hoc poteſt facere: aut forte nec bibit nec ipſam aquam mixtam; exercitatio temporalis eſt, quia ſemper illud facere non poteſt. Sed cogitet magis humilitatem, cogitet pietatem, caritatem, obedientiam. Propter enim frangendas vires corporis, propter domandum ſanguinem & carnem debet arripere iſta quaſi bonus athleta: ſed non inde glorietur, ne perdat quod fecit. Nam phariſæus ille qui aſcendit in templum orare, numquid opera, quæ numerabat, modica erant? Immenſa erant; ieiunare bis in ſabbato; decimas omnium rerum ſuarum pauperibus dare; non facere fraudem; adulterium non committere, infinitum eſt: ſed quoniam iactauit illud in ſuperbiam, totum quod fecit, ſuperbia fuit. Propterea Dauid dicit: *Non veniat mihi pes ſuperbiæ, & manus peccatoris non moueat me. Ibi ciciderunt omnes qui operantur iniquitatem.* Vbi ceciderunt? In lapſu ſuperbiæ. Inde enim cecidit diabolus, per ſuperbiam lapſus eſt. Omnino ergo non admittatur ad ſeruos Dei

Luc. 18, 9.

Pſal. 35, 12.

R ſu-

ſuperbiâ. Qui ergo iam aliter viuit, vitamque ſuam melius inſtituit, non ſit quemadmodum ille phariſæus. Publicanus autem humiliatus non audet nec oculos ad cælum leuare, & ſententia domini collaudatus redit ad domum ſuam iuſtificatus magis quàm ille phariſæus. Expertum namque habemus, & in ipſis ſanctis ſcripturis, & in fratribus noſtris: quia quicunque viam humilitatis tenuit, proficit, & non perit.

EXPLICIT NOVATI SENTENTIA.

S. PAVLINI AD MONACHOS
DE POENITENTIA

INTERROGATIO. Quomodo debemus agere pœnitentiam?

Reſponſio. Detur vtique pœnitentia ſæculari, cuius adhuc ceruix ſub iugo dependet ſæculi; & huic pro immanitate peccati ſiue delicti terminetur tempus: quia adhuc tempori ſeruit. Cæterum abrenuncians ſæculo & eius militiæ, ſpondenſque ſe cunctis diebus ſeruiturum Deo, cur pœnitentiam mereatur, qui liber effectus, velut onager, ſectatur eremi vaſtitatem? Sicut ait
Iob. 39. 5. Iob: *Quis dimiſit onagrum liberum in deſerto?* A leone fortiter caueat, & arentibus herbis, poculoque exiguo alatur in eremo: erigat in aëra caput, & flagrantem nimium ſitis ardorem ſancti ſpiritus aura reſtinguat: ne dum valde deſiderat amœna virentia, nimijs delitijs præpeditus periculum ſalutis incurrat. Igitur abrenunciati pœnitentia

tia publica non eſt neceſſaria: quia conuerſus ingemuit, & cum Deo æterno pactum iniuit. Ex illo igitur die non memorantur eius delicta, quæ geſſit in ſæculo, in quo facturum ſe iuſtitiam de reliquo promiſerit Deo. Ergo chirographum de quo ſe monachus debitum ex tota fide promiſerit implere; & ſi fidelis factus peccauit in ſæculo; poſt abrenunciationem ſuam iterum factam, dominicum corpus non dubitet accipere: ne occaſione humilitatis nimiæ prolongetur a corpore eius & ſanguine, cui ſe iunxit, vt vnum corpus efficeretur. Communicare non deſinat qui peccare quieuit; tantùm ne de reliquo peccet. Nam ſicut ignis iſte viſibilis duas in ſe quaſdam efficacias habet, id eſt, comburere fragilia, & illuminare tenebroſa; ita ignitum illud dominicum corpus, quando cum metu & reuerentia grandi fuerit ſumptum, corporis quidem delicta conſumit, animæ verò ſenſum illuminat: & idcirco maximè communicare frequentiùs debet. *Si verò fuerit*, ſicut ſcriptum eſt, *lepra in pelle, immunda erit*, id eſt, peccatum in monacho: quia pellem eſſe monachum ſcriptura ſignificat mortificantem membra ſua ſuper terram; cuius oſſibus adhæſit caro, cuiuſque caro immutatur propter oleum, & a ieiunio infirmatur, & genua velut fœnum areſcunt. Ergo ſi in hac pelle viſa fuerit lepra, immunda erit, & niſi fuerit hyacinthina aut rubra pura, ad ornatum tabernaculi non erit apta. *Leuit 13.*

EPISTOLA PATRIS NOSTRI EVTROPII ABBATIS

Ad Petrum Papam de diſtrictione monachorum, & ruina monaſteriorum, directa Romæ.

OMNIPOTENS dominus pro ſua miſericordia humanos miſeratus errores per Moyſen ſanctiſſimum virum nobis certiſſimum præbuit documentum, & pro offenſione & culpa delinquentibus debere iraſci, & econtra bene ſancteque viuentibus mites & benignos eſſe ſatis congruum & laudabiliter declarauit in eo, quod pro peccato populi delinquentis, vt ſcriptura propriè loquitur, iratus nimis tabulas, quas a domino acceperat, ad radicem montis confregit; inſuper & facinus ipſum populi delinquentis leuitarum gladio vindicauit. Mitem autem & benignum in hoc eum fuiſſe non dubium eſt, quia pro eis ſæpiùs dominum deprecando, iram Dei ſuper eos venientem auertit; & a quibus aliquando lapidari potuit, pro eiſdem dominum deprecari non deſtitit. Hoc ad præſens de multis de veteri teſtamento ſufficiat teſtimonijs. Sed ipſe dominus
Mat. 5, 22. in euangelio ſic dicit: *Omnis qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio*. Et hoc qualiter intelligatur aduerte. Ille in hoc dicto tenetur obnoxius, qui non vitio, quod eſt in homine malum, ſed naturæ ipſius humanæ, quam Deus vtiq; bonam condidit, iræ voluerit prærogare ſtimulum.

Propterea & quibuſdam male conuerſantibus, & a ſe durius increpatis apoſtolus dicit: *Vt malus eſſem vos me coëgiſtis*. Et de abſciſſione ac ſeparatione eorum qui pœnitere nolunt iſta loquitur: *Vtinam excidantur qui vos conturbant*. De quibus & dominus in euangelio, vt alijs verbis loquar; ſi ſæpiùs autem admonitus frater corrigi noluerit, *ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus*. Quod ſi tacere, & delinquentem (quod dictu quoque nefas eſt) pro culpæ modulo non debemus arguere; cur quæſo nobis per Eſaiam dominus præcipit dicens: *Clama, ne ceſſes, quaſi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo ſcelera eorum, & filijs Iſrael peccata eorum*: & illud Ezechielis: *Si non annunciaueris impio vt ab iniquitate ſua conuertatur, ille quidem impius in iniquitate ſua, quam operatus eſt, in ipſa morietur; ſanguinem autem illius de manu tua requiram*. Cui ſententiæ nos dictum illud doctoris egregij ſubiungimus. Et quid prodeſt non puniri ſuo, qui puniendus eſt alieno peccato? Ad Timotheum autem Paulus apoſtolus apertè loquitur dicens: *Argue, obſecra, increpa, in omni patientia & doctrina*: ſed eos qui ſemel & iterum admoniti facinus ſuum pœnitendo cognoſcere, & in melius ſuam voluerint vitam corrigere. Cæterum de illis, qui in malo perſeuerare propoſito, nec ad rectæ vitæ tramitem reſipiſcendo reuerti elegerint, alibi præcepit: *Increpa eos durè*. Et iterum: *Cum huiuſmodi nec cibum ſumere*. Propter hoc etiam loquitur dicens: *Inimicus vobis factus ſum verum dicens vobis*. Vnde & ſæcularis poëta: *Obſequium*, inquit, *amicos, veritas odium parit*: amara eſt enim veritas, & qui eam diligunt replentur amaritudine. Ideo & Hieremias dicit: *Solus ſedebam, quia amaritudine repletus eram*. Et quæ eſt ipſa amaritudo, niſi mala & non recta quorumdam hominum conuerſatio? Quid nunc agimus, ſanctiſſime vir, tacebimus? & diſſolutioni conſentiemus, vt & manſueti, & mitis vocabulum acquiramus? Et quid nobis hoc ante Deum proderit, quando

2.Cor. 12, 11.
Gal. 5, 12.
Mat. 18, 17.
Iſa. 58, 1.
Ezech. 33, 8
2.Tim. 4, 2.
Tit. 1, 13.
1.Cor. 5, 11.
Gal. 4, 16.
Hier. 15, 17.

do pro noſtro ſilentio anima pereuntis de noſtra dicitur manu perquiri? Si autem à Deo nobis creditum gregem & exhortando & increpando ſæpiùs a diaboli laqueis & peruerſo voluerimus opere reuocare, in mites & aſperi multorum ore dicemur. Sed quamuis hoc a multis, qui locum officij noſtri non intelligunt, ſæpè dicatur, tenenda eſt tamen diſcretio,& ſanctæ regulæ inſtitutio; vt quæ patres inſtituerunt, etiam ſucceſſores & filij integra illibataque cuſtodiant & obſeruent. Nam ſi in aliquo a ſanctorum patrum inſtitutione & tramite deuiandum, nec pro culpæ ſuæ quis qualitate & opere increpandus eſt; quis quæſo malorum hoc audit, qui nunc ſaltem propter ſupplicia terreantur, qui non quæcunque voluerit agat, & præceps feratur ad vitia? Et propterea diuinæ potentiæ ordo & ineffabilis diſpoſitio præcipit, vt ſit in ſæculo princeps, in eccleſia paſtor & pontifex præficiatur, & in monaſterijs pater; vt nefario operi & actibus ſceleſtis & impijs obſiſtere, & contra humani generis mores perpetratum facinus diſtrictionis & ſeueritatis poſſit gladio vindicare. Sanctus Auguſtinus præclarus, vt optime noſti, eccleſiæ doctor, quæ in octauo ciuitatis Dei libro dicit aduerte. Denique in diſciplina noſtra non tam quæritur, vtrum pius animus iraſcatur, nec vtrum ſit triſtis, ſed vnde ſit triſtis: nec vtrum timeat, ſed quid timeat. Iraſci enim delinquenti vt corrigatur, contriſtari pro afflicto vt liberetur, timere periclitanti ne pereat, neſcio vtrum quiſquam ſana conſideratione reprehendere audeat. Facultas autem iſtius ſæculi quam nobis dominus pro neceſſitate & ſuſtentatione iſtius tranſitoriæ vitæ, & non pro luxuria & ſuperfluitate facienda ſua miſeratione donare dignatus eſt, etiam ſi in toto quod non eſt, ſufficientes eſſe poſſint, non tamen ideò affluenter & ſplendide viuere,& ventri & gulę inſeruiendum eſt, etiam ſi his omnibus abundemus. Prohibet enim hoc

ſcri-

ſcriptura dicens : *Diuitiæ ſi affluant, nolite cor apponere.* Apo- Pſal 16, 11.
ſtolus autem : *Et carnis curam ne feceritis in deſiderijs.* Et *Ca-* Rom. 13, 14.
ſtigo corpus meum & in ſeruitutem redigo, ne forte dum alijs præ- 1. Cor. 9, 27.
dico, ipſe reprobus efficiar. Propter quod & frequenter in
fame & ſiti, & nuditate, & ieiunijs ſæpe aſſerit gloriari.
Et illud in euangelio domini: *Non grauentur corda veſtra* Luc. 21 34.
in crapula & ebrietate. Quod ſi non ita eſt, ſine cauſa ergo
ſanctorum patrum quotidie vitam legimus. Quorum
profeſſionem tenere nos dicimus, ſecundum eorum in-
ſtitutionem viuere detrectamus. Vt quid etiam & do-
minus noſter ſecundum Eſaiæ vaticinium præcipit dicens:
In viam gentium ne abieritis, niſi vt quorum ſeparata eſt re- Mat. 10, 5.
ligio, ſeparetur & vita? Nulla enim erit diſtantia inter
profanum & ſanctum, inter ſæcularem & monachum,
frugalem & parcum; ſi paſſim voluntati noſtræ & con-
cupiſcentiæ deſeruire voluerimus, & ſatisfacere. Aut
quid nobis ante Deum proderit in nomine tantùm, & non
etiam in ſancta & bona vita & conuerſatione laudabili
profeſſio religionis noſtræ? Primo ante Deum, deinde
ante homines ſi voluerimus oſtendere, ſecundum illud
quod de Samuel legitur: *Et placebat tam Deo, quàm homi-* 1. Reg 2, 19. Mat. 5, 16.
nibus. Et dominus in euangelio: *Videant*, inquit, *veſtra*
opera bona, & glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt. Et
hoc ideò, quia quodcumque bonum in nobis eſſe dici-
tur, non ex noſtræ vitæ eſſe merito, ſed Dei gratiam
gratis nobis largienti tribuatur dono. Vnde & Paulus
apoſtolus: *Prouidentes*, inquit, *bona non tantum coram domi-* 2. Cor. 8, 21.
no, ſed etiam coram omnibus hominibus. Qui alibi laudem ho-
minum pro vana gloria declinando dicebat: *Si adhuc ho-* Gal. 1, 10.
minibus placerem, Chriſti ſeruus non eſſem. Beatiſſimus quoque
Petrus apoſtolorum omnium caput & princeps, *Conſcien-*
tiam & conuerſationem, inquit, *habete inter gentes bonam, vt in* 1. Petr. 2, 12.
eo quod detrahunt de vobis tanquam de malefactoribus, confundan-
tur infamantes veſtram in Chriſto bonam conuerſationem. Opta-
mus.

mus autem, & hoc ex toto cupimus affectu mi pater, quod & tu vis, & paratus ſum vt dicam, manibus in domo Dei venientes ſuſcipere, & noſtro in ſinu portare & fouere, dũmodo tales ſint, qui & Deo placeant, & profeſſionem ſuam intelligant & cuſtodiant. Quia non deſideramus quantos, ſed quales habeamus, & cum quibus caſtè & ſanctè viuamus, ita vt in profeſſione perfectorum domino placeamus. Non enim in diſſoluto tepidoque vocabulo & numero, ſed in ſanctitate perfectorum dominus delectatur. Ideò & *multi vocati, pauci vero electi*. Et puſillus eſt grex, *Cui complacuit patri veſtro dare regnum*.
Mat. 22, 14. Luc. 12, 32.
Satiſque melius eſt cum paucis & ſanctis in vitam ingredi, quàm cum plurimis tepidè & luxurioſè viuentibus a ſanctorum conſortio ſegregari. Et per arctam & anguſtam viam pauci ambulant, & in æternæ vitæ patria regnant: per amplam & ſpatioſam multi ingrediuntur, & in gehennæ profundo præcipitantur. Nos enim, ſicut fundatores & patres iſtius monaſterij tenuerunt, & nobis tradita dimiſerunt, auxiliante domino & tenuimus & tenemus, nec quicquam ſuper aut minus facimus, memores illius ſcripturæ, quæ dicit. *Ne tranſgrediaris terminos antiquos quos poſuerunt patres tui*. Et: *Qui modica ſpernit, paulatim decidit*. vt per hæc domnos & patres noſtros, qui regulam hanc ſecundum antiquorum normam, Deo ſibi inſpirante, inſtituerunt, in iudicio Dei non aduerſarios, ſed patronos in omnibus habeamus. Nam etſi fortè aliquis dicat, nimis diſtrictè nos agere, & propterea aliquos a nobis dicat exire; & pace tua loquimur, & ſaluo tuo cariſſimo nobis & Deo digno honoris priuilegio dicimus, quicunque alius hoc dicit, videtur nobis monaſterialem regulam nec noſſe penitus, nec intelligere: & per hoc apparet eum non nobis detrahere, ſed ſuam imperitiam publicare. Dicat autem ſibi quiſque ille quod vult, nos autem quod accipimus & didicimus tenemus, & omnes
Prou. 22, 28. Eccl. 19.

ſan-

ſancti qui nobiſcum ſunt fratres, in quorum corde diuinus amor & caritatis dilectio regnat, tota mentis intentione cuſtodiunt, & in hoc perſeuerare domino ſe protegente & adiuuante confidunt. Nullius enim nos, in tali præſertim Dei cauſa, nec vituperatio frangit, nec laus, etiam ſi falſò dicatur, eleuat. Dicimus enim ab apoſtolo dictum: *Per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam*, &c. Solum eſt, vt auxiliante domino nobis pro tuis ſanctis orationibus, hoc pro ſeruorum Dei ſalute & propter Deum agamus, quod nobis non ad damnationem, ſed ad mercedem in iudicio iuſti iudicis, ipſo opitulante proueniat. Nam ſi detractiones hominum timere voluerimus, quæ Deo ſunt placita minimè faciemus. Quia ſicut tuæ ſanctitati bene eſt cognitum, ſi quis increpet arguatque peccantem, ſtatim odio habetur, ſtatim ei detrahitur, ſtatim patitur inſidias. Sed conſolatur nos Dominus dicens: *Beati eſtis cum maledixerint vos homines propter me; gaudete & exultate, quoniam merces veſtra copioſa eſt in cælis.* Hoc tantum nos elaborare conuenit, vt pro nulla alia re, niſi pro Chriſto ſuſtineamus contumeliam, & detractionis cauſa ſit Chriſtus; & maledicta perpeſſi pro veritate nos maledici ſciamus, qui eam pro ſaluatione eorum, qui nobis a Deo commiſſi ſunt, omni cum fiducia prædicamus: nec facile his placabilem præbeamus aditum monaſterij, qui etiam omnem eccleſiæ conuentum veſano ore dilaniant. Quia vt ſancta ſcriptura loquitur: non tantum ille qui detrahit, ſed etiam qui detrahentem libenter auſcultat, vnius reatus & culpæ eſſe cenſetur. Hæc tibi, beatiſſime pater, propterea ſcribimus; vt ſcias nos nihil abſque ratione gerere; ſed ſecundum conſuetudinem monaſterij huius quæ & ſanctè & regulariter inſtituta ſunt facere. Certè ſi aliquis conſuetudinem regulæ noſtræ ferre non ſuſtinet, non noſtræ diſtrictioni, ſed ſuæ imputet tepidæ voluntati.

2. Cor. 6, 8.

Mat. 5. 11.

Prou. 24, 12.

S Neq;

Neque enim ſi quis claritatem ſolis lippis oculis aſpicere & videre non poteſt, ideo culpa ſolis, & non potiùs vitium lippitudinis & cœcitatis eſſe dicendum eſt. Quia quod Deus bene, ſanctè & perfectè a ſanctis & perfectis viris in hac cella ſua inſtituit, & nunc vſque teneri voluit, nullo modo nunc propter paucos & tepidos, aut vagos & pſeudomonachos, qui diuerſorum quotidie circumeunt domos, & cum Epicuro lætanter dicunt: *Manducemus & bibamus, cras enim moriemur*: in aliquo tranſgredi poterit, aut immutari, aut dimitti. Quia, vt ſanctus ait apoſtolus: *Firmum Dei fundamentum ſtat*, etiamſi ſit, qui in illo malæ voluntatis ſuæ vitio offendat & cadat; nec in aliquo vacillet, aut nutet, quod Deus omnipotens ſua dextera protegit & confortat. Amen.

Iſa. 22, 13.

2. Tim. 2. 19.

EXPLICIT EVTROPII ABBATIS EPISTOLA.

INCERTI AVCTORIS SERMO

DE DECEM VIRGINIBVS.

IN lectione, quæ nobis recitata eſt, fratres dilectiſſimi, audiuimus dominum dixiſſe: *Simile eſt regnum cælorum decem virginibus, quæ acceptis lampadibus exierunt obuiam ſponſo & ſponſæ.* Mat. 25. 1. Hoc ſi ſecundum literam tantum intelligimus, nimium durum videtur & aſperum. Abſit hoc a ſenſibus noſtris, vt vel de domo cuiuſcunque etiam pauperis Chriſtiani tam paruus numerus veniat ad vitam æternam. Et ideo quia nulla ratione ſecundum literam intelligi debet; quia reuera ipſe dominus ſimilitudinem eſſe dixit, requiramus quare quinque dictæ ſunt fatuæ & quinque prudentes. Illæ enim quinque prudentes ſignificant omnes ſanctos, qui cum Chriſto ſunt regnaturi: & è contrario illæ quinque fatuæ figuram videntur habere Chriſtianorum, qui ſine operibus bonis de ſolo tantum Chriſtiano nomine gloriantur. Ideo autem fatuæ quinque, & illæ prudentes quinque dicuntur: quia quinque ſenſus in omnibus hominibus eſſe probantur, viſus, auditus, guſtus, odoratus, & tactus: quia per iſtos ſenſus velut per quaſdam ianuas vel feneſtras aut vita aut mors ingreditur ad animam noſtram. De quibus & propheta dixit: *Intrauit mors per feneſtras veſtras.* Ierem. 9. 21. Ideo & ibi quinque virgines dicuntur prudentes, quæ iſtis ſenſibus bene vtuntur; & ibi quinque fatuæ, quæ per iſtos quinque ſenſus magis mortem quam vitam excipiunt. Quomodo autem iſti quinque ſenſus, velut quinque virgines, aut virginitatem cuſtodiant, aut cor-

ruptioni ſubiaceant, diligentius requiramus. Si aliquis vir, aut aliqua mulier viderit aut filium, aut filiam, aut alienum ſeruum, aut ancillam, & ad concupiſcentiam diligenter aſpexerit; corrupta eſt vna virgo: quia per oculos, id eſt per feneſtras corporis in ſecretum cordis venenum mortis intrauit. Si vero aliquis ſiue religioſus, ſiue laicus homines detrahentes, ſermones etiam otioſos, & cantica luxurioſa vel turpia proferentes libenter audierit, & cum delectatione placido auditu ſuſceperit; corrupta eſt alia virgo. Si autem non ſit contentus mediocribus cibis, ſed ſumptuoſas delicias adquirat; ſi ſemper male loqui ſtudeat, per iniquum guſtum corrupta eſt alia virgo. Quod ſi etiam odores peregrinos, vt hominibus ad luxuriam placere poſſit, diligenter inquirit; quarta virgo eſt violata. Si vero manibus ſuis aut filios aut filias alienas cum delectatione propter libidinem tangere voluerit, & veſtimenta nimis mollia animo voluptuoſo quæſierit, iam etiam quinta virgo corrupta eſt. Hoc enim ordine iſti quinque ſenſus velut quinque virgines in hominibus corrumpuntur. Et econtra, dum animæ ſanctæ iſtos quinque ſenſus, id eſt, viſum, auditum, guſtum, odoratum & tactum, ab omnibus illicitis rebus refrænant, linguam ſuam ad ea quæ ſunt licita vel legitima ſobrie & caſte relaxant, quinque ſenſuum virginitatem cuſtodiunt. Ideo quinque virgines homines bonos ſignificant; & aliæ quinque eos qui mali ſunt præfigurant. Et reuera, fratres cariſſimi, quid prodeſt viro vel feminæ, clerico vel monacho, vel ſanctimoniali, ſi in corpore virginitas cuſtoditur, quando per malas concupiſcentias cordis integritas violatur? Quid prodeſt in vno membro præferre caſtitatem, & in omnibus habere corruptionem? Nam & illi virgines qui agnum ſequuntur, ſi diligenter attenditis, non propter hoc ſequuntur agnum, quia ſolam virginitatem corporis ſer-

uaue-

uauerunt: denique cum dixiſſet: *Hi ſunt qui ſe cum mulieribus non inquinauerunt;* ſecutus adiunxit: *Et non eſt inuentum in ore eorum mendacium, ſine macula ſunt.* Qui ergo de ſola corporis virginitate gloriantur, diligenter attendant, quia ſi mendacium diligunt, cum illis ſanctis virginibus Chriſtum ſequi non poterunt. Nulla ergo virgo de ſola corporis virginitate præſumat; quia ſi inobediens fuerit aut linguoſa, ab illo thalamo ſponſi cæleſtis ſe nouerit excludendam. Cum ergo virgo centeſimum gradum teneat, & mulier coniugata triceſimum; melior tamen eſt caſta & humilis coniugata, quam virgo ſuperba. Illa enim caſte & humiliter marito ſeruiens triceſimum gradum poſſidet; virgini ſuperbæ nec vnus remanebit: & vtriſque impletur quod ait pſalmiſta: *Tu populum humilem ſaluum facies, & oculos ſuperborum humiliabis.* Et quia totam eccleſiam catholicam beatus apoſtolus virginem vocauit, non ſolas in ea conſiderans corpore virgines, ſed incorruptas omnium deſiderans mentes, ita dicit: *Aptaui vos vni viro, virginem caſtam exhibere Chriſto.* Non ſolum ſauctimonialium, ſed etiam omnium virorum vel mulierum animæ, ſi & caſtitatem in corpore, & in illis ſupradictis quinque ſenſibus virginitatem concordię ſeruare voluerint, ſponſas ſe Chriſti eſſe non dubitent. Non enim corporum, ſed animarum ſponſus intelligendus eſt Chriſtus. Et ideo, fratres cariſſimi, tam viri quam feminæ, tam pueri quam puellæ, ſi virginitatem vſque ad nuptias ſeruant, & per iſtos quinque ſenſus, id eſt viſum, auditum, guſtum, odoratum, vel tactum, dum eis bene vtuntur, ſuas animas non corrumpunt, in die iudicij apertis ianuis ad æternum ſponſi thalamum feliciter merebuntur intrare. Illi vero, qui & corpora ſua ante nuptias adulterina coniunctione corrumpunt, & poſtea per totam vitam ſuam male viuendo, male audiendo, male loquendo, animas ſuas violare non deſi-

Apoc. 14.

Pſal. 17, 28.

2. Cor. 11, 2.

nunt; ſi eis dignæ fructus pœnitentiæ non ſubuenerit, clauſis ianuis ſine cauſa clamabunt: *Domine, Domine aperi nobis*. Et audire merebuntur: *Amen dico vobis, neſcio vos unde ſitis*. Hæc ergo, fratres, ſi & clerici, & laici, & monachi, & ſanctimoniales, & in coniugijs poſiti fideliter & diligenter attendimus, & cum caſtitate corporis etiam integritatem cordis auxiliante domino cuſtodimus, non cum fatuis proijciemur in tenebras exteriores; ſed cum ſapientibus ad ſpiritales nuptias introibimus, ſi audire merebimur: *Euge ſerue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui*. Quod ipſe præſtare dignetur.

Mat. 25, 11. ibid.

Mat. 25, 21.

ITEM SEQVITVR EIVSDEM.

IN lectione euangelica, quæ nobis de decem virginibus recitata eſt, fratres dilectiſſimi, dictum eſt quod *omnes virgines ornauerunt lampades ſuas, ſed fatuæ non habuerunt oleum lampadibus neceſſarium. Prudentes vero ſumpſerunt oleum in vaſis ſuis. Moram autem faciente ſponſo, dormitauerunt & dormierunt omnes. Media autem nocte clamor factus eſt: Ecce ſponſus venit, exite obuiam ei. Tunc ſurrexerunt omnes virgines illæ, & ornauerunt lampades ſuas*. Et cum fatuarum virginum lampades extinguerentur, rogauerunt reliquas virgines, vt darent de oleo ſuo: & illæ reſponderunt: *Ne forte non ſufficiat nobis & vobis: ſed ite potius ad vendentes & emite vobis. Dum autem irent emere, venit ſponſus, & quæ paratæ erant introierunt cum illo ad nuptias, & clauſa eſt ianua. Venerunt poſtea reliquæ virgines & dixerunt: Domine aperi nobis*. Quibus reſponſum eſt: *Neſcio vos unde ſitis*. Quid autem iſta ſignificent, fratres cariſſimi, ſecundum quod in antiquorum patrum expoſitione legimus breuiter caritati veſtræ ſugge-

Mat. 25.

gerimus. Non ideo dictę ſunt quinque virgines, quia tam paruus numerus futurus ſit in vita æterna: ſed propter quinque ſenſus, per quos aut mors aut vita ingreditur ad animam noſtram; quibus aut male vtimur & corrumpimur; aut certe bene vtentes virginitatem animæ cuſtodimus. Illud quod ait: *Sponſo moram faciente dormitauerunt & dormierunt omnes*: Somnus ille mortem ſignificauit. Denique ſic ait apoſtolus: *De dormientibus autem nolo vos ignorare fratres*. Media nox quando clamor magnus factus eſt; ſignificat diem iudicij. Propter ignorantiam dictum eſt: media nox: quia nemo ſcit quando aut qua hora dies iudicij veniat. Quod autem omnes virgines ornauerunt lampades ſuas, & illæ fatuæ habuerunt oleum, ſed tam parum fuit, vt eis ſufficere non potuiſſet: denique ſtatim extingui cœperunt. Vnde quantum poſſumus cum Dei adiutorio laborare debemus fratres dilectiſſimi, vt quoniam in oleo miſericordia vel caritas intelligitur, tantum reponamus in vaſis animarum noſtrarum, quantum nobis ſufficiat in æternum. Nemini ſufficit parum, fratres cariſſimi; niſi forte pro paupertate plus dare non præualet. Plena animæ lucerna opus eſt, vt per cáritatis oleum lumen noſtrum luceat in æternum. Cui Deus dedit largiorem ſubſtantiam, quantum poteſt laxet manum ad eleemoſynam, nec credat quod ei poſſit ſufficere parum: ſed conſideret vnuſquiſque ex eo tempore quo ſapere cœpit, quantum debeat pro his quę male cogitauit, quę male locutus vel male operatus eſt: attendat multitudinem peccatorum, & ſingulorum pretia diligenter appendat: videat quantum pro mendacijs, pro iuramentis, pro periurijs, pro maledictis, pro detractionibus, pro ebrietate, pro gula atque luxuria, pro cupiditate, pro inuidia, pro ſuperbia, pro cogitationibus ſordidis, pro ſermonibus otioſis. Conſideret ergo vnuſquiſque iſta omnia & his ſimilia, quæ nec nu-

Ibid.

1. Theſ. 4 13

numerari poſſunt; & tunc agnoſcet quantas eum eleemoſynas oporteat exercere. Cum enim etiam ſi totum demus, niſi præponderauit Deus miſericordiam, redimere cuncta peccata non valeamus, vel humiliter contrito & compuncto corde quantum poſſumus cum Dei adiutorio laboremus: & non pro laude humana, ſed pro Dei amore & vitæ æternæ contemplatione faciamus. Quod
Mat. 25. autem dixerunt virgines fatuæ ſapientibus: *Date nobis de*
Ibid. *oleo veſtro*. Et illæ reſponderunt: *Ne forte non ſufficiat nobis;* hoc pro timore humiliter dictum eſt: quia terror & tanta examinatio erit in die iudicij; vt etiam illi qui oleum miſericordiæ ſe intelligunt abundantius præparaſſe, metuant ne eis non poſſit ad omnia peccata redimenda ſuf-
Ibid. ficere. Illud verò quod dictum eſt: *Ite potius ad vendentes, & emite vobis*: poteſt hoc de pauperibus intelligi: ipſi enim ſunt negotiatores, qui oleum animarum lampadibus neceſſarium vendunt. Per ipſos enim hoc negotium Christus exercere conſueuit: in ipſis enim accipit terrena, vt reddat cæleſtia: accipit caduca repenſaturus
Mat. 25, 40. æterna. Denique ſic ipſe dixit: *Quamdiu feciſtis vni ex minimis iſtis, mihi feciſtis*. Lampades autem animæ intelliguntur. Vaſa vero illa, vbi oleum iubemur habere, quid aliud ſignificat, niſi intus in conſcientia bona opera recondere? Et quia bona opera alij faciunt pro Dei amore, alij vero pro cupiditate laudis humanæ, virgines illę fatuæ & quod in corpore virgines erant, & quod vigilijs, pſalmis, lectionibus, vel orationibus ſe exercebant, totum hoc pro laude humana, non pro Deo, vel pro æterna beatitudine faciebant: ideo morte interueniente, vbi eis ceſſauit laus hominum, ſimul illis defecit oleum. Nam
Mat. 25. illud quod eis dictum eſt: *Ite potius ad vendentes & emite vobis*, poteſt & ſic accipi, vt vendentes intelligantur adulatores, qui fictis laudibus eos qui opera bona pro humana gloria facere videntur, extollunt. Denique qui

pro

pro vana laude boni aliquid facit, ſi eum nemo laudauerit, omnino non facit. Vnde intelligitur quod omnes qui laudes humanas accipere cupiunt, quod in opera Dei exercere videntur, humanis aſſentationibus vendunt, accipientes vanam laudem, & præmia æterna perdentes. Illæ autem virgines, quæ oleum habuerunt in vaſis ſuis, omne opus bonum intus in conſcientia poſuerunt: quia hoc non pro laude humana, ſed pro miſericordia diuina fecerunt. Hæc ergo fideliter cogitantes, fratres cariſſimi, quia parabola iſta ad vniuerſam eccleſiam pertinet; qui non poſſunt ſeruare virginitatem carnis, cuſtodiant cordis: vt ſi ad coronam martyrum ſiue virginum non potuerint peruenire, vel omnium peccatorum indulgentiam mereantur accipere. Virgines vero, qui integritatem corporis Deo auxiliante cuſtodiunt, totis viribus cum Dei adiutorio laborare contendant verboſitatem fugere, detractionem velut diaboli venena reſpuere, inuidiæ vel ſuperbiæ morbum quaſi antiqui hoſtis gladium pertimeſcere, obedientiam humiliter retinere, nunquam ſenioris præcepta contemnere, lectioni & orationi inſiſtere, ſi infirmitas non prohibet, ad vigilias cum omni alacritate conſurgere: ſiue in eccleſia, ſiue in conuiuio, ſiue in aliquolibet loco ſemper quod ad obedientiam vel ad humilitatem pertinet ſtudeant ex ore proferre: ſi triſtem viderint, conſolentur; ſi inobedientem agnouerint, caſtigare non ceſſent. Et quia in omni profeſſione & boni inueniuntur & mali; & in eccleſia Chriſti, quæ nunc areæ ſimilis eſt, non ſolum triticum, ſed etiam palea reperitur; & ibi inueniuntur, quod peius eſt, non ſolum laici, ſed etiam & clerici, & monachi, vel ſanctimoniales ita negligentes & tepidi, vt non velut ſpiritales apes dulcia animarum mella conficiant, ſed velut crudeliſſimæ veſpæ, venenatis linguæ aculeis fratrum vel ſororum corda percutiant; iſti tales non adiutores Chriſti,

ſed

ſed defenſores diaboli eſſe probantur. Qui ſi forte viderint fratrem vel ſororem contra ſeniorem ſuperbum exiſtere, non ſolum ſtudent mitigare, ſed malignis ſermonibus ad maiorem eum furorem conantur accendere; dicentes quod hæc non poſſit nec debeat diutius ſuſtinere. Hortatur etiam vt ita ſenioribus ſuis cum grandi amaritudine aut furore reſpondeant, vt ipſos ſeniores pœniteat, quod eos paterna pietate admonere vel caſtigare voluerint. Sed quia in omni propoſito, ſicut iam diximus, non ſolum ſunt adiutores ſeu miniſtri diaboli, ſed Dei, & vaſa Chriſti, & iuſtitiæ defenſores; quoſcunque adiutores diaboli ad inobedientiam vel ſuperbiam callida ſuſurratione ſuccendunt, adiutores Chriſti blanda adhortatione & ſancto ac ſalubri conſilio reuocare contendunt. Illi venena, iſti antidotum; illi faciunt vulnera, iſti procurant medicamenta: illi perditionem, iſti ſalutem; illi furorem, iſti manſuetudinem; illi ſuperbiam, iſti humililitatem docent; illi iniuriam, iſti patientiam; illi odiũ, iſti caritatem. Sed quantumlibet faciant mali, plus tamen præualent Chriſti medicamenta, quam diaboli vulnera. Illi enim qui in clero, vel in monaſterio poſiti & ſe & alios ad ſuperbiam erigunt, velut pharetræ ſagittis diaboli plenæ ſimplicium corda percutere, & omnem in eis humilitatem vel manſuetudinem conantur extinguere. Sed quia Deo propitio in medio palearum inuenitur & triticum, & animæ ſanctæ, quæ velut armaria Chriſti ſpiritalibus antidotis plenæ eſſe probantur; quicquid illi vulnerauerint cæleſtibus medicamentis curare non deſinunt, dicentes cuicumque ſuperbo: Noli ſuperbire frater; quia ſcriptum eſt: *Deus ſuperbis reſiſtit*. Noli iraſci; quia ſcriptum eſt: *Ira in ſinu inſipientis requieſcit*. Et iterum *Ira viri iuſtitiam Dei non operatur*. Si forte inobedientem viderint, blande & humiliter dicunt: Noli eſſe inobediens frater; quia ſcriptum eſt: *Obedientia ſuper ſacrificium*. Et Pau-

Iac. 4. 6.
Eccl. 7. 10.
Iac. 1. 20.
1. Reg. 15.

Paulus clamat: *Obedite præpoſitis veſtris, & ſubiacete eis: quia ipſi peruigilant tanquam rationem pro animabus veſtris reddituri*. Iſtæ animæ Deo plenæ ſi tepidum aut negligentem viderint, velut de ſpiritali armario, id eſt, de corde bono prolatis medicamentis ad compunctionem conantur accendere. Si detrahentem vel murmurantem viderint, dicunt ei illud beati apoſtoli: *Neque murmuraueritis, ſicut quidam ex ipſis murmurauerunt, & perierunt ab exterminatore*. Neque detrahatis, quia ſcriptum eſt: *Qui detrahit fratri ſuo eradicabitur*. Et per hanc ſanctam admonitionem a maleloquio deterrentes, ad laudandum eos incipiunt prouocare. Si verboſum vel contentioſum agnouerint, medicamentũ taciturnitatis adponunt, dicentes illi quod ſcriptum eſt: *Audi Iſrael & tace*. Et illud quod de domino Saluatore prophetatum eſt: *Sicut agnus coram tondente ſe non aperuit os ſuum*. Et illud: *Omne verbum otioſum quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die iudicij*. Talibus ergo & his ſimilibus medicamentis quicquid vaſa diaboli ſtuduerint vulnerare, vaſa Chriſti conantur ad ſanitatem reducere. Siue ergo clericus, ſiue monachus, ſiue ſanctimonialis conſideret conſcientiam ſuam: & ſi bene loquendo adiutorem Chriſti & defenſorem iuſtitiæ ſe eſſe cognoſcit; gaudeat & Deo gratias agat, & ipſo auxiliante perſeueret vſque in finem: quia non qui cœperit, ſed *qui perſeuerauerit ſaluus erit*. Qui vero per ſuperbiam, per inobedientiam vel inuidiam adiutorem vel vicarium diaboli eſſe ſe ſentit; doleat de præterito, caueat de futuro, & per humilitatem conſtruat quod ſuperbiæ tyrannide deſtruxerat; quod iracundia ſuccenderat mitiget manſuetudo; quod malitia vel inobedientia exaſperauerat, caritatis dulcedo componat: & dum adhuc anima illa tenebroſa, quæ diabolo ſeruire conſueuerat, in iſto mortali corpore retinetur, remedium ſibi in diem neceſſitatis adquirat; vt de ſiniſtra tranſlatus ad dexteram

Gal. 5, 17.
1 Cor. 10,10
Iſai. 35, 7.
Mat. 12,36.
Mart. 10. 22.

ram

Mat, 25,34. ram cum ouibus Chriſti mereatur audire : *Venite benedicti percipite regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi.*. Et licet hæc ita ſint, fratres, hoc tamen oportet, vt nec boni de ſanctis meritis extollantur; nec illi qui mali fuerint, nimia deſperatione frangantur: ſed & illi humiliter perſeuerent in bonis, & iſti cito corrigantur a malis; vt cum dies iudicij venerit, & bonos coronare poſſit vita integra, & malos valeat excuſare correcta: præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus in ſæcula ſæculorum. Amen.

EXPLICIT SERMO DE X. VIRGINIBVS.

DIVERSÆ LECTIONES,

Ad aliquas Regulas, cum MS. MS. poſt Editionem collatas

A LVCA HOLSTENIO.

PAG. 27. partis primæ Regulæ SS. Serapionis, Macarij Paphnutij, &c. repertum eſt antiquiſſimum exemplar in codice Vaticano 3542. ex quo cum excuſſis iam folijs collato, hæ diuerſitates annotatæ ſunt.

In titulo poſt nomina quatuor Patrum, additur, Abbatum.
Cap, 1. ver. 1. ſedentibus nobis, ms. reſidentibus.
Tertio poſt verſum diſtribueret. ms. tribueret.
Cap. 2. ver. 1. poſt multorum, ms. addit, hominum.
Ver. 2. ad vitæ. ms. interſerit, Beatæ.
Ver. 5. poſt, Nec, ms. addit, tamen. idemque 2. & 3. caput in vnum coniungit,
Pag. 28. cap. 5. ver. 2. conſcripta ſunt, pro, ſunt, ms. habet, placuerunt.
Pag. 29. cap. 6. ver. 6. poſt ne, ms. addit, fortè.
Cap. 7. quod in cod. vaticano quartum numeratur ver. 10. humiliter, ms. legit, humilitate.
Tertio inde verſu, parati eſtote, ms. habet, paratus ſit.
Verſ. vlt. poſt, hebdomada, ms. addit continua.
Pag. 30. verſ. 6. poſt, primò, ms. addit ante omnia.
Verſ. idem 5. tenet, ms. legit teneat.
Verſ. cap. penult. poſt nouerit, ms. addit, ſe.
Cap. 8. quod in ms. quintum eſt, verſ. 2. pro &, ms. habet, vt.
Mox eodem verſ. poſt venientibus, ms. addit, nec ipſe audeat cum venientibus.
Verſ. poſt decimo, poſt alicuius, ms. addit ibi.

T Sta-

Statim eodem verſ. proferatur,ms. legit recitetur.
Pag. 31. cap.9. quod in cod. Vaticano ſextum eſt, verſ.2. ieiunorum, ms. habet ieiuniorum.
Cap.11. quod in, ms. octauum eſt,verſ.2. poſt præcipit,ms addit dicens.
Pag.32. verſ.3. quod ſi infirmus eſt animo, ms.legit,quod ſi firmus eſt corpore.
Cap.12. quod in ms. nonum eſt,poſt illa verba tituli, fratres præueniant,ms. addit,iſte ordo teneatur.
Verſ.1.illa verba, & decernere debet ille, in ms, non habentur.
Verſ.4. pro quomodo,ms. habet qualis.
Verſ.4. poſt vocem, gradum,ms. addit ſibi.
Verſ.15.meruit,ms. legit meruerit.
Cap. 12. in titulo,poſt verbum obtineant, ms. addit, item.
Verſ.3.poſt nec, ms. addit hoc.
Pag. 33 verſ.2. poſt verbum recipere, ms. adiungit, & non ſolum non recipere.
Verſ. 7. quæ ponuntur poſt verbum ſuſcipiatur, vſque ad illa verba verſ.13. ille vero, &c. non habentur in codice Vaticano.
Verſ.19. pro ex his,ms.habet,his.
Verſ. cap. vltimo pro à Patre,ms. legit, ab eo qui præeſt,& in hoc definit,quod & Vaticanus tria vltima capita non agnoſcit.
Pag. 59. in titulo poſt vocem Pachomij, addit ms. hominis Dei ab Angelo traditam.
Verſ.12. Canobo quod ex Vaticano legit Canopo.
Verſ.penult. ad eos,ms. legit à Deo.
Verſ.vltimo,fuerat,ms. legit venerat.
Pag: 60. verſ.11.poſt vocem Chriſti, ms.Caſſinenſe & Vaticanum addunt,filia eius.
Verſ. 17. poſt vocem præpoſito,Caſſinen. ms. addit, qui ſuper eos conſtitutus eſt.

Verſ.

Verſ. 21. poſt illa verba, per ordinem, ms. Vat. addit, explicit Prologus, & quod hic ſequitur cap. 3. in Vat. primum numeratur. Caſſin. verò Codex, hic omittit ſex capitula ſeqq., & in principio Regulæ ponit.

Pag. 61. verſ. 1. pro voce, miniſtrorum, ms. Vat. legit, miris, & mox particulam, & non agnoſcit.

Verſ. 12. poſt biduum: ms. Vat. legit, in biduo.

Pag. 62. verſ. 2. dicitur, ms. Caſſin. legit, dicuntur, & verſ. 4. inuoluente, pro inuoluens.

Pag. 64. cap. 6. verſ. 2: quipiam voluens, ms. Caſſin. legit, reuoluens: & mox pro finiente, finiatur.

Cap. 8. verſ. 4. pro voce vinculum, ms. ms. Caſſin. & Vat. legunt, cingulum.

Cap. 9. verſ. 2. vnam, Vatican. legit, primam.

Cap. 10. verſ. 2. tres orationes: Vatic. legit, tertiam orationem.

Pag. 66. cap. 23. verſ. 2. poſt vnam, Vatic. addit, mandatum.

Pag. 67. verſ. vltimo, donec alius ſurgat de veſcentibus: Vatic. legit donec alij ſurgant à menſa.

Pag. 68. verſ. 1. comedendam. Vatic. comedendum.

Cap. 36. verſ. 1. pro, & congregat, Vatic. habet dum congregantur.

Cap. 37. verſ. 2. tragematia, Vatic. legit, dulciamina.

Pag. 69 cap. 41. pro accipient, Vatic. legit accipiant, tum addit, & ſic miniſtrent ei.

Cap. 42. verſ. 6. pro ægrotantibus, Vatic. legit, ægrotanti.

Cap. 44. Vatican. non habet illa verba miniſtrantibus &, ſed pro illis ponit, fratribus.

Pag. 70. ver. 1. pro conceſſione, Vatic. habet, conceſſu.

Cap. 49. verſ. 9. ſi enim, Vatic. legit, ſi eum.

Pag. 72. cap. 53. verſ. vlt. pro eius, Vatic. legit, ei.

Pag. 73. cap. 60. verſ. 2. quæ ſcripta ſunt, Vatic. legit, quæ ſancta ſunt.

Pag.77.verſ.2. pro voce, foras, Vatic.habet, procedendi.
Pag.78.cap.97.ver.3. & deterius accipiens, Vatic.omiſſo &, legit, deterius accipiet.
Pag.79.cap.109.verſ.1. ſub, Vatic. legit, ſuper, & verſ. 2. pro tegmine, timone.
Pag.80.cap.112.verſ.vlt.alteram, Vatic.legit, alterius.
Cap.113.cōmendatum etiam aliquid à Germano, &c. Vat. legit, cōmendatum aliquid, etiam à Germano, &c.
Pag.81.cap. 118. verſ.1.poſt diſciplina, Vat.addit, tenenda.
Verſ. 2. Vatic. tollet vocem autem, & pro ſoluit, legit, ſolue t, & poſt vocem funiculum, adiungit: nec moueat nauigium.
Cap. 122.verſ.3.reminent, Vat.ruminent.
Pag.83.cap.134.lotum, Caſſin.ms. lutum.
Cap.135.ver.1.diſtincti, Caſſin.ms.legit, diſcinti, & ver.2.poſt illa verba, in veſcendi loco, addit hæc: demiſſis manibus & humiliato corde, emendaturos ſe promittentes, vitam de qua arguuntur, & veniam deprecantes.
Cap.136.verſ. commonitione, Caſſin. ms. legit, communione.
Cap.139.verſ.3 pro &, Caſſinenſis legit, aut, & verſ.penult. ante verbum ſtabit, ponit, &.
Pag. 84. poſt cap. 142. Caſſin. ms. duo alia capitula ſubiungit prius de puellarum diſciplina, quod nos exhibemus in regulis ſanctimonialium pag. 151. non enim eſt Pachomij: incipit autem: Id capitulum nemo ad eas vadat, &c. ſecundum verò cap. quod hic ponit Caſſin. ms. eſt id quod nos referimus infra pag. 95. incipiens: quicumque de his.
Poſt nouum titulum verſ. 6. poſt vocem animæ Caſſinenſis addit conuerſorum.
Cap.143.verſ. 3. poſt coniunctionem & initio verſus poſitam, Caſſin.addit, ſic, tum ſub finem verſus, & mutat in vt.

Pag.

Pag.85. verſ.2. altera, Caſſinenſ. legit, poſtera.
Cap.147. verſ.3. poſt quod ſi; Caſſinen. addit, quid.
Cap.148. verſ.1. expanſum, Caſſin. legit oppanſum verſ.2. poſt verbum inuenerit, idem addit, nomen dies, mox poſt vocem Dominus, Caſſin. addit, veſtimenti.
Cap. 149. verſ.1. pro verbo oportet, Caſſin. legit, ponitur, & verſ. 3. poſt illa verba in veſcendi loco, hæc adiungit. Si autem in furto fuerit deprehenſus, triginta, & nouem verberabunt eum; & foris dabunt ei edere tantum panem & aquam; & opertum cinere, & cilicio per ſingula orationum tempora cogent eum agere pœnitentiam. Eadem lex in fugitiuis obſeruabitur.
Pag. 86. cap. 153. verſ.3. poſt illa verba, reus non erit, Caſſinen. ms. addit, peccati.
Cap. 154. hoc capitulum ſic habetur in ms. Caſſinen. ſi in Domo ſua præpoſitus viderit delinquentem, & non ſtatim increpauerit, nec nunciauerit.
Pag. 87. verſ. 9. ne negligat, Vatic. habet, non negligat, & mox pro Ne vincatur: Nec vincatur.
Verſ.15. ſermonem ducat, Caſſin. & Vatic. legunt, ſermone ducatur.
Verſ. 19. poſt ſententiam vterque, ms. addit, veram.
Tertio poſt verſu ante gloriæ, vterque ms. addit inanis.
Pag. 88. verſ. 12. Ethnicorum ambo ms. ms. legunt, Iniquorum, & mox pro ramorum, filiorum.
Quæ deinceps habentur poſt cap.159. in ms. Vatic. non comparent.
Pag. 89. cap. 163. verſ. 5. poſt illa verba, ante fores, Caſſin. addit à triginta, & nouem.
Pag. 90. cap.165. verſ.2. perfrictæ frontis, Caſſin. legit, perfectæ ætatis.
Pag. 91. cap.172. verſ. 3. pro ipſe, Caſſin. legit, per ſe, cap. 173. verſ.1. pro ſaltem, Caſſin. legit, autem.
Pag. 92. cap.176. verſ. 2. poſt &, Caſſinen. addit, apud: &

verſ.

verſ. 7. pro , operis ſui, legit, opuſque peccati ſui.

Pag. 93. cap. 181. verſ. 2. poſt vocabulum, fratres, Caſſin. addit, pro peccatis ſingulis.

Cap. 182. verſ. 2. pro fratris, Caſſin. habet, fratrum.

Cap. 183. verſ. 2. pro illis verbis, vel alterius domus fratrem, Caſsinen. habet, vel ab alterius Domus fratre, & verſ. 3. pro, poſtulare, legit, poſtulauerit.

Cap. 187. verſ. 2. celebrabunt: Caſsinen. celebrauerint.

Pag. 94. cap. 190. verſ 6. poſt vocem diuitias, Caſsinen. addit, eum, & verſ. 8. ante coniunctionem, &, Caſsin. addit, vt.

Cap. 192. verſ. 2. deferet: Caſsin. legit, deferentur.

Verſ. 3. pro cellæ: Caſsin. legit veſtium, & mox poſt verbum introeundi adiungit, illic.

PAR-

Pagina 100. poſt Procemium Regulæ S. Aureliani hæc, quæ ſequuntur.

LVCAS HOLSTENIVS adſcripſerat.

MONASTERIVM hoc Arelatenſe à ſancto Aureliano extructum fuit in honorem ſanctæ Crucis; de quo Cardinalis Baronius agit ad annum Chriſti 553. ſatis tamen hæſitanter: quod clarioribus documentis deſtitueretur. Sed epitaphium illud ſancti Florentini primi Abbatis exacte congruit cum nota illa temporis, quæ regulæ ſubiungitur. Nam Monaſterium fundatũ fuit anno Chriſti 548. ſub finem anni. Huic Florentinus præfuit primus Abbas annis quinque, hoc eſt vſq; in pridie Idus Apriles anni 553. vt inſcriptio eius ſepulchralis teſtatur apud Baronium hoc anno, numero vltimo; quæ & Redempti, & Conſtantini ſucceſſorum eius meminit: ex hac autem regula apparet, non ab Hilario Archiepiſcopo, ſed ab Aureliano Monaſterium extructum fuiſſe. Hic enim Auxanio ſucceſſit anno Chriſti 546. Hilarius autem integro ſeculo ante vixerat. Obijt enim, teſte Proſpero, anno vigeſimo ſexto Theodoſij Iunioris, qui fuit Chriſti 433.

IN-

INDICVLVS DECLARATORIVS

Vocum inuſitatiorum vſurpatarum in Regulis Patrum.

ABHORRICATIO *Regula Magiſtri cap.*8. *pag.* 328. *par.*2. Videtur ſignificare horrorem internum alicuius cognitionis non bonæ menti oblatæ.

Æquiuocus *Prolog. Reg. ſolitar. pagina* 464. *part.* 2. Qui eodem nomine vocatur. Nam vtrique tam auctori regulæ, quam ei, cui ea nuncupata eſt, cõmune nomen erat Grimlaicus.

Alleluiaticum *S. Aurelian. in ordine pſallendi pag.* 69. *par.* 3. Videtur eſſe pars quædam officij diuini in qua iterabatur Alleluia.

Ambaſcia *Regul. S. Columb. cap.* 10. *pag.* 174. *par.* 2. Legatio, vti & Legati Ambaſciatores, de quo verbo vide Voſsium *de vitijs ſermonis pag.* 175. & 175.

Ambroſianus *Reg. S. Benedicti cap.* 9. *pag.* 25. *part.* 2. Hymnus, vel à ſancto Ambroſio compoſitus, uel ab alijs ad eius imitationem. Vide *Menard. ad Concord. regularum pag.* 344.

Analogium *Reg. S. Benedicti cap.* 9. *pag.* 25. *par.* 2. Pulpitũ ſiue ſuggeſtus, ex quo legitur. Vide, *Menard. ad Concord. reg. pag.* 344. *& Sonnerum in gloſs. addito ad Anglicanæ hiſtoriæ ſcript. decem.*

Apoſphragiſmus *Reg. Solit. cap.* 15. *pag.* 492. *Præcipiat Epiſcopus oſtium retruſionis cellulæ Apoſphragiſmo ſuo ſigilllare,* &c. Vox græca ἀποσφραγισμὸς ſignificans impreſsionem ſigilli.

Bacellus *Reg. S. Pachom. cap.* 81. *pag.* 76. *part.* 1. pro Bacillo ſiue baculo.

Baum *Ante epiſt. S. Pachom. pag.97. & 98. par.1.* Linguâ Ægyptiorum monaſterij nomen. *Gennad. Maſsil. & Cyrill. relati ibid.*

Bebrinum veſtimentum, *Reg. S. Cæſar. cap.7. pag.37. par.3.* Veſtis è pelle Caſtorina; nam Caſtorem animal alio vocabulo dici Bebrũ, docet Scholiaſtes Iuuenalis ad illud Satir.12.

imitans Caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit.

Biberes *Reg. S. Benedicti cap. XXXV. & aliæ regulæ alibi.* Significat liquoris hauſtus, ſiue ſorbitiones: vnde permitti dicuntur ſinguli biberes, aut tres biberes. Vita S. Popponis Abbatis cap. XXX. §.51. *diſcedens inde caritatis veſtigia ſuis reliquit, ſingulisque tricenos dies ſingulos dari biberes precepit,* hoc eſt, vt interpretatur Voſſius de vit. ſerm. *vini ſchyphos.*

Bibituria *Reg. S. Aureliani in ordine conuiuij pag. 72. part. 3.* Sorbitio, ſiue hauſtus. Vide ſupra vocem *Biberes.*

Birrhus Amicularis *in teſtamento S. Cæſar. pag.53. par. 3. & Reg. S. Iſidori cap.13. pag.214. par.2.* Ex quibus locis Birrhum fuiſſe veſtimenti genus Monachis interdictum ob ſui pretium, aut mollitiem. Vide *Menard. ac Conc. reg. pag.904. & Voſſium de vit. ſerm. pag.182.*

Biſacciæ *Reg. Magiſtri cap.1. pag.312. part.2.* ſunt manticæ duas peras habentes.

Bracile *Reg. S. Benedicti cap.55. pag.51. par.2.* Numeratur in ſupellectili monaſtica: quid ſit exponit ſanctus Iſidorus ex Caſſiano ſic ſcribens Orig. lib. 19. cap. 33. *Redimiculum eſt quod ſuccinctorium, ſiue Bracile nuncupamus, quod diuidens per ceruicem, & à lateribus colli diuiſum* (lege demiſſum) *vtrarumq; alarum ſinum ambit atque hinc inde ſuccingit,* &c. Vide *Menard. ad Conc. regul. pa.894.*

Braciſiatorium *Reg. Cuiuſdam cap. 12. pagin. 3. Similiter, & quæ braciſiatorium ad ceruiſiam faciendã inhabitauerit*. &c. Officina, in qua ceruiſia, ſeu zythũ conficitur à nomine Bratium, ſiue Braſium, quod veteri Germanorum idiomate ſignificat hordeum, ex madido torrefactum. Vide *Menard. ad conc. reg. pag.* 1042.

Caldellus *Reg. S. Cæſar. cap.* 16. *pag.* 40. *par.* 3. Vaſculum potorium ceruiſiæ, aut zythi: nam diſtinguit caldellum à mero reg. Mag. cap. 27. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag.* 715. *Videtur idem eſſe caldus, cuius mentio in reg. magiſt. cap.* 27. *pag.* 377. *par.* 2.

Campſantes Reponi debet *in cap.* 56. *reg. magiſt. pag.* 409. *par.* 2. *ver.* 2. pro cantantes quod ibi legitur perperam, vt dudum monuit doctiſſimus Menard. *ac Conc reg. pag.* 850. eſt autem campſare vt idem ibid. & gloſſ. Iſidori docet, id ipſum quod flectere, deductũ nimirum à græco *κάμπτειν*.

Capitale *Reg S. Benedicti cap.* 55. *pag.* 51. *par.* 2. Puluinum, cui caput iacentis incumbit, Ceruical. Vide *Menard. ad conc. reg. pag.* 893. & *Voſſ. de vit. ſerm. pag.* 370.

Caucellus *Reg. Mag. cap.* 27. Genus Poculi certæ menſuræ, diminutiuum à caupo voce viſitata Spartiano, & Ennodio. Vide *Menard. ad Conc. regul. pag.* 828. Vide etiam, *Roſuueidum in Onomaſtico pag.* 1014. qui docet fuiſſe vas ligneum, vbi non exprimitur alia materia.

Chore *Reg. S. Donati cap.* 75. *pag.* 117. *par.* 3. Videntur eſſe diſtinctiones pſalmorum ſingulæ pſalmos plures continentes, vt ſunt noſtri Nocturni in Officio Romano.

Chriſmal Siue Chriſmale *Reg. S. Columb. cap.* 10. *pag.* 165. *par.* 2. Velum, ſiue faſcia, qua frons chriſmate ab Epiſcopo inunctorum ligabatur. Ordo Romanus: *Deportantur ipſi infantes ante Pontificem, & dat ſingulis*

ſto-

ſtolam candidam, & Chriſmale. Vſus erat Chriſtianorum in Anglia, vbi S. Columbanus, cuſtodire religioſè velum illud, quo faſciati in confirmatione fuerant, & & qui negligerent pœna afficiebantur. Beda in pœnit. cap. 13. *Qui in plebem ſuum chriſmal perdiderit & non inuenerit, quadraginta dies pæniteat*. Vide *Vocabularium Dominici Magri pag. 66.*

Cicendelus *Reg. Mag. cap. 29. pag. 381. par. 2.* Idem quod Cicendela multis Scriptoribus Eccleſiaſticis vſurpatum vocabulum ad ſignificandam lampadem penſilem. Vide *Voſſium de vit. ſerm. pag. 382. & vocab. Magri pag. 68.*

Cingella *Reg. S. Donati cap. 65. pag. 113.* Diminutiuum à Cingula.

Circellum *Reg. Magiſt. cap. 95. pag. 462. par. 2.* Eſt annulus ſimellæ ianuæ inſertus, quem mouet is, qui ſibi ianuã vult aperiri. *Menard. ad Con. Reg. p. 1038.*

Collecta *S. Pachom. cap. 9. pag. 64. cap. 132. pag. 82. & cap. 141. pag. 84. par. 1. S. Fructuoſ. cap. 13. pag. 266. par. 2.* Eſt congregatio fratrum in locum vnum, qui ipſe locus Collecta quoque vocabatur, vt patet *ex cap. 132. Reg. S. Pach.*

Confeſſio *S. Aurelianus cap. 4. pag. 101. par. 2. de capillis illius in confeſſione mittatur, vt ei in teſtimonio ſit*: hoc eſt intra capſam ſacrarum Reliquiarum reponatur. Eſt enim confeſſio, (vt obſeruat *Menard. ad Conc. reg. pag. 980.*) capſa, ſeu tabernaculum ex auro, vel argento, vel alia quauis pretioſa materia in honorem alicuius ſancti fabricatum, & probat ex multis locis Anaſtaſij Bibliothecarij, nimirum ad honorificè conſeruandas eius Sancti reliquias Inde contento denominante continentem, Romæ confeſſio ſancti Petri dicitur ſacellum, intra quod venerandæ eius reliquiæ continentur.

Corticula *Reg. S. Fructuoſi cap.56. pag.243. par.2.* Locus, in quo recludebantur Monachi pœnitentes.

Cuſpus *Reg. Mag. cap.81. pag.431.* Lignum ſandalium, è gloſsis veteribus. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag. 922.*

Curſus *Reg. Cuiuſdam cap. 11. pag. 126. par. 3. & alij alibi ſæpe.* Id quod vulgo dicitur diuinũ Officium penſo diurno perſoluendum. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag 785. & pag.1031.*

Decania *Reg. S. Bened. cap. 21. pag.32.* numerus decem Monachorum vni ſubiectus, qui Decanus vocatur, antiquioribus latinis decurio. Decania *in Reg. Mag. cap.11. pag.341.* Decada dicitur.

Diptychum *Reg. Mag. cap 93. pag.458.* Tabella duas plicas habens, in qua ſcribebantur nomina Monachorum. Vide *Onomaſticon Roſuueidi pag. 1016.*

Directaneum, vel Directaneus *Reg. S. Cæſarij cap. 21. pag.92. par. 2. Reg. S. Aureliani de ordine pſallendi pag. 69. & 70. par.3.* videtur eſſe pars officij diuini, quæ à ſtantibus recitatur: quare viderit Voſsius *de vit. ſerm. pag. 409.* quo fundamento dicat eſſe *id quo dirigitur vita Monaſtica*, nam loca, quæ citat, id minimè ſuadent.

Diſcoferæ *Epiſt. S. Cæſar. ad Oratoriam Abbatiſſam pag. 50. par.3.* Miniſtræ Menſarum, quæ diſcos ferunt.

Ebiymij *Locus Reg. S. Pachomij cap.14. pag.65. par.1.* Ebiymius, vel Ebiymium videtur eſſe vox Ægyptia; porrò lingua Ægyptia, ſiue Coptica poſterior à temporibus Alexandri cum è græca ferè corrupta ſit, vt etiam eius characteres indicant, credibile eſt vocem Ebiymius è græco ὑμνῳδὸς, aut fortè etiam ὑμνῳδὸς detortam notione ferme ſimili eius, quæ vocabulo latino Præcentor, ſiue Cantor ſubijcitur. Fuiſſe autem

autem in Pachomianorum pſalmos cantantium choro locum proprium eius, cui incumbebat ex officio præire cantaturus, & tonum dare, ex ſimilium cœtuum vſu etiam hodierno non eſt inueriſimile. Accipere igitur poſſumus Ebiymij locum pro ſede, vel pulpito Præcentoris, donec aliud aliunde alluceat certius.

Exagiliarius *Reg. Mag. cap.91. pag.450. par.2.* exiſtimat *Menard. ad Conc. reg. pag.* 997. legendum Exagellario, vt ſignificetur diſtributor Exagellatum, quæ erant munera à morituris legata clientibus, aut amicis, prout intelligitur ex Ennodio in vita S. Epiphan. Ticinenſ. quem ait ſentientem ſe breui moriturum munera ſacerdotibus tribuiſſe, *quod fecit* (verba ſunt Ennodij) *quaſi Exagellam relinquens*.

Fimella, ſeu Femella *Reg. Mag. cap.95. pag.462. part.* 2. eſt ferrum ianuæ affixum, per quod circellum ei inſertum ducitur, *Menard. ad Conc. reg. pag.*1038.

Galnapis Vide ſuperius *Clanapes*.

Gauiſci *Reg. Mag. cap. 81. pag. 429.* gaudere inaniter geſtiendo.

Heptaticum *Reg S. Benedicti cap. 42. pag. 43. par. 2.* dicitur pro Heptateucho, complectitur quinque libros Moſis, Ioſue, & Iudicum.

Incauſtum *Reg. S. Cæſar. cap.7. pag. 37. & S. Donati cap. 54. pag.113. par.3.* dictum pro Encauſto voce vſitata Plinio à græco Ἐγκαυστὸς eſt ſuccus incoctus vnde color efflorescit, vnde extendi poteſt ad ſignificandum atramentum, quæ notio locis hic citatis conuenit, nec eſt incredibile vocem in Italia vulgarem *Inchioſtro* ex incauſto detortam.

Inthicæ *Reg. Mag. cap. 27. pag. 378.* è græco ἐνθῆκαι Penuariæ cellæ, promptuaria, apothecæ, vbi repo-

nun-

nuntur, quæ ad vſum ſeruantur. Vide etiam *Menard. ad Conc.reg.* 148.

Iutta *Reg. Mag. cap.*27. *pag.*376. Suſpicatur Menardus eſſe potionem ex lacte mixtam. Vide illum *ad Conc. reg. pag* 737. *par.*2.

Lebetones *In excerptis ex vita S. Pachomij pag.* 55. linea veſtis inſtar Colobij ſine manicis. Vide *Roſuueid. in Onomaſt. pag.*1026. qui docet idem eſſe Lebitonem, ſiue Lebetonem cum Leuitonario, ſiue Lebetonario voce ſæpius in hiſce Regulis vſurpata. Vide etiam *Menard. ad Conc. reg. pag.*895.

Lordicale *Reg. Mag. cap.* 1. *pag.* 312. Hoc eſt dorſo incuruato incedere. Vide *Menard. ad Conc.reg. pag.* 111.

Lucernarium *Reg. Incert. Autor. cap.*11. *pag.*69. *par.*2. Synaxis veſpertina, ad quã lucernæ accendebantur, dicta etiam lucernaria. Vide *Menard. pag.* 366.

Mannariola Linea, vel potius Manuariola *Regul. Mag. cap.*81. *pag.* 429. Sudariola manugeſtata.

Mantum *Teſtam. S. Cæſar. pag.*56. *par.*3. Eſt amictus, ſeu pallium, ſic dictum, quod manus tegat.

Marciones *Regul. S. Aureliani ad Monachos cap.*19. *pag.* 104. *par.*2. & idem *in Reg ad Virgines cap.*15. *pag.*65. *par.* 3. Opifices, qui marculis vtuntur Fabri Murarij vti & Carpentarij, cum quibus hic iunguntur ſunt Fabri Lignarij.

Matta *Reg. S. Pachomij cap.* 6. *& alias ſæpè pag.* 64. *par.* 1. Genus culcitræ durioris, cui Monachi macerandi corporis cauſa ſolebant incumbere. Vide *Menard, pag.*893. *ad Conc. reg.*

Mentio *Reg. Mag. cap.* 15. *pag.* 355. *Si mentionem ſuadet* nempe Diabolus. Mentionis vocabulo deſigna-

ſignatur hic mendacium. Gloſs. Philoxeni, mentio ψῶσμα. Vide *Menard. pag.* 286.

Miſſæ *Reg. Patrum cap.6. pag.*38. *& Reg. S. Benedicti cap.*17. *pag.*29. Orationes & collectæ, quæ in fine verſus à Sacerdote dicebantur, dictæ Miſſæ, eo quod Deo miſſæ ſint: aliquando accipiuntur pro horis canonicis, & curſibus nocturnis, prout in *Reg. Patrum d. cap.*6. Vide *Menard. pag.* 331. 376. *&* 767. qui alias declarationes affert.

Mucidare *Reg. Mag. cap.*1. *pag.*312. *par.*2. Mucidum fieri de pane.

Nonnus & Nonna ſæpe, in his regulis, nomina reuerentiæ cauſa ſenioribus Monachis, & Monialibus tributa. *Menard. ad Conc. reg.* 1021.

Nugaliſſimus *Reg. Patrum cap.* 10. *pag.* 41. Nugaliſſimo veſtimento. hoc eſt parui momenti, nullius valoris.

Patula *Reg. S. Fructuoſi cap.* 14. *pag.*245. *par.*2. patens, notoria, cuiuis ſpectabilis.

Pauula *Reg. Pachomij cap.* 72. *pag.* 76. *par.* 1. *Nullus habeat ſeparatim mordacem Pauulam &c.* Intelligitur ex ſequentibus, his verbis ſignificari inſtrumentum Chirurgicum accommodatum ad euellendas ſpinas, quæ crebrò inter incedendum, aut laborandum infigebantur pedibus nudis, aut male protectis Monachorum. Scimus linguam Ægyptiam poſteriorum temporum, poſt Alexandriam conditam, multum è græca habuiſſe. Si ergo quæramus apud Græcos vocabulum Pauula, occurret παῦλα, quod Heſychius interpretatur ἄνεσις. ἀνάπαυσις. *remiſſio, requies.* quia vero aculeum carni, infixum gerens requieſcere nequit præ ſenſu puncturæ, priuſquam euellatur, ſanè potuit inſtitui, communicato cauſæ nomine effectui, vt organum, quo pungulus abſtraheretur è membro confixo, παῦλα ſiue

ſiue Pauula, hoc eſt *remiſſio, & requies* appellaretur. Sed tunc vacaret hoc loco adiunctum mordax. Nam ſi Pauula forcipula eſt, ſatis intelligitur eſſe mordacem. Non eſt autem credibile in Regula breuiſſimè ſcripta otioſum vocabulum poſitum. Non diſſimuletur ſuſpicio, quæ oboriri poteſt de fide Scripturæ huius: fortaſſe Pauulam hic ita ſcriptam legimus negligentia Librarij excidere ſibi literulam *r* inter exſcribendum paſſi; & *paulam* repræſentantis, cum *paruulam* edere deberet. Sanè qui vixerunt in Narbonenſi Gallia, & Septimania, quo in loco diu vixit, non longè inde natus ſanctus Benedictus Abbas Anianenſis huius collectionis Autor, referunt vernacula illic, qua plebs vtitur, lingua forcipem *mordacem*, ſiue *mordaciam* dici. Quid ſi ergo ſuſpicetur quis ibi in Anianenſi Monaſterio iſtam ab aliquo Monacho qui, vti Caſſianus, in Ægypto fuiſſet, Regulæ Pachomij interpretationem concinnatam: & huic forcipulam, aut, vt Celſus loquitur, vulſellam exprimere volenti, popularem vocem pro Latina obrepſiſſe? Si hoc recipitur, *mordax* ſubſtantiuum hoc loco fuerit, poſitum pro *forcipe*, cui ad ſignificandam forcipem paruam, ſiue volſellam, *paruula* epitheton ſit adiunctum. Hæc ſi probare renuit, toleret ſaltem benignus Lector, donec quid melius occurrerit.

Paximatium *Regul. S. Columbani cap. 3. pag. 155. & alibi par. 2.* panis ſubcinericius. Vide *Roſuueid. Onomaſt. pag.* 1023. Alij panem biſcoctum interpretantur. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag.* 507.

Præſſoriolis *S. Cæſar. cap. 26. pag. 28. par. 3.* Arcæ in quibus veſtes ſeruantur: hic tamen ſumuntur pro arcis, in quibus res ad victum ſpectantes reponebantur.

Pſia-

Pſiathium Sæpè in his regulis, eſt teges, ſiue ſtorea ex iunco, ſiue papyro confecta; ea pro lecto & ſtragulo vtebantur Monachi. Vide *Roſuueid. Onom. pag.*1035. *& Menard. pag.*758.

Puduclent *Reg. Mag. cap.*81. *pag.*428. *par.*2. ſic habet: *Habere debent fratres in hieme paraturam groſſam quotidianam ſtamineam, & tunicam aliam nocturnam, quam poſt nocturnos puduclent, quia in die diuerſis occupantur laboribus.* Sententia videtur exigere, vt verbum puduclent ſignificet *exuant*, ſiue *deponant:* hinc enim tunica, de qua agitur, vocatur nocturna, quia noctibus tantum vſui eſt recitantibus in choro nocturnos, hoc eſt preces eccleſiaſticas, & pſalmos, qui noctu cantantur: dat vero rationem, cur exuenda ſit poſt nocturnam pſalmodiam; *quia in die diuerſis occupantur laboribus,* ad quos impedimento eſſet tunica illa talaris, & præterea tractatione materiarum, circa quas laboratur, inquinaretur, minuſque deceret in choro nocte proxima cantantes. Ergo cum exigat analogia, *vt puduclent ſit à verbo puduclo,* nos quidem neſcimus, quid hoc verbi ſit, interimque dum alluceat aliquid certius, ſuſpicamur vocem eſſe mendoſam, & fortaſſe ſcriptum ab auctore fuiſſe *debucculent,* vt ſit à verbo *debucculare,* quod ſonet reſoluta qua ligabatur ad collum Buccula, ſiue fibula ſupernè tunicam attrahere, & ſic deponere, quo modo ſacerdotes ſacrificio peracto exuunt albam, quam vocamus, hoc eſt, tunicam lineã. Fibulã veteri lingua Gallica (Gallus autem videtur fuiſſe Auctor Reg. Mag.) dictam eſſe bucculam argumento eſt hodierna vox gallica *Boucle,* qua fibula deſignatur: inde porro facile formatum fuerit verbum debucculare. Hæc tentabamus micantes in tenebris, miſerebitur lector eruditus, & ſi quid melius habet, conferet.

Puſca *Reg. Mag. cap.* 27. *pag.* 376. *par.* 2. alias Poſca, potio ex aqua & aceto temperata. Vide *Roſuueid. Onomaſt. pag.* 1934.

Quadra *Reg. Mag. cap.* 18. *pag.* 306. quarta pars panis. *Menard. ad Conc. reg. pag.* 609.

Raca *Reg. S. Baſilij cap.* 145. vox eſt Euangelij, cuius declaratio, præter ea, quæ S. Baſilius hic affert, ex interpretibus Euangeliorum peti debet.

Rachinæ *Reg. Mag. cap.* 81. *pag.* 430. genus ſtraguli leuioris. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag* 922.

Recellæ *Reg. Mag. cap.* 1. *pag.* 310. Secundum diminutionem è vocabulo res, vnde fit primo regula, deinde recella, pro quo & Reſcella legitur *Reg. Solitariorum cap.* 47. *pag.* 563. *par.* 2.

Regiſtoria *S. Cæſar. cap.* 26. *pag.* 28. ſignificat eam, quæ curam habet Arcellarum, quibus ciborum reliquiæ, vel alia ad victum neceſſaria concluduntur.

Repedare *Reg. Mag. cap.* 63. *pag.* 416. Redire vnde quis venerit.

Reſtratus *Reg. Mag. cap.* 1. *pag.* 312. Aſinus iterum ſtratus, hoc eſt, cui denuò ſtratum imponitur.

Rogus Dei *Reg. Mag. cap.* 33. *pag.* 387. & alibi ſæpe, Rogus à rogando, eſt precatio Litaniæ Kyrie eleiſon.

Sabanum *Reg. Mag. cap.* 19. *pag.* 363. linteum. Vide *Menard. ad Conc. reg. pag.* 610.

Sarſurium *Reg. S. Cæſar. cap.* 43. *pag.* 34. *par.* 3. *nihil aliud in ipſis niſi Cruces, aut nigræ, aut lactinæ tantum opere ſarſurio.* Gregorius Turonenſis lib. 2. Hiſtor. Franc. cap. 15. *Parietes ab altarium opere ſarſurio, ex multo marmorum genere exornatos, &c.* videtur opus eſſe quaſi muſiuum, & teſcellatum ex Voſſio *de vit. ſerm. pag.* 586.

Sarabaitę *Reg. S. Benedicti cap. pag.* 11. *Reg. Mag. cap.* 1. *pag.* 319. *par.* 2. Sunt Monachi vagi nulli ſubiecti; vox eſt Ægyptiaca à verbo ſignificante renuere, aut recuſare,

cuſare, quod hi recuſent Abbatem habere cui ſubſint. Vide *Menard.ad Conc. reg. pag.*104. 105. & 121.

Saltuarius *Mag. cap.*11. *pag.*340. eſt quidam Magiſtratus ſeu Iudex. *Menard. ad Concord.reg. pag.*444.

Scemare *Reg.Mag.cap.*81.*pag.*429. ſibi placere ſeque oſtẽtare, ac ſic parum ſanum ſe probare. Vide *Menard.ad Conc.reg.pag.*920.

Spartea *S.Iſidorus cap.*17.*pag.*219.*par.*2. eſt calceus ex ſparto confectus Hiſpanis proprius, apud quos calceamenta ex ſparto conficiebantur, communiter geniſta dicitur *Menard.ad Conc.reg.pag.*536.

Sputum Sacramenti *Mag. cap.*24.*pag.*371. *Et ipſe ſimiliter ſuum merum propter ſputum ſ cramenti accipiat.* Sumebatur enim ad cohibendum ſputum poſt communionem, ne quid ex ea proijceretur in ſputo. Vide *Menard.ad Conc.reg.pag.*692.

Stricare *Reg Mag.cap.*79.*pag.*421. id eſt conſumere.

Subtelaria *Reg. Solit. cap.* 49. *pag.* 567. genus quoddam ſandaliorum.

Suppoſitio, vel potius ſuperpoſitio; nam ita potius videtur legendum ex *Menard.in Conc.reg.Reg. S.Columb. cap.* 10. *pag.*167. *par.*2. *cap.* 54. & 56. videtur eſſe extraordinarij ieiunij indictio ob culpam. Vide *Menard.pag.*800.

Synpecta *Reg. S.Bened.cap.*27. *pag.* 34. *part.*2. vox græca συνπεκτα ſonans colluſorem, ſiue familiarem.

Totihioc *Reg. S. Pachom. cap.* 1. *pag.* 63. *par.* 1. vox Ægyptia ſignificans, vt ibi dicitur, Præpoſitum domus.

Toxa *Reg. Solit. cap.*2. *pag.* 567. *par.* 2. Stragulum è craſſo panno,

Tutetur *Reg. Mag.cap.*29.*pag.*381. Ideſt extinguatur. *Menard. ad Conc. reg. pag.*463.

Vaciuus *Reg. Mag. cap.* 18. *pag.* 361. *par.* 2. Vacuus ab opere, vice ſua perfunctus in miniſterio.

Verſus Apeitionis *Reg. Mag. cap.*44. *pag.*392. verſus dici ſolitus in principio officij Eccleſiaſtici, qualis hodie *Deus in adiutorium*.

Verſus Cluſor *Reg. Mag. cap.*37. *pag.*390. *par.*2. verſus dici ſolitus in clauſula officij Eccleſiaſtici, qualis hodie *benedicamus Domino*.

Verſus Taciturnitatis *Reg. Mag. cap.* 58. *pag.*411. *par.*2. videtur eſſe verſus, quo pronunciato totus chorus ſilebat ad tempus, vt hodie dicto Kyrie eleiſon omnes ſubmiſſa voce recitant orationem dominicam.

Ænigmaticæ formulæ loquendi vſurpatæ in Regulis, aut Epiſtolis S. Pachomij, vbi claſſes Monachorum deſignantur per litteras alphabeti &c. fusè declarantur ab Athanaſio Kircherio Societatis Ieſu in ſupplemento Prodromi, & Lexici Copti cap. 1. pag. 503. & ſequent. quem conſulere Lector poterit.

INDEX
RERVM MEMORABILIVM
Quæ in toto hoc opere continentur.

A

ABBAS qualis eſſe debeat, 1.p.41.152. 205. 2.p.12. & ſeq. 52.58 59.140.200. 246.255.263.264.271. 283.289 315.316.355. 452.455.
Verbo & facto ſuos ſubditos inſtruat. 1. p. 28. 2.p. 13. 200.240. 316.
Sine acceptione perſonarum cum illis ſe gerat. 1.p.34.2.p.3.14.36.316 570.
Regulam in omnibus ſeruet. 2.p.59.
Coquinæ & menſæ in certis feſtiuitatibus inſeruiat. 2.p.142.
In refectorio nil alijs melius expetat. 2.p. 210. 265.
Cum timore Dei & obſeruatione regulæ omnia faciat. 2.p.15.
Studeat plus amari, quam timeri. 2.p.59.
Omnium infirmitati compatiatur. 2.p.200.
Nil ſibi propriè vindicet. 1.p.40.
Non poteſt alienare res monaſterij. 2. p. 107. 140.
Neceſſaria fratribus prouideat. 2.p. 40.561.
Sine conſilio nil faciat. 2. p. 15.
Simpliciter cum ſuis fratribus in monaſterio viuat. 2.p.255.
Rationem reddet tam de ſua, quam de ſubditorum anima. 2.p.12.14. 40.109.315.
Domnus & Abbas vocatur. 2.p.57.
An laborare debeat cum fra-

fratribus. 2.p. 136.
Quomodo ſe gerere debeat circa tentatos. 2. p.355.
Ab eo totius monaſterij pendere debet ordinatio. 2. p. 58.
Abbas iracundus quomodo corrigendus. 2. par. 355.
Abbas non ſacerdos in adminiſtratione monaſterij ſacerdoti præfertur. 2.p.432.
Abbatis quomodo fieri debeat electio. 2 p.58.
Vitæ merito, & ſapientiæ doctrina eligendus, etiā ſi vltimus ſit in cōgregatione, ibid.
Cæremoniæ in Abbatis ordinatione, 2.p. 456.
Abbates pro regimine conuenire debent. 2.p.263. Vide *Superior*.
Abbatiſſa qualis eſſe debeat 3.p. 49.50.51. 84.124. 125.
Omnia quæ ſubditis iniungit, in ſe prius experiatur. 3.p. 50.51.81.
Æqualem ſe alijs exiſtimet. 3.p. 50. 173. 174.
Vnam plus alijs non diligat. 3.p. 51.81.181. & append.121.
Cum alijs reficiat. appen. 121.
Proſit magis quam præſit. 3.p. 81. 168.
Tot habeat animas, quot filias. 3.p.125.
Cum timore & obſeruatione regulæ omnia faciat. 3.p. 82.
Contra. Abbatiſſas diſpendioſas. 3.p.48.
Abnegare ſe-ipſum quid ſit. 2.p.470.
Abnegatio generalis in omnibus. 1. p. 287.
Abnegatio ſui ipſius perfectionem facit. 2.p.470.
Abnegationis tres ſunt ſpecies. 2.p.287.
Abſentium memoria in oratione facienda. 2.p.61. 362.
Abſolutio ab excommunicatione quomodo fiat. 2.p.352.
Abſtinentia tegenda, 2.par. 286.
Abſtinentiæ commendatio. 2.p.235.3.p. 167.199. append. p.2. 45.46.
Acceptio perſonarum nulla debet eſſe in religione. 1.p.

1.p.34.241.2.p.13.202 248.316.452.
Aduerſarius, cui in via conſentire debemus, quis ſit. 1.p.270.
Ægroti non contriſtandi aut ad manducandum cogendo, aut ab eis cibũ retrahendo. 1.p. 4.
A feminis curari non debent. 2.p.272.
Qualiter a parentibus viſitari poſſint. 1.p. 72.
Ægrotorum cura qualis eſſe debeat. 1. par. 47. 68.70.2.p.39.240.420 Vide *Infirmus*.
Amandus Deus ſuper omnia.1.p. 17.81. 181.
Amare Deum facile. Appen. 93.
Amare Deum ſuper omnia quid ſit. 1. p.205. 2.p. 519.
Amor illicitus cauendus. 2. p. 82.
Amor inimicorum.1.p.260. 261.2.p.525.
Amor proximi.1.p318.214. 215.259.260. 3.p.216. Append. 25.33.35.
Amor ſui quid ſit. 1. p.259.
Ad amorem Dei & proximi quænam prouocent. 2. part. 518.
Amoris Dei priuatio ſummum malum. 1.p. 179.
Amoris Dei probatio. 2. p. 519. Vide *Dilectio*.
Anachoretæ, monachorum genus & quale. 2.p.11, 309.468.
Quis eorum auctor. 2.p. 469.
Angeli opera noſtra Deo omni hora renunciant. 2.p.21.333.
Angeli præſentes aſſiſtũt officio diuino.2.p.578.
Anguſta & arcta via quænã propriè ſit.2.p. 258.
Annona vnde dicta.2.p.379
Appellationes quam ſint odioſæ.2.p.379.
In quibuſdam caſibus permiſſæ. 2.p. 280.
Aqua ad potum ſufficit. 1.p. 198.
Aqua non auide ſumenda 1.p.15.
Aquæ potus nimius nocet animæ & corpori. 2. p. 377.
Aquam bibere die ieiunij non licet.1.p. 77.
Arbitrium proprium refrænandum.2.p.423.
Arma militiæ ſpiritualis quænam

nam ſint.append. 31.
Armorum ſpiritualium, & ſæcularium differentia ibid.
Arrogans quis.1.p.255.
Artes omnes, quantum fieri poteſt, in monaſterijs exercendæ. 2. p. 61. 462.
Artes ſine ſuperioris licentia non diſcendæ. 2. p. 83.
In Aſinis Monachi equitabant 1. p. 80.
Auaritia fugienda. App.41.
Eius definitio.1.p.255.
Auarus inferno ſimilis. 1. p.255.
Auditu iuſtum eſſe quid ſit. Append. 20.
Auſteritates infirmitatis metu non deſerendæ. 3. p. 210.

B

Balneorvm vſus quibus conceditur.2.p.39. 3.p. 28. 89.
Poſt Baptiſma lapſi rebaptizandi, & quomodo. 3. p. 533.
De Baptiſmatis fonte quemquam excipere nefas. 2.p.90. 104.128. 3.p.107.
Baptizare neminem licet in monaſterijs. 2.p. 128.
Beatitudo in quo conſiſtat. 3.p.237.
Beatitudo debet eſſe de ſuo ſtatu ſecura. 2.p.487.
In æterna beatitudine tantum Deus perfectè videri poteſt, ibid.
Benedicere poteſt ad menſam Sacerdos poſt Abbatem. 2.p.55.
Non benedicitur cibus excommunicatorum. 2. p.34. 268. 3.p.116.
S. Benedicti elogia. 2. p. 2. 3.
S. Benedicti regula ab omnibus monachis obſeruata. 2. p.3.
Benedictiones crebræ apud monachos. 2.p.367.& ſeqq.
Beneficentia erga proximũ. 3. p. 216.
Beneficentiæ ſororibus præſtandæ, quamuis raro videndæ. 2. p.288.
Beneficia Dei erga homines. 1.par. 180. 181. App. 33. 34.
Biberes binæ ad prandium, & ad

& ad cœnam. 2. par. 113.
Biberes ſumant Coquinę ſeptimanarij.2.p.39. 3.p. 114.
Bona temporalia ex toto corde fugienda. 2. p. 474.
Boni temporalis amiſſio fit exercitium iuſti, & iniuſti ſupplicium. ibid.
Bonum quid ſit. 2. p. 475.
Bonum temporale impijs eſt præmium, bonis temporale ſolatium. ibid.

C

CANTARI in choro cui liceat. 2. p. 41.
Quomodo cantari oporteat. 2. p. 79.
Cantilenæ quænam vetitæ. 2. p.78. & ſeq.
Capelli in monialibus non videndi. 3. p. 8.
Capitulum culparum collecta vocatum. 2. p. 266. & ſeqq.
Carcer apud monachos frequens. 2.p.288. & ſeq.
Caritas omnium virtutum mater. 2. p. 121.
Quomodo haberi poſſit. 1. p. 258.
Quibus indicijs cognoſcitur. 1. p. 259.
Quæ ſit illius menſura. 1. p. 258.
Sine illa omnia ſunt infructuoſa. 2. p. 130.
Caritas mutua, & vnanimitas ante omnia Monachis commendatur. 2. p. 75.
Caritas erga proximũ quomodo implenda. 1. p. 214.
Qualem debemus habere caritatem ad inuicem. 1. p. 214.
Caritatem non dehoneſtari quid ſit. 1.p. 264.
Caritatis proximi præcipua ſigna. 1.p.259.
Caritatis varij effectus. 3. p. 11.
Carnes ſolis infirmis & omnino debilibus conceduntur. 2.p.41.93.108. 155.212.235.556. 3.p. 41. 177.178.189.
Caro qualiter mortificanda. 2.p.189.
Caſtitas eſt donum Dei. 3.p. 207.
Aſpectu ſolo perit. 3.p.9.

Studioſe conſeruanda.1.p. 4.5.13.78.90.131.132.
Conſideratio ad illã conſeruandam.append.38. & ſeqq.
In caſtitate præterita non fidendum.2.p.273.
Caſtitati detrahunt, qui illã non amant. appen.11.
Caſtitatis pericula fugienda. 2.p.122. 133.136.156. 211.272.273. 288.545.
Caſtitatis prælia dura. 3. p. 49.207.208. app. 104. 117. & ſeqq.
Cautela & moderatio & pudicitia ornant habitum monachi.' 2.p.241.
Cella eſt paradiſus. 1.p.47.
In ea monachus de quibus debet eſſe ſolicitus 1.p.8.14.
Nil habendum in ea quod claudatur.2 p.102.181
Cella egrediens nil de ſupellectili aſportet. 1.p.22.
Cellæ monialium ornatus. 3.p.212.214.
Cellæ Retruſorum. 2.p.492.
In cellam alterius ingredi prohibitum. 2. p.183.
Cellam ſpecialem habere nulli licet 2. p.89.128. 181. 3 p.23.
In cellarium nemo niſi iuſſus ingrediatur.2.p.81.
Cellerariæ ac cellerarij qualitates & officium. 2. p. 36.256. & 3. p. 111. 129.
Cellerarius ab omni alio monaſterij ſeruitio & coquinę officio eximitur. 2.p. 38.259.
Quantam curã de infantibus habere debeat. 2. p.259.
Cenſus terrenus non eſt voluptatum materia ſed dolorum. 2.p.474.
Certamen de quacunque re periculoſum. 1.par. 199.
Chriſti beneficia & infinita bonitas erga homines. append. 34.
Chriſti naſcentis ac præcipuorum myſteriorum vitæ & mortis eius variæ ac deuotæ meditationes. 3. par. 219. & ſeqq.
Chriſtus in paſſione Deus & Homo.3.p.229.
Cibi quales eſſe debeant. 1.p.198.2.p.155.& 218 3. p. 201.
Pro cuiuſque neceſſitate mi-

miniſtrandi. 1. p. 234. 235.
Lautiores quando miniſtrari debeant. 2. p. 370. 378.
Ciborum menſura. 2. p. 41. 374. 555. 3. p. 201.
Ciborũ libido qualiter vincenda. 1. p. 218.
Ciborum ſola concupiſcentia damnabilis. 3. p. 167. 177.
Ciborum quærere quomodo liceat. 1. p. 249.
Ciliciorum proprius vſus quis ſit. 1. p. 250.
Cingulis cincti aut funibus dormiant. 2. p. 32.
Ciuitatem ſolus non debet adire monachus. 1. p. 5. 72.
Clamor quid ſit. 1. p. 262.
Clauſura monialium. 3. p. 21. 31.
Clerici hoſpites qualiter ſuſcipiendi. 1. p. 32.
Codices petendi & accipiendi ſuo tempore. 2. p. 193. 209.
De cœna Domini meditatio. 3. p. 226.
Cœnobitæ monachorum genus. 2. par. 11. 309. 468.
Quis eorum auctor. 2. p. 469.
Cogitationes non omnibus propalandæ. 1. p. 4.
Cogitationes ſuperiori aperiendæ. 2. p. 23. 216. 241. 248. 254.
Cogitationum malarũ origo. 2. p. 588. 589.
Remedia. 2. p. 328.
Cognitio Dei. 1. p. 181.
Collationes patrum legendæ ante completoriũ. 2. p. 43.
Collationes ſpirituales frequentandæ. 1. p. 66. 86. 176. 2. p. 209. 246.
Collectæ quando faciendæ. 2. p. 268.
In Collectis obſeruanda. 1. p 63.
Colli ornamenta, quæ eſſe debeant. App. 19.
Coma non nutrienda. 2. p. 214. 568. 569.
Comedendum ſine delectatione. 1. p. 15. 73.
Neque ad ſatietatem. 1. p. 7. 20.
Semel in die. 1. p. 20.
Ad Comedendum tarde veniens qualiter puniatur. 1. p. 68. 236.
Communio diebus domini-

ciis facienda. 2. part. 292.
Cōmunionis tempore omnes debebant eſſe pręſentes. 2. p. 78.
An per ſomnum polluti debeant communicare. 2 p. 428.
An quotidie communicare quilibet audeat. 2. p. 541.
Quo ordine fratres communicare debeant. 2. p. 364.
Compaſſio vera quæ, App. 15. 124.
Compaſſio nulla vitijs habenda. ibid.
Compatiendum peccatoribus. 1. p. 8. 14.
Compunctio quid ſit, & vnde. 1. par 6. 2. p. 529. 530.
Eſt donum Dei. 2. p. 247.
Compunctionis duo ſunt genera, & quæ. 2. par. 531.
Communia debent eſſe omnia in monaſterijs. 2. p. 89.
Communia proprijs anteponenda. 1. p. 11.
Confeſſio peccatorum neceſſaria. 1. p. 208. 2. p. 17. 23. 320. 335. 3. p. 84. 101.
Sit frequens, & aſſidua. 3. p. 132.
Quantum valeat pura, & non tarda confeſſio. ibid.
Confeſſiones non manifeſtandæ. 3. p. 133.
Confeſſores eligendi, qui, & quales eſſe debeant. 1. p. 278. 3. p. 133. 134.
Non nimis confidendum in bonis operibus. 1. p. 20.
Confuſio damnatorum in die iudicij. 3. p. 255.
Coniugatus quomodo religionem profiteri poſſit. 2. p. 203.
Coniugalis humilitas melior quam ſuperba virginitas. Append. 100. 141.
An conſanguinei à monachis inuiſendi. 1. p. 4. 212.
Conſanguinei funus proſequi monacho nō licet. 1. p. 72.
Conſcientia Patri ſpirituali detegenda. 1. p. 19. 22. 2. p. 216. 241. 266. 335. 589. 590.
Conſideratio vltimi iudicij.

cij . 3. part. 235.
Conſilium etiam à iunioribus petendum. 2.p. 15. 318. 3. p.82.
Quomodo dari debeat. ibid.
Sine conſilio nil faciendũ. ibid.
Conſilium malorum quam perniciofum ſit.1.p.18 2. p. 517.
Conſilijs mandata preferenda. App.15.
Conſuetudine vitia dulceſcunt. App.76. 87. 98.
Conſuetudo altera natura. 1.p.185.
Contemni nil debet tanquã paruum.1.p.206.
Contendere cum Abbate nunquam præſumendum.2.p.5. 3.p. 82.
Contentio fugienda. 2. par. 166.
Continentiæ bonum. 1. par. 194. & App.37.
Quid ſit. 1.p.195.233.
Illius menſura. 1.p.196.
Continentia quadrageſimalis. 2.p.403.
Contritionis neceſſitas. 1. p.224.225.
A conuitio & maledicto abſtinendum. 2.p.130.
Conuiuia in monaſterijs nõ habenda. 2.p.108. 3.p. 109.
Conuiuio nuptiali monachis intereſſe nefas. 2. p.187.
Conſentiens alterius peccato à Deo maledictus. 1.p. 92.
Contriſtans fratrem quomodo debeat emendari. 1.p. 226.
Coquinæ omnes inſeruiant. 2.p. 58. 142. 361. 362. 3.p. 23.
Etiam Abbates certis diebus inſeruire tenentur. 2.p. 142.
Coquinæ inſeruientes ob negligentiam excommunicati. 2.p.362.
Cor bonum ſimulare neſcit. 1.p.217.
Corpori pro indigentia cõcedendum. 1.p. 20.
Corporis infirmitates tolerandæ. 2.p.592.
Correctionis neceſſitas. 1.p. 245. 2. p. 84. 85. 174. 191.
Quomodo facienda. 1.p. 27.82.85. 209. 2.p.244. 3.p.9.
Quo affectu ſuſcipienda. 1.p.

1. par. 209. 211.
Crapula quam ſit pernicioſa. 2. p. 41. 555. App. 46.
Crucem ſuam tollere quid ſit. 1. p. 185.
Culpæ omnes puniendæ. 1. p. 85. 206. 207. 2. p. 33. 34. & ſeqq. 45. 217. 218. 347. 348.
Cupiditas calcanda ijs quibus mũdus crucifixus eſt. 2. p. 155.
Curioſitas reprimenda. 1. p. 17. 18.
Currere indecens, & illicitum. 2. p. 408.
Currus, & equi quando, & quomodo concedantur. 2. p. 289.
Cuſtodia oculorum. 1. par. 16. 3. p. 104.

D

DAMNATORVM confuſio in iudicio. 3. p. 235.
Dare omni petenti quomodo intelligitur. 1. par. 272.
Quodnam ſit Decanorum officium, 2. part. 32. 266.
Decanis ſuis Monachi cogitationes ſuas aperiant. 2. p. 217.
De Decurione Chriſtum de Cruce deponente meditatio. 3. p. 231.
Defunctorum cura habenda. 2. p. 2 24.
Eorũ corpora vno in loco ſepelienda. 2. p. 224.
Delicta quænam ſint grauiora, quænam leuiora, & eorum congrua pœnitentia. 2. p. 217.
Delinquentes qualiter corripiantur. 2. p. 44. & ſeqq. 166. 216. 3. par. 115. 144.
Depoſitum qualiter ſeruandum. 1. p. 17.
Non deſperãdum pro quolibet crimine. 2. p. 18. 274 275. 320. 3. p. 84.
Detracti quid ſit. 1. p. 216. 2. p. 586.
Detractio cauenda. 2. par. 285.
Patientur ferenda. 2. par. 585. 587.
Non audienda. 1. par. 19. 216. 217.
Contemnenda. 3. p. 52.
Detrahens qualiter puniatur. 1. p. 88. 216. 217. 2. p. 290.

Dei

Dei beneficia erga homines. 1.p. 180. 181. App.32.
De Deo qualiter loquendum, & tractandum. 2. p. 503.
Deo nil tam carum, quam ſi voluntas propria frãgatur 2. p.258.
Quo affectu Deo inſeruiendum. 1.p.205.
Deus infinitè amabilis. 1. p. 178. 179. Vide amor, & dilectio.
An Deus perfectè hic videri poſſit. 2. p. 488.
Deus ſine proximo non diligitur. 2.p.520.
Quid Deus à nobis requirat. App. 35.
Quomodo dextera faciat, quod nõ ſciat ſiniſtra. 1.p.221.
Diaboli opera. 2 p.321.
Orantem perpetuo perturbare conatur & cur 2. p. 556.
Dilectio Dei omnibus præponenda. 1.p.178.181. Vide amor Dei.
Dilectio Dei, & proximi. ſumma virtutum. 2. p. 231.
Dilectio non debet eſſe carnalis. 3.p. 13.130.131.
Cur dicatur fortis, vt mors dilectio. 2.p.264.
Dilectionem Dei excitant varia Dei erga homines beneficia. 1.p.180. Appen.32.
Dilectionis proximi elogia. Appen. 34.
Diligendus Deus non verbo, ſed opere. App.33.
Diligendi inimici, & quinam ſint. 1.p. 160.
Quid ſit ſeipſum diligere. 1.p.259.
Diligentia in omnibus officijs adhibenda. 2.p.83.
Diſciplina à ſenioribus diſcenda 1. p.6.
Diſciplinæ infligendæ modus. 1. par. 107. 169. 349.
Diſcretionis neceſſitas. 1. p. 23. 2. p. 59. 159. 558. 583. 3. p.211.
Diſpenſans cum acceptione perſonarum puniendus 1. p. 241.
Diſputatio, & conferentiæ coram Præpoſito faciendæ. 1. p.66.
Contra diſtractiones. 1. p. 239.240.
Diuites non extollantur. 2. p. 203.

Diuitiæ Monachi fructum corrumpunt. 1. p.22.
Quænam ſint veræ diuitiæ. 2. p.473.
Coloris non temporis menſura in contritione attenditur. 2.p.275.
Domo ſine oratione non egrediendum. 1.p.95.
E domo raro egrediendum. 3.p.95.
Dona Dei extraordinaria abſcondenda. 2.p.598. 599.
Quomodo dormiant monachi 1.p.47.2.p.32.128. 135.215.244.245.381.
Omnes in ſuo loco dormiant ſi fieri poteſt. 2. p.32.
Dormientis diſputante Præpoſito pœnitentia. 1.p. 66.
Dormitare vnde accidit, & quomodo ſuperari poſſiat.
In dormitorio de nocte candela ardeat.2.p.22.381. 3.p.113.
Duplex non debet eſſe famulus Chriſti.2.p.241

E

EBRIETAS manifeſtus dæmon. Appen.5.
Ebrietas vitanda. 2. p. 559. 560.
Ebrioſi qualiter puniendi 2. p. 343.
Eccleſia non petenda, vbi eſt hominum concurſus. 1.p.6.
In eccleſia non loquendum 1.p.5.
Eiecti e monaſterio quoties recipiendi. 2. p. 36.
Eleemoſyna pro poſſibilitate eroganda.1.p.4.5.
Maximè infirmis monaſterij. 1.p.2.
Quænam ſit Deo gratior. 3.p.219.Append.8.
An ab inferioribus fieri debeat. 1.p. 273. 3. p. 217. & ſeqq.
Qualiter facienda. 1.p.6. 236. 3.p. & ſeqq. 3. p. 191.
Eleemoſyna inique acquiſita Deo abominabilis. Append.41.
Eloquium diuinum hominis interioris nutrimétum, Append. 44.

Epiſcopi auctoritate Abbatis vitioſi electio impedienda. 2. p. 58.
De licentia Epiſcopi Monachi humandi. 2. p. 112.
Sine Epiſcopi licentia monaſteria nõ conſtruenda. 2. p. 253.
Corã Epiſcopo Retruſi profeſſio facienda. 2. p. 492.
Epiſcopis conuiuia in monaſterijs Monialiũ non facienda. 3. p. 109.
Epiſcopis ingreſſus ad moniales orationis cauſa ingreſſus conceditur. ibid.
Epiſcopus aliquem ſurrogare poteſt in locũ Abbatis repentina morte ſublati pro triginta diebus, & cur. 2. p. 46.
Equi & currus quibus, & quando conceduntur. 2. p. 289.
Eſcæ plurimæ etiam corpus lædunt. App. 46.
Eſcæ eius (ſcilicet dæmonis) electæ ſunt, quomodo intelligendum. App. 69.
Eſuries phantaſmata turpia extinguit. ibid. 54.
Euchariſtiæ vſus. 2. p. 292. 541. 543. App. 131.
Diebus dominicis ſumenda. 2. p. 292.
Quanta fide affectu, & reuerentia ſit ſumenda. 1. p. 252. 292.
An Euchariſtiæ receptionem impediat nocturna illuſio. 2. p. 543. 544.
Eulogiæ offerendæ pro ſepultura fratrũ. 2. p. 212
Eulogię literę, aut munuſcula nunquam recipienda ſine ſuperioris voluntate. 2. p. 50.
Eulogiæ à ſummo Pontifice, vel à Sacerdotibus tranſmiſſæ qualiter ſuſcipiendæ. 2. p. 424.
Examen conſcientiæ. 2. p. 512. 513. 3. p. 205. & ſeqq.
Exceſſus quilibet puniendi. 2. p. 242. 571.
Excommunicandi modus. 2. p. 33. 346. & ſeqq.
Excommunicatio. 2. p. 33. 217. 218.
Excommunicationis varia genera. 2. p. 33. 34. 93. 348. 362. 370.
Quàm ſollicitus debeat eſſe Abbas circa excõmunicatos. 2. p. 34. 268

Z Ex-

Excommunicatorum panis ab Abbate exſufflandus. 2. p.268.
Excommunicatorum pœnitentia. 2. p. 219. 241. 242.269.347.248.350.
Excommunicatus qualiter ſe habere debeat. 2 p. 241.
Excommunicatus in ſuo errore pertinax è monaſterio eijciendus. 2. p. 35.
Excommunicatus qualiter abſoluendus. 2.p.352.
Exemplum malum quam ſit perniciosum. App. 504. 505. 507.
Exemplum ſuperioris verba præcedere debet. App. 246.
Exteri qualiter ſalutandi. 2. p.417.
Exteris hilariter occurrendum. 1. p. 17.
Qualiter cum eis ſe gerere debeat Monachus. ibid. & 2.p.50.

F

FAMA conſeruanda. Append.6.
Familiaritas vitanda.3.p.46.
48.49. Appen.116. & ſeqq.
Feminæ probatæ vitę honorandæ. Append.6.
Feminarum conuerſatio periculoſa. 1.p. 268.278. 2.p. 270.292. 3.p.110. Append. 38.
Feminarum monaſteria.2.p. 228.
Feminis in monaſteria tam monachorũ quam monialium ingredi prohibetur. 1. p.41.2.p.494. 3.p.108.
Cum feminis quomodo conuerſandum. App.6.
Feminas tangere periculoſum. App.38.
Femoralia quando & quibus permittantur. 2.p. 234. 567.
Feriæ monachorum quænã ſint. 2.p.212.286.
Ferramenta ſpiriaualia artis diuinæ quæ. 2.p.321.
Ferula pro correctione monachorum errantium. 2.p.90.
Feruoris commendatio. 2.p. 92.
Filij nobilium, vel pauperum qualiter ſuſcipiantur. 2.p.54.

Fratrem mortuum omnis fraternitas proſequatur 1.p.82.
Fratri in fratrem manus inijcere non licet. 2.par. 130.
Fructus digni pœnitentiæ. 1.p.207.
Fugitiui qualiter reducendi. 2.p.277.
Quoties recipiendi. 2. p. 36 416.
Sæpè honorantur. 2.par. 254.
Furor quid ſit. 1.p.262.274.
Furtum in monacho eſt ſacrilegium. 1.p.42.

G

GAVDIA in Domino quæ ſint. 1.p.219.
Cum gaudio ſemper operãdum. 2.p.291.
Girouagi monachorum genus & quale. 2.par.12. 310. 323.
Gloria & gaudia Paradiſi. 3.p. 237.
Gloria Sanctorum qualis ſit. 3.p.234. 250.
Ad gloriam Dei omnia facere quid ſit. 1.p.220.
Vanæ gloriæ malum. 2.par. 506. 3.p.212. App. 25. & ſeqq.
Quis ſit inanis gloriæ cupidus. 1.p.256.
Non gloriandum de bonis actibus. 1. p. 4.
Gloriatio in Domino quid ſit. 1.p.264.
Quænam ſit gloriatio culpabilis. 1. p. 264.
Vera gloriatio monialium. 3.p.213.
Gratia debet cum ætate creſcere. App. 28.
Cum grauitate ad opus Dei currendum. 2.p.33.3.p 39.
Greges paſcebant monachi 2.p.125.205. 206.261.
Gulæ peccata & incommoda. 2. p. 556. 557. 3.p. 167. & ſeqq.

H

HABITVS debet eſſe modeſtus. 3.p.7.
Habitus ordinatus quis ſit. 1.p.255.
Hæreſis vnde dicta. 2. par. 251.
Hæreticorũ ſermones mortiferi. Appen.60.
Hebdomadarij coquinæ quã

 ſol-

ſolliciti eſſe debeant. 2.p,362.
Ob negligentiam excommunicantur .ibid.
Quomodo communicare debeant. 2.p.364.
Quomodo debent ſeruire menſis. 2.p. 367.
An hereditates habere poſſint qui ſæculo renunciant. 2.p.477.
Honor inuicem deferendus. 1.p.18.19.2.p.58.
Honorem proprium quærens infidelis eſt. 1.p. 223.
Horis ſolitis & congruis officium ab itinerantibus perſoluendum. 2. par. 48.263.
Hortulanus à Præpoſito & Cellerario ſubleuandus 2.p.186.
Hoſpitalitas exercenda. 1. p. 48. 2.p.49.55.
Hoſpites qualiter ſuſcipiendi. 1. p.9. 15.17.18.31. 37. 70. 2. par. 49. 55. 213.223.240.426.574. 575.
Hoſpitibus nullus ſociare debet niſi iuſſus. 2. p. 50.
Hoſpitum, & Abbatis coquina ſpecialis eſſe debet. 2. par. 50.
Humilis non eſt, ſed pertinax, qui refugit prælaturas. 2. par. 506. & ſeqq.
Humilitatis bonum. 1.p.819. 2.p.162. 338. 577.578. Appen. 42.90.
Quid ſit humilitas, & in quo conſiſtat. 1. par. 9. 14.222.
Quænam ſit humilitas ficta. App. 105. 126.
Quæ vera. ibid. 42. 125. 126. 128.
Qualiter obtineri poſſit. 1. p. 222.
Humilitatis diuerſa exercitia. 1.p.9.14.15.222.3. p. 148.
Humilitatis gradus. 2. p. 20. & ſeqq. 333. & ſeqq. 3. p. 100. & ſeqq.
Humilitatis neceſſitas. 3. p. 147. Appen. 90.91.
Humilitatis probatio. Appen. 105.
Cũ quali humilitate ſuſcipi debet obſequium. 1. p. 214.

Ia-

I

IACTANTIA omnibus vitijs grauiſſimum.2.p.286.3.p. 55.212.
Ianitores monaſterij quales eſſe debeant. 2.par.61. 461.
Diſciplina a Ianitoribus obſeruanda.1.p.164.
Ieiunandum a vitijs. 2. par. 574.
Quando ieiunandum. 1.par. 431.2.p.42.185.213. 245.412.554. 3.p.138.
Ieiunij bona. Append.43.
Ieiunij menſura a quo pendere debeat.1.p.233.
Ieiunij vtilitas. 1.p. 194.
Ieiunio debet ſociari deuotio. 1.p.234.
A ieiunio diſpenſatur circa laborantes. 2.p.185.
Et tota æſtate Abbas diſpēſare poteſt propter calores & laborem ægrorum. 2.p.42.
Ieiunium biduanum ac triduanum an probetur. 2.p.572.
Ieiunium frangitur propter hoſpites. 2.p. 49.213. 380.421.574. 575.
Ieiunium hiemale non perpetuum. 2.p. 113.212. 213.
Ieiunium in itinere ſeruandum.2.par.412.413.
Ieiunium quadrageſimale. 2. par. 47.245.404. & ſeqq.
Ieiunium non violandum quarta & ſexta ferijs, niſi ob grauem morbū. 1.p.50.
Ieiunium non ſeruatur a Paſcha ad Pentecoſten. 2.p.42.212.381.
Nec feria quinta, nec Dominica, nec Sabbato. 1.p.4.
Ignorantia a peccato non excuſat. 1.p.244.271.
Illuſiones nocturnæ. 2.par. 537.538.3.p.206.
Illuſiones dæmonum variæ. 2.p.593.216.428.543.
Immortificatio quantū malum. Append.7.72.84. 85.101
Immunditiæ & impudicitiæ differentia. 1.p.274.
Erga impatientiam qualiter eſſe debeamus. 1. par. 211.225.
Nemini improperandum. 1.p.5.7.2.p.130.
Impudicorum pœnitentia. 2.p.

2. part. 243. 288.
De Incarnatione meditatio. 3. p.220. & ſeqq.
Incorrigibiles eijciendi.2.p. 35. 269. 270. 284.
Indignationis propriũ quid ſit. 1. p.274.
Quomodo in furorem degeneret. ibid.
Infantes qualiter fieri poſſimus. 1. p.262.
Infantibus cuſtodia ab omnibus adhibenda. 2. p. 62.
Infantium in monaſterijs educatio. 2. p. 259.380. 3. p. 89.
Inferni conſideratio. 2. par. 530.
Infirmorum cura. 1. p.4.31. 69.70. 2. p.39. 91.108. 193.222.240.260.564. 3.p.141.142.
Infirmi parentum curæ non committendi. 1.p.42.
Infirmi probandi an fingāt. 2.p.418.
Infirmi ſumant neceſſaria ſine ſcrupulo. 3. p.32.
Diſciplina ab Infirmis obſeruanda. 1. p. 69.70. 2.p.259.260.3.p.89.
Quo affectu Infirmis miniſtrandum. 1. p. 213.
Infirmitates aliorum portare quid ſit. 1.p.269.
Infirmũ vel in carcere poſitum viſitare quid ſit. 2.p.515.
Inflatus quis ſit. 1.p.264.
Ingenuitas vera in quo cōſiſtat. App. 72.
Iniuria non facienda. 2.p.16. 319.515.3.p.83.
Ob Iniuriam illatam quantocyùs ſatisfaciendum. 3.p.13.
Pro inimicis orandum. 1. p. 18.320.516.3.p.83.
Inimicorũ dilectio. 1.p.19.
Innocentes non opprimendi.2.p.242.
Innocentis oppreſſio quomodo puniatur. 1.par. 89.
Inobedientia infidelitatis ſocia. App.72.73.76.
Inobedientium pœna. 1. p. 90.
Inquinamentum corporis & ſpiritus quid ſit. 1. p.225.
Inſtrumenta bonorum operum. 2. p.15. 318.515. 3.p.82.
Inuidia ſemper ardet in detractionem religionis. App.7.

Contra intemperantiam. App.3.105.
Ioannis ſupra pectus Domini in cœna recumbentis meditatio. 3.p.226.
Ioci vitandi.2.p.85.132.187. 531.
Ira quid ſit. 1.p.262.
Contra iram. 1.par.85.153. 218.2.p.16.90.91.102. 103.122.145.319.515. 523.3.p.46.583. App.4. 27.36.54.56.
Quid ſit dare locum iræ. 1.p.261.
Iracundi ac furioſi pœnitentia. 1.p.89.
Iracundiæ tempus non reſeruandum. 2.p.17.519. 515.3.p.83.
Irritatio quid ſit. 1.p.162.
Itinerantes qualiter opus Dei complere debeāt. 2.p.48.409.
Qua hora debeant reficere. 2.p.412.415.
An poſſint extra monaſterium manducare. 2.p.48.413.
Sumptus neceſſarios ab Abbate accipiant. 2.par. 413.
Iudex iniuſtus iuſte cōdemnatur.1.p.91.
Iudicis peccatorum officiū. ibid.
Iudicis negligētis correptio. ibid.
In die iudicij quatuor ordines hominum futuri. 2.p.527.
In quibus iudicare liceat nec ne.1.p.228.
Iudicia Dei quomodo timenda. 1.p.254.
Iuniores ad conſilium conuocandi. 2.p.15.138.& 3.p.82.
Qualiter erga ſeniores gerere ſe debeant. 2.p. 75.183.
In miniſterijs non ſunt occupandi. 2.p.223.
Non loquantur vſque ad interrogationem. 1.p. 36.
Iurare omnino non licet. 1. p.16.89.102.131.319. 515.3.par.19.21.83. 180.
Iuſtitiæ deſcriptio.App.103.
Eius perfectio in quo cōſiſtat.2.p.474.
Debet cum ætate creſcere. Append.28.
Iuſtum & ſanctum eſſe quid ſit.1.p.266.
Iuuenis ſcandaloſus e mona-

naſterio eijciendus,nec habitu monaſtico donandus. 1.p.5.
Cum iuuene non lõquendũ, neque conuerſandum. 1.p.4. 2.p.243.

L

LABIA ſancta Deus exaudit. App.19.
Labor manuum. 1.p.47.92. 2.p.46.83.64.111.134. 175.205.206.286.398. 408.547.548.
Laborantes diſpenſari poſſunt a ieiunio. 1. par. 235.2.p 185.
Ad laborem manuum præcedere debet Præpoſitus.1.p.73.
Labori adiungi debet meditatio. 2.p. 104.206.
In labore ſeruanda diſciplina. 2.p 236.237.
Lac cum aqua mixtum quibus conceditur.2.p.289
Lacrimis diu noctuque inſiſtendum. 1.p.4.
Laſciuus, petulans,&c.quomodo caſtigandi. 2.p. 242.243.
Latronis Chriſto in Ægyptũ proficiſcenti occurrentis pia meditatio. 2. p. 222.
Lauare quomodo debeant monachi. 1.p.74. 2.p. 82.
Lecti monialium debent eſſe ſimplices. 3.p. 33.
Lectio ſpiritualis frequentanda.1.p.16.2.p.16.129. 319.515.3.p.83.
Lectio & oratio ſibi ſuccedant.3.p.169.Append. 3.9.
Lectio menſæ. 2. par.40.90. 108.184.210.371.372. 3.p.7.
Lectio regulæ nõ debet fieri ad menſam coram ſæcularibus. 2.p.372.
Lectioni qualiter vacandum 3.p. 94.545.
Quotidie ad tertiam vſque legendum. 1.p.133.
Lector menſæ qualiter ingredi & legere debeat. 2.p.40.371.
Lineis monachi non vtantur. 2.p.136.214.
Lingua cui rei aſſueſcenda. 1.p.8.9.14.
Linguæ peccata. Append.4. 19.20.105.
Literæ diſcendæ. 2.par. 50. 102.3.p.24.

Li-

Lites vitandæ, aut citò finiendæ. 2.p.16.90.136. 214.319.515. 3.par. 12.26.
Locandæ ſunt villæ ſæcularibus, non a monachis excolendæ. 2.p.434.
Diſciplina obſeruanda in loquendo. 1.p. 260.251. 2.p.23.342.3.p.193.& ſeqq.
Luxuria pœna eſt ſuperbiæ. App.104.
Contra illam fugiendo pugnatur. App.111.
Illam ſopire grande & pene ſupra naturam. Append.10.

M

MAGISTRO cogitationes aperiendæ.1.p.22.
Coram maioribus ſtandum donec aliter præcipiat. 1.p.18.2. p.58.
Maledicus quis ſit. 1.p.218.
Mali deſcriptio. 1.p.178.
Mandatorum obſeruatio ad mortem vſque extenditur. 1.p. 148.
Manus alterius non tangenda. 2. par. 168. 175. 240.
Margaritas ante porcos mittere quid ſit. 1.p.266.
Mariæ pars melior. 3.p.216. 217.223.225.226.
Mariæ vnguentũ effundentis & pedes Chriſti lacrimis rigantis meditatio. 3.p.223.
Marthæ Chriſtum in domo ſuſcipientis meditatio. 3.p.225.
Martyrum acta ſæpè legenda 2.p.129.
Media nocte orationi inuigilandum. 1.p.21.
Meditari negligentes vſque ad horam refectionis diei ſequentis non edebant. 2.p.79.
Meditatio iugis. 1.p. 67. 68.
Meditatio pſalmorum ſeruat ab immunda vita. 1.p.13.
Meditatio quotidiana per duas horas. 2.p.184.
Meditationes variæ de vita & paſſione Chriſti. 3.p. 220.& ſeqq.
Membra ad quid a Deo formata. App.20.
Quomodo mundanda. Ib. 19.
Memoria Dei continua. 1.p. 184.& ſeqq. 213.221.

2.p.16.319.515. 3.par. 83.
Mendaces, fures,& percuſſores qualiter emendandi. 2.p. 243.
Menſæ lectio. 2. p. 40. 90. 103.184.210.
De vna menſa ad aliam tranſire nefas. 2.p. 80.
Ad menſam qui tarde occurrunt qualiter puniendi. 2.p. 43. 245.
Menſam præcedat & ſequatur oratio. 2.p. 235.
Diſciplina ad menſam ſeruanda. 1.p. 38.41.47. 68.90.70.
Menſura ciborum & potus. 2 p. 41. 113. 212. 236. 276.258.
Mentiri nunquam licitum. 2. p. 16. 102. 319. 515. 3.p.83.
Meum ac tuum quicquam dicere nefas. 2.p. 174. 235. 288.
Micæ ex menſis collectæ ad ſeptimum vſque diem ſeruatæ, cur. 2. p. 373. 374.
Militia ſpiritualis perpetua eſt. Append. 31. 66. 104.
In quo conſiſtit, & quibus armis in ea vtendum. 2. p. 32. & ſeqq.
In militia ſpirituali Regis, cui militatur, conditio conſideranda. ibid.
Militiæ ſpiritualis & ſæcularis comparatio. ibid.
Minima non ſpernenda. App. 37.45.
Miniſteria cum bona voluntate facienda. 2. p.91.
Miniſteria viliora non reſpuenda. 2.p.205.206. 261. 262.
In miniſterijs ſecundum vices inſeruiendum. 2. par. 81.
Miracula non ſunt infallibilia ſanctitatis argumenta. 2. p.505.597.
Miraculorum gratia non exoptanda. 2.p.595.
Miſſa pro defunctis facienda. 2. p.112.
Ad Miſſam quomodo aſſiſtendum. 1. p.18.
An Miſſam quotidie celebrare quilibet ſacerdos debeat. 2.p.241.
Mobilia Monachi. 1. p. 76. 133.
Modeſtia vbique relucere debet. 1. par. 10. 15. 18. 2. p. 23. 190. 336. 3.par.

3. par. 26. Appen. 6.
Molendinum, & aliæ artes neceſſariæ in Monaſterijs exercendæ. 2. par. 62.
Monachi etymologia, & ſignificatio. 2. p. 468.
Monachorum genera. 2. p. 11. 12. 309. 310. 468.
Eorum conuerſatio qualis eſſe debeat. 2. par. 200.
Eorum profeſſio. 2. p. 53. App. 67.
Artes diſcere debeant pro cuiuſque capacitate. 1. p. 275.
Labori manuum incumbere debent. 2. p. 126.
Literas ignorare non debent. 2. p. 126.
A conſilio vel voluntate Abbatis nunquã diſcedant. 1. p. 28.
Monachi non mortificati ſunt ſæcularibus peiores. App. 69.
Monachis vinum non congruit. 2. p. 42. 144.
Monachi greges cuſtodiebãt 2. p. 126.
Monachus bibere coactus quot ſcyphos bibere poſſit. 1. p. 13.
Monachus peregrinus qualiter ſuſcipiendus. 2. p. 55.
Non eſt congregationi ſociandus ſine proprij Abbatis literis cõmendatitijs. 2. p. 55.
Si ſit vitioſus eſt dimittẽdus. 1. p. 41. 2. par. 55. & 123.
Monachi extra monaſterium ſine miſſione Abbatis non manducent. 2. par. 48. 70.
Quibus & quando Monachis extra monaſteriũ egredi liceat. 2. p. 223.
Lecta ſingulariter habeant. 2. p. 137.
Monacho vendenti de pretio non diſceptandum. 1. p. 21.
Monaſteria pro arbitrio non conſtruenda. 2. p. 251.
Monaſterij res ſunt ſanctificatæ. 1. p. 32.
Qualiter tractandæ. 1. p. 238. 2. p. 32. 290.
Omnium ſunt & nullius 2. p. 188. 169.
Vendendæ ſunt vilius quam a ſæcularibus. 2. p. 22. 433.
In monaſterijs nulli ſunt ba-

ptizandi. 2. par. 128.
In monaſterijs quales perſonæ ſuſcipiendæ. 2.p. 256.273.
In monaſterio quemquam defendere nefas. 2.par. 62.
Extra monaſterium ſolus nõ mittendus. 2.p.70.
Monaſterium modio comparatum. App.92.
Monialis ancillam habere non debet. 3.p. 12.
Monialis auaritia. 3.p. 190.
Non inuiſat domum paternam. 3.p.182.
Sola cum ſolo non loquatur. 3.p.168.169.
Monialis ornamenta. App. 22.23.
Morbi ſuperioribus aperiendi. 1. p. 14.
Mors non timenda.3.p.233. 234.
Mortis iugis memoria. 1.p. 8.14.19. 2.par.17. 320. 516.3.p.83. App.52.53
Mortificatio tria præcipue imperat. 2.p.163.
Mortificationi iugiter inſiſtendum.1.p.6. 2.p. 16. 319.515. 3.p.83.
Mortificationis facilitas. 2.p. 162.443.444.
Mulieribus ingreſſus in monaſteria virorum interdicitur. 1.p.41. 2.p.90. 103.121.122.
Mulieris adulteræ a Chriſto abſolutæ meditatio. 3. p.223.
Mulieris pedes Chriſti lacrimis rigantis conſideratio. 3.p. 224.
Mulierum conuerſatio quã periculoſa.2.p.122.270. 3.p.110.116. App.38.
Cum muliere extranea non colloquendum abſque teſtibus. 2.p. 181.
Contra mulieres, quæ colorem vel odorem mẽtiuntur. 3.par.163. & ſeqq.
Contra mulierum immoderatum ornatum. 3.par. 164.& ſeqq.
Mundo militantibus diabolus non obſtat. Appen. 69.
Mundus corde quis ſit. 1. p. 257.
A muneribus abſtinendum. 2.p.548.3.p. 7. 10.26. 195.
Munuſcula ſine ſuperioris licentia non acceptanda. 2.p. 50.191.192.

Mur-

Murmurantium pœna. 1.p. 37.47.89. 2.p.257. 3.p. 47.
Murmur in monachis deteſtabile. 2. p. 207.257. 592.
Murmur in monaſterijs familiare. 2.p. 124.262.
Nil cum murmure faciendũ 2.p.69.189.257.
Mutuo datum non repetendum. 1.p.21.
Mutuo petenti non denegandum. 1.p.9.
Nil mutuandum ſine conſenſu patris. 2.p.82.

N

Nitor & cultus veſtium a monacho penitus exulare debet. 2.p.240.
Nobilitas vera quæ. Appen. 27.
In nobilitate non gloriandũ App.25.
Nobilium filij qualiter ſuſcipiendi. 2.p. 54. 447.
Quo nomine appellare ſe debeant monachi. 2.p. 57.
Nouitij quomodo probandi inſtruendi & exercendi. 1.p.68.192. 2.p.53. 66.123. 179.202.247. 318.342.442.444.445. 491.496.& ſeq.
Qualiter debent diſponere de bonis ſuis.2.p. 54. 89. 101. 107. 256. 273.274.435.450.
Non tangant corpus ſuũ nudum. 2.p.260.261.
Nuditas & facultatum contemptus prima monachorum perfectio.2.p. 155.
Nuptiarum ærumnę & pericula.3.p.162.& ſeqq.

O

Obediendum inuicem ſicut ſerui Dominis. 1.p. 223.
Obediendum ſuperiori quaſi Deo. 2.par. 18.19 153. 290.326.569. Ap. 128.
Obediens maior eſt. 1.p.17.
Obediens omnibus in rebus obedit. 1.p.204.223.& ſeqq. 231. 251.
Obediens murmurando infidelitate ægrotat. 1.p. 226.
Non gratiam meretur, ſed pœnam murmurantiũ incurrit. 2.p. 19.

Obedientes ſunt veri martyres.2.p.325.
Obedienti nil difficile.2.par. 162.258.283.317.325. App. 74.91.
Obedientia primus humilitatis gradus. 2.p.18.
Quænam ſit Deo acceptabilis. 2.p.19.
Obedientiæ bonum. Appen. 73.& ſeqq. 90. 91.
Obedientiæ conditiones. 1.p.100. 2.p.19.322.
Obedientiæ perfectio quouſque extendatur. 1.p. 225. 2.p.62.154. 204 223.& ſeqq. 231. 239. 251.257.279.288.289 App. 91.
Obedientiæ promptitudo. 2.par. 18. 19.153.291. 322.326.407.569.579. 3.p.99.& ſeqq.
Obedientiæ ſecuritas.2.par. 162.258.283.317.325. App.128.
In obtrectationibus æque deteſtanda linguæ & auriũ prurigo. App.96.
Oculi Domini bonos & malos vbique ſpeculantur.2.p.21.333.538.
Oculi in neminem figendi. 3.par.8. 9.25.
Oculorum cuſtodia.3.p.104.
Oculus impudicus impudici cordis nuncius. 3.p. 104.
Contra odium, Append. 25. 35.
Officiales monaſterij expendere non poſſunt, niſi in vſum fratrum.1.pa. 172.
Fideliter diſpenſare debent res monaſterij. 2. p. 390.
Debent eſſe prompti ad miniſtranda vnicuique neceſſaria. 2.p.36. & ſeqq.81.82.91.109.358. 365.431.
Contra officiales negligentes. 1.p.241. 251.
Ab officialibus qualiter res tractandæ. 2.p.36.290. 291. 3.p. 111.
Officina artis ſpiritualis ſunt clauſtra monaſteri.2.p. 15.318.515.
Officiorũ claues ex altari ſumendæ.2.p.104.
Officiorum diſtributio. 2.p. 220.
Officij diuini diſpoſitio. 2.p. 24.& ſeqq.69.110.157. 387.3.p.197.198.
Officio diuino Deus & Angeli

geli ſemper peculiari præſentia adſunt. 2. p. 538. 2. p. 31. & 407.
Ad Officium diuinum qualiter currendum. 3. p. 89.
Ad Officium tarde occurrentes qualiter puniendi. 1. p. 45. 2. par. 245. 291. 421.
Officium pro neceſſitate decurtatum. 2. p. 386.
Officium horis competentibus perſoluere tenentur in via conſtituti. 2. p. 263.
Quid ſit onera inuicem portare. 1. p. 270.
Operi Dei nil præponendum. 2. p. 43. 3. p. 89.
Ab opere Dei nulli diſcedere licet ſine Patris benedictione. 2. p. 76.
In operibus bonis non nimis confidendum. 1. p. 19. 20.
Opus grauius non vitandũ. 1. p. 230.
Qualiter orandum. 2. par. 534. App. 43.
Orandum priuſquam aliquod opus inchoetur. 1. p. 17.
Orandum duas horas antequam eatur cubitum. 1. p. 21.
Non orandum cum pigritia. 1. p. 18.
Oratio breuis in Conuentu eſſe debet. 2. par. 32. 534.
Oratio noctu perſoluenda priuſquam Eccleſia adeatur. 1. p. 5. 19.
Oratio cum opere externo iungenda. 2. p. 184. 185. 206. 568.
Oratio nunquam habet requiem. 2. p. 537.
Oratio iugis eſſe debet. 1. p. 9. 18. 21. 2. p. 336. 337. 338. 535. Append. 3. 18.
In oratione hoſpites ſuſcipiendi. 2. p. 49.
Sine oratione domo egrediens qualiter puniendus. 3. p. 95.
Orationi vacaturus quomodo ſe gerere debeat. App. 28.
Orationi nihil præponendum. 1. p. 38. 41. 47.
Orationis bonæ conditiones. 1. p. 18. 21. 22. 2. p. 31. 32. 533. 3. p. 48. Appen. 43. 44.
In oratione quid à Deo peten-

ten-

tendum. 1. par. 22.
Orationis diſtractiones. 2. p. 537.
Quibus modis orationis effectus impeditur. Appen. 106.
Orationis hora ſeruanda. 1. par. 4.
Orationis reuerentia. 2. par. 31. 397. 533.
In Oratorio præter orandi & pſallendi cultum, nil agendum. 2. p. 189.
Orare & pulſare quomodo debeamus. App. 72.
Ordines quatuor hominum in die iudicij, & qui. 2. p. 471.
Ordo non perturbandus in miniſterijs. 2. p. 81.
Ordo profeſſionis vbique ſeruandus. 2. p. 57. 248.
Oris cuſtodia. 2. par. 19. 23. 328. 342. 3. par. 194. 195.
Oſculantur manus Abbati. 2. par. 367. vt & genua. 362.
Oſculum inter Monachos ſolitum. 2. p. 153. 272. 362.
Oſtiarius monaſterij qualis eſſe debeat. 2. p. 61. 461.
Otio mens vagatur. 1. p. 213.
Otioſitas fugienda. 1. p. 47. 213. 315. 268. 2. p. 46. 84. 205. 3. p. 197. Appen. 44.
Otioſus ſermo quid ſit. 1. p. 213.
Qualiter puniatur. 1. p. 34.

P

PACIFICI & Inuidi comparatio. App. 36.
Pacificus quis ſit. 1. p. 262.
Panis excommunicatorum ab Abbate exſufflatus. 2. p. 268.
Panis in fune demiſſus in refectorio, & eius ſignificatio. 2. p. 367.
Panis menſura Monachis conceſſa. 2. par. 41. 3. p. 201.
Panis ſubſtantiuus, quid ſit. 1. p. 268.
Paradiſi delitiæ, & gloria. 2 p. 320. 338. 530. 3. p. 237. 238.
An & quando parentes inuiſendi. 2. p. 186.
Cum parentibus qualiter ſe gerere debeant moniales. 3. p. 109.
Paſſiones occultæ animæ. 1. p. 217.

In

In die Paſſionis monachi non manducabant. 2. p. 406.
Paſtores ouium qualiter ſe gerere debeant. 2.par. 262.
Pater noſter explicatur. 2.p. 303. & ſeqq.
Patientiæ actus. 2.p.22.239. 581.
Patientiæ elogia. App.37.
Patre monaſterij inconſulto nil aggrediendũ. 1.p.6.
Pauperes ſpiritu qui ſint. 1. p.248.
Pauperes quomodo dimittendi. 1.p. 236.
Paupertas religioſa. 1.p.21. 22.76.132.136.3.p.87. 142.144.
Non refugit viliora. 1. p. 235.
Seruanda etiam circa altare. 2.p.105.
Paupertate caritas gaudet. Append.55.
Pauperum cura ſemper habenda. 2.p. 286.
Pax inter monachos ſeruanda. 1.p.12.
Pax danda non ſolum ore, ſed etiam corde. 2. par. 16.319.515.524.3.par. 83.
Peccantem tegere nefas. 2. par. 84. 216.
Peccans in vno omnium fit reus. App. 16.1948.
Qualiter corripiendus. 1.p.50.260.269.
Peccata cogitationis & voluntatis. App.21.
Peccata aliorum excuſantes aut defendentes ſunt maxime culpabiles. 1. p.134.136. 210. 3.par. 148.199.
Peccata non remittũtur ſine pœnitentia. 3.p.224. & ſeqq.
Peccata minima vitanda. App. 73. 87.88. & punienda. 1.p.92.206.
Peccata præterita caute memoranda. 1.p.8.
In peccato maxime contemptus conſideratur. Append.16.
Peccato alterius conſentiens peccati reus efficitur. 1.p. 244.
Contra cogitationes importunas de peccatis præteritis. 1.p.13.
Peccatorum confeſſio. 1.p. 208.3.p.131.132.
Peccatorum habenda compaſſio. 2.p.5.
Peccatorũ lamentabilis conditio. 2.p. 520. & ſeq.

An diabolus ſit cauſa omnium peccatorum. 1.p. 276.
Peccati definitio. 1. p. 178.
Peccatum palam commiſſum palam & arguendum.2.p.216.
Pecunia monaſterij in quot partes diuidenda. 2. p. 220.
Pecuniæ cupidus animam ſuam venalem habet. App 41.
Pedes hoſpitum tam ab Abbate,quam a congregatione lauandi. 2. par. 49.
Pedum lotio quando facienda.2.p.39. 282. 289.
Percuſſores qualiter puniendi. 2.p.243.
Perdentis aliquid pœnitentia. 1.par.82. 86. 2.par. 45.
Peregrinantibus carnium vſus conceditur. 2. p. 235.
Peregrini hoſpites qualiter ſuſcipiendi. 1.p.31.2.p. 55.240.
Peregrino nil præter pacem exhibendum. 2.p.220.
Perfectio monaſtica. 2. par. 163.474.
Media ad perfectionem 2.p. 16.17.18.515.& ſeqq.
Perperam agere quid ſit. 1.p. 255.
Perſeuerantia ſola coronatur. 2.p. 274. 275.600. Appen.92.
Piger quomodo vigilans effici poſſit. 1.p. 223.
Placens hominibus quomodo apparebit, & qualiter hoc vitium vitari poſſit.1.p.221.
Pœnitentia qualis eſſe debeat. 1.p. 5. 207.
Pœnitentia pro quibuſlibet minimis culpis iniungenda.2.p. 164.165.
Pœnitentia tarda. 2 p.25.
Sine pœnitentia peccata non remittuntur. 3. p. 224.225.
In pœnitentia menſura doloris magis quam temporis penſatur. 2. par. 275.
Pœnitentiæ fructus qui. 1.p. 207.
In pœnitentijs publicis & canonicis diſpenſatio. 2. p. 276.
Pœnitens ex corde quomodo ſuſcipiendus. 1. p. 210.

Pœnitentis humiliatio. 2.p. 350.& ſeqq.
Pollutio nocturna etiam inuoluntaria cito expianda.2.p. 215. & ſeqq.
Portaria qualis eſſe debeat. 3.p.127.
Potus menſura. 2.p. 41.113. 212.236.258.276.
Præcepta altiora monachorum.2.p.470.
Præcepta Dei conſilijs præponenda.Append.13.
Præcepta Dei quam pauci obſeruant. 2. p.504.
Præcepta ſublimiora Religioſis quam ſæcularibus impoſita. 2.p.470.
Præceptum Dei de amando Deo vnum eſt & omnia.1.p.177.
Præceptum non ſoluendum propter amicitiam. 1.p. 13.
Prædicant Religioſi tacendo.2.p.504.
præpoſitus a quo eligendus. 2. p. 60.& quomodo. 2.p.230.
Præpoſiti conditiones. 1. p. 86.& ſeqq. 2.par. 265. 288.
Singulis diebus duas catecheſes facere debet.1.p. 86.
Sine eius licentia nil agendum.1.p.86.
Si quid perierit ante tres dies patri nunciare debet.1.p.86.
Illo abſente Maior ius habet Præpoſiti.1.p.94.
Præpoſitus negligens Abbati accuſandus. 1.p.82.
Præpoſitus timendus vt Dominus. 1.p. 47.
Præſentia Dei iracundiam cohibet.1.p.229.
In oratione ſenſus cohibet, & ab euagatione reuocat. 1.p.139. 140.
Præſumptio de Dei miſericordia.App.52.
Preces horariæ non perſoluendæ negligenter.1.p 13.
Prioriſſa qualis eſſe debeat. 125.126.Vide. Abbatiſſa.
Probatio nouitiorum qualis eſſe debeat.1.p.68.192 2.par. 53. 66.123. 179. 202 247.318.342. 442. 444.445. 491.496. & ſeqq.3.p.85.
Profeſſionis forma. 2. p. 53. 248.278.279.280.440. 492.
Proficiendum ſemper in vi-

ta ſpirituali. App. 83.
An propoſitum hominis ſatanas impedire poſſit. 1. p. 279.
Propoſitum monachi. 2. p. 287.
Proprietas fugienda. 1. p. 36. 49. 78. 80. 132. 133. 136. 211. 2. par. 37. 54. 60. 69. 82. 89. 101. 102. 125. 181. 188. 192. 204. 264. 288. 431. 476. 477. 478. 550. 3. p. 287.
Proprijs communia anteponenda. 1. p. 11.
Prouiſores monaſterij quales eligi oporteat. 2. p. 186.
Proximi dilectio. 1. par. 182. 214. & ſeqq. 259. 260. 3. p. 216. App. 25. 33. 35.
De proximo non iudicandum. 1. p. 19.
Erga proximũ qualiter nos gerere debeamus. 3. p. 215. & ſeqq. App. 96.
Pſallendi diſciplina. 2. p. 31. 38. 3. p. 91.
Pſallendi modus. 2. p. 76. & ſeqq. 208. 209. 389. 396. 538. & ſeqq.
Pſallere ſapienter quid ſit. 1. p. 240.
Pſalmi memoriter diſcendi. 2. p. 126.
Pſalmi non combinandi. 2. p. 388.
Pſalmos imponere nemini licet ſine patris iuſſione. 1. p. 29. 65.
Pſalterium memoriter diſcendum. 2. p. 126.
Pudicos Deus cuſtodit. 3. p. 235.
Puellarũ educatio. 3. p. 192.
Puer Dauid in Regem eligitur, & cur. App. 50.
Pueri qualiter corripiendi. 2. p. 36.
Pueri ludentes, & otioſi qualiter emendandi. 1. par. 91.
Cum pueris ab omnibus diſciplina tenenda. 2. par. 57.
Cum puero non loquendum. 1. p. 2. 3. 13.
Pulchritudo quæ diligenda, & quæ contemnenda. App. 39.
Puritas quanta requiritur ab eo, qui quotidie ſacris myſterijs participat. 2. p. 542.
Puniendi exceſſus. 2. p. 242. 571.
Purgatio vitiorum eſt ſecũda Monachorum perfectio. 2. p. 155.

QVA-

Q

QVADRAGESIMA quomodo obſeruanda. 2.p.47. 48.554.3.p.201.
In Quadrageſima à vino, & oleo Monachi abſtinebant. 2.p.213.245.
Vna ſola fiebat refectio lucernaria. 2 p.405.
Sedes non lauabantur. 2. p. 405.
Feria quinta non ieiunabatur. 2.p.381.
Quadrageſimæ ſignificatio. 3.p.199. & ſeqq.
Quadrageſimæ oratio quando facienda. 2. p.402.
Quadrageſimale ieiunium. 2.p.47.403.405.554.

R

RACA quid ſit. 1.p.255.
Recluſi ſiue retruſi. 2. p. 469. 492. 493.
Recluſi ſuperbiæ periculo ſubiacent. 2.p.204.
Refectio quomodo, & qua hora ſumenda. 2. p. 41. 42. 80. 81.
Ad refectionem nemini licet ſibi quicquam peculiare procurare.
2. part. 80. 211.
Refectionem præcedere debet oratio. 1.p.4.
Refectionis tempore portæ monaſterij claudendæ. 2.p.210.
Refectionis tempore cum timore Dei lectio audienda. 2.p.80.
Refectionis tempore regula legenda. 2.p.372.
In refectorio omnes ſimul comedant. 1.p.42.
Quibus horis reficiendum. 2.p.552.
Regulæ monaſticæ non proponunt omnimodã perfectionem. 2. p. 64. 85.198.
Regulæ patrum frequenter legendæ. 2.p.86.
Regligio ad quid inſtituta. App.6.67.72.
Religio carcer. 2.p.490.
Religio in quo conſiſtat. 3.p. 44. 45.
In religione non debet eſſe perſonarum acceptio. 1.p.138.
In religione multi cum praua intentione ingrediuntur. 2.p. 528.
A religione diſcedere ſumma dementia. Appen. 72.

72. & ſeqq. 91.
In religione nil vile aut abiectum reſpuendum. 2.p.205. 261. & ſeqq.
Quomodo probandi qui in religionem veniunt. 1. p. 29.30. 70. 192. 2.p. 53. 122. 123. 179. 202. 247. 285.
Religioſa profeſſio ſine laudabili conuerſatione nihil prodeſt. Append. 133.
Ad religioſam perfectionem media. 2.p.16. 18. 514. 516.
Religioſi poſſunt habere bona in communi. 2.par. 551.& ſeqq.
Non debent terrena ſicut gentes inquirere. 2. p. 286.287.357.431.527.
Duas tunicas habere non poſſunt. 2.p 127.566.
Quomodo ſe gerere debent erga ſuos parentes. 1.p.212.213. 2.par. 103.205.
Statum ſuum frequenter cogitent. 2.p.94.
Non ſe implicent negotijs ſæcularibus. 2. par. 85.
Non debent quærere ſæcularia ſub prætextu eleemoſynæ faciendæ. App.8.
In nomine religioſi non gloriandum. 2.par. 55.56. 123.
Religioſi ſtatus bona. 2. par. 94. 495. 496. Append. 94.95.
Religioſis malis iudicium timendum. 2.p.94.124.
Religioſis ſubueniri debet ſecundum vniuſcuiuſq; exigentiam. 2.p.38.561 & ſeqq.
Peccatum in Religioſo horrendum. App.17.
Sæculares facile in religioſos mordaces. App.17.
Religioſorum caritas mutua 2.p. 63. 121. 122. 576. 577.
Religioſum non facit veſtis mutatio. 2 p. 94.124.
Religioſus ſolus non loquatur cum extraneis. 2.p. 103.
Res inuentæ quomodo tractandæ. 2.p. 82. 187.
Reuerentia erga ſuperiores quanta eſſe debeat. 2.p. 121.
Ridere cum pueris aut ætate infirma nefas. 1.p.90

An-

A riſu cauendum. 1.p.5.16. 144. 195. 196.219.2.p. 85.132.343.344.531.
Rudis ad monaſterium veniens quomodo inſtruendus. 1.p.8.
Contra ruſticos ſeſe non vindicandum. 3.p.86.

S

SACERDOS ad menſam poſt Abbatem benedicere poteſt. 2.p.59.324.
Sacerdos quo honore habẽdus. 2.p.432.
Ex dignitate magis humilitati ſtudere debet. 2.p. 59.
Contumax e monaſterio expellendus. 2.p.59.
Scandoloſus qualiter emendandus. 1.p.91.
Sæculari monachus non debet commiſceri. 1.p.2.
Salutem humanam quantũ deſideret Deus. 2. par. 306.
Sacra ſcriptura memoriter diſcenda. 1.p.83. 2.par. 395.
Sacræ ſcripturæ effectus. 2. p.546. 3.p.209.
Cum ſæcularibus conuerſari pernicioſum. 3.p.46.48
Salutare parentes quomodo debeant moniales. 3.p. 109.
Sanctum eſſe quid ſit. 1. par. 257. Append. 17. & ſeq. 48.
Sarabaitæ monachorum genus peſſimum. 2.p.11. 310.323.
Scandoloſus e monaſterio in veſte qua venit eijciendus. 1.p.49 50.
Secreto nullus cum alio maneat. 2. p. 106.
Secreta peccata ſecreto corrigenda. 2.p. 183.
Senes qualiter in religione ſuſcipiendi, & in via monaſtica dirigendi. 2.p.260.
Senes & infirmæ qualiter gubernandæ. 3.p.88.
Senior qualem ſe erga fratres gerere debeat. 2.p. 289.
Seniore preſente nulli quicquam præſumendum niſi de eius licentia. 1.p.37.
Seniores non ſemper feruẽtiores. 3. p. 125. App. 28.50.75.
Senioribus cogitationes ſyn

ce-

cerè aperiendæ. 1. par. 19.
Seniorum conſilio in minoribus negotijs Abbas vtatur. 2. p. 15.
Senſus quinque virgines dicuntur. Appen. 140.
Qualiter correptioni ſubiaceant, vel virginitatem cuſtodiant. ibid.
Senſus ſunt portæ mortis & vitæ. Append. 139. 140.
Ex proprio ſenſu nil dicendum abſque teſtimonio ſcripturarum. 1. p. 202.
Senſuum vſus prauus. App. 140.
Silendum aliquando de rebus bonis. 2. p. 19. 50. 328. 331.
Silentij obſeruantia. 1. par. 73. 80. 2. p. 19. 135. 154. 168. 176. 382. 584.
Silentium debet eſſe diſcretum. 1. p. 253.
Silentium in itinere ſeruandum. 1. p. 9. 14.
Simpliciores malitiosè peruertens quomodo puniendus. 1. p. 89.
Singularitatis bona. Appen. 116. 117.
Sobrietatis bona. 1. p. 194. 3. p. 46.
Sobrietas in refectione ſeruanda. 1. p. 15. 20. 2. p. 144. 556. 557. 560.
Sobrietatis conditiones. 3. p. 167. & ſeqq.
Societas cum magnatibus non ineunda. 1. p. 3.
Societatis pericula. Append. 116. & ſeqq.
Solicitudo nimia temporalium vitioſa. 1. par. 120. 249. 255. 268. 3. p. 190. 191.
Omnis animi ſolicitudo ſæcularis eſt, ſi non pertineat ad religionem. &c. 1. p. 220.
Solitaria vita cur à ſanctis inſtituta. 2. p. 488.
Vitæ ſolitariæ bona. 2. p. 497. & ſeqq. App. 116. 117.
Quot ſolitarij ſimul habitare debeant. 2. p. 495.
Solitariorum duo ſunt genera. 2 p. 468. & qui eorum auctores. ibid.
Solitariorum conuerſatio à quo normam ſumere debeat. 2. p. 504.
Qualis debeat eſſe ſolitarius. 2. p. 499. & ſeqq. 502.
Solitudinis neceſſitas. 1. p. 184

Eius

Eius vtilitas ad obſeruationem mandatorum diuinorum.2.p.517.
Solitudo ad perfectionem via.2.p.489.
Contra ſomnia impudica. 1.p.206.127.
Somnijs non credendum. 2.p.594.
Somniorum cauſæ variæ.2.p 594.
Stultus in hoc ſæculo qualiter quis fieri poſſit.1.p. 280.
Superbia quid ſit.1.p.264.& App.90.
Superbia ſancta quæ. App. 90.
Superbiæ malum. 2. p. 124. Appen.42.47.901.103 104.129.
Superbiæ pœna eſt luxuria. App. 104.
Superbus quomodo intelligitur & curatur.1.par. 222.264.
Superior. Vide Abbas.
Superior acceptionem perſonarum non habeat. 1.p.124. 125.143.2.p. 13.3.p.82.
Ametur vt timeatur. 2.p. 121.141.
Auctoritatem ſuam ſeruare tenetur circa ſubditos. 2.p. 192.
Cum qua reuerentia moneri debeat. 2.p.28.
Curam habere debet magnam de ſalute inferiorum.1.p.127.& ſeqq.
Faciat quod iubet. 1. par. 124.125.128.
Fratres vt depoſita conſideret. 1.p. 126. 127.
Iudicabitur de ſubditorũ erratis.1. p. 126.128.
Omnia cum conſilio faciat.2.p.15.& 3.p.82.
Non imponat onera extraordinaria. App.120.
Seruos non æſtimet inferiores ſuos. 1.p.125.
Non ſit tyrannus. 2 p.35 141.193.
Non ſit zelotypus aut ſuſpicioſus. 2.p. 59.
Omnia neceſſaria det.1.p. 124. 125. 143. 2.p. 38. 340.341.
Quomodo imperare debeat. 2.p.75.141. 289.
Sit prudens & medicus. 2.p. 35.141.
Regulam in omnibus cõſeruet. 2. p. 59.
Contra ſuperiorem recurſus.2.p.167.280.

Superiori bona fama eſt neceſſaria.3.p.52.
Superioris gaudium.1.par. 127.3.p.14.
Superiorum ſubordinatio 2.p.266.
Seueritatis neceſſitas. App. 132.133.136.137.

T

TACENDVM interdum a bonis eloquijs.2.p.19.
Tacere & audire diſcipulo conuenit.2.p.220.
Taciturnitas qualis eſſe debeat.2.p.326.
Taciturnitatis neceſſitas.1.p. 253.288.
Talentum abſcondere quid ſit.174.
Tangere alium non licet.1.p. 78.2.p. 244.
Temporalium adminiſtratio monachis fugienda.3.p 218.
Temporis diſtributio. 1.par. 27.41. 2.p.46.69.
Tentationes vitandæ. 3. p. 46.
Contra tentationes carnis. 3.p.206.
Contra tentationes fortiter pugnandum. 1.p.22.
Contra tentationes remedia. 2.p.355.
Tentationum cauſa eſt conuerſatio cum ſæcularibus.3.p. 189.
Tentationum diuerſa genera.2.p. 591. 592.
Tentationum vtilitas. 2.par. 591. 592.
Quomodo intelligendum illud:Orate vt non intretis in tétationé.1.p.270.
Diabolus non tentat ſæculares. App.69.85.
Tepidi monachi non ſunt religioſi.App.71.72.79. 83.98. 99.
Terra tributis ſubiecta non ſerenda. 1.p. 3.
Vſq;ad Tertiam non manducandum. 2.p.133.
Teſtamentum ſancti Cæſarij. 3.p.52. & ſeqq.
Teſtamentum vetus non legendum carnaliter.3.p. 169.
Teſtari monachis non licet. 1.p.136.137.
Theoriæ a praxi differentia. 1.p. 188.
Theſaurus bonus aut malus quis ſit.1.p.253.
Cur tondeantur monachi 2.p.468.& ſeqq.

Pri-

Primæ tonſuræ monachorũ cæremoniæ. 2.p.446.
Tribus monachorum quid ſit.1.p.65.
Triſtitia ſecundum Deum & triſtitia ſæculi, 1. par. 219.
Tumens quis ſit.1.p. 264.
Tunicam dare an omnibus liceat.1.p.237.
Duas Tunicas habere quid ſit.2.p.127.566.
Turpiloquium monachis vitandum.2.p.132.
Turris extruenda, quæ, quomodo, & quibus ſumptibus. Append.32.

V

VANA gloria.2.p.156.240. 506.595.596.
Vanitas in monialibus. 3.p. 212.
Vnitate labor monachi perit. 2.p.256.
Velle, & non tantum habere damnabile eſt. 2. par. 155.
Venatio monachis prohibita. 2.p.138.
Vendendæ res monaſterij vilius quam a ſæcularibus.2.p.52.433.550.
Venia ab inuicem petenda. 1.p.112.226.2.p.90.91. 102.350.351.
Venia a fratribus publice pœnitentibus petenda. 2.p.350.351.
Verbum otioſum quid ſit. 1.p.215. illicitum. 2.p. 70.
Ex veſtibus vnuſquiſque cognoſcitur. 1.p.201.
Veſtimenta non debent eſſe nimis vilia.2.p.137.192 214.556.565.
Nec pretioſa. 1.p. 6. 200. 256. 2.p.51.
Super ſufficientiam non requirenda. 2.par. 127. 234.
Debent eſſe in communi. 1.p.136.
Vnius formæ. 1.p.200.
Via ad Deum vnica quænã ſit.Append. 126.129.
Via lata & arcta quomodo intelligenda.1.par.254.
Latam & ſpatioſam omnes quærunt. 2.p.528. 529.
Vicarij & adiutores diaboli qui ſint. Append. 146. 147.
Vigiliæ qualiter faciendæ 2.p.398.

Cc 2 Ab

Ab eis nulli niſi ob infirmitatem, aut grauem neceſſitatem abeſſe licet. 2. p.126.
Vini menſura Monachis cōceſſa. 2. p.42.
Vini neceſſitas. 3.p.215.
Vino panis intinctus. 2. par. 515.516.
Vino captus nullum peccatum vincere valet. 2. par.250.
Vinum eſt fomentum libidinis. App.27.
Non eſt Monachorum. 2. p.42.144.286.559.
Parce & medicinaliter ſumendum. 3.p.171.
Sabbato, & Dominica conceſſum.2.p.70.
Virgines fatuæ, vel prudentes, quænam ſint. Append.139. & ſeqq.
Quomodo corrumpuntur. ibid.
Virgines ſunt melior pars Eccleſiæ. 3.p.159.160. 164.
Eas præſertim modeſtia decet. 3.p.161.Appen. 24.106.
Nil ſuperflui habere debent. App.114.
Vitare debent virorum conuerſationem. App.110. 116.123.151.152.166. 167.
Quãtum à quolibet peccato ſibi cauere debeant. Appen. 17.100. 106.140.145.
Quomodo ſe ornare debeant. App.22.23.114.
Sermones earum debent eſſe pudici. App.26.
Infidelis eſt, quę Chriſtum pro homine dimittit.3. p.158.203.205.
Virginibus deſidioſis vtitur diabolus ad illaqueandos ſimplices. App.98.
Virginum & nuptarum ſtudia varia. 3.p.61.
Virginitas fecunda. 3.p.160. 164.
Virginitas ſola non ſufficit. App. 12.16.22.100.140.
Melior eſt coniugalis humilitas, quam ſuperba virginitas. App.100.141.
Virginitatis cuſtodia difficilis. Append. 10. 11.
Eius priuilegia & excellentiæ. 3.par.158. 160. 162.203.212.226.227. App.9.10.22.
Virgo quomodo cogitat quę Domini ſunt. App. 17.

Quo-

Quomodo poſſit eſſe ſancta corpore & ſpiritu. App.20.
Viri ad monachatum cum vxore & filijs venientes qualiter abſq; periculo viuere valeant. 2. p. 258.
Virtus animæ in quo conſiſtat. App.32.& ſeqq.
Virtutis deſcriptio. 1.p. 178.
Vita actiua & contemplatiua quid ſit. 2. p. 280. 480.
Earum differentia. 2. par. 482.483.
Per actiuam tranſeundum ad contemplatiuam, & quomodo. 2.p.482. 483.
Vita contemplatiua nihil felicius. 2. par. 484. & ſeqq.
Vita contemplatiua quæ & quanta ſit in hac vita. 2.p.485.
In vita ſpirituali ſemper creſcendum. 2.p.83.
Vitæ communis commoda. 1.p.186.187.2.p.495.
Vitæ ſolitariç bona. 2.p.497. & ſeqq.
Eius pericula. 1.p.188.
Vitia monachorum. 2.p.266. & ſeqq.
Contra vitia quotidie pugnandum. 2.p.94.
Vitijs ab initio reſiſtendum. App.76.81.
Voluntas propria non ſequenda. 1.par.230.304. 2.p.15.21.257.266.319. 515. App.75.
Nil Deo tam gratum quam ſi voluntas propria frägatur. 2.p. 258.
Voluntatem ſuam faciens aliam mercedem non habet. 1.p.224.

Z

ZELVS bonus & malus 2.p.63.
Zelus Dei in quo conſiſtat. 1.p.229.
Zelotypus eſt Chriſtus. 2.p. 272.
Zelotypus Abbas eſſe non debet. 2.p.59.

EXPLICIT.

TERTIÆ PARTIS ERRATA.

Pag.	*lin.*	*errata*	*correcta.*
4	8	uon	non
	10	effundere	effunderem
	29	ne iterum	ne intretis
22	9	accipire	accipere
25	30	nemini	nemine
29	33	crebiores	crebriores
49	23	animum	animarum
87	17	huic	hoc
29	20	fuerit	fuerit
117	20	ſuppoſitionibas	ſuppoſitionibus
124	21	præſta	præſto
127	2	Portaria	Portariæ
		oſtiaria	oſtiariæ
131	16	donaſce	donaſſe
144	24	improbatis	improbitatis
154	2	ardeor	ardor
158	31	patte	partem
179	14	diſtruebatur	diſtribuebatur
	21	v:ta	vitæ
181	29	obliueſcere	obliuiſcere
216	vl.	negetur	negatur
217	18	iilorum	illorum
221	9	arbitor	arbitror
	20	audie is	audieris
224	16	docreueris	decreueris
227	vl.	pouiſti	potuiſti
229	18	iui	tui
231	2	coccinta	coccinea
234	24	pes	ſpes
235	19	confutatione	confuſione

APPENDICIS ERRATA.

Pag.	*lin.*	*errata*	*correcta.*
12	15	dixierim	dixerim
29	24	vel vt	velut
32	vl.	riris	viris
53	24	oculos	oculus
57	4	ſpritus	ſpiritus
62	5	ſororores	ſorores
71	2	gaudis	gaudijs
83	8	ſcandilizari	ſcandalizari
86	vl.	inertitam	inertiam
95	6	Anguſtij	Anguſti
107	25	ruſticiati	ruſticitati
142	18	noſte	nocte

A01 1470762